

poročevalec

Predlogi zakonov,
ki jih bo Skupščina SFRJ sprejela
še pred koncem leta:

Predlog zakona o podjetjih

Predlog zakona o računovodstvu

Predlog zakona o finančnem poslovanju

**Predlog zakona o družbenem planiranju
in družbenem planu Jugoslavije**

**Predlog zakona o bankah
in drugih finančnih organizacijah**

88

GV **gospodarski vestnik**

Ljubljana, december 1988 / posebna številka

**DIREKTORJI, IZVOZNIKI, UVOZNIKI
VSI, KI DELATE V NARODNI BANKI,
V INTERNIH IN POSLOVNIH BANKAH!**

Včeraj vam tega ni bilo treba vedeti,
danes bi bilo dobro, da bi vedeli,
jutri pa boste to morali vedeti!

Poglejte v novo knjigo

mag. Draška Veselinoviča

DEVIZNO TRGOVANJE V SVETU IN V JUGOSLAVIJI

Analiza vseh najpomembnejših instrumentov deviznega in mednarodnega kreditnega poslovanja v svetu, borzno poslovanje, delovanje deviznih trgov, arbitraža, obveznice, finančne opcije, valuta danes in jutri, devizna pozicija banke po jugoslovanski metodologiji, pojem zamenljivosti ali konvertibilnosti dinarja, instrumenti deviznega poslovanja v Jugoslaviji, primerjava med razvitim svetom in Jugoslavijo – »enotnim«
jugoslovanskim deviznim trgom – vzroki in posledice slabega stanja na tem področju pri nas, slovarček mednarodnih in jugoslovanskih izrazov deviznega in kreditnega poslovanja.

Cena knjige 41.000 din.

Naročila sprejema

**GOSPODARSKI VESTNIK
GOSPODARSKA ZALOŽBA**

Titova 35, Ljubljana

V okviru ukrepov za uresničevanje gospodarske reforme, je Zvezni izvršni svet poslal Skupščini SFRJ v obravnavo predloge naslednjih zakonov:

1. predlog zakona o podjetjih;
2. predlog zakona o bankah in drugih finančnih organizacijah;
3. predlog zakona o računovodstvu;
4. predlog zakona o finančnem poslovanju;
5. predlog zakona o temeljnih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije.

Tokrat objavljamo našete zakone v sodelovanju z Gospodarskim vestnikom in ga tudi pošiljamo

njegovim naročnikom zaradi izrednega pomena teh zakonov za združeno delo.

Omenjeni zakoni sodijo v delovno področje Zveznega zbora Skupščine SFRJ, ki jih bo obravnaval in sprejemal na seji 28., 29. in 30. decembra 1988, njegova delovne telesa pa jih bodo začela obravnavati 20. decembra 1988.

Za obravnavo teh zakonov in zaradi oblikovanja stališč za delegate iz SR Slovenije v Zveznem zboru Skupščine SFRJ bo Republiška konferenca SZDL Slovenije organizirala konferenco delegacij samoupravnih organizacij in skupnosti, ki bo 20. decembra 1988 v Ljubljani, v prostorih Skupščine SR Slovenije.

PREDLOG ZAKONA o podjetjih

PRVI DEL

UVODNE DOLOČBE

1. člen

Delovna organizacija, ki opravlja gospodarsko dejavnost, je ekonomska in poslovna celota, ki se ustanovi in posluje kot podjetje.

Podjetje je pravna oseba, ki kot samostojni subjekt opravlja gospodarsko dejavnost zaradi pridobivanja dohodka oziroma dobička s prodajo proizvodov in storitev na tržišču in trpi riziko za svoje poslovanje.

Gospodarska dejavnost po tem zakonu so proizvodnja in promet blaga ter opravljanje storitev na trgu, ki jih določa zvezni predpis o klasifikaciji dejavnosti.

2. člen

Podjetje lahko posluje s sredstvi v družbeni lastnini (v nadaljnjem besedilu: družbeno podjetje), s sredstvi v družbeni lastnini, zadružni lastnini in s sredstvi, ki so lastnina domačih in tujih oseb (v nadaljnjem besedilu: mešano podjetje) ter s sredstvi, ki so lastnina domačih in tujih oseb (v nadaljnjem besedilu: zasebno podjetje).

Podjetja iz prvega odstavka tega člena imajo na tržišču enak položaj, pravice in odgovornosti ter morajo poslovati v skladu z zakonom, dobrimi poslovnimi običaji in poslovno moralo.

3. člen

Delavci v družbenem podjetju prosto odločajo o oblikah delovnega in samoupravnega organiziranja, oblikah udruževanja, povezovanja in sodelovanja ter o interesih, ki jih v njih uresničujejo, in o obsegu združevanja svojega dela in družbenih sredstev v skladu z delovnim procesom in procesom poslovanja ter z določbami tega zakona.

Delavci upravljajo delo in poslovanje družbenega podjetja. Delavci v mešanem podjetju upravljajo delo in poslovanje podjetja v sorazmerju z višino vloženi sredstev in s svojim delom, lastniki sredstev pa v sorazmerju z višino svojih vloženi sredstev.

4. člen

Delavci uresničujejo svoje samoupravne pravice v družbenem podjetju kot celoti ali v njegovih delih v skladu s tem zakonom in s statutom podjetja.

Delavci uresničujejo svoje samoupravne pravice v mešanem podjetju in zasebnem podjetju v skladu s tem zakonom, statutom omenjenih podjetij in kolektivno pogodbo.

5. člen

Osnovna sindikalna organizacija v podjetju skrbi, da delavci v podjetju uresničujejo družbenoekonomske in druge samoupravne pravice in odločajo o drugih vprašanih svojega družbenoekonomskega položaja.

Zveza sindikatov Jugoslavije določi v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Jugoslavije sestavine za sklenitev kolektivne pogodbe o pravicah in obveznostih delavcev in ustanoviteljev mešanih in zasebnih podjetij, na podlagi katerih se določijo pravice do sredstev za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb ter druge pravice iz dela in po delu v omenjenih podjetjih.

DRUGI DEL

I. POGLAVJE – DRUŽBENO PODJETJE

1. Ustanovitelj družbenega podjetja

6. člen

Družbeno podjetje lahko ustanovijo druga podjetja, samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti in druge družbene pravne osebe, družbenopolitična skupnost pa, če je opravljanje določene gospodarske dejavnosti nenadomestljiv pogoj za življenje in delo občanov ali za delo podjetij in drugih organizacij in skupnosti na določenem območju ali če je to nujno za delo organov družbenopolitične skupnosti.

Družbeno podjetje lahko pod pogoji in na način, predpisan z zakonom, ustanovijo delovni ljudje in občani ter civilne pravne osebe zaradi uveljavljanja pravice do dela in drugih svojih interesov.

7. člen

Ustanovitelj zagotovi sredstva, ki so potrebna za ustanovitev in začetek dela družbenega podjetja, in sprejme akt o ustanovitvi.

8. člen

akt o ustanovitvi družbenega podjetja sprejme delavski svet, ustrezní organ upravljanja ustanovitelja oziroma ustanovitelj.

9. člen

Z aktom o ustanovitvi družbenega podjetja se določi:

1. ime ustanovitelja;
2. firma in sedež družbenega podjetja;
3. dejavnost družbenega podjetja;

4) znesek sredstev za ustanovitev in začetek dela družbenega podjetja ter način njihove zagotovitve;

5) pravice in obveznosti ustanovitelja glede upravljanja, udeležbe pri dobičku družbenega podjetja, ki se ustanovi, prevzemu rizika v sorazmerju z višino sredstev, danih za ustanovitev, glede vračila sredstev in trajnega opravljanja dejavnosti, za katere je podjetje ustanovljeno;

6) rok, v katerem lahko ustanovitelj uveljavlja te pravice;

7) pravice pri dobavi blaga in storitev ter pravice in obveznosti družbenega podjetja, ki se ustanovi, do ustanovitelja;

8) pogoji in način za sklenitev delovnega razmerja ter pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev iz delovnega razmerja;

9) rok za sprejetje statuta in izvolitev poslovodnega organa in organov upravljanja;

10) druge medsebojne pravice in obveznosti ustanovitelja in podjetja, ki se ustanavlja.

Pravice in obveznosti iz 5., 6. in 7. točke prvega odstavka tega člena se natančneje uredijo s pogodbo med ustanoviteljem in ustanovljenim družbenim podjetjem, ki se sklene pred začetkom rednega poslovanja.

S pogodbo iz drugega odstavka tega člena se ne sme omejiti samostojnost družbenega podjetja, določiti neenakopraven položaj glede na druga podjetja in se ne smejo omejiti samoupravne pravice delavcev.

Če se družbeno podjetje ustanovi za določen čas, se z aktom o ustanovitvi določi čas, za katerega se ustanovi.

10. člen

Če družbeno podjetje ustanovi več ustanoviteljev, uredijo svoje medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti s samoupravnim sporazumom oziroma pogodbo.

11. člen

Ko je podjetje ustanovljeno, se vpiše v sodni register in z dnem vpisa pridobi pravice in obveznosti v pravnem prometu.

Družbeno podjetje je ustanovljeno, ko je zgrajeno oziroma usposobljeno za opravljanje dejavnosti, zaradi katere se ustanavlja in ko je sprejet statut, končane volitve delavskega sveta oziroma njemu po položaju in funkciji ustreznega organa upravljanja in imenovan vršilec dolžnosti poslovodnega organa.

Dokler niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka tega člena, sme družbeno podjetje opravljati samo dela v zvezi z ustanavljanjem oziroma z njegovo graditvijo.

Z aktom o ustanovitvi se lahko določi, da opravljajo posamezna dela iz tretjega odstavka tega člena delavci družbenega podjetja, ki se ustanavlja, ali organ, ki ga ti delavci ustanovijo, oziroma začasni poslovodni organ.

12. člen

Javni razpis za imenovanje poslovodnega organa podjetja je treba razpisati najpozneje v 30 dneh po vpisu družbenega podjetja v sodni register.

2. Notranje organiziranje družbenega podjetja

13. člen

Delavci v družbenem podjetju v odvisnosti od narave delovnega procesa in delovnih pogojev odločajo o svojem delovnem organiziranju v skladu s samoupravnim splošnim aktom.

Deli podjetja, v katerih so delavci organizirali temeljne organizacije združenega dela ali druge oblike notranjega organiziranja, se določijo s statutom podjetja.

Na del družbenega podjetja se lahko prenesejo določene pravice in obveznosti v pravnem prometu; ta del podjetja ne pridobi statusa pravne osebe.

14. člen

Sklep o delitvi, združitvi, izločitvi ali pripojitvi dela družbenega podjetja k drugemu podjetju oziroma o prenehanju dela podjetja se sprejme v skladu s statutom.

V sklepu iz prvega odstavka tega člena se določi odgovornost za obveznosti, ki so nastale od trenutka vpisa teh sprememb v sodni register.

3. Oblike družbenega podjetja

1) Skupno podjetje

15. člen

Družbeno podjetja lahko za uresničevanje skupnih interesov ustanovijo skupno družbeno podjetje (v nadaljnjem besedilu: skupno podjetje).

Kadar družbeno podjetja ustanovijo skupno podjetje, imajo pravico, da na tej podlagi skupaj in enakopravno z delavci skupnega podjetja v sorazmerju z vloženimi sredstvi upravljajo delo skupnega podjetja in odločajo o ustvarjenem dobičku.

16. člen

Delavci skupnega podjetja upravljajo skupno podjetje na podlagi svojega dela in imajo pravico do dela dobička.

Način, oblike in pogoji uresničevanja pravic iz prvega odstavka tega člena se uredijo z aktom o ustanovitvi skupnega podjetja.

17. člen

S pogodbo o ustanovitvi skupnega podjetja se uredijo medsebojna razmerja ustanoviteljev.

Pogodba iz prvega odstavka tega člena mora biti sklenjena pisno, z njo pa se v sorazmerju z vloženimi sredstvi ustanoviteljev in na podlagi dela uredijo razmerja glede: razporejanja ustvarjenega dobička, obveznosti in odgovornosti pri skupnem riziku, način skupnega upravljanja ter druga vprašanja, ki so pomembna za skupno poslovanje.

Statut in drugi samoupravni splošni akti skupnega podjetja morajo biti v skladu z aktom o ustanovitvi.

18. člen

V skupnem podjetju so organi upravljanja in drugi organi: skupni organ upravljanja, delavski svet in samoupravna delavska kontrola.

Z aktom o ustanovitvi se lahko kot skupni organ predvidi delavski svet.

Skupni organ upravljanja skupnega podjetja upravlja dela, spremlja uresničevanje ciljev gospodarjenja s skupnimi sredstvi, odloča o uporabi teh sredstev, odloča o delitvi ustvarjenega dohodka oziroma dobička, sprejema ukrepe za izpolnjevanje prevzetih obveznosti in izvršuje druge pravice in dolžnosti v skladu z aktom o ustanovitvi.

V aktu o ustanovitvi se določijo sestava, izvolitev in način dela skupnega organa upravljanja.

Člani skupnega organa upravljanja glasujejo na podlagi pooblastil iz akta o ustanovitvi.

19. člen

Z aktom o ustanovitvi se lahko določi, da delavski svet na predlog skupnega organa upravljanja imenuje in razrešuje direktorja ali predsednika ter člane poslovodnega organa.

20. člen

Skupno podjetje ne sme brez soglasja ustanovitelja spreminiti dejavnosti niti opraviti statusne spremembe, če se s tem spreminja namen vloženih sredstev, otežuje ali onemogoča izpolnitev prevzetih obveznosti.

Skupni organ upravljanja skupnega podjetja odloča o tem, ali so dani pogoji za spremembo statusa skupnega podjetja v smislu prvega odstavka tega člena.

2. Posebna družbeno podjetja (javna podjetja)

21. člen

Družbenopolitične skupnosti in druge družbene pravne osebe lahko ustanovijo posebna družbeno podjetja za proizvodnjo in promet določenih proizvodov in za opravljanje storitev, ki so nenadomestljiv pogoj za življenje in delo občinov ali za delo drugih podjetij na določenem področju, ali če

je to nujno za delo organov zadevne družbenopolitične skupnosti (infrastruktura, komunalne dejavnosti ipd.).

Sredstva za ustanovitev posebnega družbenega podjetja zagotovijo ustanovitelji.

Z aktom o ustanovitvi se natančneje določijo dejavnost oziroma storitve, ki jih opravlja posebno družbeno podjetje, pogoji, pod katerimi se opravljata proizvodnja in promet proizvodov oziroma storitev, pravica in obveznosti ustanoviteljev pri upravljanju posebnega družbenega podjetja, cene proizvodov in storitev posebnega družbenega podjetja idr.

22. člen

V posebnem družbenem podjetju se lahko ustanovi nadzorni odbor.

Nadzorni odbor imenuje in razrešuje ustanovitelj, razen članov nadzornega odbora, ki jih imenuje in razrešuje delavski svet posebnega družbenega podjetja.

Za člana nadzornega odbora lahko ustanovitelj imenuje tudi osebe, ki niso delavci v posebnem družbenem podjetju.

23. člen

Člani nadzornega odbora se volijo za štiri leta in so lahko ponovno izvoljeni kot njegovi člani.

Vsak član nadzornega odbora ima en glas.

Sklepi nadzornega odbora se sprejemajo z večino glasov njegovih članov.

Član nadzornega odbora, ki se ne strinja s sklepom, lahko izloči svoje mnenje.

24. člen

Nadzorni odbor mora:

1. pregledati materialna sredstva, letno poročilo, letni račun in predlog za delitev dobička;

2. o izidu nadzora pisno obvestiti delavski svet posebnega družbenega podjetja in ustrezen organ podjetja ter pri tem opozoriti na morebitne napake delavskega sveta, direktorja oziroma predsednika in članov poslovnega odbora in drugih oseb.

25. člen

Določbe tega zakona o družbenem podjetju se uporabljajo tudi za posebno družbeno podjetje.

3) Združeno podjetje

26. člen

Dve družbeni podjetji ali več družbenih podjetij se lahko organizirajo in poslujejo kot združeno podjetje. Združeno podjetje se organizira s pogodbo.

Združeno podjetje nastopa v pravnem prometu v svojem imenu in za svoj račun v skladu s skupnimi interesi, določeni s pogodbo o organiziranju.

Družbeno podjetje, ki se organizira v združeno podjetje, postane njegov del s pravicami in obveznostmi v pravnem prometu, določenimi s statutom združenega podjetja v skladu s pogodbo.

Ce deli združenega podjetja nastopajo v pravnem prometu, nastopajo v imenu in za račun združenega podjetja.

27. člen

Sklep o sklenitvi pogodbe sprejme delavski svet družbenega podjetja, ki se organizira v združeno podjetje.

Pogodba o organiziranju združenega podjetja vsebuje določbe: o firmi, sedežu, dejavnosti oziroma delih, ki jih opravlja združeno podjetje, o pravicah, obveznostih in odgovornostih delov združenega podjetja znotraj podjetja in v pravnem prometu, o organih upravljanja, poslovnem organu in drugih organih združenega podjetja, o medsebojnih razmerjih delov združenega podjetja ter druge določbe, ki so pomembne za uresničevanje dejavnosti oziroma dela združenega podjetja.

K združenemu podjetju se lahko pod pogoji, ki so določeni v njegovem statutu, pripojijo tudi druga družbeno podjetja.

V statutu združenega podjetja se lahko določi, da je za pripojitev drugega družbenega podjetja k združenemu

podjetju potrebno soglasje delavskega sveta združenega podjetja.

28. člen

Združeno podjetje se organizira:

- 1) s sprejetjem statuta združenega podjetja;
- 2) z izvolitvijo delavskega sveta združenega podjetja;
- 3) z imenovanjem vršilca dolžnosti poslovnega organa.

29. člen

Določbe tega zakona o družbenem podjetju se uporabljajo tudi za združeno podjetje.

4) Sestavljeno podjetje

30. člen

Dve ali več podjetij in drugih oblik družbenih podjetij se lahko združijo v sestavljeno podjetje.

V sestavljeno podjetje se lahko združijo tudi mešano podjetje, pogodbeno podjetje, zasebno podjetje, zadruga in delovna organizacija, ki opravlja družbeno dejavnost (znanstvena idr.).

Podjetja, zadruga in organizacije iz prvega in drugega odstavka tega člena se v skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi v sestavljeno podjetje lahko združijo v dve ali več sestavljenih podjetij.

Podjetje, ki se združi v sestavljeno podjetje, ohrani status pravne osebe v pravnem prometu.

31. člen

Sestavljeno podjetje nastopa v pravnem prometu v imenu in za račun združenih podjetij ali v svojem imenu, in za njihov račun.

32. člen

Sestavljeno podjetje se ustanovi:

- 1) s sklenitvijo samoupravnega sporazuma o združitvi v sestavljeno podjetje;
 - 2) z izvolitvijo delavskega sveta oziroma njemu po položaju in funkciji ustreznega organa upravljanja;
 - 3) z imenovanjem vršilca dolžnosti poslovnega odbora.
- Sklep o sklenitvi samoupravnega sporazuma o združitvi v sestavljeno podjetje sprejme delavski svet podjetja, ki se združuje.

33. člen

Samoupravni sporazum o združitvi v sestavljeno podjetje vsebuje določbe: o firmi, sedežu, dejavnosti oziroma delih, ki jih za združeno podjetje opravlja sestavljeno podjetje, o ciljnih združevanju, načinu nastopanja v pravnem prometu, pravicah, obveznostih in odgovornostih združenih podjetij za prevzete obveznosti sestavljenega podjetja, o organih upravljanja, poslovnem organu in drugih organih, o medsebojnih razmerjih združenih podjetij, o pravicah in obveznostih delavcev, ki opravljajo delo skupnega pomena in obliki njihovega organiziranja ter druge določbe, ki so pomembne za uresničevanje ciljev združevanja in poslovanja sestavljenega podjetja.

Vprašanja, ki se ne uredijo s samoupravnim sporazumom iz prvega odstavka tega člena in statutom sestavljenega podjetja, se v skladu z njima uredijo s pogodbo.

Po sklenitvi samoupravnega sporazuma o združitvi v sestavljeno podjetje, najpozneje pa v šestih mesecih po njegovi sklenitvi sprejmejo delavci združenih podjetij statut sestavljenega podjetja.

Podjetje, katerega delavci ne sprejmejo statuta, izstopi iz sestavljenega podjetja.

Oblika organiziranja delavcev, ki opravljajo dela skupnega pomena, se uredi s statutom sestavljenega podjetja.

34. člen

Organ upravljanja sestavljenega podjetja mora v 30 dneh po vpisu ustanovitve sestavljenega podjetja v sodni register razpisati javni razpis za imenovanje poslovnega organa sestavljenega podjetja.

5. Druge oblike združevanja podjetij

35. člen

Podjetja, zadruga in organizacije združenega dela se lahko združujejo v skupnosti podjetij, v poslovna združenja in druge oblike združevanja. Te oblike združevanja imajo status družbene pravne osebe.

Združitve v skupnosti in združenja iz prvega odstavka tega člena se opravi s sklenitvijo samoupravnega sporazuma o združitvi.

Sklep o sklenitvi samoupravnega sporazuma o združitvi sprejme delavski svet podjetja, ki se združuje.

4. Združevanje sredstev za skupno poslovanje

36. člen

Družbeno podjetje lahko združi sredstva v družbeno podjetje za skupno poslovanje ob skupnem riziku.

Kadar družbeno podjetje združi sredstva v družbeno podjetje, ima pravice in obveznosti ustanovitelja iz 5. točke 9. člena tega zakona.

37. člen

Delavci družbenega podjetja, ki so združili sredstva, sodelujejo pri upravljanju podjetja, v katero so združili sredstva, in imajo pravico do dela dobička v sorazmerju z vloženi sredstvi.

Način, oblike in pogoji uveljavljanja pravic iz prvega odstavka tega člena se uredijo s pogodbo o združitvi.

38. člen

Tuje osebe smejo vlagati sredstva v družbeno podjetje pod pogoji, določenimi s tem zakonom, in zakonom, ki ureja tuja vlaganja.

39. člen

Če se sredstva združijo v družbeno podjetje, se lahko v pogodbi predvidijo spremembe, do katerih bo prišlo v tem družbenem podjetju, v njegovem statutu in drugih samoupravnih splošnih aktih.

Spremembe iz prvega odstavka tega člena se lahko nanašajo zlasti:

1. na notranjo organizacijo in poslovanje;
2. na izključitev odgovornosti družbenega podjetja za obveznosti, ki so nastale pred sklenitvijo pogodbe o vlaganju. Za te obveznosti odgovarja podjetje do višine sredstev, s katerimi je razpolgalo do vlaganja.

40. člen

V družbenem podjetju, v katero so tuje osebe vložile sredstva za skupno poslovanje, se lahko s pogodbo o vlaganju predvidi, o katerih vprašanih skupnega poslovanja odločajo vlagatelji v skupnem organu upravljanja.

41. člen

Določbe 17., 18., 19. in 20. člena tega zakona se nanašajo tudi na podjetja, v katera so druga podjetja vložila sredstva.

5. Zbiranje in vlaganje sredstev občanov

42. člen

Družbeno podjetje lahko zbira sredstva od občanov za razširitev materialne osnove dela.

Občani lahko vlagajo sredstva v družbeno podjetje.

S sredstvi iz prvega odstavka tega člena so mišljena denarna sredstva, oprema in nadomestni deli, zemljišče, gozdovi, nasadi, inventar, poslovni prostor in materialne pravice (v nadaljnjem besedilu: sredstva).

43. člen

Sredstva, ki jih družbeno podjetje zbere od članov, postanejo družbena sredstva; občani pa imajo pravico do njihovega

povračila, do nadomestila za njihovo uporabo v obliki obresti in druge ugodnosti v skladu s pogodbo.

Če občani zadržijo lastninsko pravico na vloženi sredstvih, lahko družbeno podjetje nadaljuje s poslovanjem kot mešano podjetje.

Občani, ki so vložili sredstva v družbeno podjetje, prevzemajo skupni rizik, imajo pravico do povračila vrednosti teh sredstev in nadomestila za njihovo uporabo v odvisnosti od poslovnih izidov družbenega podjetja.

Občani, ki so vložili sredstva v družbeno podjetje, imajo pravico biti obveščeni o izidu uporabe vloženi sredstev in sodelovati pri odločanju o določenih poslih v zvezi z njihovo uporabo v skladu s pogodbo o vlaganji.

44. člen

Sklep o načinu in pogojih za zbiranje oziroma vlaganja sredstev občanov sprejme delavski svet.

Medsebojne pravice in obveznosti družbenega podjetja in občanov se uredijo s pisno pogodbo.

6. Uresničevanje samoupravljanja, upravljanje, kontrola in odgovornost

1. Odločanje delavcev

45. člen

Delavci uresničujejo samoupravljanje z odločanjem na referendumu z osebnim izjavljanjem, prek delegatov v delavskem svetu in z nadzorovanjem dela organov in služb v družbenem podjetju.

Delavci v družbenem podjetju z osebnim izjavljanjem odločajo z referendumom, na zborih delavcev, s podpisovanjem oziroma dajanjem posebnih pisnih izjav in z drugimi oblikami osebnega izjavljanja, določenimi s statutom.

O vseh vprašanih, o katerih se odloča z referendumom, je treba zagotoviti poprejšnje obravnavanje na način, določen s statutom.

S katero obliko odločanja iz drugega odstavka tega člena se uresničujejo posamezne pravice delavcev, se določi v statutu družbenega podjetja.

Delavci odločajo o statutu družbenega podjetja z referendumom.

2. Delavski svet

46. člen

Delavski svet oziroma po položaju in funkciji ustreznih organ je organ upravljanja družbenega podjetja.

Delegati v delavskem svetu izvolijo delavci s tajnim glasovanjem.

Osnovna sindikalna organizacija določi kandidate za delavski svet in izvede kandidacijski postopek.

Delegati v delavskem svetu ne smejo biti izvoljeni za dlje kot dve leti.

Nihče ne more biti več kot dvakrat zaporedoma izvoljen v isti delavski svet.

47. člen

V družbenem podjetju z manj kot 30 delavci se ne ustanovi delavski svet, njegovo funkcijo pa opravljajo vsi delavci.

48. člen

Delavski svet določi predlog statuta družbenega podjetja in drugih samoupravnih splošnih aktov, sprejema samoupravne splošne akte, razen tistih, za katere je statutom določeno, da se sprejemajo z osebnim izjavljanjem delavcev, sprejema delovni program in razvojni načrt podjetja, določa temelje poslovne politike, imenuje in razrešuje poslovodne in izvršilne organe ter usmerja, nadzoruje in ocenjuje njihovo delo, odloča o delitvi dobička in obravnava predloge osnovne sindikalne organizacije v zvezi z uresničevanjem samoupravnih pravic delavcev in njihovega materialnega položaja, sklepa samoupravne sporazume in pogodbe, za katere je s statutom družbenega podjetja določeno, da jih sklepa, ter opravlja druge naloge določene s statutom podjetja.

49. člen

Delavski svet sprejema z večino glasov vseh članov delavskega sveta, če s statutom družbenega podjetja za odločanje o posameznih vprašanih ni določeno drugače.

50. člen

V statutu družbenega podjetja je lahko predvidena ustanovitev enega izvršilnega organa ali več izvršilnih organov delavskega sveta, ki so mu lahko zaupane določene izvršilne funkcije, določeno njegovo delovno področje, odgovornost delavskemu svetu in druga vprašanja, pomembna za delo tega organa.

51. člen

Kadar delavski svet družbenega podjetja oceni, da so v delu podjetja nastale motnje pri poslovanju ali da del podjetja ne izpolnjuje svojih obveznosti, lahko odloči, da nasproti temu delu nastopi z ustreznimi ukrepi, določenimi s statutom.

3. Poslovodni organ

52. člen

Poslovodni organ v družbenem podjetju je lahko individualni (v nadaljnjem besedilu: direktor) ali kolegijski (v nadaljnjem besedilu: poslovodni organ).

Če je v družbenem podjetju poslovodni organ, je lahko v statutu podjetja predvideno, da člani tega odbora opravljajo poleg svojih pravic in dolžnosti tudi druga dela in delovne naloge v podjetju.

Mandat direktorja oziroma predsednika in članov poslovodnega odbora traja največ štiri leta. Po poteku mandata je lahko ista oseba znova imenovana za direktorja oziroma predsednika ali člana poslovodnega odbora.

53. člen

Delavski svet družbenega podjetja imenuje na predlog razpisne komisije, sestavljene iz delavcev družbenega podjetja, direktorja oziroma predsednika in člane poslovodnega odbora na podlagi javnega razpisa.

S statutom družbenega podjetja se določijo pogoji za imenovanje direktorja oziroma predsednika ter članov poslovodnega odbora.

Sestava in način dela razpisne komisije ter rok za predlaganje kandidatov se določijo s sklepom delavskega sveta v skladu s statutom družbenega podjetja.

Če delavski svet družbenega podjetja ne imenuje za direktorja oziroma predsednika ali člana poslovodnega organa nobenega izmed predlaganih kandidatov, se razpis ponovi.

54. člen

O sklepu v zvezi z razpisom iz 53. člena tega zakona se obvestijo udeleženci razpisa najpozneje v 15 dneh po njegovem sprejetju.

Vsak udeleženec razpisa lahko v osmih dneh po prejemu obvestila vложи zoper sklep delavskega sveta zahtevo za začetek postopka pred pristojnim sodiščem.

55. člen

Če direktor oziroma predsednik poslovodnega odbora družbenega podjetja ni imenovan, imenuje delavski svet družbenega podjetja vršilca dolžnosti brez razpisa.

Vršilec dolžnosti ima vse pravice in dolžnosti direktorja oziroma predsednika poslovodnega odbora.

Vršilec dolžnosti sme opravljati to funkcijo do imenovanja direktorja oziroma predsednika poslovodnega odbora, najdlje pa leto dni od njegovega imenovanja.

56. člen

Direktor oziroma poslovodni odbor družbenega podjetja organizira in vodi delovni proces in poslovanje družbenega podjetja, samostojno odloča, zastopa družbeno podjetje nasproti tretjim osebam in je odgovoren za zakonitost dela družbenega podjetja.

Pri uresničevanju obveznosti glede vodenja družbenega podjetja iz prvega odstavka tega člena direktor oziroma poslovodni odbor predlaga temelje poslovne politike, delovni program in načrt razvoja in sprejema ukrepe za njuno izvajanje, izvršuje sklepe delavskega sveta in delavcev, sprejete z osebnim izjavljanjem, predlaga organizacijo družbenega podjetja, imenuje in razrešuje delavce s posebnimi poblastili in odgovornostmi, odloča o razporejanju delavcev na določena dela in naloge, poroča o poslovnih izidih podjetja po periodičnem poročilu in letnem računu ter opravlja druga dela, določena z zakonom, statutom in drugim samoupravnim splošnim aktom podjetja.

Če vodi družbeno podjetje poslovodni organ, se v statutu podjetja določi, katere pravice in dolžnosti iz drugega odstavka tega člena opravlja predsednik poslovodnega odbora.

Predsednik poslovodnega odbora zastopa in prestavlja podjetje, če s statutom podjetja ni drugače določeno.

57. člen

Direktor oziroma poslovodni odbor družbenega podjetja se razreši tudi pred potekom časa, za katerega je bil imenovan, če delavci ne sprejmejo poročila o poslovnih izidih družbenega podjetja po letnem računu, delavski svet pa ugotovi, da sta odgovorna za neuresničevanje poslovnih rezultatov podjetja.

O poročilu iz prvega odstavka tega člena se delavci izjavijo na zboru delavcev na način in pod pogoji, določenimi s statutom podjetja.

Direktor oziroma poslovodni odbor družbenega podjetja se lahko razrešita pred potekom časa, za katerega sta bila imenovana:

- na lastno zahtevo;
- če so bile zaradi izvajanja sklepa ali akta, ki sta ga predlagala, kršene pravice delavcev ali prizadeta družbena lastnina ter če je bila po njuni krivdi prizadejana škoda družbeni skupnosti;
- v drugih primerih, določenih z zakonom ali statutom družbenega podjetja.

Direktor oziroma poslovodni odbor sestavljenega podjetja ali druge oblike združevanja se ne glede na prvi odstavek tega člena razreši tudi pred potekom časa, za katerega je bil imenovan, če poročila o poslovnih izidih po letnem računu ne sprejme delavski svet sestavljenega podjetja ali njemu po položaju in funkciji ustrezen organ druge oblike združevanja.

58. člen

Za direktorja, predsednika in člana poslovodnega odbora družbenega podjetja ne sme biti imenovan niti sme opravljati delo iz njegovega delovnega področja kdor je naklepno storil kaznivo dejanje zoper temelje socialistične samoupravne družbene ureditve in varnosti države, zoper gospodarstvo, zoper samoupravne pravice, zoper družbeno lastnino ali zoper uradno dolžnost ter dejanja, za katera je bil obsojen na brezpogojno kazen zapora.

Za osebo, ki je naklepno storila drugo kaznivo dejanje, razen kaznivih dejanj iz prvega odstavka tega člena, začnejo prepovedi iz omenjenega odstavka veljati, če je bila za tako kaznivo dejanje obsojena na nepogojno kazen zapora najmanj treh let.

Za direktorja, predsednika in člane poslovodnega odbora podjetja ne sme biti imenovana oseba, ki je bila razrešena te dolžnosti pred potekom časa, za katero je bila imenovana, razen če je bila razrešena na lastno zahtevo, niti oseba, ki je opravljala to funkcijo v podjetju, ki je prenehalo zaradi stečaja, če sta bila prepoved opravljanja in njeno trajanje določena v stečajnem postopku.

Prepoved za osebe iz prvega odstavka tega člena traja deset let, prepoved za osebe iz drugega odstavka tega člena pa pet let od dneva, ko je kazen prestala, ko ji je bila kazen oproščena ali je zastarala.

59. člen

Če je direktor, predsednik ali član poslovodnega odbora družbenega podjetja razrešen, ni pa bilo razlogov za njegovo razrešitev, ali če ni bil izveden postopek, predpisan z zakonom, statutom, samoupravnim splošnim aktom, se določbe

o varstvu pravic delavcev, s katerimi se urejajo delovna razmerja, uporabljajo tudi za direktorja, predsednike in člane poslovodnega odbora družbenega podjetja.

V primeru iz prvega odstavka tega člena direktor, predsednik ali član poslovodnega odbora družbenega podjetja z odločbo pristojnega sodišča ne sme biti vrnjen na dolžnost, ki jo je opravljal pred razrešitvijo, če je že imenovana druga oseba, pač pa se razporedi k drugim delom oziroma delovnim nalogam, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi, če pa s samoupravnim splošnim aktom ta dela oziroma delovne naloge niso določene, se razporedi k drugim ustreznim delom oziroma delovnim nalogam.

V primeru iz prvega odstavka tega člena direktor, predsednik ali član poslovodnega odbora družbenega podjetja lahko pred pristojnim sodiščem zahteva odškodnino najpozneje v 30 dneh od dneva vročitve pravnomočne sodne odločbe.

60. člen

Določbe tega zakona o poslovodnem organu družbenega podjetja, ki se nanašajo na način imenovanja in razrešitve, oblikovanja razpisne komisije, objavo razpisa in določitev predloga za imenovanje, določitev kandidatov, nastop dolžnosti poslovodnega organa, varstvo pravic udeležencev razpisa, način imenovanja direktorja, predsednika in člana poslovodnega odbora, vršilca dolžnosti direktorja, prepoved opravljanja funkcije, mandat in ponovno imenovanje, omejitve izvolitve v delavski svet in sodelovanje v delavskem svetu, odgovornost za zakonitost dela, varstvo pravic, razrešitev pred potekom časa in začetek postopka za razrešitev, se uporabljajo tudi za poslovodni odbor drugih oblik združenja.

61. člen

Sklepi poslovodnega organa sestavljenega podjetja, ki se nanašajo na delo, ki jih za združena podjetja opravlja sestavljeno podjetje, so obvezni za poslovodne organe združenih podjetij in se neposredno izvajajo.

4. Samoupravni splošni akti družbenega podjetja

62. člen

Samoupravni splošni akti družbenega podjetja so statut in drugi samoupravni splošni akti, ki urejajo družbenoekonomsko in druga samoupravna razmerja delavcev v družbenem podjetju (pravilnik, sklep, ki ureja splošna vprašanja, poslovnik).

63. člen

Statut je temeljni samoupravni splošni akt družbenega podjetja. Drugi samoupravni splošni akti družbenega podjetja ne smejo biti v nasprotju s statutom.

64. člen

Statut družbenega podjetja vsebuje določbe: o firmi in sedežu; o zastopanju in predstavljanju; o dejavnosti in delih v okviru dejavnosti, ki se opravljajo v delih družbenega podjetja; o načrtovanju dela in razvoja; o določitvi temeljev poslovne politike; o načinu razporejanja dobička; o sestavi, izbiri, odpoklicu in delovnem področju delavskega sveta in njegovega izvršilnega organa ter njuni odgovornosti; o poslovodnem organu, njegovih pravicah, obveznostih in odgovornostih; o drugih organih podjetja, pravicah in obveznostih delegatov v delavskem svetu ter njihovi odgovornosti; o odgovornosti družbenega podjetja za obveznosti njegovih delov, ki so pooblaščen, da nastopajo v pravnem prometu, ter o pooblastilih za posamezne dele, da nastopajo v pravem prometu; o reševanju sporov (z arbitražo) med delavci posameznih delov družbenega podjetja oziroma deli družbenega podjetja; o pogojih in postopku izločitve posameznih delov družbenega podjetja iz njegove sestave; o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti; o pogojih za učinkovanje samoupravnih splošnih aktov za nazaj; o varstvu in izboljševanju človekovega okolja ter druge določbe, pomembne za delo in poslovanje družbenega podjetja v celoti in njegovih delov ter za uresničevanje samoupravnih pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev v družbenem podjetju.

V statutu družbenega podjetja se določi kateri drugi samoupravni splošni akti se sprejmejo in kako se sprejmejo.

O spremembah in dopolnitvah statuta družbenega podjetja odločajo delavci z referendumom.

Družbeno podjetje mora zagotoviti, da so vsi samoupravni splošni akti dostopni vsakemu delavcu.

65. člen

Posamični akti, ki jih sprejemajo organi in pooblaščen delavci v družbenem podjetju, morajo biti v skladu z ustreznimi samoupravnimi splošnimi akti podjetja.

5. Obveščanje delavcev

66. člen

Organi družbenega podjetja morajo zagotoviti redno obveščanje delavcev o vseh vprašanjih, pomembnih za uveljavljanje njihovih samoupravnih pravic, ter o drugih vprašanjih, pomembnih za odločanje in kontrolo.

Način in roki za obveščanje delavcev ter organi, odgovorni za obveščanje, se uredijo s statutom (pravili) ter drugim samoupravnim splošnim aktom oziroma splošnim aktom ali kolektivno pogodbo podjetja.

Določbe prvega in drugega odstavka tega člena se nanašajo tudi na mešano podjetje, zasebno podjetje, pogodbeno podjetje in zadrugo.

6. Samoupravna delavska kontrola

67. člen

Za uresničevanje varstva družbene lastnine in svojih samoupravnih pravic so delavci v družbenem podjetju upravičeni in dolžni uresničevati samoupravno delavsko kontrolo neposredno, prek organov upravljanja ali prek posebnega organa samoupravne delavske kontrole.

Delavci v družbenem podjetju uresničujejo samoupravno delavsko kontrolo na način, določen s statutom in drugimi samoupravnimi splošnimi akti.

Če je s statutom podjetja določeno, da se za uresničevanje in varstvo družbene lastnine ustanovi poseben organ samoupravne delavske kontrole, volijo in odpokličejo člane tega organa delavci na način, določen s statutom ali drugimi samoupravnimi splošnimi aktom podjetja.

V postopku predlaganja kandidatov za člane organa samoupravne delavske kontrole sodeluje sindikat.

Če v drugih oblikah organiziranja družbenih podjetij ni ustanovljen poseben organ samoupravne delavske kontrole, jo delavci uresničujejo prek delavskega sveta.

68. člen

Poslovodni organ podjetja mora zagotoviti opravljanje strokovnih, administrativnih in drugih del za potrebe organa samoupravne delavske kontrole.

Organ samoupravne delavske kontrole lahko ugotavljanje določenih dejstev, pomembnih za uresničevanje svoje funkcije, zaupa ustreznim strokovnjakom ali strokovnim organizacijam zunaj podjetja.

7. Odgovornost za opravljanje samoupravljalških, upravljalških funkcij in poslovodne funkcije

69. člen

Delavec je osebno odgovoren za vestno opravljanje samoupravljalških funkcij.

Delegati v delavskem svetu so posamično in kolektivno odgovorni za opravljanje samoupravljalških funkcij v tem organu.

Direktor, predsednik in člani poslovodnega organa so posamično in kolektivno odgovorni za opravljanje poslovodne funkcije.

70. člen

Člani samoupravne delavske kontrole so osebno in kolektivno odgovorni za opravljanje funkcij samoupravne kontrole. V statutu so določene obveznosti delavcev, članov organov

upravljanja in poslovnega organa pri opravljanju funkcij samoupravljanja, upravljanja in poslovne funkcije ter oblike in postopek odgovornosti za kršitev teh obveznosti.

71. člen

Člani delavskega sveta oziroma po položaju in funkciji njemu ustreznega organa upravljanja podjetja so odgovorni za opravljanje svoje samoupravljalne funkcije.

Delavski svet oziroma njemu po položaju in funkciji ustrezen organ upravljanja podjetja je odgovoren za svoje delo delavcem, ki so ga izvolili.

Delavci lahko odpokličejo delegata v delavskem svetu podjetja ali delavski svet v celoti.

Pogoji in način odpoklica delegata v delavskem svetu in delavskega sveta v celoti se določijo s samoupravnim splošnim aktom podjetja.

72. člen

Člani delavskega sveta, direktor oziroma člani poslovnega organa ter člani kolegijskega izvršilnega organa prevzamejo materialno odgovornost za sklepe, s katerimi je prizadeta materialna škoda družbenemu podjetju, v odvisnosti od njihovega vpliva na sprejemanje in izvrševanje teh sklepov.

Višina škode, ki se mora povrniti, se določi s statutom.

73. člen

Če sprejme delavski svet mimo svojih pooblastil kljub opozorilu poslovnega organa, izvršilnega organa, organa samoupravne delavske kontrole, družbenega pravobranilca samoupravljanja, službe družbenega knjigovodstva, inšpekcijskega organa ali drugega pristojnega organa sklep, s katerim se prizadene škoda podjetju, mora direktor oziroma poslovodni organ zadržati njegovo izvršitev in obvestiti pristojni organ.

8) Družbeno varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine

74. člen

Skupščina družbenopolitične skupnosti, na katere ozemljuje sedež družbenega podjetja, sprejmečasne ukrepe, če so v tem družbenem podjetju skaljeni samoupravni odnosi ali huje prizadeti družbeni interesi ali če podjetje ne izpolnjuje zakonskih obveznosti.

75. člen

Šteje se, da so v družbenem podjetju bistveno skaljeni samoupravni odnosi:

1) če se ne uresničujejo pravice delavcev, da odločajo o delitvi dobička, s katerim delavci prosto razpolagajo, ter delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo;

2) če ni zagotovljeno uresničevanje pravic delavcev, da odločajo o družbenih sredstvih;

3) če ni zagotovljeno, da delavci odločajo o vprašanih, o katerih se odloča z osebnim izjavljanjem;

4) če ni zagotovljeno uresničevanje samoupravne delavske kontrole;

5) če organ v podjetju ne opravlja nalog iz svojega delovnega področja ali prekorači svoja pooblastila, s čimer se bistveno kršijo samoupravne pravice ali prizadene družbena lastnina.

6) v drugih primerih, določenih z zakonom.

Skupščina družbenopolitične skupnosti ugotovi ali so v primerih iz prvega odstavka tega člena bistveno skaljeni samoupravni odnosi v podjetju.

76. člen

Šteje se, da je družbeno podjetje prizadelo družbene interese:

1) če se z razporejanjem dobička, s katerim delavci prosto razpolagajo, oziroma če se z delitvijo sredstev za osebne dohodke in skupno porabo kalijo odnosi, ki ustrezajo načelu delitve po delu, ali moti potek družbene reprodukcije;

2) če družbena sredstva ne uporablja smotrno ali jih trajne ne obnavlja, ne povečuje in ne izboljšuje;

3) če s poslovanjem v nasprotju s predpisi in samoupravnimi splošnimi akti prizadeva večjo škodo družbeni skupnosti;

4) v drugih primerih, določenih z zakonom.

77. člen

Šteje se, da družbeno podjetje ne izpolnjuje obveznosti, določenih z zakonom, če pogosteje ali dlje ne izpolnjuje teh obveznosti do družbene skupnosti.

78. člen

Skupščina družbenopolitične skupnosti lahko nasproti družbenemu podjetju nastopi z naslednjimi začasnimi ukrepi družbenega varstva:

1) odstavi poslovodni organ;

2) odstavi posamezne delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi;

3) razpusti delavski svet;

4) razpusti izvršilni organ;

5) razpusti organ samoupravne delavske kontrole;

6) razpusti disciplinsko komisijo;

7) začasno omeji uveljavljanje določenih samoupravnih pravic delavcev;

8) imenuje začasni organ upravljanja v podjetju;

9) določi tudi druge z zakonom predpisanečasne ukrepe.

Začasni ukrepi iz 7. in 8. točke prvega odstavka tega člena ne smejo trajati dlje kot je z zakonom določeno, vendar najdlje leto dni.

79. člen

Preden odloči o začasnem ukrepu družbenega varstva, lahko določi skupščina družbenopolitične skupnosti delavcem v podjetju rok za odpravo razlogov, ki so podlaga za začasen ukrep.

II. POGLAVJE – MEŠANO PODJETJE

1. Ustanovitev mešanega podjetja

80. člen

Mešana podjetja se lahko ustanovijo kot: delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo, komanditna družba in družba z neomejeno solidarno odgovornostjo.

Če družbeno podjetje pri svojem poslovanju pridobiva sredstva od pravnih in fizičnih oseb – imetnikov drugih oblik lastnine, in če osebe na tej podlagi pridobijo pravico do upravljanja v družbenem podjetju, lahko družbeno podjetje nadaljuje delo kot mešano podjetje po določbah tega zakona in pogodbe.

81. člen

Ustanovitelji sklenejo pogodbo o ustanovitvi mešanega podjetja pisno.

V pogodbi iz prvega odstavka tega člena se določijo dejavnost mešanega podjetja, ki se ustanavlja, znesek sredstev, potrebnih za delo, pogoji in način za pridobivanje teh sredstev, pravice in obveznosti ustanoviteljev, pogoj in način za ugotavljanje in razporejanje dobička in prevzemanje rizikov, nastalih s poslovanjem, ter druga vprašanja, ki so pomembna za njegovo ustanovitev.

82. člen

Mešano podjetje začne z delom in nastopa v pravnem prometu z vpisom v sodni register.

83. člen

Firma mešanega podjetja vsebuje: ime in sedež družbe, predmet poslovanja, obliko družbe, odgovornost za obveznost družbe v pravnem prometu do tretjih oseb ter druge podatke, ki se uporabljajo za določanje oblike družbe.

84. člen

Mešano podjetje se lahko združi v združeno podjetje,

sestavljeno podjetje in druge oblike organiziranja oziroma združenja.

2. Oblike mešanega podjetja

1) Delniška družba

85. člen

Delniška družba je družba, ki sredstva za ustanovitev in poslovanje pridobiva z izdajanjem delnic.

Ustanovitelji lahko ustanovijo delniško družbo z odkupom vseh delnic pri ustanovitvi (simultantska ustanovitev) ali z javnim pozivom za odkup delnic (sukcesivna ustanovitev).

86. člen

Ustanovitelji delniške družbe določijo znesek sredstev, ki so potrebna za ustanovitev in delo družbe (v nadaljnjem besedilu: osnovna glavnica).

Najmanjši znesek osnovne glavnice za posamezne gospodarske dejavnosti določi Zvezni izvršni svet v odvisnosti od narave in vrste dejavnosti, ki jo bo delniška družba opravljala, ter od namena in ciljev ustanovitve družbe.

87. člen

Delnice se glasijo na enake denarne zneske.

Delnice se smejo izdati na ime in na prinosnika.

Pri prvem izdajanju delnic se delnice ne smejo izdajati pod njihovo nominalno vrednostjo.

88. člen

Delnice so lahko redne (navadne) in prednostne (ugodnostne).

Redne (navadne) delnice so delnice, ki njihovim imetnikom dajejo pravico do udeležbe pri upravljanju družbe in pri delu dobička (dividenda).

Prednostne (ugodnostne) delnice so delnice, ki njihovim imetnikom poleg pravic iz drugega odstavka tega člena zagotavljajo tudi določene prednostne pravice, kot so prednostna izterjava ustreznih zneskov (odstotkov) od nominalne vrednosti delnic glede na imetnika redne delnice; prednostna izterjava v primeru likvidacije družbe ter povečane pravice pri upravljanju in druge pravice, določene s statutom oziroma drugim ustreznim aktom.

89. člen

Ne glede na 88. člen tega zakona se lahko izdajajo tudi delnice, ki dajejo imetniku samo pravico do dividende.

90. člen

Delnica mora imeti naslednje glavne sestavine: označbo, da je delnica, in označbo vrste delnice, firmo oziroma ime in sedež izdajatelja delnice; firmo, ime oziroma ime in priimek kupca delnice oziroma označbo, da se delnica glasi na prinosnika; skupni denarni znesek, na katerega se izdajajo delnice, fiksni znesek dividende ali označbo odstotka od nominalne vrednosti, po katerem se bo obračunavala dividenda; roke za izplačilo dividende, kraj, datum izdaje in serijsko številko delnice ter faksimile podpisov pooblaščenih oseb izdajatelja delnice.

91. člen

Delnica je sestavljena iz dveh delov.

V prvem delu (delnica) morajo biti označene vse glavne sestavine delnice iz 90. člena tega zakona in izpiski iz sklepa o izdajanju delnic.

Drugi del je sestavljen iz kuponov za izplačilo dividende.

Kupon za izplačilo dividende mora vsebovati naslednje elemente: zaporedno številko kupona za izplačilo dividende; številko delnice, na podlagi katere se izplačuje dividenda; ime izdajatelja delnice; leto, v katerem se dividenda izplačuje, in faksimile podpisov pooblaščenih oseb izdajatelja dividende.

92. člen

Delnice so vrednostni papirji v prometu v skladu z zakonom in statutom (pravili) delniške družbe.

Lastniki delnic lahko delnice prodajajo od trenutka, ko se delniška družba vpiše v sodni register, do njenega izbrisa iz njega.

Delnica, ki se glasi na prinosnika, se lahko prenese z izročitvijo (cesija), delnica, ki se glasi na ime pa se prenese z vpisom v delniško knjigo (z indosamentom).

93. člen

Delniška družba mora lastniku delnice, ki se glasi na ime, izdati listino, ki vsebuje: firmo in sedež družbe, označbo vrste in rodu, ki mu delnica pripada, številko, serijo in nominalno vrednost delnice.

94. člen

Delnice se vplačujejo v gotovini.

S statutom (pravili) delniške družbe se lahko določi, da družba z delnicami pridobiva tudi stvari in pravice, izražene v denarni vrednosti, ki so potrebne za delo družbe.

Stvari in pravice, ki se pridobivajo z delnicami, so lahko: delovna sredstva, surovine in drugi reprodukcijski material, materialne pravice do tehnologije, patenti in licence ter vrednostni papirji.

Vloga v delnicah ne sme biti osebno delo in opravljanje storitev.

95. člen

Vplačilo v gotovini je vplačilo v dobro žiro računa družbe, ki se ustanavlja.

Vplačila delnic v stvareh, pravicah in gotovini morajo biti taka, da delniški družbi omogočajo, da z njimi prosto in trajno razpolaga od trenutka njihovega vpisa v delniške knjige.

96. člen

O opravljenem vpisu delnic izda banka potrdilo. Če delničarji ne izvršijo vplačila delnice v roku, v katerem so prevzeli obveznost ob vpisu, morajo plačati obresti, določene s statutom (pravili) družbe.

97. člen

Če delničarji v roku, predvidenem s statutom (pravili) delniške družbe, ne vplačajo delnic, se šteje, da družba ni ustanovljena, delničarji, ki so vplačali delnice, pa imajo pravico do vračila vplačanih zneskov.

98. člen

Po vplačilu delnic skličejo ustanovitelji delniške družbe ustanovni zbor, na katerem se sprejme statut (pravila) družbe in imenujejo organi upravljanja družbe.

99. člen

Delničarji nimajo pravice do vračila sredstev, ki so jih vplačali za nakup delnic, razen v primeru iz 97. člena tega zakona.

100. člen

Za vplačila delnic v gotovini mora banka, po kateri se vplačuje, izdati potrdilo, da je vplačilo izvršeno, in da lahko delniška družba z vplačanimi sredstvi prosto razpolaga.

Lastniki delnic lahko prodajajo delnice tretjim osebam nad nominalno vrednostjo in pod njo.

Delnice se vpisujejo in vplačujejo na obrazcu, ki ga predpiše Narodna banka Jugoslavije.

101. člen

Statut (pravila) delniške družbe mora vsebovati določbe o:

1. firmi in sedežu družbe;
2. predmetu poslovanja;
3. imenih, naslovih in sedežih ustanoviteljev družbe;
4. znesku osnovne glavnice, nominalni vrednosti delnic, njihovo število in rok za vpis in vplačila delnic ter višino obresti, ki se plačujejo pri prekoračitvi roka vplačila, vrste delnic in način njihovega prenosa;
5. številu članov upravnega in nadzornega odbora;
6. načinu in možnosti za prenos pravic in dolžnosti organa upravljanja na posamezne člane družbe ali na druge osebe;

7. načinu in pogojih za delitev dobička in prevzemanje izgube;

8. notranji organizaciji družbe;
9. načinu vodenja poslovnih knjig;
10. pravicah in obveznostih v delovnem razmerju v družbi;
11. roku za sestajanje delniškega zbora, o posledicah nese-
stajanja, sklepčnosti in načinu odločanja;
12. času trajanja in prenehanja družbe;
13. postopek za spremembo statuta (pravil) družbe;
14. drugih vprašanih, ki so pomembna za delo družbe;

Statut (pravila) družbe lahko vsebujejo tudi določbe o:

1. vlogah v stvareh in pravicah pri ustanovitvi družbe
z natančno označbo predmetov, števila in vrste delnice, ki se
vplačujejo kot vloga v stvareh in pravicah, ter oseb, ki dajejo
te vloge ali od katerih se te vloge prevzamejo;

2. omejitvi prenosa delnic na ime;
3. izdajanju raznih vrst in rodov delnic, o možnostih za
spremembo enega rodu v drugega in možnosti umika delnic
idr.

102. člen

Zbor delniške družbe lahko na predlog organa opravljanja
sprejme sklepe, da bo izdajal nove delnice zaradi pridobivanja
materialnih sredstev, potrebnih za delo družbe.

103. člen

S statutom (pravili) delniške družbe se lahko delničar zaveže
samo za vplačilo nominalne vrednosti delnice če pa gre za
delnice, ki vsebujejo tudi druge pravice, predvidene s statu-
tom (pravili) družbe, se lahko zaveže tudi za druge denarne
dajatve, predpisane s statutom (pravili).

Delničar svojih terjatev do družbe ne sme pobotati s svojo
obveznostjo za vplačilo delnice.

Po opravljenem vpisu delničarja v delniško knjigo družba
ne sme delničarjem odložiti vplačila delnic, niti jih oprostiti
vplačila delnic.

2. Družba z omejeno odgovornostjo

104. člen

Družba z omejeno odgovornostjo je družba, v kateri je vsak
izmed vlagateljev udeležen z določeno vlogo (osnovna vloga)
in odgovarja za obveznosti družbe do višine svoje vloge.

Ni nujno, da so vloge vlagateljev enake.

Vloge morajo biti vpisane v celoti in so lahko v denarju,
stvareh in pravicah, izraženih v denarni vrednosti.

Družba odgovarja za svoje obveznosti s celotnim svojim
premoženjem.

105. člen

Če vlagatelj v roku, ki je predviden s statutom (pravili)
družbe, ne vplačajo osnovne vloge, se šteje, da družba ni
ustanovljena, ustanovitelji, ki so plačali osnovne vloge, pa
imajo pravico do vračila vplačanih vlog.

106. člen

Družba sprejme statut (pravila).

Statut (pravila) družbe mora vsebovati določbe o:

1. firmi in sedežu družbe;
2. predmetu poslovanja;
3. imenih in naslovih, sedežih vlagateljev ter imenih in
naslovih pooblaščenih predstavnikov vlagateljev;
4. o celotnem znesku vloženi sredstev, vrsti in višini
osnovne vloge vsakega vlagatelja, načinu vplačila in vpisa
osnovne vloge, delitvi dobička in načinu prevzemanja rizika in
izgube družbe;
5. načinu upravljanja družbe o ustanovitvi upravnega
odбора in zbora (če so se vlagatelj dogovorili, da ju imajo),
o odgovornosti individualnega oziroma kolegijskega poslo-
vodnega organa, o skupnem številu in pooblastilih drugega
vodilnega oseba ter o načinu njihovega imenovanja in razre-
ševanja;
6. pravicah in obveznostih delavcev v delovnem razmerju
v družbi;
7. številu članov nadzornega odbora, če so se vlagatelj
dogovorili, da ustanovijo tak organ;

8. načinu vodenja financ in računovodstva ter kontrole
računovodstva;

9. trajanju in prenehanju družbe;
10. postopku za spremembo pravil družbe;
11. drugih vprašanih, ki so pomembna za delo družbe

107. člen

Vlagatelj lahko svoje vloge odstopijo tretjim osebam samo
s privolitvijo drugih vlagateljev.

Vloge se lahko prosto prenašajo med vlagatelji, če s statu-
tom (pravili) družbe ni drugače določeno.

108. člen

S statutom (pravili) družbe se lahko določi, da sme družba
pridobivati dodatne sredstva, ki so potrebna za delo družbe,
z vpisom novih vlog v skladu s statutom (pravili) družbe.

3) Komanditna družba

109. člen

Komanditna družba je družba, v kateri je en del članov
družbe odgovoren za obveznosti družbe s celotnim svojim
premoženjem in upravlja delo družbe (v nadaljnjem besedilu:
komplementarji), en del članov pa je odgovoren za obveznosti
družbe do višine sredstev, vloženi v družbo (v nadaljnjem
besedilu: komanditorji).

110. člen

Komanditna družba se ustanovi s pogodbo, ki jo sklenejo
ustanovitelji.

S pogodbo o ustanovitvi komanditne družbe se lahko
določi, da lahko družbi pristopijo tudi druge osebe, ki vanjo
vložijo svoja sredstva in sprejmejo neomejeno odgovornost,
oziroma ki vložijo svoja sredstva in omejijo svojo odgovornost
na višino vloženi sredstev in na podlagi te vloge pridobijo
določene pravice in obveznosti pri poslovanju in upravljanju
družbe, udeležbi pri dobičku in prevzemanju rizika, nastalega
pri poslovanju družbe.

111. člen

Komanditna družba ima firmo, ki vsebuje imena enega ali
več oziroma vseh komplementarjev z označbo da gre za
komanditno družbo.

112. člen

Komanditna družba sprejme statut (pravila).

Statut (pravila) komanditne družbe mora vsebovati določbe
o:

- 1) firmi in sedežu družbe;
- 2) predmetu poslovanja;
- 3) firmi oziroma imenih ustanoviteljev in njihovih naslovih;
- 4) skupnem znesku sredstev ustanoviteljev in zneskih vsa-
kega posameznega člana (komplementarja in komanditorja);
- 5) načinu in pogojih za delitev dobička in o načinu prevze-
manja rizika in izgube družbe;
- 6) načinu upravljanja družbe, načinu sprejemanja odločitev
pri upravljanju in delu družbe ter o organih upravljanja družbe
(zbor, upravni odbor, nadzorni odbor idr.);
- 7) načinu in pogojih, pod katerimi lahko druge osebe kot
vlagatelj pristopijo k družbi, in o višini njihovih vlog;
- 8) odgovornosti individualnega oziroma kolegijskega
poslovnega organa, o drugih osebah, ki imajo določena
pooblastila in odgovornosti pri poslovanju družbe, ter
določbe o njihovem imenovanju in razreševanju;
- 9) pravicah delavcev, zaposlenih v družbi, in njihovih or-
ganov;
- 10) številu članov nadzornega odbora, če so se ustanovitelji
dogovorili, da bodo ustanovili tak organ;
- 11) načinu vodenja financ, računovodstva in drugih del
družbe ter načinu in organih kontrole;
- 12) roku trajanja in pogojih za prenehanje družbe;
- 13) postopku za spremembo statuta (pravil) družbe;
- 14) drugih vprašanih, ki so pomembni za delo družbe.

113. člen

Vloge se smeje prenesti na tretje osebe samo s soglasjem vseh ustanoviteljev.

Izjemoma se s statutom (pravili) komanditne družbe lahko določi:

- 1) da se smeje vloge komplementarjev medsebojno prosto prenašati;
- 2) da se smeje vloge komanditorjev odstopiti tretjim osebam zunaj družbe samo s soglasjem vseh komplementarjev;
- 3) da sme komplementar odstopiti del svoje vloge komanditorju ali tretji osebi zunaj družbe samo s soglasjem vseh komplementarjev.

114. člen

S statutom (pravili) komanditne družbe se lahko določi, da družba pridobiva dodatna sredstva, ki so potrebna za njeno delo z novimi vlogami.

115. člen

V primeru smrti ali prenehanja enega ali več komplementarjev komanditna družba nadaljuje delo.

V primeru smrti ali prenehanju vseh komplementarjev lahko komanditorji odločijo o vključitvi enega ali več novih komplementarjev v družbo. V nasprotnem primeru komanditna družba preneha ali nadaljuje delo kot družba z omejeno odgovornostjo.

116. člen

Če komanditna družba pri ustanovitvi ali za potrebe svojega poslovanja pridobiva sredstva z izdajanjem menic, se ustanovi in posluje kot družba na delnice.

Za pridobivanje delnic družbe iz prvega odstavka tega člena se uporabljajo določbe tega zakona, ki se nanašajo na pridobivanje delnic v delniški družbi.

4) Družba z neomejeno solidarno odgovornostjo članov

117. člen

Družba z neomejeno solidarno odgovornostjo članov (v nadaljnjem besedilu: družba) je družba, v kateri so vsi člani odgovorni za obveznosti družbe neomejeno in solidarno s celotnim svojim premoženjem.

Upniki družbe lahko zahtevajo poravnavo svojih terjatev do družbe iz premoženja kateregakoli člana družbe, ki je vneseno v družbo kot njegova vloga, če pa se ne morejo poplačati iz tega premoženja, lahko zahtevajo poplačilo svojih terjatev iz celotnega premoženja članov družbe.

118. člen

Družba ima firmo, ki vsebuje imena vseh članov ali enega člana ali več članov in oznako: »in drugi«.

119. člen

Delo družbe upravljajo vsi člani, razen če je s statutom (pravili) družbe predvideno, da se upravljanje družbe zaupa enemu članu ali več članom družbe oziroma posebni osebi – prokuristu.

Ce so člani družbe pravne osebe, se lahko poslovodna funkcija zaupa tudi kakemu izmed teh članov družbe.

S statutom (pravili) družbe se lahko natančneje določijo ali omejijo pooblastila člana, ki mu je zaupana poslovodna funkcija.

120. člen

Ustanovna sredstva so sestavljena iz vlog članov družbe – ustanoviteljev in so lahko v denarnih zneskih, stvareh in pravicah, izraženih v denarju.

121. člen

Člani družbe lahko prodajo svoje vloge tretjim osebam, pri čemer imajo člani družbe pravico prednostnega glede nakupa teh vlog.

Če se vloga prodaja tretji osebi, je potrebno soglasje drugih članov družbe.

Član družbe, ki je izstopil iz družbe, je odgovoren za njene obveznosti, ki so nastale do vpisa njegovega izstopa v register, skupaj z drugimi člani družbe.

Natančnejše določbe o načinu odgovornosti člana, ki je izstopil iz družbe, se predpišejo s statutom (pravili) družbe.

3. Organi upravljanja in poslovodni organi v mešanem podjetju

122. člen

Organi upravljanja v delniški družbi in družbi z omejeno solidarno odgovornostjo so: zbor, upravni odbor, delavski svet in nadzorni odbor.

Komanditno družbo in družbo z neomejeno solidarno odgovornostjo upravljajo komplementarji oziroma člani družbe z neomejeno solidarno odgovornostjo, če s statutom (pravili) družbe ali drugim aktom ni določeno, da se upravljanje družbe zaupa enemu ali več članom družbe oziroma posebnemu organu ali osebi – prokuristu. Organa upravljanja v teh družbah sta delavski svet in nadzorni odbor.

Poslovodno funkcijo v mešanem podjetju opravlja direktor ali poslovodni odbor, če ta funkcija ni zaupana kaki izmed oseb iz drugega odstavka tega člena.

1. Zbor

123. člen

Zbor mešanega podjetja sestavljajo delegati delavcev in vlagatelji oziroma njihovi predstavniki.

124. člen

Delegati delavcev imajo glasovalno pravico v zboru v sorazmerju z višino vloženi družbenih sredstev in z živim delom, vlagatelji pa v sorazmerju z višino svojih vlog, če s statutom (pravili) ni drugače določeno.

Če se sredstva mešanega podjetja ugotavljajo v delnicah, daje vsaka delnica pravico do enega glasu, če s statutom (pravili) ni določeno, da posamezne delnice dajejo več glasov.

S statutom se lahko določi največje število glasov, ki jih lahko ima posamezni vlagatelj.

Sklepi zbora se sprejemajo z večino glasov navzočih članov, če s statutom (pravili) ni drugače določeno.

S statutom (pravili) se lahko določi, da zbor odloča tudi če ni sklepčen v nadaljevanju seje po poteku določenega časa. Sklepčnost za delo zbora se določi s statutom (pravili).

Predstavniki delavskega sveta sodeluje pri delu zbora in ga seznanja s stališči delavskega sveta o vprašanih, o katerih se odloča, če je delavski svet sprejel stališče o njih.

125. člen

Delavski svet mora sprejeti stališče o vprašanih, o katerih odloča zbor, če vplivajo na obnavljanje, povečevanje in izboljševanje družbenih sredstev ter na ureditev samoupravljanja delavcev.

126. člen

Zbor sprejema statut (pravila) podjetja in druge splošne akte, delovni program in načrt razvoja podjetja, določa poslovno politiko, odloča o delitvi in uporabi dobička in kritju izgube, sprejema letni račun podjetja; postavlja in razrešuje člane upravnega in nadzornega odbora; odloča o spremembah oblike organizacije mešanega podjetja, o povečanju in zmanjšanju osnovne glavnice, o prenehanju mešanega podjetja ter o drugih vprašanih, ki jih določa statut (pravila) družbe.

2. Upravni odbor

127. člen

Upravni odbor je sestavljen iz treh ali več članov – predstavnikov ustanoviteljev mešanega podjetja.

Število članov upravnega odbora se določi s statutom (pravili).

S statutom (pravili) podjetja se lahko določi, da določeno število članov upravnega odbora sestavljajo osebe – strokov-

njaki za vprašanja, ki so pomembna za delo mešanega podjetja, ter posebni pogoji za izvolitev članov upravnega odbora;

128. člen

Zbor voli in razrešuje upravni odbor. Posamezna oseba je lahko voljena v upravni odbor večkrat.

Delavski svet imenuje in razrešuje del članov upravnega odbora v skladu s statutom (pravili) podjetja.

129. člen

Mandat članov upravnega odbora traja štiri leta, če s statutom (pravili) ni drugače določeno.

S statutom (pravili) se lahko določi, da se upravni odbor obnavlja tudi pred potekom roka iz prvega odstavka tega člena.

130. člen

Upravni odbor opravlja naslednje naloge:

1. postavlja in razrešuje direktorja oziroma predsednika in člane poslovnega odbora ter druge delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi;

2. sprejema delovne načrte in programe ter splošne akte mešanega podjetja (pravilnike), razen aktov, ki jih sprejema zbor ali delavski svet, če s tem zakonom ni drugače določeno;

3. pripravlja predloge za zbor in izpolnjuje njegove naloge;

4. daje navodila in smernice za delo direktorju oziroma predsedniku in članom poslovnega odbora, drugim delavcem s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter osebam v delovnem razmerju v mešanem podjetju;

5. vsake tri mesece poroča nadzornemu odboru o poslovanju in je na njegovo zahtevo navzoč na sejah nadzornega odbora brez glasovalne pravice;

6. skrbi za redno in pravočasno izdelavo medletnih poročil in letnega računa.

3) Nadzorni odbor

131. člen

Nadzorni odbor sestoji iz najmanj treh članov.

Zbor mešanega podjetja voli in razrešuje nadzorni odbor, razen dela članov, ki jih v skladu s statutom (pravili) družbe imenuje in razrešuje delavski svet.

Zbor lahko za vprašanja, ki so pomembna za delo nadzornega odbora, imenuje za člana nadzornega organa tudi osebe, ki niso delegati ustanoviteljev oziroma člani zbora.

132. člen

Člani nadzornega odbora se volijo za štiri leta in so lahko znova izvoljeni.

Vsak član nadzornega odbora ima en glas. Nadzorni odbor odloča z večino glasov članov odbora. Član nadzornega odbora, ki se ne strinja z odločitvijo nadzornega odbora, lahko izloči svoje mnenje.

133. člen

Nadzorni odbor mora:

1) pregledati materialna sredstva, letno poročilo, račun in predlog upravnega odbora za delitev dobička. Upravni odbor mora te akte poslati nadzornemu odboru najpozneje 30 dni pred zborom, ki o njih odloča;

2) ugotoviti, ali so knjige mešanega podjetja vodene v redu in v skladu s predpisi;

3) o ugotovitvah nadzora pisno obvestiti zbor in ga opozoriti na morebitne opustitve upravnega odbora, direktorja oziroma predsednika in članov poslovnega odbora in drugih oseb, zaposlenih v mešanem podjetju.

4) Delavski svet

134. člen

Določbe tega zakona, ki se nanašajo na delavski svet družbenega podjetja, se glede načina volitev, načina odločanja in trajanja mandata nanašajo tudi na delavski svet v mešanem podjetju.

V delavski svet ne morejo biti izvoljeni člani upravnega odbora, vendar imajo pravico, da so navzoči na njegovih sejah.

Delavski svet opravlja naslednje naloge:

1) po svojih predstavnikih sodeluje pri delu zbora, upravnega odbora in nadzornega odbora ter daje predloge za izboljšanje poslovanja;

2) sodeluje pri sklepanju kolektivne pogodbe o pravicah in obveznostih med delavci in ustanovitelji ter spremlja njeno izvrševanje;

3) daje mnenja in sugestije zbora oziroma upravnemu odboru v zvezi z osnutkom splošnih aktov;

4) voli enega člana disciplinske komisije, katere člane postavlja upravni odbor;

5) odloča o delitvi dela dobička, ki pripada delavcem;

6) odloča o uporabi sredstev za neposredno skupno porabo delavcev.

5) Poslovodni organ

135. člen

Direktor oziroma poslovodni odbor mešanega podjetja organizira in vodi delovni proces in poslovanje podjetja, zastopa podjetje nasproti drugim, in je odgovoren za zakonitost dela podjetja.

Pri izpolnjevanju obveznosti iz prvega odstavka tega člena direktor oziroma poslovodni odbor predlaga temelje poslovne politike, predlaga delovni načrt in program ter sprejema ukrepe za njuno izvajanje, izvršuje sklepe zbora, upravnega odbora, nadzornega odbora in delavskega sveta ter sklepe delavcev, sprejete z osebnim izjavljanjem, predlaga organizacijo mešanega podjetja ter imenovanje in razreševanje delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, odloča o razporejanju delavcev k določenim delom in nalogam, poroča o poslovnih izidih mešanega podjetja po letnem računu in opravlja druga dela, predvidena s statutom (pravili) podjetja.

Če direktor oziroma predsednik poslovnega odbora podjetja meni, da je samoupravni splošni akt ali drugi akt podjetja v nasprotju z zakonom, opozori na to organ, ki je tak akt izdal. Če organ, ki je izdal tak akt, kljub opozorilu ostane pri svojem aktu, direktor oziroma predsednik poslovnega odbora zadrži izvršitev tega akta, razen posamičnih aktov, izdanih v upravnem postopku, in aktov, po katerih je za dokončno odločitev predvidena pristojnost sodišča, o čemer v treh dneh od dneva zadržanja obvesti pristojni organ družbenopolitične skupnosti.

III. POGlavJE – POGODBENO PODJETJE

136. člen

Pogodbena organizacija združenega dela, ki jo ustanovi delovni človek in vanjo združuje svoje delo in svoja sredstva z delom drugih oseb za opravljanje gospodarske dejavnosti, posluje kot pogodbeno podjetje.

V pogodbeno podjetje lahko združujejo svoja sredstva tudi drugi delovni ljudje in občani.

Pogodbeno podjetje lahko ustanovi tuja oseba skupaj z domačo osebo in vanj vloži sredstva v skladu s tem zakonom in zakonom, ki ureja vlaganje tujih oseb.

137. člen

Medsebojna razmerja ustanoviteljev pogodbenega podjetja in vlagateljev sredstev se uredijo s pogodbo, ki se sklene pisno.

Pogodba o ustanovitvi pogodbenega podjetja vsebuje zlasti: firmo, sedež in dejavnost pogodbenega podjetja; znesek oziroma vrednost sredstev, ki jih poslovodja združi v pogodbeno podjetje; pravice in obveznosti poslovodje iz združitve dela in sredstev; pravice in obveznosti združenih delavcev iz dela z družbenimi sredstvi in način njihove udeležbe pri upravljanju; osnove in merila za ugotavljanje in način izplačevanja dela dohodka pogodbenega podjetja, ki pripada poslovodji na podlagi lastninske pravice na sredstvih, ki jih je združil; način in roke za izplačilo vrednosti oziroma za vrnitev teh sredstev ter odgovornost pogodbenega podjetja za obveznosti v pravnem prometu z drugimi.

Pogodba o ustanovitvi pogodbenega podjetja se sklene pisno.

138. člen

Iz dohodka pogodbenega podjetja se izločijo sredstva poslovdnje in delavcev iz živega dela.

Ostanek sredstev je dobiček pogodbenega podjetja, iz katerega se poravnava splošne in skupne družbene potrebe, sredstva, ki pripadajo poslovdnji na podlagi lastninske pravice, in nadomestilo osebnega dohodka delavcev in poslovdnje za gospodarjenje z družbenimi sredstvi in njihovo upravljanje (minulo delo).

Ostanek dobička pomeni sredstva v družbeni lastnini.

Sredstva, ki jih poslovdnja združi v pogodbeno podjetje, se revalorizirajo, njihova vrednost pa se lahko povrne tudi iz poslovnih sredstev pogodbenega podjetja, če je to predvideno v pogodbi o njegovi ustanovitvi.

139. člen

Poslovdnja svobodno odloča, ali bo sredstva, ki jih je pridobil na podlagi lastninske pravice v pogodbenem podjetju, v celoti ali deloma ponovno vložil v to podjetje.

Poslovdnja v sporazumu z delavci določa pogoje in način za umik sredstev, na katerih ima lastninsko pravico in ki jih je združil v pogodbeno podjetje.

140. člen

Pri uresničevanju pravic in dolžnosti ima poslovdnja pravice, obveznosti in odgovornosti, ki jih ima direktor družbenega podjetja.

IV. POGLAVJE – ZASEBNO PODJETJE IN OBRATOVALNICA

1. Zasebno podjetje

141. člen

Zasebno podjetje se ustanovi s sredstvi fizičnih oseb in civilnih pravnih oseb.

Z zakonom se lahko določijo dejavnosti, za katere se ne smejo ustanoviti zasebna podjetja.

Zasebno podjetje lahko ustanovijo tuje pravne in fizične osebe v skladu z zveznim zakonom, ki ureja tuja vlaganja.

Z zveznim zakonom se lahko določi, v katerih dejavnostih oziroma na katerih področjih se ne ustanovi zasebno podjetje iz tretjega odstavka tega člena.

142. člen

Ustanovitelj zagotovi sredstva za ustanovitev in začetek dela zasebnega podjetja ter sprejme akt o ustanovitvi.

143. člen

V zasebnem podjetju se v skladu z aktom o ustanovitvi in kolektivno pogodbo ustanovi poslovodni organ, lahko pa se ustanovi tudi delavski svet oziroma njemu po položaju in funkciji ustrezen organ upravljanja.

Delavci sodelujejo pri upravljanju zasebnega podjetja v skladu s kolektivno pogodbo.

2. Obratovalnica

144. člen

Delovni človek, ki samostojno opravlja dejavnost z osebnim delom oziroma z osebnim delom in sredstvi, ki so lastnina občanov, lahko ustanovi obratovalnico za opravljanje gospodarske dejavnosti v skladu z zakonom.

V. POGLAVJE – ZADRUGA IN PODJETJE DROBNEGA GOSPODARSTVA

1. Zadruga

145. člen

Zadruga, ki opravlja gospodarsko dejavnost po načelih, po katerih to dejavnost opravlja družbeno podjetje, posluje v skladu z določbami tega zakona kot podjetje.

2. Podjetje drobnega gospodarstva

146. člen

Družbeno podjetje, mešano podjetje in zasebno podjetje z manjšim obsegom poslovanja se ustanovijo in poslujejo kot podjetje drobnega gospodarstva.

Z družbenim dogovorom se določijo pogoji za ustanovitev in poslovanje podjetja drobnega gospodarstva.

Za podjetje drobnega gospodarstva se smiselno uporabljajo določbe tega zakona, če z zakonom ni določeno drugače.

TRETJI DEL

I. POGLAVJE – DEJAVNOST, SEDEŽ IN FIRMA PODJETJA

1. Dejavnost podjetja

147. člen

Podjetje lahko opravlja eno gospodarsko dejavnost ali več gospodarskih dejavnosti, če izpolnjuje pogoje za opravljanje vsake izmed njih.

Dejavnosti, ki so družbenega pomena za ljudsko obrambo in varnost države ter varstvo in izboljševanje človekovega okolja, se lahko opravljajo pod pogoji, predpisanimi z zveznim zakonom.

148. člen

Podjetje ne more začeti dejavnosti niti spremeniti pogojev za njeno opravljanje, če pristojni organ ni izdal odločbe, da so izpolnjeni pogoji glede tehnične opremljenosti in varstva pri delu ter varstva in izboljševanja človekovega okolja in da so izpolnjeni tudi drugi pogoji, predpisani v skladu z zakonom.

149. člen

Z aktom o ustanovitvi podjetja ali s samoupravnim sporazumom oziroma pogodbo med podjetjem v ustanavljanju in njegovim ustanoviteljem se lahko določi, da podjetje ne sme spremeniti dejavnosti določen čas ali če utegnejo postati zaradi spremembe dejavnosti vprašljivi cilji, določeni z aktom o ustanovitvi.

Za spremembo dejavnosti podjetja je potrebno soglasje ustanovitelja, če je to določeno z aktom o ustanovitvi podjetja.

150. člen

Podjetje lahko sklepa pogodbe in opravlja druge posle prometa blaga in storitev samo v okviru dejavnosti, za katere je vpisano v sodni register.

Podjetje lahko brez vpisa v sodni register opravlja v manjšem obsegu tudi druge dejavnosti, ki so namenjene dejavnosti, vpisani v sodni register, za katere je običajno, da se opravljajo skupaj s to dejavnostjo v manjšem obsegu ali občasno, ali ki prispevajo k popolnejšemu izkoriščanju zmogljivosti in materiala, ki se uporablja za opravljanje vpisane dejavnosti.

2. Sedež podjetja

151. člen

Sedež podjetja je kraj, v katerem podjetje opravlja dejavnost. Če opravlja to dejavnost v več krajih, se šteje za sedež podjetja kraj, ki je določen s statutom.

152. člen

Podjetje lahko spremeni sedež.

Sklep o spremembi sedeža podjetja se sprejme na način, ki je določen s statutom podjetja.

Z aktom o ustanovitvi podjetja se lahko določi, da je za spremembo njegovega sedeža potrebno soglasje ustanovitelja.

3. Firma podjetja

153. člen

Firma je ime, pod katerim podjetje posluje. Del podjetja stopa v pravni promet pod firmo podjetja, v katerega sestavi je.

154. člen

Firma vsebuje označbo, ki kaže na dejavnost, ter označbo, katero se natančneje označuje ime podjetja. Firma vsebuje sedež podjetja. Firma lahko vsebuje tudi dodatke, kot so risbe, slike ipd. Firma vsebuje označbo oblik in vrste odgovornosti podjetja.

155. člen

Za ime zgodovinske ali druge znamenite osebnosti, ki naj bi bilo v firmi, je potrebno dovoljenje pristojnega občinskega organa, razen če je ustanovitelj družbenopolitična skupnost. Za ime zgodovinske ali druge umrle znamenite osebnosti, ki naj bi bilo v firmi, je potrebna privolitev njenih sorodnikov do tretjega kolena, če s posebnim zakonom ni določeno drugače.

Sodišče, ki vodi sodni register, določi na zahtevo pristojnega občinskega organa oziroma sorodnikov iz drugega odstavka tega člena, da se iz firme izbriše ime zgodovinske oziroma druge znamenite osebnosti, če spozna, da je bil s poslovanjem podjetja prizadet njen ugled.

V firmi ne sme biti imena družbenopolitične skupnosti, razen če to dovoli njen pristojni organ.

156. člen

Podjetje ima lahko tudi skrajšano označbo firme, ki vsebuje obliko in vrsto odgovornosti podjetja. Skrajšana označba firme se vpiše v sodni register.

157. člen

Z enako ali podobno firmo ne sme biti vpisano pri istem sodišču, ki vodi sodni register, dvoje ali več podjetij, ki opravljajo enako sorodno dejavnost.

Če dvoje ali več podjetij enake ali sorodne dejavnosti, ki imajo sedež na območju istega sodišča, ki vodi sodni register, prikladi sodišču firme, ki se ne razlikujejo druga od druge, ima pravico do vpisa firme podjetje, ki je firmo prvo prikladilo sodišču.

158. člen

Podjetje sme pri svojem poslovanju uporabljati samo tisto firmo, ki je vpisana v sodni register.

Firma se sme uporabljati tudi kot blagovni znak, razen če z zveznim zakonom ni določeno drugače.

Firmo ali skrajšano označbo firme mora imeti podjetje na svojih poslovnih prostorih.

159. člen

Podjetje, ki samostojno nastopa na tržišču, ima pravico zahtevati pred pristojnim sodiščem varstvo firme.

Zahteva se lahko vloži zoper podjetje, ki je vpisano v sodni register pri istem ali drugem sodišču.

Pravica zahtevati varstvo firme preneha po treh letih od dneva, ko je bila v sodni register vpisana firma, zoper katero se zahteva varstvo.

160. člen

Sodišče prepove podjetju, zoper katerega se zahteva varstvo firme, uporabljati firmo, če spozna, da je ta zahteva opravičena.

V primeru iz prvega odstavka tega člena prisodi sodišče tožniku glede na okoliščine primera na njegovo zahtevo primerno odškodnino.

II. POGLAVJE – PREMOŽENJE PODJETJA, POSLOVNE KNJIGE IN POSLOVNI IZIDI PODJETJA

1. Premoženje podjetja

161. člen

Premoženje podjetja sestoji iz stalnega premoženja (stalna sredstva) in obratnega premoženja (obratna sredstva).

Stalno premoženje so materialne naložbe, nematerialne naložbe in dolgoročne finančne naložbe.

Obratno premoženje so zaloge, terjatve iz poslovanja, terjatve iz plasmajev in gotovina.

162. člen

Stalno premoženje in obratno premoženje podjetja se zagotavlja iz lastnih virov, iz dolgoročnih posojil, na podlagi združevanja in iz kratkoročnih posojil.

Premoženje iz prvega odstavka tega člena sme biti v družbeni lastnini, v zadružni lastnini, v lastnini občanov in civilnih pravnih oseb, v lastnini tujih pravnih in fizičnih oseb in v različnih (mešanih) oblikah lastnine.

163. člen

Podjetje pridobi premoženje: z vlogami ustanoviteljev, s prenosom z drugih pravnih in fizičnih oseb brez vračilne obveznosti, z dobljenimi namenskimi dotacijami, s prenosom na podlagi združitve in pripojitve, z izdajanjem in prodajanjem posamičnih vrednostnih papirjev in z delitvijo dobička ter na drugih podlagah v skladu z zakonom.

Podjetje si lahko izposoja sredstva za poslovanje od bank in drugih finančnih organizacij, od drugih podjetij in drugih pravnih oseb, od občanov in civilnih pravnih oseb ter na podlagi izdajanja in prodajanja obveznic in drugih vrednostnih papirjev.

2. Poslovne knjige

164. člen

Podjetje mora voditi poslovne knjige in jih med letom zaključevati ter na njihovi podlagi sestavljati medletne obračune in letne račune.

Poslovne knjige se vodijo in zaključujejo na način, določen z zveznim zakonom.

165. člen

Medletni obračun zajema bilanco stanja in bilanco uspeha. Ti dve bilanci sta neločljiva celota za sestavljanje medletnega obračuna. K obema bilancama se priloži poročilo poslovnega organa (direktorja oziroma kolegijskega poslovanja organa) o poslovanju podjetja za dobo, na katero se nanaša medletni obračun, in sicer na način, predpisan z zveznim zakonom.

Letni račun podjetja zajema: finančno poročilo o stanju premoženja (bilanca stanja), finančno poročilo o poslovnih izidih (bilanca uspeha) ter aneks: vsa tri poročila so neločljiva celota v letnem računu in k vsakemu izmed njih se priloži poročilo poslovnega organa, v katerem ta obrazloži stanje premoženja in poslovanje podjetja v letu, za katero je letni račun.

166. člen

Sestavljeno podjetje in druga oblika združevanja podjetja sestavljata skupen (konsolidiran) medletni obračun in letni račun.

3. Ugotavljanje in razporejanje finančnega poslovnega izida

167. člen

Finančni poslovni izid, izkazan v medletnem obračunu oziroma letnem računu, pomeni razliko med prihodki in odhodki podjetja v obdobju, za katero se ugotavlja, pri čemer se presežek prihodkov nad odhodki izkaže kot dobiček, presežek odhodkov nad prihodki pa kot izguba.

168. člen

Prihodki podjetja so: prihodek od prodaje blaga in storitev, prihodek od obresti za posojena sredstva, prihodek od pozitivnih tečajnih razlik in drugi prihodki, ustvarjeni s poslovnim in neposlovnim premoženjem podjetja.

Odhodki podjetja so: stroški materiala in storitev, amortizacijski stroški, neto osebni dohodki delavcev iz naslova živega dela, davki in prispevki iz osebnih dohodkov delavcev iz naslova živega dela, stroški zavarovanja poslovnega in neposlovnega premoženja ter stroški finančnih odhodkov, kot so: plačane obresti, obračunane zapadle negativne tečajne razlike, izdatki za neposredno skupno porabo, ki bremenijo poslovne stroške, ter drugi poslovni stroški, določeni z zveznim zakonom.

Osebni dohodki delavcev iz naslova živega dela z davki in prispevki se za delavce v podjetjih z mešanimi oblikami lastnine izkazujejo v medletnem obračunu oziroma letnem računu kot odhodki v višini, določeni v skladu z družbenim dogovorom, za delavce v zasebnih podjetjih in obratovalnicah ter v podjetjih tujih oseb pa v višini, ki je v skladu z določbami kolektivne pogodbe.

Prihodki in odhodki podjetja se pri sestavljanju medletnih obračunov in letnih računov ugotavljajo na način, predpisan s posebnim zveznim zakonom.

169. člen

Dobiček podjetja kot pozitivni finančni rezultat za dobo, na katero se nanaša medletni obračun oziroma letni račun, se po zmanjšanju za davke in prispevke, ki se plačujejo iz dobička, razdeli po sklepih organov upravljanja oziroma po določbah statuta oziroma pravil podjetja ali drugih splošnih aktov.

Če so delavci podjetja z osebnim izjavljanjem (z referendumom ali drugo obliko izjavljanja) sklenili, da se sme del dobička, s katerim delavci svobodno razpolagajo, v celoti ali v določenem znesku obdržati v podjetju, se dajo delavcem, katerim osebni dohodek zaradi tega ni bil izplačan ali je bil premalo izplačan, za obdržani znesek delnice ali drugi vrednostni papirji, ki se glasijo na ime ali na prinesnika.

170. člen

Izguba podjetja ko negativen finančni poslovni izid po medletnem obračunu oziroma zaključnem računu (presežek odhodkov nad prihodki) se začasno evidenira (izkaže) v bilanci uspeha podjetja, krije pa se naknadno na način, predpisan z zveznim zakonom, ki ureja kritje izgube, nastale pri poslovanju podjetja.

171. člen

Z letnim računom podjetja se ugotovi tudi dohodek podjetja za leto, za katero se sprejme letni račun.

Dohodek podjetja je vsota dobičkov in stroškov, ki imajo značaj dohodka, oziroma presežek prihodkov nad odhodki, zmanjšan za stroške, ki imajo značaj dohodka.

S stroški, ki imamo značaj dohodka, so po tem zakonu mišljeni: neto osebni dohodki delavcev iz naslova živega dela, davki in prispevki iz osebnih dohodkov delavcev iz naslova živega dela, stroški zavarovanja, stroški obresti, stroški plačil za storitve drugih in drugih finančni odhodki, kot so: negativne tečajne razlike, članarina zbornicam in združenjem, stroški plačilnega prometa ipd.

4. Pravice, obveznosti in odgovornosti podjetja v pravnem prometu

172. člen

Sredstva podjetja so v pravnem prometu, kadar pa je to z zakonom določeno, so v omenjenem pravnem prometu ali so zunaj njega.

173. člen

Podjetje ima pravico, da v pravnem prometu sklepa pogodbe in samoupravne sporazume ter opravlja druge pravne posle in opravila v okviru svoje pravne sposobnosti.

174. člen

Družbena sredstva se smejo prenašati na druge družbene pravne osebe, pridobivati od imetnikov lastninske pravice, dajati v začasno uporabo drugim družbenim pravnim osebam, občanom in civilnim pravnim osebam in nadomeščati, z njimi pa se sme razpolagati tudi na drugih podlagah.

175. člen

Podjetje odgovarja za obveznosti v pravnem prometu s sredstvi, s katerimi razpolaga.

Podjetje lahko odgovarja tudi za obveznosti drugih podjetij, prevzete s samoupravnim sporazumom oziroma pogodbo.

176. člen

Podjetje, zadruga in organizacija združenega dela odgovarja za obveznosti sestavljenega podjetja ali druge oblike združevanja, kot je to določeno s samoupravnimi sporazumi o združevanju oziroma pogodbo.

177. člen

Odgovornost podjetja za obveznosti v pravnem prometu je lahko naomejena (solidarna in subsidiarna) ali omejena (solidarna ali subsidiarna).

Del družbenega podjetja z določenimi pooblastili nastopa v pravnem prometu na način in pod pogoji, določenimi s statutom družbenega podjetja, za njegove obveznosti pa v skladu z danimi pooblastili odgovarja podjetje.

178. člen

Če je družbeno podjetje v skladu z zakonom, ki ureja finančno poslovanje, nelikvidno ali ima motnje pri poslovanju, delavski svet pa oceni, da ni pogojev za odpravo nastalih motenj pri poslovanju in nelikvidnosti, lahko odloči, da ponudi upnikom, delavcem, zaposlenim v tem podjetju, ali drugim osebam v prodajo sredstva podjetja.

Osebe, ki so kupile sredstva podjetja iz prvega odstavka tega člena, lahko odločijo, da še naprej opravljajo isto dejavnost, da spremenijo dejavnost družbenega podjetja ali ga pripojijo drugemu podjetju.

V primeru iz prvega odstavka tega člena se sredstva podjetja ne smejo odkupiti oziroma prodati pod ceno, ki bi bila ponujena v postopku prisilne poravnave oziroma bi bila dosežena v stečajnem postopku.

Prvi, drugi in tretji odstavek tega člena se ne nanašajo na posebna družbena podjetja.

III. POGLAVJE – ZASTOPANJE IN PREDSTAVLJANJE PODJETJA

179. člen

Podjetje zastopa in predstavlja direktor oziroma predsednik poslovnega odbora.

S statutom (pravili) podjetja se lahko določi, da zastopajo podjetje poleg direktorja oziroma predsednika poslovnega odbora v določenih pravnih poslih tudi drugi delavci.

180. člen

Zastopnik je pooblaščen, da v imenu podjetja v okviru njegove dejavnosti in v mejah svojih pooblastil sklepa

pogodbe in opravlja druga pravna opravila ter da zastopa podjetje pred sodišči in drugimi organi.

S statutom (pravili) podjetja, se lahko zastopnikovo pooblastilo omeji na sklepanje določenih pogodb oziroma na opravljanje drugih določenih pravnih opravil, lahko pa se določi, da zastopnik v imenu podjetja sklepa pogodbe in opravlja druga pravna opravila, vendar samo na podlagi poprejšnjega sklepa delavskega sveta oziroma drugega organa ali skupaj z določenim organom podjetja.

Pooblastilo zastopnika podjetja oziroma omejitev njegovih pooblastil se vpiše v sodni register.

181. člen

Predstavniki podjetja je pooblaščen, da nastopa v imenu podjetja, pravna opravila pa lahko opravlja, če je pooblaščen tudi za zastopanje.

182. člen

Zastopnik podjetja sme dati v mejah svojih pooblastil drugi osebi pisno pooblastilo za sklepanje določenih vrst pogodb in za določena druga pravna opravila oziroma za sklepanje posamičnih določenih pogodb in za druga posamična določena pravna opravila.

S statutom podjetja ali s sklepom organa upravljanja se lahko določi, da sme dati zastopnik pooblastilo drugi osebi samo ob soglasju ustreznega organa.

183. člen

Delavcu s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ali drugi osebi v podjetju se sme dati prokura.

Prokure ne smejo dati pogodbena podjetja, zasebna podjetja, obratovalnice, zadruge in podjetja drobnega gospodarstva.

Dajanje in prenehanje pooblastil iz prvega in drugega odstavka tega člena se vpišeta v sodni register, pri čemer se vpis prenehanja tega pooblastila priglasijo sodišču najpozneje v treh dneh po prenehanju pooblastila.

184. člen

Prokuro sme dati drugi osebi direktor ob soglasju delavskega sveta podjetja.

Prokura, za katero delavski svet ni dal soglasja, ne sme biti vpisana v register.

185. člen

Prokura je lahko posamična (posamična prokura) ali skupna (skupna prokura).

Posamična prokura se sme dati eni osebi ali več osebam.

Če je posamična prokura dana več osebam, ima vsak prokurist vsa pooblastila, ki jih po zakonu vsebuje prokura.

Skupna prokura se sme dati dvema ali več osebam skupaj.

V primeru skupne prokure so pravni posli in opravila polno veljavni, če obstaja soglasna izjava volje vseh prokuristov.

Če so bili izjava volje in sporočilo tretjih oseb dani enemu izmed prokuristov, se šteje, da so bili dani vsem prokuristom.

IV. POGLAVJE – POSLOVNA TAJNOST

186. člen

Poslovna tajnost so listine in podatki, določeni s statusom (pravili) ali drugim samoupravnim splošnim aktom oziroma splošnim aktom podjetja, katerih sporočitev nepoklicani osebi bi bila v nasprotju s poslovanjem podjetja in bi škodovala njegovim interesom in poslovnemu ugledu, če z zakonom ni določeno drugače.

187. člen

Listine in podatke, določene s statutom (pravili) ali drugim samoupravnim splošnim aktom oziroma splošnim aktom podjetja, kot poslovna tajnost, smejo drugim sporočati osebe, pooblaščenice z zadevnimi akti.

188. člen

Poslovno tajnost morajo varovati vsi delavci, ki kakorkoli zvedo za listino ali podatek, ki je poslovna tajnost.

Delavci morajo varovati poslovno tajnost tudi potem, ko jim preneha delovno razmerje v podjetju.

Delavci morajo varovati poslovno tajnost za katero zvedo pri opravljanju del z drugimi podjetji.

V. POGLAVJE – NADZOR NAD ZAKONITOSTJO DELA PODJETJA

189. člen

Nadzor nad zakonitostjo dela podjetja opravlja pristojni organ občine, v kateri ima podjetje sedež.

Z nadzorstvom nad zakonitostjo dela podjetja je mišljeno tudi nadzorstvo glede usklajenosti samoupravnih splošnih aktov oziroma splošnih aktov ali kolektivnih pogodb z zakonom ter z drugimi samoupravnimi splošnimi akti oziroma splošnimi akti, s katerimi morajo biti usklajeni.

190. člen

Pri nadzorstvu nad zakonitostjo dela podjetij ima občinska skupščina pravico in dolžnost deloma ali v celoti zadržati izvršitev vsakega samoupravnega splošnega akta oziroma splošnega akta ali kolektivne pogodbe, ki je v nasprotju z zakonom oziroma samoupravnim splošnim aktom oziroma splošnim aktom, s katerim mora biti usklajena.

191. člen

Če je direktor oziroma predsednik poslovnega odbora podjetja zadržal izvršitev samoupravnega splošnega akta oziroma drugega splošnega akta ali kolektivne pogodbe oziroma sklepa delavskega sveta ali drugega organa v podjetju, ki ni v skladu z ustavo oziroma je v nasprotju z zakonom, obvesti o tem pristojno občinsko skupščino. Pristojna občinska skupščina mora v 30 dneh po prejemu obvestila obravnavati zadržani samoupravni splošni akt oziroma zadržani sklep in izdati odločbo.

Če občinska skupščina ne odloči v roku iz prvega odstavka tega člena, se sme zadržani samoupravni splošni akt oziroma drug splošni akt ali kolektivna pogodba oziroma sklep uporabljati.

192. člen

Skupščina družbenopolitične skupnosti sme v skladu z zakonom zadržati izvršitev sklepa, drugega akta ali opravilo podjetja, s katerim se kršijo samoupravne pravice delavcev ali je prizadeta družbena lastnina.

Če je občinska skupščina zadržala izvršitev samoupravnega splošnega akta oziroma drugega splošnega akta ali kolektivne pogodbe oziroma sklepa delavskega sveta ali drugega organa podjetja, za katerega meni, da ni v skladu z ustavo oziroma da je v nasprotju z zakonom, mora začeti v osmih dneh od izdaje odločbe, s katero ga je zadržala, pred ustavnim sodiščem postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti zadržanega akta.

Če občinska skupščina ne začne postopka pred ustavnim sodiščem oziroma sodiščem v rokih iz prvega in drugega odstavka tega člena, neha veljati odločba, s katero je zadržala izvršitev, in se sme zadržani akt uporabljati.

VI. POGLAVJE – VPIS V SODNI REGISTER

193. člen

V sodni register se vpišejo družbeno podjetje, mešano podjetje, pogodbeno podjetje, zasebno podjetje in druge oblike združevanja oziroma organiziranja, določene s tem zakonom.

Del podjetja, ki ima določene pravice in obveznosti v pravnem prometu, se vpiše v sodni register.

194. člen

V sodni register se vpišejo ustanovitve, združitev, organiziranje in prenehanje subjekta vpisa ter statusne in druge spremembe teh subjektov.

V sodni register se vpišejo tudi drugi podatki o subjektih

vpisa, ki so pomembni za pravni promet, in sicer: firma, sedež, dejavnost, pooblastila v pravnem prometu z drugimi, vrsta in obseg odgovornosti v pravnem prometu z drugimi, vrsta in obseg odgovornosti za obveznosti subjekta vpisa, določene s statutom, imena oseb, ki so pooblaščenec za zastopanje, in meje njihovih pooblastil, ime in sedež ustanovitelja ter številka in datum akta o ustanovitvi. V sodni register se vpišejo tudi podatki o drugih dejstvih, določenih z zakonom.

195. člen

Vpis v sodni register se opravi na zahtevo pooblaščenec osebe; zahtevo je treba vložiti v 15 dneh od dneva, ko so bili izpolnjeni vsi pogoji za vpis.

196. člen

Podatki, vpisani v sodni register, so javni in se objavijo v Uradnem listu SFRJ.

Vpis v sodni register ima pravni učinek nasproti drugim od dneva vpisa.

Kdor v pravnem prometu pošteno ravna in se pri tem zanese na podatke, vpisane v sodni register, ga ne prizadenejo škodljive pravne posledice, ki iz tega nastanejo.

197. člen

Zvezni izvršni svet izda natančnejše predpise o sodnem registru, o zbirki listin in pomožnih knjigah, ki se vodijo skupaj z registrom, o načinu vpisa v sodni register, o osebah, ki so pooblaščenec za vložitev priglasitve za vpis, o vsebini priglasitve, o listinah in dokazih, ki se priložijo k priglasitvi, o objavi vpisa in o načinu izdajanja izpiskov iz sodnega registra.

VII. POGLAVJE – PRENEHANJE PODJETJA

198. člen

Podjetje preneha:

1. če mu je izrečen ukrep prepovedi opravljanja dejavnosti, ker ne izpolnjuje pogojev za njeno opravljanje, in če v roku, ki mu je določen v izreku ukrepa, ne izpolni pogojev za opravljanje te dejavnosti oziroma je ne spremeni;

2. če prenehajo naravni in drugi pogoji za opravljanje gospodarske dejavnosti, ki je predmet poslovanja;

3. če se s pravnomočno odločbo sodišča ugotovi ničnost vpisa podjetja v sodni register;

4. če se podjetje združi z drugim podjetjem ali se pripoji drugemu podjetju ali če se razdeli na več podjetij.

V primerih iz 1., 2. in 3. točke prvega odstavka tega člena se izvede postopek redne likvidacije.

Podjetje preneha na podlagi stečaja.

Sestavljeno podjetje, skupnost podjetij, poslovno združevanje in druge oblike združevanja prenehajo, ko to sklenejo vsa podjetja, združena v te oblike ali ko prenehajo.

ČETRTI DEL

UPORABA DOLOČB TEGA ZAKONA

199. člen

Določbe tega zakona o dejavnosti, firmi in sedežu podjetja, o zastopanju in predstavljanju podjetja, poslovni tajnosti, vpisu v sodni register, nadzoru nad zakonitostjo dela podjetja in prenehanju podjetja se uporabljajo za družbena podjetja, mešana podjetja, pogodbeno podjetja in zasebna podjetja ter za druge oblike organiziranja oziroma združevanja, če s tem zakonom ni določeno drugače.

PETI DEL

KAZENSKÉ DOLOČBE

200. člen

Podjetje se kaznuje za gospodarski prestopok z denarno kaznijo od 1.500.000 do 45.000.000 dinarjev:

1. če začne opravljati dejavnost ali spremeni pogoje za njeno opravljanje, preden pristojni organ izda odločbo, da so izpolnjeni pogoji glede tehnične opremljenosti, varstva pri delu ali zaščite in izboljševanja človekovega okolja ali drugi predpisani pogoji (148. člen);

2. če opravlja dejavnost, ki ni vpisana v sodni register (prvi odstavek 150. člena).

Z denarno kaznijo od 300.000 do 2.500.000 dinarjev se kaznuje za gospodarski prestopok tudi odgovorna oseba v podjetju, ki stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

201. člen

Podjetje se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo od 300.000 do 4.500.000 dinarjev:

1. če v 30 dneh po vpisu v sodni register ne razpiše javnega natečaja za imenovanje poslovnodnega organa (12. člen);

2. če v 15 dneh po sprejetju sklepa v zvezi z razpisom iz 53. člena tega zakona o tem sklepu ne obvesti vseh udeležencev razpisa (prvi odstavek 54. člena);

3) če ne zagotovi, da so vsakemu delavcu dostopni vsi samoupravni splošni akti (četrti odstavek, 64. člena);

4) če pri svojem poslovanju ne uporablja firme tako, kot je vpisana v sodni register (prvi odstavek 158. člena).

ŠESTI DEL

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

202. člen

Sedanje delovne organizacije, ki imajo v svoji sestavi temeljne organizacije združenega dela, sestavljene organizacije združenega dela, poslovne skupnosti in skupnosti združenega dela za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje ter delovne skupnosti v njih nadaljujejo z dnem, ko začne veljati ta zakon, z delom na način in pod pogoji, pod katerimi so vpisane v sodni register.

Sedanje delovne organizacije, ki v svoji sestavi nimajo temeljnih organizacij združenega dela, nadaljujejo z delom z dnem, ko začne veljati ta zakon, kot družbena podjetja po določbah tega zakona.

Sedanje delovne organizacije, ki imajo v svoji sestavi temeljne organizacije združenega dela, izkazujejo od dneva, ko začne veljati ta zakon izide svojega finančnega poslovanja na ravni delovne organizacije.

Organizacije združenega dela in skupnosti iz prvega in drugega odstavka tega člena se morajo organizirati in svoje samoupravne splošne akte uskladiti z določbami tega zakona do 31. decembra 1991.

203. člen

Če je postopek organiziranja temeljne organizacije združenega dela, ustanavljanja delovne organizacije, organiziranja sestavljene organizacije združenega dela, poslovne skupnosti in skupnosti združenega dela za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje ter delovne skupnosti v njih ali postopek statusnih sprememb (izločitev, pripojitev, združitvev ali delitev) tekel na dan uveljavitve tega zakona, se konča po tem zakonu.

204. člen

Predpis, ki ureja vpis v sodni register, se uskladi z določbami tega zakona v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona.

205. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, nehajo veljati določbe zakona o združenem delu (Uradni list SFRJ št. 53/76, 57/83 in 85/87), ki se nanašajo na organizacije združenega dela in druge oblike združevanja dela in sredstev, ki opravljajo gospodarsko dejavnost.

206. člen

Ta zakon začne veljati 1. januarja 1989.

OBRAZLOŽITEV

Zvezni zbor Skupščine SFRJ je na seji dne 16. novembra 1988 sprejel delovni osnutek zakona o podjetjih in naložil Zveznemu izvršnemu svetu, naj glede na stališča, predloge in mnenja delovnih teles Zveznega zbora Skupščine SFRJ ter razpravo v Zboru sestavi besedilo predloga zakona.

Predlog zakona je narejen na podlagi amandmajev k ustavi SFRJ (X., XI., XV., XIX. in XXII.) in v skladu z opredelitvami, sprejetimi v gradivu komisije za reformo gospodarskega sistema »Temelji reforme gospodarskega sistema«.

I. Ustavna podlaga za izdajo zakona

Ustavna podlaga za izdajo tega zakona so 2., 3. in 4. točka prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ, po katerih federacija zagotavlja sistem socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, pravice in obveznosti organizacij združenega dela glede sredstev, ki so družbena lastnina in ureja temeljna razmerja, s katerimi se zagotavlja enotnost jugoslovanskega trga.

Ustavna podlaga za izdajo tega zakona je vsebovana tudi v XXXIX. amandmaju k ustavi SFRJ, po katerem po 9. točki federacija ureja temelje pravnega položaja in poslovanja organizacij združenega dela ter drugih objektov tržnega poslovanja na enotnem gospodarskem območju Jugoslavije.

Za sprejetje tega zakona je po 285. členu ustave SFRJ pristojen Zvezni zbor Skupščine SFRJ.

II. Vprašanja, ki jih ureja predlog zakona

Z ustavnimi spremembami na področju družbenoekonomске ureditve so ustvarjeni pogoji za delovanje ekonomskih in tržnih zakonitosti ter za samoupravno organiziranje združenega dela, ki so prilagojeni tem zakonitostim in zahtevam sodobnega znanstveno-tehnološkega razvoja.

Delavcem je omogočeno, da na najširših osnovah v skladu s svojimi konkretnimi potrebami in interesi v pogojih tržnega gospodarjenja smotro in fleksibilno organizirajo združeno delo.

Z določitvijo načela svobode samoorganiziranja delavcev je bila hkrati opravljena nujna inštitucionalizacija temeljnega produkcijskega odnosa, saj je opredelitev osnovnega subjekta eden glavnih pogojev za tržno poslovanje. Tako je delovna organizacija definirana kot glavni subjekt tržnega poslovanja in glavni subjekt svobode izmenjave dela.

Določene pravice, dolžnosti in odgovornosti v pravnem prometu se lahko s statutom delovne organizacije prenesejo na dele delovne organizacije – temeljne organizacije združenega dela ali druge dele delovne organizacije.

Pripravljena je tudi inštitucionalna podlaga za vzpostavitev različnih oblik podjetij, ki so popolnoma samostojna pri vodenju poslovne in razvojne politike tudi izven svoje notranje organizacije in širših oblik organiziranja in združevanja.

Glede na take opredelitve predlog zakona ureja tale vprašanja:

– definiranje delovne organizacije oziroma podjetja kot temeljnega gospodarkega subjekta, katerega organiziranje temelji na motiviranosti za doseganje poslovnih rezultatov oziroma dobička;

– svoboda odločanja delavcev o vseh oblikah samoupravnega in delovnega organiziranja na enotnem jugoslovanskem trgu glede na to, da je podjetje glavni subjekt tržnega poslovanja in nosilec vseh pravic in obveznosti glede na vsa sredstva, s katerimi razpolaga in ki jih uporablja; da je podjetje glavni subjekt tržnega poslovanja v bistvu ne pomeni, da so opuščena glavna produkcijska razmerja oziroma položaj delavcev, določen v ustavi SFRJ.

Ravno to pomeni konstituiranje takega subjekta gospodarjenja, v katerem bodo delavci lahko samostojno in prosto ob uveljavljanju pravice do dela z družbenimi sredstvi odločili o vseh oblikah svojega delovnega in samoupravnega organiziranja;

– organizacijska oblika podjetja se opredeli po značaju lastnine sredstev, s katero se ustanavlja in s katero posluje, zato se lahko taka podjetja organizirajo kot podjetja, ki poslujejo s sredstvi v družbeni lasti (družbena podjetja), s sredstvi

v družbeni lasti in sredstvi, na katerih imajo občani, civilne pravne osebe in tuje osebe lastninsko pravico (mešana podjetja) ter s sredstvi, nad katerimi obstaja lastninska pravica občanov, civilnih pravnih oseb in tujih oseb (zasebna podjetja).

Vsa podjetja imajo enak položaj pri poslovanju in pri odgovornosti ter nastopu na trgu, ne glede na to, ali poslujejo s sredstvi v družbeni lasti, sredstva, na katerih obstaja lastninska pravica, ali s sredstvi v mešani lastnini;

– podjetja so popolnoma samostojna pri izbiri svoje notranje organizacije in širših oblik organiziranja ter združevanja ter pri izbiri poslovnih organov;

– delavci upravljajo delo in poslovanje podjetij.

Delavci v mešanem podjetju upravljajo delo in poslovanje tega podjetja v sorazmerju z višino vloženih družbenih sredstev in s svojim delom, lastniki sredstev pa v sorazmerju z višino svojih vloženih sredstev.

Svojo samoupravno pravico delavci uveljavljajo v združenem podjetju ter v mešanem in zasebnem podjetju. Samoupravna pravica v mešanem podjetju se uveljavlja v skladu z vloženimi družbenimi sredstvi delavcev in tekočim delom, v zasebnem podjetju pa pod pogoji, ki so predvideni v kolektivni pogodbi;

– glede združevanja podjetij je dana podlaga za prosto samoupravno združevanje podjetja v sestavljeno podjetje, poslovna združenja, skupnosti in druge oblike združevanja ter organiziranja. V tem osnutku zakona niso natančneje urejene širše oblike združevanja podjetij, temveč se samo definirajo glavni konstitutivni elementi teh oblik združenega dela in glavna pravila njihovega obnašanja na trgu. Vsa druga vprašanja so predmet prostega samoupravnega urejanja oziroma samoupravnega sporazuma o združevanju. Podjetja se lahko združujejo sama v vse oblike združenega dela ali skupaj z drugimi oblikami združevanja in organiziranja (z zadrugami, pogodbenimi organizacijami idr.).

III. Pojasnitev glavnih pravnih inštitutov

Samoupravno in delovno organiziranje združenega dela zahteva vzpostavitev novih inštitucionalnih oblik, ki bodo imanentne za opravljanje gospodarske dejavnosti in ki bodo omogočale učinkovito poslovanje ter tako dosegale hitrejšo rast in razvoj proizvodnje.

V skladu s tem je v prvem delu predloga zakona v uvodnih določbah predvideno:

– da se delovna organizacija ustanovi in posluje kot podjetje, ko opravlja gospodarsko dejavnost ter predstavlja ekonomsko in poslovno celoto, predlagana pa je tudi definicija podjetja kot pravne osebe, ki kot samostojni subjekt opravlja gospodarsko dejavnost za pridobitev dohodka oziroma dobička (1. člen).

Glede na vrsto sredstev, s katerimi posluje, se določa oblika podjetja. Ko podjetje posluje samo s sredstvi v družbeni lasti, ima status družbenega podjetja, ko pa posluje samo s sredstvi v lasti občanov, civilnih pravnih oseb ali tujih (pravnih in fizičnih) oseb, se ustanovi kot zasebno podjetje. Vendar ko podjetje posluje s sredstvi v družbeni lasti in s sredstvi v lasti domačih in tujih pravnih in fizičnih oseb ter v združni lasti, postane mešano podjetje. »Podjetje« je generični pojem za vse navedene oblike organiziranja gospodarstva. Ne glede na vrsto oziroma kategorijo sredstev imajo vse tri oblike podjetja enak položaj, pravice in odgovornosti pri nastopu na trgu, s tem da so dolžna poslovati v skladu z zakonom, dobrimi poslovnimi običaji in poslovno moralo (2. člen).

Delavci v družbenem podjetju so zaradi značaja družbenih sredstev svobodni pri izbiri oblik samoupravnega in delovnega organiziranja, združevanja, povezovanja in sodelovanja in imajo pravico, da upravljajo delo in poslovanje podjetja.

Delavci v mešanem podjetju uveljavljajo pravico do upravljanja dela in poslovanja v sorazmerju z višino vloženih družbenih sredstev in s svojim delom, lastniki sredstev pa sorazmerno z višino vloženih sredstev (3. člen).

Pravica do samoupravljanja delavcev se uveljavlja v družbenem podjetju kot celoti, vendar se lahko uveljavlja tudi v njegovih delih, če so to delavci predvideli s statutom. Način

uresničevanja samoupravljanja delavcev v mešanem in zasebnem podjetju je delno urejen v zakonu, vendar je tudi prepuščeno, da se to natančneje uredi s statutom in kolektivno pogodbo za zasebno podjetje (4. člen predloga zakona).

Za ustrezno varstvo delavcev oziroma uresničevanje njihovih družbenoekonomskih in drugih samoupravnih pravic imajo osnovne organizacije sindikata družbenega podjetja obveznost, da skrbijo za te pravice, da pa se o posebnih vprašanih družbenoekonomskih položajih delavcev odloča (prvi odstavek 5. člena). Zveza sindikatov Jugoslavije v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Jugoslavije določa elemente za sklenitev kolektivnih pogodb o pravicah in obveznostih med delavci in ustanovitelji mešanih in zasebnih podjetij. Ti elementi bodo podlaga za določitev pravic za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb delavcev ter drugih pravic iz dela in po delu v mešanih in zasebnih podjetjih (drugi odstavek 5. člena).

Predlog zakona v prvem poglavju ureja vprašanja, ki se nanašajo na družbena podjetja. V prvem delu ureja ustanovitev in notranjo organizacijo družbenega podjetja ter oblike družbenega podjetja, upravljanje družbenega podjetja, samoupravne splošne akte in samoupravno delavsko kontrolo ter odgovornost za opravljanje samoupravljalških in upravljalških funkcij in funkcije posloводства.

Čeprav je z amandmaji k ustavi SFRJ (2. točka XI. amandmaja) izrecno določeno, kdo so ustanovitelji družbenega podjetja, predlog zakona to prevzema zaradi celovitosti snovi (6. člen). Pooblastilo za sprejetje akta o ustanovitvi je odvisno od tega, kdo je ustanovitelj. Če je ustanovitelj družbenega podjetja drugo družbeno podjetje, sprejme akt o ustanovitvi njegov delavski svet, v drugih primerih pa ustrezní organ upravljanja ustanovitelja (6. člen).

Glede vsebine akta o ustanovitvi predloga zakona (9. člen) našteva samo bistvena vprašanja, ki imajo pomen za medsebojne pravice in obveznosti med ustanoviteljem in družbenim podjetjem, ki se ustanovi, s tem da je dovoljeno, da se tudi s posebno pogodbo med ustanoviteljem in že ustanovljenim podjetjem, in sicer pred začetkom rednega poslovanja, natančneje uredijo določene pravice in obveznosti, kot so upravljanje, udeležba v dobičku in prevzem rizika ustanovitelja, pravica do vrnitve danih sredstev ustanovitelja, dobava blaga in storitev idr., vendar tudi pravice in obveznosti družbenega podjetja, ki se ustanovi, do ustanovitelja. Samostojnost ustanovljenega družbenega podjetja in samoupravne pravice delavcev se ne morejo omejiti.

Ustanovitev družbenega podjetja se vpiše v sodni register, ta vpis pa je konstruktiven, ker tedaj podjetje pridobi sposobnost, da prevzame pravice in obveznosti v pravnem prometu (11. člen). Predlog zakona poenostavlja postopek ustanavljanja podjetja.

Predlog zakona ureja notranjo organiziranost družbenega podjetja samo načelno. Prepuščeno je namreč, da delavci o svojem delovnem organiziranju odločajo na način in pod pogoji, kot so to uredili s samoupravnim splošnim aktom. To lahko uredijo s statutom ali kakšnim drugim samoupravnim splošnim aktom, če se tako opredelijo. Svojo samoupravno organizacijo delavci urejajo s statutom.

Tako so dane osnove, da delavci v podjetju popolnoma samostojno in na samoupravni podlagi določijo tako notranjo organizacijo podjetja oziroma svoje delovno organiziranje v njem, kot ustreza delovnemu procesu posameznih delov podjetja in podjetja v celoti.

Pri tem se lahko delavci organizirajo v temeljne organizacije združenega dela ali druge oblike delovnega organiziranja v podjetju, glede na rešitve iz amandmajev, da temeljna organizacija nima več z ustavo ali z zakonom določenih pravic, temveč samo tiste pravice in obveznosti, ki so določene v statutu podjetja. S tem niso izključeni glavni razlogi in motivi za organiziranje delavcev v temeljne organizacije združenega dela in druge oblike delovnega organiziranja v podjetju, temveč nasprotno, dane so osnove za motiviranje delavcev, da pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi v delu podjetja, v katerem delajo, dosegajo čim boljše rezultate. Deli podjetja ne dobijo statusa pravne osebe, kot je to v predlogu zakona izrecno določeno (13. člen). Navedenim delom je dana pod pogoji in na način, predviden s statutom družbenega podjetja pravica, da se delijo, združijo, izločijo ali pripojijo k drugemu družbenemu podjetju, s tem da s sklepom o tem

določi tudi odgovornost za obveznosti, nastale do vpisa teh sprememb v sodni register. Dane so osnove za prosto in nemoteno odločanje o vseh statusnih spremembah podjetja, da bi lahko le-ta med svojim poslovanjem in po svojih potrebah hitro prilagodila svoj status, organiziranje in notranjo organizacijo zahtevam tržišča in svojega razvoja.

Način odločanja o statusnih spremembah je urejen v statutu podjetja (14. člen).

15. do 35. člen predloga zakona urejajo oblike družbenega podjetja. To so skupno podjetje, javno podjetje, združeno podjetje, sestavljeno podjetje in druge oblike združevanja družbenega podjetja. Tako lahko skupno družbeno podjetje ustanovijo druga družbena podjetja. Ustanovitelji skupnega podjetja imajo pravice glede upravljanja kakor tudi glede delitve dobička v sorazmerju z višino združenih sredstev. Medsebojna razmerja ustanoviteljev ureja pogodba, zato predlog zakona navaja bistvena vprašanja, ki jih mora ta pogodba urediti, s tem da morajo biti statuti in drugi samoupravni splošni akti skupnega podjetja v skladu s pogodbo o ustanovitvi. Skupno podjetje ima svoje organe upravljanja in druge organe. Z aktom o ustanovitvi se lahko določi, da je skupni organ delavski svet. Sprememba statusa in dejavnosti skupnega podjetja ni možna brez soglasja ustanovitelja. Odločanje o morebitnih spremembah je v pristojnosti skupnega organa upravljanja skupnega podjetja.

Proizvodnja in promet proizvodov ter opravljanje storitev, ki so nezamenljiv pogoj za življenje in delo občanov ali za delo drugih podjetij na določenem območju ali so nujni za delo organov družbenopolitične skupnosti, kot na primer infrastruktura, komunalne dejavnosti in podobno, zahtevajo zaradi svoje specifične dejavnosti posebno organizacijsko obliko, v okviru katere bodo te dejavnosti potekale pri upravljanju podjetja in drugo. Zato je v predlogu zakona (21. do 27. člen) glede na četrty odstavek 2. točke XI. amandmaja predvidena možnost ustanovitve posebnih družbenih podjetij za proizvodnjo in promet določenih proizvodov in opravljanje določenih storitev. Tudi pri teh podjetjih ustanovitelj zagotovi sredstva za ustanovitev, v aktu o ustanovitvi pa so natančneje določene dejavnost oziroma storitve, ki se v njem opravljajo, pogoji za to ter cene proizvodov in storitev idr. V posebnem družbenem podjetju se lahko ustanovi poseben organ upravljanja – pristojni odbor, na katerega sestavo ustanovitelj vpliva oziroma imenuje in razrešuje določeno število članov, ki so lahko tudi izven strukture posebnega družbenega podjetja. Člani nadzornega odbora nimajo omejitve glede trajanja mandata, čeprav se volijo za štiri leta. Predlog zakona predvideva tudi pristojnost nadzornega organa, kot je pregled materialno-finančnih sredstev z obveznostjo, da o rezultatih pisno obvešča delavski svet ne samo posebnega družbenega podjetja, temveč tudi ustrezen organ ustanovitelja in opozori na napake organa upravljanja tega podjetja.

Kot novo organizacijsko obliko predlog zakona predvideva ustanovitev združenega podjetja, ki naj bi omogočilo uresničitev večje stopnje integracije (26. člen). Kadarkoli to zahteva ekonomski interes, lahko delavci odločajo o tem, da se bodo združili ali organizirali v kako zahtevnejšo obliko. V zakonu so kot zahtevnejše oblike predvidene samo sestavljena podjetja, skupna podjetja in poslovne skupnosti, v praksi pa se lahko ustanovijo tudi druge organizacijske oblike, kot so skupnost podjetij ali kaka druga oblika.

Sestavljena podjetja lahko po osnutku zakona delujejo samo kot asociacija podjetij, kot oblika njihovega prostovoljnega združevanja, v mejah in na ravni katerega se opravljajo tista dela in dejavnosti združenih članic, ki se lahko samo na tej ravni združenosti smotno in učinkovito opravljajo in ki so jih s samoupravnim sporazumom o združevanju podjetja zaupala. Ta dela so v glavnem povezana z organizacijo in kompjuterizacijo, kooperacijo in standardizacijo uvoza in izvoza, finančnimi posli itd.

Omogočeno je tudi združevanje sredstev v družbena podjetja zaradi skupnega poslovanja (36. do 41. člen). To pravico imajo tudi tuje osebe. Ko se združujejo sredstva v družbeno podjetje za skupno poslovanje, tako podjetje posluje po načelih, ki so z določbami predloga zakona predvidena tudi za skupna podjetja.

V delu o upravljanju družbenih sredstev (45. do 61. člen) je glede na XXIV. ustavni amandma zagotovljena zakonska podlaga in dane predpostavke za precej smotnejše in učinkovi-

težje uresničevanje samoupravljanja in krepitev položaja delavcev ter vloge delavskega sveta v upravljanju dela in poslovanja podjetja.

Pri upravljanju družbenih podjetij delavci samostojno urejajo družbenoekonomski in druga samoupravna razmerja ter uresničujejo samoupravljanje.

Pri uresničevanju samoupravljanja delavci odločajo z osebnim izjavljanjem, v mejah katerega ima posebno mesto referendum. Delavci odločajo z referendumom o statutu, s tem da je dana možnost, da lahko delavci z referendumom in drugimi oblikami osebnega izjavljanja odločajo tudi o drugih vprašanih, kar se določi s statutom.

Delavski svet oziroma njemu po položaju in funkciji ustreznih organ upravljanja družbenega podjetja opravlja najpomembnejša dela upravljanja dela in poslovanja družbenega podjetja ter drugih funkcij tega podjetja in ne more odločati o vprašanih, o katerih delavci odločajo z osebnim izjavljanjem, niti o vprašanih, ki so delovno področje poslovnega ali drugega organa.

Delovno področje delavskega sveta je določeno na splošen način, s tem da so navedena samo najpomembnejša dela, ki jih opravlja, z možnostjo, da lahko opravlja tudi druga dela, določena v statutu.

Dana je tudi možnost, da se v družbenem podjetju, ki ima manj delavcev (30), ne ustanovi delavski svet, s tem da njegovo funkcijo opravljajo vsi delavci.

Predvidena je ustanovitev enega ali več izvršilnih organov delavskega sveta, ki se mu lahko zaupajo določene izvršilne funkcije, s tem da se s statutom določi njihovo delovno področje, odgovornost delavskemu svetu in druga vprašanja, pomembna za njihovo delo.

Novost je rešitev, po kateri lahko delavski svet, če oceni, da so v delu družbenega podjetja nastale motnje pri poslovanju ali da ta del podjetja ne izpolnjuje svojih obveznosti v delovnem procesu, odloči, da proti temu delu nastopi z ustreznimi ukrepi, določenimi s statutom. S to rešitvijo smo želeli ustvariti zakonsko možnost, da v omenjenih primerih podjetje samo preventivno deluje in tako odpravi razloge začasne in druge ukrepe družbene skupnosti.

Poslovodno funkcijo v družbenem podjetju opravlja individualni poslovodni organ oziroma direktor ali kolegijski poslovodni organ, kar bo odvisno od specifičnih pogojev in potrebe konkretnega podjetja.

Izvolitev in imenovanje direktorja oziroma članov kolegijskega poslovodnega organa (odбора) sta prepuščena popolni svobodi delavcev družbenega podjetja oziroma razpisni komisiji, s čimer je zagotovljena odločilna vloga delavcev v procesu imenovanja tega organa in odpravljen dosedanji vpliv družbenopolitične skupnosti in sindikalne organizacije.

Delovno področje poslovodnega organa je določeno v skladu z ustavnim amandmajem (tretji odstavek 4. točke amandma XXIV), s tem da je navedeno samo opravljanje najpomembnejših del.

Glede razrešitve direktorja oziroma poslovodnega organa je predvideno, kar je novost v primerjavi z dosedanjo prakso, da se morajo razrešiti tudi pred potekom časa, za katerega so bili imenovani, če delavci ne sprejmejo poročila o rezultatih poslovanja družbenega podjetja po letnem računu, pod pogojem da delavski svet ugotovi odgovornost teh organov, da podjetje ni doseglo poslovnih rezultatov.

Poleg tega je predvidena tudi možnost, da se lahko direktor oziroma poslovodni organ razreši pred potekom časa, za katerega je bil imenovan, pri čemer so skrčeni primeri, določeni s tem zakonom, dana pa je možnost, da se lahko drugi primeri določijo s statutom.

Še naprej je predvideno, da se za direktorja oziroma člana poslovodnega organa ne sme imenovati oseba, ki je storila določena kazniva dejanja, ter trajanje te prepovedi.

V predlogi zakona so navedeni samoupravni splošni akti družbenega podjetja, ki urejajo družbenoekonomske in druge samoupravne odnose, medtem ko so določbe o statutu kot temeljnem konstitutivnem aktu natančneje urejene z zakonom.

V skladu s 107. členom ustave je z zakonom tudi predvideno uresničevanje samoupravne delavske kontrole, da bi se zavarovale družbena lastnina in samoupravne pravice delavcev, in sicer tako, kot je določeno s statutom in drugimi samoupravnimi splošnimi akti.

V določbah predloga zakona, ki se nanašajo na obveščanje delavcev, so izražene opredelitve iz drugega odstavka 98. člena ustave SFRJ. Tako morajo biti delavci obveščeni o vseh vprašanih, pomembnih za uresničevanje svojih pravic v skladu s statutom.

Zaradi popolnejšega in učinkovitejšega uresničevanja samoupravljanja ter opravljanja samoupravljalških in poslovodnih funkcij sta predlagani osebna in materialna odgovornost članov vseh organov upravljanja in drugih organov v podjetju.

Določitev takšne vsebine odgovornosti je novost v primerjavi z dosedanjo prakso.

Zaradi varstva pravic direktorja oziroma članov poslovodnega organa je predvideno varstvo njihovih pravic, ki popolnoma ustreza varstvu pravic delavcev. Novost je rešitev, po kateri se v primeru, da se te osebe ne morejo vrniti na dolžnost, ki so jo opravljale pred razrešitvijo, oziroma ne morejo biti razporejene k drugim delom in delovnim nalogam, ki ustrezajo njihovim strokovnim izobrazbi, ker ta dela oziroma delovne naloge niso določene z aktom o sistemizaciji, razporedijo k drugim ustreznim delom oziroma delovnim nalogam.

V drugem poglavju zakona so urejena mešana podjetja.

Mešana podjetja so podjetja, ki poslujejo s sredstvi z različnimi oblikami lastnine. Mešano podjetje torej lahko posluje s sredstvi v družbeni lastnini, zadrudni lastnini, s sredstvi v lastnini tujih pravnih in fizičnih oseb in s sredstvi v lastnini domačih fizičnih oseb. Iz tega izhaja, da lahko mešana podjetja ustanovijo družbena podjetja, tuje osebe in domače fizične osebe. Mešana podjetja se lahko ustanovijo kot različne oblike družb. V zakonu so razčlenjene glavne oblike trgovskih družb, ki obstajajo v pravnih sistemih drugih držav: delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo, komanditna družba in družba z neomejeno solidarno odgovornostjo.

Ker lahko osebe, ki vlagajo svoja sredstva v mešano podjetje, pridobijo iz tega naslova tudi določene pravice pri upravljanju podjetja – ni pa nujno, in ker v našem sedanjem sistemu obstajajo skoraj izključno družbena podjetja, je z zakonom predvideno, da, če pridobiva družbeno podjetje sredstva od občanov, zadrug ali tujih oseb, se družbenemu podjetju ni treba transformirati v mešano podjetje, temveč lahko še naprej posluje kot družbeno podjetje, ki pri svojem poslovanju uporablja v določenem obsegu tudi sredstva, ki niso družbena. Na primer, to bi bilo tedaj, ko družbeno podjetje pridobiva dodatna sredstva za poslovanje z izdajanjem delnic, pri čemer osebe, ki bi kupile te delnice, ne bi imele pravice upravljanja v mešanem podjetju.

Mešano podjetje se ustanovi s pogodbo, ki jo sklenejo ustanovitelji. S to pogodbo je treba urediti medsebojne pravice in obveznosti ustanoviteljev mešanega podjetja in vprašanja, ki so pomembna za ustanovitev in delo mešanega podjetja, kot so dejavnost mešanega podjetja, znesek sredstev, ki so potrebna za njegovo delo, kako se bodo ta sredstva pridobila, pravice in obveznosti ustanoviteljev do ustanovljenega mešanega podjetja, pogoji in način razporejanja ustvarjenega dobička in prevzemanje rizika, nastop pri poslovanju mešanega podjetja ter druga vprašanja, ki so pomembna za ustanovitev in poslovanje mešanega podjetja.

Mešano podjetje lahko začne z delom in nastopi v pravnem prometu, ko se vpiše v sodni register. Da bi se lahko vpisalo v sodni register, mora ustanovni zbor sprejeti statut (pravila) mešanega podjetja in izvoliti organe upravljanja in poslovanja podjetja.

Firma mešanega podjetja mora vsebovati predvsem vse tiste elemente, ki jih vsebuje tudi firma družbenega podjetja; ime in sedež podjetja, predmet poslovanja in odgovornost za obveznosti do drugih oseb. Poleg tega mora firma mešanega podjetja obvezno vsebovati tudi obliko podjetja, t. j. navedbo, ali gre za delniško družbo, družbo z omejeno ali neomejeno odgovornostjo ali za komanditno družbo, predvsem zato, da bi druge osebe, ki stopajo v pravni promet z zadevnim podjetjem, vedele, kako in v kolikšnem obsegu podjetje odgovarja za svoje obveznosti (89. in 80. člen).

Zakon predvideva tudi možnost, da se lahko tudi mešana podjetja ter družbena podjetja združujejo v združeno podjetje, sestavljeno podjetje, v druge oblike združevanja, če je to potrebno za uresničitev njihovih poslovnih ciljev.

1. Delniška družba

92. do 108. člen

Delniška družba je oblika mešane družbe, ki pridobiva sredstva, ki so ji potrebna za ustanovitev in poslovanje, z izdajanjem delnic. Delnice, ki jih izdaja delniška družba, lahko kupujejo družbena podjetja, druge domače družbene pravne osebe, tuje fizične in pravne osebe in domače fizične osebe.

Pridobivanje sredstev z izdajanjem delnic zaradi ustanovitve delniške družbe, se lahko opravi na dva načina. Če ustanovitelji že med ustanavljanjem delniške družbe z izdajo delnic in njihovim odkupom pridobijo vsa predvidena sredstva, potrebna za ustanovitev družbe, gre za simultano ustanovitev. Če pa ustanovitelji med ustanavljanjem razpišejo javni oglas (poziv) za odkup delnic, na podlagi katerega se prijavijo osebe, ki prevzamejo obveznost, da bodo v danem roku odkupile delnice, gre za sukcesivno ustanovitev delniške družbe.

Znesek sredstev, ki je potreben za ustanovitev in delo delniške družbe, določijo ustanovitelji predvsem glede na dejavnost, ki naj bi jo družba opravljala. Ta znesek sredstev je osnovna glavnica in ga je treba zbrati z izdajanjem delnic.

Znesek, na katerega se glasi delnica, je nominalna vrednost delnice, in ga mora plačati delničar, ki kupi delnico ob njeni izdaji. Lastniki delnic lahko pozneje prodajajo delnice drugim osebam pod in nad njihovo nominalno vrednostjo, odvisno od tega, ali delniška družba, ki je delnice izdala, uspešno posluje in ustvarja precejšen dobiček, ali posluje na meji rentabilnosti oziroma z izgubo. Delnice so v bistvu vrednostni papirji, zato se kupujejo in prodajajo na tržišču (borzi) vrednostnih papirjev.

Delnice se smejo izdajati na ime ali na prinosnika. Če se delnica glasi na prinosnika, se lahko prosto prenaša na druge osebe, vsaka oseba, ki ima takšno delnico, pa lahko uveljavi pravice, ki jih daje ta delnica svojemu lastniku. Če se delnica glasi na ime, se takšna delnica vpiše v posebne delniške knjige in se sme prenesti na drugo osebo le, če se ime te osebe vpiše v delniško knjigo, s čimer ta oseba postane tudi lastnik zadevne delnice.

Predpisi tujih držav poznajo več vrst delnic. Z zakonom sta določeni dve osnovni obliki, in sicer redne (navadne) in prioritete delnice. Redne delnice dajejo njihovim lastnikom pravico do deleža v delu dobička (dividenda) delniškega podjetja in pravico do upravljanja, prioritete pa dajejo njihovim imetnikom tudi druge pravice, ki so določene s pravili (statutom) delniške družbe. Te pravice so lahko določene pravice glede upravljanja delniške družbe, dodatne pravice glede deleža pri dobičku družbe ipd. Prioritetne delnice se morajo tudi vpisati v delniške knjige.

Delnice kot vrednostni papirji vsebujejo zaporedno številko, pod katero so bile izdane, nominalni znesek, na katerega se glasi delnica, odstotek deleža v dobičku (dividenda), navedbo, ali se delnica glasi na ime ali na prinosnika, in druge pravice, na katere se delnica glasi.

Z delnicami se praviloma pridobivajo denarna sredstva. Če so za delo delniške družbe potrebna delovna sredstva, surovine ali reprodukcijski material ali materialne pravice do tehnologije, jih sme delniška družba izjemoma pridobivati z delnicami, pri čemer se ta sredstva izražajo v denarni vrednosti, delničarji pa namesto denarja vplačujejo omenjene stvari. Osebnost delo in storitve ne morejo biti vloga v delnicah, ker se ne morejo realno oceniti v denarni vrednosti in niso vključeni v premoženje družbe.

Potem ko delniška družba sprejme sklep o ustanovitvi, se objavi oglas o izdaji delnic in določi banka, po kateri se bodo delnice emitirale. Osebe, ki želijo odkupiti delnice, se prijavijo banki, ki jih vpiše v posebno knjigo in jim izda potrdilo o opravljenem vpisu. Z dnem vpisa prevzamejo te osebe obveznost, da bodo v roku, ki so ga določili ustanovitelji, vplačale potreben denarni znesek za odkup delnic. Če v tem roku ne odkupijo delnic, morajo plačati obresti, ki so določene s statutom (pravili) družbe.

Po izvršenem vplačilu delnic skličejo ustanovitelji ustanovni zbor delniške družbe, na katerem se sprejme statut (pravila) družbe in imenujejo organi upravljanja družbe. S sprejetjem statuta in imenovanjem organov upravljanja, se lahko delniška družba vpiše v sodni register in začne z delom.

Statut (pravila) delniške družbe je temeljni pravni akt, ki ureja njeno poslovanje.

Zakon predpisuje, katere določbe mora statut obvezno vsebovati, navedena pa so tudi vprašanja, ki se lahko uredijo s statutom, če to želijo ustanovitelji. Zakon tudi določa, da se lahko s statutom uredijo tudi druga specifična vprašanja, ki so pomembna za delo delniške družbe. Tako se lahko na primer s statutom določi, da so za delničarje obvezne tudi druge denarne dajatve, razen vplačila nominalnega zneska delnic, če gre za prioritete delnice. S statutom se lahko tudi določi, da imajo delničarji tudi druge pravice (glede upravljanja družbe ali deleža pri ekstra dobičku), razen pravic do dividende.

2. Družba z omejeno odgovornostjo

Družba z omejeno odgovornostjo je oblika mešanega podjetja, ki pridobiva sredstva za delo od članov – vlagateljev, pri čemer vsak izmed teh članov odgovarja za obveznosti družbe samo do višine svoje vloge, družba kot celota pa odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem. Vloge posameznih vlagateljev ne morajo biti enake. Vloge so lahko v gotovini, opremi, surovinah in reprodukcijskem materialu, pravici do tehnologije in drugih pravicah, pri čemer morajo biti tako vloge v stvareh kot pravicah izražene v denarni vrednosti.

Družba z omejeno odgovornostjo se tako kot delniška družba ustanovi s pogodbo, ki jo sklenejo ustanovitelji. Po sklenitvi pogodbe vpišejo ustanovitelji svoje vloge pri banki, ki jo po dogovoru izberejo, izdelajo osnutek statuta in skličejo ustanovni zbor. Na ustanovnem zboru se sprejme statut (pravila) družbe in imenujejo organi njenega upravljanja, nakar se lahko družba vpiše v sodni register in začne z delom.

Družba z omejeno odgovornostjo ima tako kot delniška družba svoj statut (pravila), ki ureja njeno poslovanje. Statut družbe z omejeno odgovornostjo mora prav tako vsebovati z zakonom določene določbe, člani družbe pa lahko s statutom uredijo tudi druga vprašanja, pomembna za delo družbe. Tako se lahko na primer s statutom družbe določi, da lahko družba pridobiva tudi dodatna sredstva, ki so potrebna za njeno delo, z vpisom novih vlog oziroma s sprejemom novih članov v družbo.

3. Komanditna družba

Komanditna družba je oblika mešanega podjetja, ki tudi pridobiva sredstva za ustanovitev in delo od svojih članov.

Različno od družbe z omejeno odgovornostjo, ki ima samo člane, ki so za obveznosti družbe odgovorni samo do višine svoje vloge v njej, ima komanditna družba dve vrsti članov. Eni (komplementarni člani – komplementarji) so odgovorni za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem, drugi (komanditni člani – komanditisti) pa so za obveznosti družbe odgovorni samo do višine svoje vloge v njej.

Komanditna družba se tudi ustanovi s pogodbo, ki jo sklenejo ustanovitelji. Po vpisu ustanovnih vlog skličejo ustanovitelji ustanovni zbor, sprejmejo statut družbe in imenujejo organe upravljanja tako kot druge oblike mešanega podjetja.

Ker ima komanditna družba dve vrsti članov, le-ta spremeni svojo obliko, če ene vrste članov ni več (izstopijo iz družbe ali če so člani družbe fizične osebe – z njihovo smrtjo). Če so v družbi ostali samo komplementarni člani, postane komanditna družba družba z neomejeno solidarno odgovornostjo, ker so komplementarni člani odgovorni za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem. Če v komanditni družbi ostanejo samo komanditni člani, postane komanditna družba z omejeno odgovornostjo, ker so komanditni člani za obveznosti družbe odgovorni samo do višine svoje vloge v njej.

Komanditna družba lahko sredstva, ki so ji potrebna za delo, pridobiva tudi z izdajanjem delnic. V tem primeru postane komanditna družba komanditna družba na delnice, pri čemer delnice pridobiva na način, kot je to določeno za delniško družbo.

4. Družba z neomejeno solidarno odgovornostjo

Družba z neomejeno solidarno odgovornostjo je oblika mešanega podjetja, ki sredstva za ustanavljanje in delo pridobi od svojih članov, pri čemer njeni člani odgovarjajo za obveznosti družbe s celotnim svojim premoženjem, ne pa

samo s premoženjem, ki so ga kot svojo vlogo vnesli v družbo.

Upniki družbe lahko zahtevajo, da se njihove terjatve poravnajo najprej iz premoženja članov družbe, ki so ga vnesli v družbo kot svojo vlogo, če pa to premoženje ne zadostuje za poravnavo njihovih terjatev, lahko zahtevajo poravnavo iz celotnega premoženja vseh članov.

Tudi ta družba se ustanovi s pogodbo, ki jo sklenejo ustanovitelji, z vplačilom ustanovnih vlog pa se skliče ustanovni zbor, na katerem se sprejme statut (pravila) družbe in imenuje organi upravljanja, potem pa se lahko družba vpiše v sodni register in prične z delom.

V II. oddelku tega poglavja so urejena vprašanja, ki se nanašajo na organe upravljanja in posloводства v mešanem podjetju.

Organi upravljanja v delniški družbi in v družbi z omejeno odgovornostjo so zbor, upravni odbor, delavski svet in nadzorni odbor, v komanditni družbi in v družbi z neomejeno solidarno odgovornostjo pa upravljajo člani družbe, ki za njene obveznosti odgovarjajo z vsem svojim premoženjem.

Poslovodno funkcijo opravlja direktor ali poslovodni odbor.

Zbor mešanega podjetja sestavljajo vlagatelji, oziroma njihovi predstavniki, ki so vložili v podjetje zasebno lastnino, in delegati delavcev oziroma njihovi predstavniki, če mešano podjetje posluje s sredstvi v družbeni lastnini. Pri tem je število glasov, ki jih imajo delavci, odvisno od višine vloženih družbenih sredstev v mešano podjetje in od živega dela, število glasov, ki jih imajo drugi vlagatelji, pa je sorazmerno višini njihovih vlog v mešanem podjetju.

Statut (pravila) podjetja določa največje število glasov, ki jih imajo lahko posamezni vlagatelji, in način odločanja (z absolutno večino vseh članov ali večino navzočih članov na zboru).

Upravni odbor

Upravni odbor je sestavljen iz treh ali več članov ustanoviteljev mešanega podjetja, konkretno število pa se določi s statutom. S statutom se lahko tako predvidi, da so v upravnem odboru tudi osebe, ki so strokovnjaki za določena vprašanja.

Nadzorni odbor

Nadzorni odbor kontrolira delo mešanega podjetja in v ta namen pregleda letno poročilo, kontrolira poslovne knjige podjetja, poroča zboru o svojem delu in opravlja druga dela, predvidena s statutom (pravili) podjetja.

Delavski svet

Delavski svet se v mešanem podjetju voli na način, ki je predpisan za izvolitev delavskega sveta v družbenem podjetju.

Glede na posebnosti, da mešano podjetje posluje z različnimi oblikami lastnine, delavski svet v mešanem podjetju nima enake vloge kot delavski svet v družbenem podjetju. Njegova vloga je v glavnem omejena na sodelovanje pri delu zbora, upravnega in nadzornega odbora, na dajanje mnenj in predlogov tem organom in odloča o delitvi dela dobička, ki pripada delavcem iz naslova družbenih sredstev v mešanem podjetju, ter o uporabi sredstev za neposredno skupno porabo delavcev.

Poslovodni organ

Poslovodni organ mešanega podjetja organizira in vodi delovni proces in proces poslovanja, zastopa podjetje v pravnem prometu in je odgovoren za zakonitost dela. V ta namen predlaga poslovodni organ poslovno politiko, načrt in delovni program podjetja in ukrepa za njihovo izvajanje, izvršuje sklepe zbora mešanega podjetja, upravnega, nadzornega in izvršilnega odbora ter delavskega sveta, predlaga imenovanje in razrešitev delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter druga dela, ki so predvidena s statutom (pravili) mešanega podjetja.

Zasebna podjetja in obratovalnice

S 141. in 143. členom zakona je dana možnost, da domače fizične osebe in civilne pravne osebe kot tudi tuje pravne in fizične osebe ustanovijo zasebno podjetje, ki posluje z njihovimi sredstvi.

Ustanovitev zasebnega podjetja, katerih ustanovitelji so

domače fizične osebe in civilne pravne osebe, se lahko z zakonom omeji, tako da se določijo dejavnosti, za katere se ne morejo ustanavljati zasebna podjetja, z zveznim zakonom pa se lahko poleg dejavnosti določijo tudi področja, na katere tuje fizične in pravne osebe ne morejo ustanavljati zasebnih podjetij.

Ustanovitelji sprejmejo akt o ustanovitvi.

V zasebnem podjetju se ustanovi poslovodni organ, lahko pa se ustanovi tudi delavski svet oziroma njemu po položaju in funkciji ustrezen organ upravljanja v skladu z aktom o ustanovitvi in kolektivno pogodbo.

S kolektivno pogodbo se uredi tudi način sodelovanja delavcev pri upravljanju zasebnega podjetja.

V 144. členu zakona je predpisana možnost, da delovni ljudje, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom oziroma z osebnim delom in sredstvi, ki so lastnina občanov, v skladu z zakonom ustanovijo obratovalnice za opravljanja gospodarske dejavnosti.

Pogodbeno podjetje

Predlog zakona predvideva, da se pogodbeno organizacija združenega dela, ki opravlja gospodarsko dejavnost, ustanovi in posluje kot pogodbeno podjetje. V to podjetje združujejo svoja sredstva ne le delovni ljudje in občani, marveč lahko vanj vlagajo svoja sredstva tudi tuje osebe, kot je to določeno ne samo v tem zakonu, temveč tudi v zakonu o tujih vlaganjih. Tuje osebe imajo tudi pravico, da v skladu z amandmaji k ustavi SFRJ (1. točke XV. amandmaja) skupaj z domačimi osebami ustanovijo pogodbeno podjetje. Ker več vprašanj glede pogodbene organizacije združenega dela že ureja navedeni amandma in ker je njeno urejanje v pristojnosti republik in avtonomnih pokrajin, v predlogu zakona ta oblika organiziranja ni širše urejena (136.-140. člen).

Zadruga in podjetja drobnega gospodarstva

V V. poglavju (145. in 146. člen) predloga zakona so urejena nekatera vprašanja v zvezi z zadrugami in podjetji drobnega gospodarstva. Kot je znano, je prevladalo mnenje, da zadrugištvo zaradi heterogenosti poslovanja terja izdajo posebnega zakona, ki bo uredil skupna vprašanja s tega področja samo v mejah pooblastil federacije, ostala vprašanja pa pustil republikam in avtonomnim pokrajinam, v katerih delovno področje sodi popolnoma urejanje te snovi. V zvezi s tem se lahko določbe tega zakona nanašajo samo na zadruga v kontekstu opravljanja gospodarske dejavnosti oziroma če se v zadrugah opravljajo gospodarske dejavnosti po načelih kot se to opravlja v družbenem podjetju, takrat zadruga posluje kot družbeno podjetje.

Ker je v praksi možno, da obstajajo družbena podjetja, mešana podjetja in zasebna podjetja z manjšim obsegom poslovanja, se v takšnem primeru ustanovijo in poslujejo kot majhna podjetja. Pogoji, ki jih je treba izpolniti za ustanovitev takšnih podjetij in kaj se šteje za manjši obseg poslovanja, se uredijo z družbenim dogovorom.

Dejavnost, sedež, firma

V tretjem delu predloga zakona so v I. poglavju, ki se nanaša na dejavnost, sedež in firmo podjetja, ta vprašanja urejena za vse subjekte tržnega poslovanja ne glede na organizacijsko obliko.

Glede na dosedanjo zakonsko rešitev, ki je omejevala obseg gospodarske dejavnosti na ravni temeljne organizacije združenega dela, sedaj za podjetja te omejitve ni. Podjetje namreč lahko opravlja več gospodarskih dejavnosti, če za to izpolnjuje pogoje.

Kot obvezne sestavine firme so poleg oznake, ki natančneje oznamuje ime, pod katerim posluje podjetje, predvidene tudi oznake, ki kažejo na dejavnost, sedež podjetja ter oznake, iz katerih je razvidna oblika in vrsta odgovornosti podjetja. Če ima podjetje skrajšano oznako firme, se tudi ta vpiše v sodni register. Predlog zakona ne dovoljuje, da se pri istem sodišču, ki vodi sodni register, vpišeta dve podjetji ali več, ki opravljajo isto ali podobno dejavnost. Namen tega je preprečiti morebitne zmete glede izbire oseb, s katerimi se želi uresničiti gospodarsko poslovanje. Predvidena je tudi pravica do zaščite firme.

Premoženje podjetja, poslovne knjige in poslovni rezultati

V predlogu zakona je le kategorialno določeno, kaj so sredstva, s katerimi poslujejo podjetja, in kakšne so njihove obveznosti glede vodenja in zaključevanja poslovnih knjig ter določanja in prikazovanja poslovnih rezultatov, v zakonu o računovodstvu pa so ta vprašanja natančneje razčlenjena oziroma tudi natančneje urejena.

Rešitve, ki jih predlagamo glede sredstev podjetja, poslovnih knjig in poslovnih rezultatov, se nanašajo na vse oblike podjetij (družbena podjetja, sestavljena in združena, mešana, zasebna, tuja). Te rešitve so:

– podjetje naj bi poslovalo s sredstvi, ki so stalno ali obratno premoženje. Stalno premoženje so: materialne naložbe (stavbe, oprema, zemljišča, večletni nasadi, gozdovi, osnovna čreda), nematerialne naložbe (patenti, licence in druge pravice industrijske lastnine) ter dolgoročne finančne naložbe (obvezna in druga posojila, naložbe podjetja iz naslova združevanja, naložbe v obveznice in druge vrednostne papirje, naložbe pri drugih podjetjih in drugih subjektih iz drugih naslovov ipd.). Obratno premoženje so: zaloge (to pa so materiali in surovine, nekončani izdelki in polizdelki, končni izdelki ter predmeti trgovinskega blaga), terjatve iz poslovanja, to pa so terjatve za prodano blago in opravljene storitve ter iz drugih naslovov iz poslovanja), terjatve iz plašmajev (za dane kredite, iz naslova vrednostnih papirjev, iz naslova vloženih sredstev ali združenih sredstev ipd.) ter gotovine (to pa so denarna sredstva na računih in v blagajni) (161. člen).

Podjetje zagotavlja (pridobiva) sredstva stalnega in obratnega premoženja iz lastnih virov, iz dolgoročnih posojil, z združevanjem z drugimi podjetji ali drugimi subjekti zaradi opravljanja zadev skupnega pomena in pridobivanja prihodka in dohodka ter s črpanjem posameznih kreditov. Podjetje lahko hkrati uporablja sredstva različnih oblik lastnine oziroma lahko posluje s sredstvi, ki so delno v družbeni lastnini, delno pa v lastnini občanov, združnikov ali tujih oseb.

Lastna sredstva podjetja so tista sredstva, ki jih podjetje dobi od ustanoviteljev (ustanovne vloge) ali od poznejših naložb (na primer iz naslova delnic), ki bodo podjetju prenesena od drugih pravnih in fizičnih oseb brez obveznosti podjetja, da ta sredstva vrne, ki jih podjetje ustvari od danih dotacij z namenom, da se te dane dotacije uporabljajo za nadaljnje poslovanje, ki jih podjetje ustvari s prenosi iz naslova združitve in pripojitve, nastalih v podjetju, ter sredstva, ki jih podjetje ustvari z emitiranjem in prodajo posameznih vrednostnih papirjev (akcije, obveznice ipd.). Zlasti se lastna sredstva podjetja oblikujejo iz akumulacije, ki se opravlja z izločanjem iz ustvarjenega dobička pri delitvi dobička po letnem računu. Poudarjeno je, da so v to vključena tudi druga sredstva, ki jih je podjetje v skladu z zakonom (zveznim ali republiškim) dobilo na razpolago oziroma v uporabo za poslovanje.

Podjetje si najpogosteje sposoja sredstva pri bankah ali drugih finančnih organizacijah s črpanjem posameznih kreditov. Na takšen način si lahko sposoja tudi pri drugih podjetjih in drugih pravnih osebah, pa tudi pri posameznih civilnih in civilnih pravnih osebah ter tujih fizičnih in pravnih osebah. Poleg kreditov je s tem zajeto tudi jemanje sredstev v zakup, v leasing ali druga časovno omejena uporaba.

Vsako podjetje mora voditi poslovne knjige in na podlagi podatkov iz poslovnih knjig, ki se zaključijo periodično, sestaviti periodične obračune in letne račune. S posebnim zveznim zakonom oziroma zakonom o računovodstvu se določi, katere poslovne knjige vodijo podjetja in kako se knjiži v poslovnih knjigah ter njihovo zaključevanje v določenih obdobjih. Obvezno vodenje poslovnih knjig ter obvezno zaključevanje teh knjig velja tudi za zasebna in tuja podjetja ter za mešana in družbena podjetja.

Predvideno je tudi obvezno sestavljanje periodičnih obračunov in letnih računov, natančneje pa je določeno, kaj je (iz česa je sestavljen) periodični obračun in kaj letni račun. Predpisana je tudi obveznost, da je treba skupaj s periodičnim obračunom in letnim računom predložiti poročilo poslovnodnega organa o poslovnih rezultatih, ker se na podlagi poročila ocenjuje uspeh ali neuspeh podjetja in ugotovi morebitna odgovornost za storjene napake ter sprejmejo ukrepi za nadaljnje poslovanje podjetja.

Sestavljena podjetja ter druge oblike združevanja podjetij (skupnosti podjetij ipd.) morajo poleg periodičnih obračunov in letnih računov vsakega izmed združenih podjetij sestaviti tudi skupen (konsolidiran) periodični obračun in letni obračun za sestavljeno podjetje oziroma združeno obliko podjetja kot celote, da bi bilo mogoče spremljati in ocenjevati tudi delo sestavljenih podjetij in drugih oblik, nastalih z združevanjem (166. člen).

Določeno je tudi, kdaj se šteje, da je poslovni rezultat pozitiven, kdaj pa negativen oziroma kdaj je podjetje poslovalo z dobičkom in kdaj z izgubo, kar je nujno za nadaljnje poslovanje podjetja in za uresničevanje posameznih družbenih interesov in ciljev.

V 168. členu predloga zakona je določeno, kaj je pri sestavljanju periodičnih obračunov in letnih računov vključeno v prihodke, kaj pa v odhodke podjetja. Ker so v odhodke uvrščeni tudi osebni dohodki delavcev iz živega dela skupaj z davki in prispevki za izobraževanje, zdravstveno in socialno varstvo, invalidsko in pokojninsko zavarovanje, je zaradi enotne ureditve tega vprašanja posebno določeno, da se ti osebni dohodki v periodičnem obračunu oziroma letnem računu obračunavajo oziroma izkazujejo kot odhodek v višini, ki je določena v skladu z družbenim dogovorom, oziroma za delavce v mešanih podjetjih, zasebnih podjetjih in obratovalnicah ter v tujih podjetjih v skladu s kolektivno pogodbo. Vprašanja, ki se nanašajo na določanje prihodka in odhodka podjetja po periodičnem obračunu oziroma letnem računu so natančneje določena v zakonu o računovodstvu, zato so določbe v tem zakonu tudi glede tega le kategorialne.

– V 169. členu predloga zakona so urejeni dobiček podjetja ter obveznosti, da se dobiček po izločitvi dela za davke in prispevke s sklepi organov podjetja v skladu s statutom oziroma pravili ali drugimi splošnimi akti, izdanimi na podlagi statuta in pravil, razdeli za posamezne namene (na primer za posamezne sklade, za udeležbo delavcev pri delitvi dobička, za skupno porabo delavcev ipd.). S tem zakonom niso urejena vprašanja v zvezi s tem, ali bo osnovo za plačilo posameznih davkov in prispevkov tvoril dobiček v celoti ali posamezni del dobička in ali se bo za osnovo uporabljal kakšen drug znesek, davek ali prispevek pa plačal iz dobička. Ta vprašanja so urejena z republiškim in pokrajinskimi predpisi, s katerimi so predpisani posamezni davki ali prispevki. V tem zakonu je le predvideno, da se sme po samoupravnih splošnih aktih deliti le tisti del dobička, ki ostane po poravnavi davkov in prispevkov.

Posebej je predvidena možnost, da lahko delavci obdržijo del dobička, če so se tako odločili z osebnim izjavljanjem (z referendumom ali drugače). V teh primerih se delavcem izdajo akcije ali drugi vrednostni papirji, če izdajo akcije, pa postanejo vlagatelji v podjetju. Taki primeri ter pravice in obveznosti, ki nastanejo v zvezi s tem, so natančneje urejeni v splošni aktih podjetja.

Urejen je tudi postopek v primeru, ko je imelo podjetje pri poslovanju izgubo.

Pravice, obveznosti in odgovornosti v pravnem prometu

Pravice, obveznosti in odgovornosti družbenega podjetja v pravnem prometu z družbenimi sredstvi (172. – 178. člen) so urejene na splošno, da bi bila zajeta vprašanja glede razpolaganja s temi sredstvi v pravnem prometu ter v zvezi s tem odgovornost za obveznosti v pravnem prometu z družbenimi sredstvi. Posamezna vprašanja v zvezi z družbeno lastnino so rešena z drugimi zakoni, izdelan pa bo tudi zakon, s katerim bo popolneje urejena lastnina. V tem delu izhaja predlog zakona iz rešitev iz amandmaja k ustavi SFRJ (4. točka amandmaja XI), da je družbeno podjetje odgovorno za obveznosti v pravnem prometu z vsemi sredstvi, s katerimi razpolaga. Za obveznosti sestavljenega podjetja ali drugo obliko združevanja ali organiziranja je družbeno podjetje odgovorno tako, kot je določeno v samoupravnem sporazumu o združitvi oziroma s pogodbo o organiziranju. Za del podjetja, ki ima določena pooblastila v pravnem prometu, je predvideno, da je za njegove obveznosti v skladu s pooblastili odgovorno družbeno podjetje.

V 178. členu predloga zakona je dana možnost, da se upnikoma ter delavcem, zaposlenim v tem podjetju, ali drugim osebam v situacijah in na način, ki ga ta zakon izrecno

določa, prodajo sredstva družbenega podjetja. Gre namreč za popolnoma nov inštitut vzpostavljanja novih razmerij, ki v dosedajni praksi niso bila predvidena. V takih primerih lahko osebe, ki so kupile sredstva podjetja, odločijo, da bodo nadaljevale z opravljanjem iste dejavnosti ali da jo bodo spremenile, lahko pa odločijo, da se pripojijo k drugemu podjetju. Višina sredstev, predvidena kot prodajna cena družbenih sredstev, ne sme biti manjša od zneska, ki je ponujen upnikom zaradi sklenitve prisilne poravnave, do katere pride po sedanjih predpisih, ko je uveden stečajni postopek (še vedno pa ni izdan odlok o začetku tega postopka), ali bi se dobila ta cena, če bi bil izveden stečajni postopek (v katerem se sredstva vnovčijo, predvsem z javno prodajo).

Zastopanje, predstavljanje in poslovna tajnost

Določbe o zastopanju in predstavljanju urejajo zastopanje in predstavljanje na običajni način, v skladu z danimi predlogi pa je urejena tudi prokura.

V zvezi s poslovno tajnostjo je v predlogu zakona v 186. do 189. členu urejeno, da je vprašanje, kaj je ta tajnost, določeno v statutu (pravilih) ali drugih samoupravnih splošnih aktih oziroma splošnih aktih, pri čemer morajo poslovno tajnost varovati ne le osebe, ki so delavci podjetja, temveč tudi tisti, ki jim je delovno razmerje prenehalo v podjetju, za katerega poslovno tajnost gre, ter tisti, ki se s to tajnostjo seznanijo pri opravljanju poslov z drugimi podjetji.

Nadzor nad zakonitostjo dela

Pri uresničevanju ustavnosti in zakonitosti ter izhajajoč iz pristojnosti občine kot temeljne družbenopolitične skupnosti je v V. poglavju predviden nadzor nad zakonitostjo dela podjetja. Ker gre za družbeno kontrolo, ki mora zagotoviti varstvo ustavnosti in zakonitosti do vseh subjektov, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, je v predlogu zakona določeno, da se nadzoruje zakonitost dela vseh podjetij, ne glede na obliko lastnine sredstev, s katerimi poslujejo.

Nadzor nad zakonitostjo dela obsega tudi nadzor glede usklajenosti samoupravnih splošnih aktov in drugih aktov, sklepov delavskega sveta in drugih organov z zakonom, z drugimi samoupravnimi splošnimi akti in drugimi akti, s katerimi morajo biti v skladu, ter določene pravice in dolžnosti poslovodnega organa in skupščine družbenopolitične skupnosti, vstevši tudi uvedbo postopka pred ustavnim sodiščem za ocenjevanje ustavnosti oziroma zakonitosti ali uvedbo postopka pri pristojnem sodišču za oceno usklajenosti.

Vpis v sodni register in prenehanje

Vprašanje glede vpisa v sodni register so urejena na splošno, tako da so navedeni subjekti vpisa, podatki o vpisu, kdo vloži zahtevo za vpis in v katerem roku, objavljanje vpisa in pooblastilo Zveznemu izvršnemu svetu, da izda natančnejše predpise o sodnem registru. Kot je znano, so pravila za sam postopek vpisa v sodni register sedaj urejena v zakonu o postopku za vpis v sodni register, ki ga je treba v skladu z 10. členom ustavnega zakona za izvajanje amandmajev k ustavi SFRJ uskladiti z amandmaji do 31. julija 1989.

V 198. členu predloga zakona je urejen način prenehanja podjetja, t. j. kdaj se izvaja postopek redne likvidacije, nato prenehanje zaradi statusnih sprememb ter na podlagi stečaja. Tudi zakon, ki ureja pravila sodnih stečajnih postopkov in postopkov redne likvidacije iz istega naslova in v istem roku, kot je to navedeno za postopek vpisa, je treba uskladiti z amandmaji.

Kazenske določbe so v predlogu zakona zelo omejene, prav tako pa je tudi višina predlaganih kazni v primernih mejah.

Prehodne in končne določbe

V prehodnih in končnih določbah je določena prehodna doba za prilagoditev organizacij in usklajevanje samoupravnih splošnih aktov organizacij in skupnosti, pri čemer je treba določiti rok, ki je usklajen z rokom, določenim v 2. členu ustavnega zakona za izvajanje amandmajev IX do XLVII k ustavi Socialistične federativne republike Jugoslavije (do 31. decembra 1991).

Da bi vzpostavili kontinuiteto pri poslovanju obstoječih delovnih organizacij, ki v svoji sestavi nimajo temeljne organizacije združenega dela, je določeno, da te organizacije z uveljavitvijo tega zakona nadaljujejo z delom kot družbena podjetja.

Da bi onemogočili postopek dezintegracije ter hkrati omogočili in zagotovili prehod na pogoje organiziranja in poslovanja obstoječih delovnih organizacij, ki imajo v svoji sestavi temeljne organizacije združenega dela, je določeno, da te organizacije izkazujejo rezultate svojega finančnega poslovanja na ravni delovne organizacije.

V skladu z rešitvami iz drugih zveznih zakonov je prav tako določeno, da se morajo vsi postopki v zvezi z organiziranjem oziroma ustanavljanjem dosedanjih oblik organizacij in skupnosti ter njihovih statusnih sprememb, ki so potekali na dan uveljavitve tega zakona, končati po določbah tega zakona.

Predlagamo, da se z uveljavitvijo tega zakona nehajo uporabljati določbe zakona o združenem delu, ki se nenašajo na organizacije združenega dela in druge oblike združevanja dela in sredstev, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ker se bodo za te organizacije oziroma oblike uporabljale določbe tega zakona.

To hkrati pomeni, da se bodo za organizacije in skupnosti, ki opravljajo družbeno dejavnost, uporabljale določbe zakona o združenem delu, dokler ne bo izdan poseben zvezni zakon.

Glede na opredelitev in sprejeto stališče, da morajo vsi takoimenovani sistemski zvezni zakoni zagotoviti uresničevanje reforme gospodarskega sistema v letu 1989, predlagamo, da ta zakon začne veljati 1. januarja 1989.

IV. Razlike v rešitvah iz predloga zakona glede na osnutek in razlogi, zaradi katerih so nastale

Obsežna obravnava, ki je bila v zvezi z delovno verzijo osnutka zakona o podjetjih v vseh delovnih telesih Zveznega zbora Skupščine SFRJ ter v drugih institucijah, je zahtevala številne spremembe in dopolnitve prvotnega besedila, pri čemer pa ni bila spremenjena njegova zasnova. Zvezni izvršni svet je medtem oziroma od določitve delovne verzije osnutka zakona do določitve predloga zakona določil tudi gradivo »Temeljni reforme gospodarskega sistema«, kar je vplivalo na spremembo številnih rešitev, ki so bile predlagane v delovni verziji osnutka zakona. Medtem so bili določeni tudi amandmaji k ustavi SFRJ.

V skladu s tem se predlog zakona v primerjavi z osnutkom zakona razlikuje tako v sistematiki, uvajanju novih institutov, urejanju vprašanj, ki niso bila doslej urejena, kot tudi v spremembi posameznih rešitev.

V. Predlogi in mnenja k osnutku zakona, ki jih predlagatelj ni sprejel, ter razlogi za to

Pri izdelavi predloga zakona so bile v bistvu sprejete in vključene vse pomembnejše pripombe, predlogi in sugestije, razen naslednjih:

1. Predloga, naj se naslov zakona glasi: »zakon o gospodarskih organizacijah« ni bilo mogoče sprejeti glede na temeljno zasnovo zakona, zlasti v predlogu zakona, da je subjekt tržnega poslovanja podjetje, ne glede na obliko lastnine sredstev, s katerimi posluje družbeno podjetje kot temeljni tržni in razvojni subjekt.

2. Postavljena je bila zahteva, da je treba urediti ustanovitev in poslovanje organizacij združenega dela, ki opravljajo družbene dejavnosti, ker tudi te organizacije pridobivajo dohodek tudi s prodajo svojih proizvodov in storitev na trgu.

Ostali smo pri stališču, da s tem zakonom ni treba urejati poslovanja teh organizacij, pač pa le organizacij združenega dela, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, upoštevajoč predvsem naravo in značaj ter specifičnost opravljanja družbenih dejavnosti, ter v zvezi s tem tudi nujnost za popolnejše proučevanje njihovega statusa v združenem delu. Organizacijske oblike, določene v tem zakonu za organizacije združenega dela, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, način poslovanja, način pridobivanja dohodka idr., ne ustrezajo v celoti organizacijam združenega dela, ki opravljajo družbene dejavnosti. V zvezi s tem je treba njihovo poslovanje urediti s posebnim zveznim zakonom.

3. Po mnenju nekaterih s tem zakonom ni treba urediti vprašanj, ki se nanašajo na sredstva podjetja.

Tega mnenja ni bilo mogoče sprejeti, ker je bilo ocenjeno, da je treba s tem zakonom urediti med drugim tudi temeljne pravice in obveznosti organizacij združenega dela glede sredstev v družbeni lastnini in temeljne pravice v zvezi s sredstvi podjetij, in sicer predvsem s stališča ustvarjanja in pridobivanja dohodka oziroma dobička.

4. Dana je bila sugestija, da bi bilo treba izpustiti določbe o samoupravni delavski kontroli in namesto tega organa po možnosti določiti poseben nadzorni organ.

Ta sugestija je bila obravnavana in je glede na 107. člen ustave SFRJ, ki ni bil spremenjen z amandmaji k ustavi SFRJ, ker je še naprej določeno, da delavci uresničevanje in varstvo svojih samoupravnih pravic uveljavljajo tudi po posebnem

organu samoupravne delavske kontrole – ni bilo mogoče sprejeti.

5. Predloga, da je treba iz zakona izključiti določbe, ki se nanašajo na pogodbeno organizacijo združenega dela, ni bilo mogoče sprejeti, ker po 67. členu ustave SFRJ in amandmaju XXII k ustavi SFRJ ni vprašljiv obstoj te oblike združenega dela.

6. Obravnavano je bilo tudi vprašanje, da se s tem zakonom uredi poslovanje organizacij združenega dela, ki kot enotni sistemi opravljajo dejavnosti na področju elektrogospodarstva, železniškega prometa in ptt prometa, ter ocenjeno, da je treba vprašanja, ki se nanašajo na poslovanje teh organizacij, urediti s posebnim zveznim zakonom, s katerim bi bile urejene te skupnosti za območje SFRJ, kar pa je v pristojnosti Zbora republik in pokrajin Skupščine SFRJ.

PREDLOG ZAKONA o finančnem poslovanju

TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Banka je samostojna, samoupravna finančna organizacija, ki v skladu z zakonom opravlja depozitne, kreditne in druge bančne posle.

Banka se lahko ukvarja tudi s posli s tujino pod pogoji, določenimi z zveznim zakonom.

2. člen

Banka po načelih likvidnosti, varnosti, učinkovitosti in rentabilnosti samostojno opravlja dejavnost, da bi ustvarila dobiček.

Banka ali druga finančna organizacija je nosilec vseh pravic, dolžnosti, obveznosti in odgovornosti v pravnem prometu glede družbenih in vseh drugih sredstev, s katerimi razpolaga in jih uporablja v skladu z naravo in nameni finančnih sredstev.

Banka ali druga finančna organizacija v skladu z določbami tega in drugih zakonov samostojno določa način in obliko organiziranja in povezovanja ter svojo dejavnost glede na pogoje na trgu in pri ustvarjanju dobička.

3. člen

Za poslovanje banke in druge finančne organizacije se uporabljajo določbe drugih zakonov, če s tem zakonom ni določeno drugače.

I. BANKE

1. Ustanovitev in poslovanje banke

1.1. Ustanovitev banke

4. člen

Banko ustanovijo družbene pravne osebe (v nadaljnjem besedilu: ustanoviteljice banke) tako, da sprejmejo sklep o ustanovitvi banke in vložijo denarna sredstva v ustanovni sklad banke.

S sklepom o ustanovitvi banke se določi minimalni znesek sredstev, ki jih mora vsaka ustanoviteljica vložiti v ustanovni sklad banke, s tem da ustanovni sklad ne sme biti manjši od šest milijard dinarjev. Narodna banka Jugoslavije določi vsako leto višino ustanovnega sklada nove banke, da bi se ohranila realna vrednost zneska sredstev iz drugega odstavka tega člena.

5. člen

Banka se lahko ustanovi tudi kot specializirana banka za opravljanje določenih bančnih poslov ali za opravljanje

poslov v določeni dejavnosti pod pogoji, določenimi s tem zakonom in s sklepom o ustanovitvi specializirane banke.

6. člen

Banka lahko ustanovi združeno, sestavljeno in skupno banko ali druge finančne organizacije.

Določbe tega zakona se uporabljajo za ustanovitev in poslovanje banke ali druge finančne organizacije iz prvega odstavka tega člena.

Določbe zakona, ki urejajo ustanovitev, organiziranje in združevanje podjetij, se smiselno uporabljajo tudi za banko iz prvega odstavka tega člena.

7. člen

Ustanoviteljice banke ustanovijo ustanovni odbor banke.

Ustanovni odbor banke ukrene vse, kar je potrebno za ustanovni zbor banke, pripravi sklep o ustanovitvi banke in program njene poslovne dejavnosti ter skliče ustanovni zbor.

Ustanovni odbor pripravi tudi predlog začasnega statuta banke, predlog za imenovanje članov izvršilnega odbora, vršilca dolžnosti direktorja banke in predlog aktov na njenočasno poslovno politiko.

Sklic ustanovnega zbora banke in pogoji za udeležbo pri njeni ustanovitvi se objavijo pod pogoji in na način, določen s sklepom o ustanovitvi banke.

Ustanovni odbor banke mora hkrati, ko se objavijo sklic ustanovnega zbora banke ter pogoji za udeležbo pri njeni ustanovitvi, obvestiti Narodno banko Jugoslavije o ustanovitvi banke in ji poslati dokaz, da banka izpolnjuje pogoje za ustanovitev.

8. člen

Banka se ustanovi na svojem ustanovnem zboru, ki sprejme sklep o ustanovitvi banke.

Ustanoviteljice banke se udeležijo njenega ustanovnega zbora po svojih delegatih.

9. člen

S sklepom o ustanovitvi banke se določijo predvsem:

- 1) imena družbenih pravnih oseb – ustanoviteljic banke
- 2) ime in sedež banke;
- 3) vrsta banke in cilji, zaradi katerih se ustanovi;
- 4) depoziti, kreditni in drugi bančni posli, ki jih opravlja banka;
- 5) skupni znesek skladov, ki ga zagotavljajo ustanoviteljice banke, ter obveznosti vsake posamične ustanoviteljice glede oblikovanja skladov;
- 6) rok, do katerega morajo ustanoviteljice banke vplačati sredstva v skladu;
- 7) način ugotavljanja in razporejanja prihodka banke ter merila za delitev dobička;

8) medsebojna razmerja, pravice in odgovornosti ustanoviteljic banke, način prevzemanja rizika iz poslovanja banke ter način kritja njenih izgub;

9) ukrepi in odgovornost za zagotovitev likvidnosti banke;

10) pravice, obveznosti in odgovornosti oseb s statusom ustanoviteljice banke;

11) način upravljanja banke in odgovornost za njeno poslovanje;

12) pogoji za pridobitev in prenehanje pravic ustanoviteljic in pogoji za izstop iz banke;

13) pogoji za prenehanje banke, če ni več ekonomskega interesa za njeno nadaljnje poslovanje;

14) postopek in razmerja med ustanoviteljicami banke, če se banka pripoji drugi banki ali z njo združi.

10. člen

Ustanovni zbor banke sprejme začasni status banke, izvoli začasni izvršilni odbor, imenuje vršilca dolžnosti direktorja banke, določi njeno začasno poslovno politiko in opravlja druga dela, ki so nujna, da bi banka začela delati.

Ustanovni zbor lahko omeji pooblastila začasnega izvršilnega odbora in vršilca dolžnosti direktorja banke.

11. člen

Začasni izvršilni odbor banke mora v šestih mesecih po sprejetju sklepa o njeni ustanovitvi sklicati redni zbor banke, na katerem se v skladu s tem zakonom sprejme statut banke, izvoli njen izvršilni odbor, imenuje direktor banke in določi njena poslovna politika ter opravljajo druge naloge iz delovnega področja zbora banke.

12. člen

Statut banke sprejme njen zbor.

S statutom banke se določijo:

- 1) organizacija in način poslovanja banke;
- 2) pristojnost in delovno področje zbora banke;
- 3) pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev, ki v banki opravljajo dela oziroma naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi;
- 4) pristojnost organov upravljanja in način odločanja v organih banke;
- 5) pooblastila za podpisovanje in zastopanje banke;
- 6) način sprejemanja splošnih in posamičnih aktov banke;
- 7) način opravljanja notranje kontrole banke;
- 8) druga organizacijska vprašanja v zvezi s poslovanjem banke.

13. člen

Banko lahko ustanovi najmanj deset ustanoviteljic, ki vložijo denarna sredstva v njen ustanovni sklad v višini in na način, ki sta določena s sklepom o ustanovitvi banke.

14. člen

Druge osebe, ki naknadno vložijo sredstva v ustanovni sklad banke in sprejmejo sklepe o ustanovitvi banke, pridobijo status ustanoviteljic s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, določenimi z omenjenim sklepom oziroma s statutom banke.

Druga oseba iz prvega odstavka tega člena je družbena pravna oseba, fizična oseba in tuja pravna in fizična oseba.

15. člen

Banka je pravna oseba s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, določenimi s tem zakonom in sklepom o ustanovitvi banke.

Organizacijski deli banke nimajo statusa pravne osebe. S statutom banke se lahko prenese v pristojnost organizacijskih delov, da opravljajo določene posle v pravnem prometu s tretjimi osebami.

16. člen

Banka pridobi status pravne osebe z vpisom v sodni register.

Prijava za vpis v sodni register se vložijo v tridesetih dneh po sprejetju sklepa o ustanovitvi banke.

K prijavi za vpis v sodni register se priložijo:

- 1) sklep o ustanovitvi banke;
 - 2) začasni statut banke;
 - 3) dokaz, da so vplačana sredstva iz 5. člena tega zakona na začasnem računu pri službi družbenega knjigovodstva;
 - 4) druge listine v skladu s predpisi o vpisu v sodni register.
- V sodni register se vpišejo tudi organizacijski deli banke v skladu s predpisi o vpisu v sodni register.

1. 2. Poslovanje banke

17. člen

Banka posluje s sredstvi, vloženimi v njene sklade, s sredstvi depozitov, najetih kreditov in z drugimi sredstvi, pridobljenimi na trgu denarja in trgu vrednostnih papirjev.

Banka mora opravljati obseg svojega poslovanja v odvisnosti od višine sredstev, vloženih v ustanovni sklad banke, in višine sredstev rezerv.

Narodna banka Jugoslavije predpiše natančnejše pogoje, pod katerimi sme banka opravljati posle iz tega člena, upoštevajoč tudi strukturo depozitov in plasmajev banke.

18. člen

Banka lahko posluje v svojem imenu in za svoj račun, v svojem imenu in za račun drugih oseb ter v imenu in za račun drugih oseb.

19. člen

Banka se ukvarja z vsemi dolgoročnimi in kratkoročnimi kreditnimi in denarnimi posli v skladu z zakonom.

Kreditni in denarni posli iz prvega odstavka tega člena so predvsem:

1. zbiranje denarnih sredstev družbenih pravnih oseb;
2. zbiranje prostih denarnih sredstev in hranilnih vlog občanov;
3. izdajanje denarnih kartic in poslovanje z njimi;
4. izdajanje in promet vrednostnih papirjev v skladu z zakonom;
5. najemanje kreditov v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji in v tujini;
6. dajanje kreditov;
7. dajanje garancij in avalov;
8. devizni in devizno-valutni posli v skladu z zveznim zakonom;
9. določeni posli plačilnega prometa v skladu z zveznim zakonom.

20. člen

Banka sprejema od družbenih pravnih oseb, civilnih pravnih oseb, občanov, tujih pravnih in fizičnih oseb vse vrste depozitov v domačih in tujih plačilnih sredstvih kot depozite na vpogled ali vezane depozite, z odpovednim rokom in brez odpovednega roka, brez namena ali s posebnim namenom, z vplačilom na podlagi pogodbe ali obveznosti deponiranja, določene z zakonom in v skladu s tem zakonom in z drugimi zakoni ter s sklepom o ustanovitvi banke.

Z aktom o deponiranju iz prvega odstavka tega člena se natančneje določijo pogoji za deponiranje in umik sredstev ter nameni, za katere jih banka lahko uporabi.

21. člen

Banka sprejema hranilne vloge in depozite občanov in civilnih pravnih oseb v dinarjih in tuji valuti.

Podatki o hranilnih vlogah in o vseh depozitih občanov so poslovna tajnost banke in se smejo sporočiti samo na pisno zahtevo sodišča, če je zoper lastnika hranilne vloge ali depozita uveden sodni postopek.

22. člen

Banka določi z akti poslovne politike način in pogoje za sprejem in umik dinarskih in deviznih hranilnih vlog in depozitov.

23. člen

Za hranilne vloge in tekoče račune občanov v dinarjih pri bankah in Poštni hranilnici jamči Narodna banka Jugoslavije

po zveznem zakonu, za hranilne vloge v tuji valuti in za depozite na deviznih računih občanov in tujih fizičnih oseb pa jamči federacija.

Za hranilne vloge v dinarjih pri hranilnicah in drugih hranilno-kreditnih organizacijah se lahko uvede jamstvo republike, avtonomne pokrajine oziroma druge družbenopolitične skupnosti in ustanoviteljice pod pogoji, določenimi z zakonom.

24. člen

Banka oziroma druga finančna organizacija lahko vodi žiro račune občanov in civilnih pravnih oseb, tekoče in druge račune občanov in opravlja plačilni promet po teh računih za račun lastnikov takšnih računov v skladu s tem zakonom in z drugimi predpisi.

Podjetje, druga družbena pravna oseba in družbenopolitična skupnost morajo sprejeti za izterjavo terjatve do občana ček, izdan v breme tekočega računa občana.

25. člen

Podatki o poslovanju občanov po žiro računih in tekočih računih so poslovna tajnost banke oziroma druge finančne organizacije.

Podatki o poslovanju občanov po žiro računih se smejo sporočiti samo na pisno zahtevo sodišča ali finančnega organa družbenopolitične skupnosti.

Podatki o poslovanju občanov po tekočem računu se smejo sporočiti samo v skladu z 21. členom tega zakona.

26. člen

Banka oziroma druga finančna organizacija sme na podlagi sredstev na tekočem računu oziroma deviznem računu in depozitu izdajati občanom denarne kartice.

Uporabnik denarne kartice plačuje v mejah svojih sredstev na tekočem računu oziroma deviznem računu in depozitu.

27. člen

Denarna kartica je instrument brezgotovinskega načina plačevanja v državi in tujini, ki se glasi na ime in je neprenosljiv.

28. člen

Izdajatelj denarnih kartic jamči za plačila s karticami, organizira, da bodo organizacije združenega dela in izvajalci storitev sprejemali denarne kartice, ter predpiše način plačevanja in vnovčevanja na podlagi teh kartic.

29. člen

Banka oziroma druga finančna organizacija sme izdajati vrednostne papirje v svojem imenu in za svoj račun, v svojem imenu in za račun drugih oseb ter v imenu in za račun drugih oseb.

Izdajanje in promet vrednostnih papirjev se opravljata v skladu z zveznim zakonom in sklepi zbora banke.

30. člen

Banka oziroma druga finančna organizacija sme kupovati vrednostne papirje in dajati kredite na podlagi vrednostnih papirjev, ki so jih izdala podjetja, druge družbene pravne osebe in tuje pravne osebe, v skladu z zveznim zakonom in sklepom zbora banke.

31. člen

Banka oziroma druga finančna organizacija je na podlagi izdajanja in nakupa vrednostnih papirjev iz 29. in 30. člena tega zakona udeležena v prometu vrednostnih papirjev na trgu denarja in trgu vrednostnih papirjev.

32. člen

Banka oziroma druga finančna organizacija lahko najame kredite od domačih in tujih oseb in jim jih daje v skladu z zakonom in akti poslovne politike banke.

Kredit se sme tuji osebi dati pod pogoji, določenimi z zveznim zakonom.

33. člen

Za opravljanje depozitnih, kreditnih, posredniških in drugih bančnih poslov banka samostojno določa in sklepa pogodbe o obrestih in plačilih oziroma deležu pri dobičku iz poslov, v katere vlaga svoja sredstva po načelu skupnega vlaganja.

34. člen

Praden sklene, da odobri investicijske kredite ali da garancije za investicije, banka strokovno preveri finančno-tržno in družbeno-ekonomsko opravičenost investicij, ki jih sofinancira.

35. člen

Banka oziroma druga finančna organizacija sme sprejeti v hrambo vrednostne papirje, predmete iz zlata in drugih plemenitih kovin, nakit in druge predmete.

Banka oziroma druga finančna organizacija določi natančnejše pogoje za opravljanje poslov iz prvega odstavka tega člena.

2. Skladi v banki

36. člen

Banka ima:

- 1) ustanovni sklad;
- 2) rezerve banke;

Za opravljanje svojih poslov banka lahko oblikuje tudi druge sklade, če je to določeno s sklepom o ustanovitvi banka ali z njenimi statutom.

37. člen

Ustanovni sklad banke se oblikuje iz vloženih denarnih sredstev ustanoviteljic banke in iz vloženih denarnih sredstev drugih oseb v skladu s sklepom o ustanovitvi banke ali sklepi zbora banka.

Za sredstva, vložena v ustanovni sklad, dobijo ustanoviteljice v skladu z zveznim zakonom in s sklepom o ustanovitvi banke ustrezne vrednostne papirje.

38. člen

Banka uporablja ustanovni sklad za opravljanje bančnih poslov, za vlaganje v sklade druge banke ali druge finančne organizacije, ki jo je ta banka ustanovila, ter za kritje rizika po uporabi sredstev rezerv.

39. člen

Ustanoviteljice banke in druge osebe, ki so vložile sredstva v ustanovni sklad banke, vanj vloženih sredstev ne morajo umakniti

40. člen

Za kritje rizika iz poslovanja banke se oblikujejo rezerve banke.

Rezerve banke se oblikujejo iz dela dobička, ki ga banka ustvari s svojim poslovanjem, na podlagi sklepa zbora banke.

41. člen

Sredstva rezerv banke so njena lastna sredstva in se uporabljajo za odpis neizterljivih terjatev, za kritje izgub, ki izhajajo iz poslovanja banke, ter drugih rizikov.

Rezerve lahko banka uporablja tudi za druge namene v skladu z akti svoje poslovne politike.

3. Upravljanje banke in njeni organi

42. člen

Banko upravljajo njene ustanoviteljice in druge osebe, ki so pridobile status ustanoviteljice, odvisno od višine sredstev, vloženih v ustanovni sklad, v skladu s sklepom o ustanovitvi banke oziroma njenim statutom.

Vsaka ustanoviteljica posamično v zboru banke ne more imeti več kot 10% vseh glasov po merilih, določenih s sklepom o ustanovitvi oziroma njenim statutom.

Vse druge osebe, ki so pridobile status ustanoviteljice, razen družbenih pravnih oseb, v zboru banke ne morejo imeti več kot 20% vseh glasov po merilih, določenih s sklepom o ustanovitvi banke oziroma njenimi statutom.

S statutom banke se lahko določene pravice upravljanja omejijo ustanoviteljicam, ki ne izpolnjujejo obveznosti, določenih s sklepom o ustanovitvi banke, ter drugih obveznosti do banke, dokler jih ne izpolnijo.

43. člen

Organ upravljanja banke je njen zbor.

Zbor banke sestavljajo delegati njenih ustanoviteljic.

Število delegatov ustanoviteljic banke in način volitve delegatov za njen zbor se določita s sklepom o ustanovitvi banke in njenim statutom.

44. člen

Zbor banke predvsem:

- 1) ugotovi, da je sprejet sklep o ustanovitvi banke;
- 2) določa poslovno politiko banke;
- 3) sprejme statut banke;
- 4) obravnava in sprejema poročilo o delu banke;
- 5) sprejema zaključni račun banke in odloča o uporabi in razporeditvi ustvarjenega dobička oziroma o kritju izgub;
- 6) odloča o izdajanju lastnih vrednostnih papirjev in nakupu vrednostnih papirjev;
- 7) določa pogodbo o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih banke ter njene delovne skupnosti;
- 8) imenuje člane izvršilnega in nadzornega odbora banke;
- 9) odloča o statusnih spremembah in prenehanju banke;
- 10) imenuje in razrešuje direktorja banke

Pri obravnavanju in sprejemanju poročila o poslovanju banke se lahko postavi vprašanje zaupanja vsem ali posameznim organom iz 8. točke tega člena ter direktorju banke.

45. člena

Zbor banke sprejema sklepe po postopku in na način, ki sta določena s statutom banke.

46. člen

Izvršilni organ zbora banke je izvršilni odbor.

S statutom banke se lahko predvidi ustanovitev drugih teles in določijo njihova pristojnost, pravice, dolžnosti in odgovornosti.

47. člen

Zbor banke voli člane izvršilnega odbora izmed ustanoviteljic in drugih oseb s statusom ustanoviteljice.

S statutom banke se določijo sestava, število članov in delovno področje izvršilnega odbora banke.

48. člen

S statutom banke se uredijo število, sestava in pristojnost kreditnega odbora.

49. člen

Nadzorni odbor banke spremlja in kontrolira poslovanje banke pri dejavnosti izvršilnega odbora, direktorja banke, kreditnega odbora in strokovne službe ter o tem predloži poročilo in daje predloge zboru banke.

Nadzorni odbor banke imenuje zbor banke.

50. člen

Banka ima svojega direktorja.

Direktorja banke imenuje njen zbor na podlagi javnega razpisa v skladu s statutom banke.

S statutom banke se lahko določi, da zbor banke imenuje tudi druge vodilne delavce v njej.

Pravice, obveznosti in odgovornosti direktorja banke se določijo s statutom banke.

S statutom banke se določi, katere naloge iz svojega delovnega področja lahko direktor banke prenese na druge vodilne delavce banke.

51. člen

Direktor banke:

- 1) predstavlja in zastopa banko;
- 2) izvršuje sklepe zbora in izvršilnega odbora banke oziroma skrbi za njihovo izvajanje;
- 3) daje pobudo in predloge za izboljšanje poslovanja banke.

52. člen

Direktor banke je odgovoren za zakonitost dela banke.

Direktor banke je za svoje delo odgovoren zboru banke.

4. Delovna skupnost banke

53. člen

Za opravljanje strokovno-administrativnih, pomožnih in njim podobnih del v banki se lahko ustanovi ena ali več delovnih skupnosti.

Medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti banke in delovne skupnosti se uredijo s pogodbo.

S statutom banke se natančneje uredijo status delovne skupnosti, pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev v delovni skupnosti, notranja organizacija, način izvolitve delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter pravice in dolžnosti direktorja banke do delovne skupnosti.

5. Ugotavljanje prihodka in dobička banke

54. člen

Banka ugotavlja prihodek in ga deli v skladu z zveznim zakonom.

Iz ustvarjenega prihodka krije banka poslovne stroške in zagotavlja sredstva za delovno skupnost.

55. člen

Del prihodka iz poslovanja banke pa zaključnem računu, ki ostane, ko se poravnajo poslovni stroški in izločijo sredstva za delovno skupnost, izkaže banka kot ustvarjeni dobiček.

Dobiček iz prvega odstavka tega člena se na podlagi sklepa zbora banke razporedi:

- 1) na del za rezerve banke;
- 2) na del, ki se razporedi na ustanoviteljice v sorazmerju s sredstvi, ki so jih vložile v ustanovni sklad;
- 3) na del, ki se lahko vloži v druge sklade banke.

Delovna skupnost banke ima lahko delež pri dobičku banke na podlagi sklepa zbora banke.

56. člen

Če prihodek banke po zaključnem računu ne zadostuje za kritje njenih poslovnih stroškov in za izločitev sredstev za delovno skupnost, izkaže banka izgubo pri poslovanju.

57. člen

Če se s sredstvi rezerv banke ne zagotovi kritje izgube iz 56. člena tega zakona, sprejme zbor banke po sprejetju zaključnega računa sklep o načinu kritja nastale izgube v skladu s sklepom o ustanovitvi banke.

Če se v 60 dneh po sprejetju sklepa iz prvega odstavka tega člena ne krije nastala izguba oziroma ne zagotovi sanacija banke, se uvede stečajni postopek za banko v skladu z zakonom, ki ureja stečajni postopek.

58. člen

Delovna skupnost banke pridobiva dohodek v odvisnosti od svojega prispevka k rezultatom poslovanja banke v skladu s pogodbo iz 53. člena tega zakona.

S pogodbo iz 53. člena tega zakona se določijo kriteriji in merila za pridobivanje dohodka delovne skupnosti glede na obseg del in rezultate dela in v skladu z delitvijo sredstev za osebne dohodke in sredstev za skupno porabo delavcev v delovni skupnosti banke.

6. Likvidnost banke in stečaj banke

59. člen

Banka mora ohranjati lastno likvidnost.

Za ohranjanje likvidnosti banke se uporabljajo določbe posebnega zveznega zakona.

60. člen

Ustanoviteljice banke odgovarjajo za njene obveznosti do višine sredstev, ki so jih vložile v ustanovi sklad in druge sklade banke.

61. člen

Stečajni postopek za banko se uvede, če je banka po zveznem zakonu nelikvidna nepretrgano pet dni oziroma s prekinitvami deset dni v 30 dneh oziroma s prekinitvami 20 dni v 90 dneh.

62. člen

Z dnem, ko se začne stečajni postopek, se oblikuje stečajna masa.

Stečajna masa banke obsega:

- 1) vsa denarna sredstva, s katerimi razpolaga banka;
- 2) poslovni prostor, pohištvo, stroje in drugo opremo, ki so namenjeni za opravljanje poslovne dejavnosti;
- 3) vse terjatve banke.

63. člen

Iz stečajne mase se poravnajo obveznosti banke po naslednjem vrstnem redu:

- 1) terjatve občanov;
- 2) terjatve Narodne banke Jugoslavije, federacije in drugih upnikov, ki niso ustanoviteljice zadevne banke;
- 3) terjatve ustanoviteljic zadevne banke.

64. člen

Določbe zakona, ki urejajo sanacijo in stečaj, se uporabljajo tudi za banke.

II. DRUGE FINANČNE ORGANIZACIJE

65. člen

Druge finančne organizacije po tem zakonu so:

- 1) Poštna hranilnica;
- 2) hranilnica;
- 3) druge hranilno-kreditne organizacije;
- 4) bančni konzorcij;
- 5) druge finančne organizacije.

1. Poštna hranilnica

66. člen

Poštna hranilnica je enotna finančna in hranilniška organizacija za ozemlje Socialistične federativne republike Jugoslavije, ki opravlja dejavnost posebnega družbenega pomena.

Poštno hranilnico ustanovijo podjetja ptt prometa.

Poštna hranilnica je pravna oseba s pravicami in obveznostmi, ki jih ima na podlagi določb tega zakona, sklepa o ustanovitvi Poštne hranilnice in svojega statuta.

67. člen

Poštna hranilnica se ustanovi s sprejetjem sklepa o ustanovitvi Poštne hranilnice.

68. člen

Poštna hranilnica lahko opravlja naslednje posle:

- 1) zbira dinarske in devizne hranilne vloge občanov in civilnih pravnih oseb, vodi tekoče, žiro račune in devizne račune občanov ter opravlja plačilni promet za občane v skladu z zveznim zakonom;

2. obračunava in kontrolira vplačila in izplačila poštno-kazniških in telegrafskokazniških nakazil v notranjem denarnem prometu;

3. opravlja mednarodno nakazniško, poštočekovno, poštohranilniško in odkupno službo;

4. odkupuje bančne in potniške čeke in čeke, ki jih izdaja Narodna banka Jugoslavije, v skladu z zveznim zakonom;

5. odkupuje učinkovite tuje bankovce v skladu z zveznim zakonom;

6. vnovčuje vrednostne papirje (listine) v drugih državah v skladu z aktom Svetovne poštne zveze o vnovčevanju vrednostnih papirjev;

7. opravlja posle plačilnega prometa s tujino v skladu z zveznim zakonom, ki ureja plačilni promet s tujino;

8. opravlja druge posle v imenu in za račun podjetij ptt prometa in drugih družbenih pravnih oseb na podlagi pooblastil, ki jih je dobila od njih.

69. člen

Posle iz 68. člena tega zakona opravljajo v imenu in za račun Poštne hranilnice podjetja ptt prometa po svojih pošt-nih enotah pod pogoji in na način, ki so določeni s sklepom o ustanovitvi Poštne hranilnice.

70. člen

Poštna hranilnica uporablja zbrana sredstva po odbitku predpisanih likvidnostnih rezerv na podlagi srednjeročnega plana, ki ga sprejme zbor Poštne hranilnice.

Zbrana prosta sredstva uporablja Poštna hranilnica za dajanje kreditov za namene, določene s srednjeročnim planom Poštne hranilnice, po bankah in Narodni banki Jugoslavije – Vojaškem servisu z njegovo garancijo.

Prosta denarna sredstva uporablja Poštna hranilnica za dajanje kratkoročnih kreditov bankam, pri čemer upošteva zanesljivost in likvidnost plasmajev ter likvidnost hranilnice.

71. člen

V Poštni hranilnici se lahko ustanovi delovna skupnost.

Razmerja med Poštno hranilnico in delovno skupnostjo se uredijo s sklepom o ustanovitvi Poštne hranilnice, statutom Poštne hranilnice in s pogodbo o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih.

2. Hranilnica

72. člen

Hranilnico lahko ustanovijo banka, podjetje in družbenopolitična skupnost.

73. člen

Hranilnica se ukvarja z zbiranjem sredstev občanov v obliki hranilnih vlog in depozitov na tekočih in žiro računih ter z drugimi bančnimi posli z občani v skladu z zveznim zakonom.

Zbrana sredstva uporablja hranilnica za dajanje kreditov občanom za pospeševanje njihove dejavnosti, ki jo opravljajo z delovnimi sredstvi, ki so lastnina občanov, za nakup in graditev stanovanj, za nakup blaga za široko porabo ter za druge potrebe občanov.

Prosta sredstva, ki se ne izkoristijo za dajanje kreditov občanom, lahko hranilnica uporablja v skladu s sklepom svojih ustanoviteljic za dajanje kreditov podjetjem po bankah za potrebe stanovanjsko-komunalnega gospodarstva, drobnega gospodarstva in stanovanjske graditve.

3. Druge hranilno-kreditne organizacije

74. člen

Hranilno-kreditne organizacije so predvsem:

1. hranilno-kreditne zadruge;
2. hranilno-kreditne službe pri kmetijskih, obratnih in drugih združenjih, temeljnih združnih organizacijah in temeljnih organizacijah kooperantov.

75. člen

Organizacije združenega dela, druge pravne osebe, delovni ljudje in občani lahko ustanovijo hranilno-kreditne organizacije.

4. Bančni konzorcij

76. člen

Za uresničevanje širših razvojnih programov, zagotavljanje večjega obsega sredstev v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji in tujini ter delitev rizika pri pomembnejših investicijskih projektih in poslovnih dejavnostih lahko dve banki ali več bank ustanovi bančni konzorcij.

Banke lahko ustanovijo bančni konzorcij skupaj s tujimi bankami in drugimi finančnimi organizacijami.

77. člen

Bančni konzorcij se ustanovi s sklepom ali pogodbo.

Če so v konzorciju udeležene tuje osebe, se sklene posebna pogodba o njegovi ustanovitvi, s katero se določijo pravice, obveznosti in odgovornosti pogodbenic.

78. člen

Za poslovanje hranilnic, drugih hranilno-kreditnih organizacij, bančnega konzorcija in drugih finančnih organizacij, če se ukvarjajo z bančnimi posli, se uporabljajo določbe tega zakona o poslovanju banke.

III. KAZENSKÉ DOLOČBE

79. člen

Banka se kaznuje za gospodarski prestopok z denarno kaznijo od 4.500.000 do 45.000.000 dinarjev:

- 1) če obsega svojega poslovanje ne opravlja v odvisnosti od višine sredstev, vloženih v ustanovni sklad banke, in višine sredstev rezerv (drugi odstavek 17. člena);
- 2) če ne ohranja svoje likvidnosti (prvi odstavek 59. člena);
- 3) če strokovno ne preveri finančno-tržne in družbeno-ekonomske opravičenosti investicij, ki jih sofinancira, preden sklene, da odobri investicijske kredite ali da garancije za investicije (34. člen).

Z denarno kaznijo od 45.000 do 2.500.000 dinarjev se kaznuje tudi direktor banke in drug vodilni delavec v banki, ki stori gospodarski prestopok iz prvega odstavka tega člena.

Direktor banke in drug vodilni delavec v banki, ki je obsojen za gospodarski prestopok iz 1., 2. in 3. točke tega člena, ne sme opravljati vodilnih dolžnosti v banki ali drugi finančni organizaciji dve leti od dneva, ko postane sodba pravno-močna.

80. člen

Z denarno kaznijo od 4.500.000 do 45.000.000 dinarjev se kaznuje za gospodarski prestopok podjetje, druga družbena pravna oseba, razen družbeneopolitične skupnosti, če zaradi izterjave svojih terjatev ne sprejme čeka, izdanega v breme tekočega računa občana (drugi odstavek 24. člena).

Z denarno kaznijo od 45.000 do 2.500.000 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba v podjetju, drugi pravni osebi in družbenopolitični skupnosti, ki stori gospodarski prestopok iz prvega odstavka tega člena.

OBRAZLOŽITEV

1. Ta zakon ureja ustanovitev banke, njeno poslovanje, sklade v banki, upravljanje in organe banke, delovno skupnost banke, ugotavljanje prihodka in dobička banke, njeno likvidnost in stečaj.

Hkrati zakon ureja temeljna vprašanja ustanovitve in poslovanja Poštne hranilnice, hranilnic, drugih hranilno-kreditnih organizacij in bančnega konzorcija.

2. Temeljne določbe tega zakona temeljijo na določenem amandmaju XIII, ki predvideva ustanovitev banke kot samostojne samoupravne finančne organizacije, ki opravlja svojo

IV. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

81. člen

Določbe tega zakona, ki se nanašajo na banke, se uporabljajo najpozneje od 1. januarja 1990.

82. člen

Določbe 61. člena tega zakona se uporabljajo od 1. januarja 1991.

Do 31. decembra 1990 se stečajni postopek za banko uvede, če je banka nelikvidna nepretrgoma osem dni oziroma s prekinitvami 12 dni v 30 dneh oziroma s prekinitvami 21 dni v 90 dneh.

83. člen

Druge finančne organizacije, ustanovljene po določbah zakona o temeljih bančnega in kreditnega sistema, morajo svojo organizacijo, poslovanje in samoupravne splošne akte uskladiti s tem zakonom in z drugimi predpisi najpozneje do 31. decembra 1989.

84. člen

Interne banke, ustanovljene po določbah zakona o temeljih bančnega in kreditnega sistema, prenehajo kot banke najpozneje do 31. decembra 1989, na podlagi sklepa ustanoviteljic pa lahko nadaljujejo delo kot službe internih financ podjetij.

85. člen

Združenja bančnih organizacij, ustanovljena po določbah zakona o temeljih bančnega in kreditnega sistema, prenehajo najpozneje do 31. decembra 1989.

86. člen

Ustanoviteljice bank, ustanovljenih po določbah zakona o temeljih kreditnega in bančnega sistema, morajo preden ustanovijo novo banko ali iztopijo iz obstoječe banke ali preden banka preneha, urediti svoje obveznosti do zadevne banke v skladu s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi banke iz omenjenega zakona.

87. člen

Sredstva sklada solidarne odgovornosti in sredstva rezervnega skada v obstoječih bankah se lahko uporabljajo za oblikovanje ustanovnega sklada oziroma kot ustanovna vloga ustanoviteljic nove banke.

88. člen

Sredstva sklada osnovnih sredstev v obstoječih bankah se uporabljajo za zagotavljanje materialne osnove dela novoustanovljenih bank.

89. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, neha veljati zakon o temeljih bančnega in kreditnega sistema (Uradni list SFRJ št. 70/85, 9/86, 34/86, 72/86 in 65/87).

90. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SFRJ.

bank, ki so lahko specializirane, če jih ustanovijo družbene pravne in druge osebe, ali sestavljenjsa oblika banke, če jo ustanovijo same banke (5. in 6. člen).

Glede na namen amandmaja je zakon določil, da so ustanoviteljice banke lahko tudi družbenopolitične skupnosti pod pogojem, da lahko zagotovijo trajna sredstva v ustanovnem skladu banke.

4. Rešitev, ki se nanaša na najmanjše število ustanoviteljic v korelaciji z minimalnim zneskom ustanovnega sklada, naj bi omogočila minimum ekonomskega merila za ustanovitev takšnih bank, ki se bodo po svoji ekonomski moči lahko vključile in tržne pogoje za gospodarjenje svojih ustanoviteljic in s svojim poslovanjem ustvarjale po načelih bančnega poslovanja dobiček kot temeljno predpostavko reformskih sprememb v bančnem sistemu. Pri tem je dana možnost za ustanovitev tudi »majhnih« in »velikih« bank, vendar ob navedeni ekonomski predpostavki (13. člen).

5. Poslovanje banke tudi temelji na ustavnem amandmaju, pri čemer se obseg tega poslovanja opredeli glede na višino sredstev v skladih banke, in sicer zato, ker je banka kot javna institucija zavezana družbeni kontroli svojega poslovanja, izraženi z zakonsko regulativo kot omejevalni dejavnik obsega poslovne dejavnosti banke, pri čemer je bistveno, da se tretje osebe zavarujejo pri poslovanju z bankami.

Narodna banka Jugoslavije predpiše z vidika svoje funkcije obseg dejavnosti banke v odvisnosti od višine ustanovnega sklada ter sredstev banke, upoštevajoč sestavo depozitov in plasmajev (17. člen).

6. Samostojnost banke se v tem zakonu izraža med drugim tudi z določbo 18. člena zakona.

7. V 18. do 36. členu so urejeni posli, ki jih sme banka opravljati, pri čemer se pogoji za opravljanje teh poslov določijo samostojno z akti poslovne politike banke, ki jih sprejme njen zbor.

8. Skladi v banki se oblikujejo iz ustanovnih vlog in dobička banke. Iz naslova ustanovnih vlog dobijo ustanoviteljice ustrezne vrednostne papirje, pri čemer je pomembno to, da so sredstva v ustanovnem skladu banke trajna in neodtujljiva ter da so nominirana, medtem ko so rezerve banke bančna sredstva, ki se oblikujejo za namene, določene z zakonom.

Lastniki vrednostnih papirjev (delnice in certifikati) imajo lahko v banki pravico upravljanja ali pa uveljavljajo samo materialno pravico na podlagi teh papirjev (36. do 42. člen).

9. V zakonu je uveljavljeno ustavno načelo upravljanja banke glede na višino vloge v njenem ustanovnem skladu. Da bi preprečili monopolni položaj ustanoviteljic pri sprejemanju najpomembnejših odločitev, je predpisana omejitev glede pravice upravljanja v dveh smereh. Prvič, posamično za vsako ustanoviteljico, in drugič, kumulativno za vse fizične osebe. Namen te druge omejitve je, da banko upravljajo predvsem družbene pravne osebe, v omejenem obsegu pa tudi fizične osebe, da bi bila onemogočena privatizacija bank (42. člen).

10. V skladu z amandmajem je uvedena kategorija dobička pri poslovanju banke in njegove delitve (54. do 59. člen).

11. Pri koncipiranju določb o likvidnosti in stečaju banke smo izhajali iz ocene, da je treba ta vprašanja urediti z drugimi zveznimi zakoni, zato so v tem zakonu samo temeljne rešitve, ki opozarjajo na to, da banka lahko obstaja samo, dokler je likvidna, in da mora v ta namen ohranjati lastno likvidnost (59. do 65. člen).

12. Določbe o Poštni hranilnici urejajo temeljna vprašanja njene ustanovitve in poslovanja, večji del regulative pa je prenesen na sklep o ustanovitvi te finančne organizacije. Glede na pomen PTT prometa je določeno, da Poštna hranilnica opravlja dejavnost posebnega družbenega pomena (66. do 72. člen).

13. Ustanovitev in poslovanje hranilnic in drugih hranilno-kreditnih organizacij nista podrobneje razčlenjena v določbah tega zakona, ker smo izhajali iz ocene, da je treba vprašanja, vezana na status in poslovanje teh finančnih organizacij, urediti z zakoni republik in avtonomnih pokrajin.

Po 268. členu ustave SFRJ lahko namreč na področjih, ki so urejena z zveznim zakonom, republike in avtonomni pokrajini v mejah svojih pravic in dolžnosti izdajajo svoje zakone. Zato pa vprašanja, ki niso urejena s tem zakonom, nanašajo pa se na hranilnice in druge hranilno-kreditne organizacije ter na druge finančne organizacije, lahko s svojim zakonom uredijo republike in avtonomni pokrajini (72. do 79. člen).

14. V prehodnih določbah je določen rok, od kdaj se morajo uporabljati določbe tega zakona. Pri tem smo upoštevali, da se tudi v tem enoletnem roku lahko ustanavljajo nove banke, za katere se bo uporabljal ta zakon od dneva njihove ustanovitve. Z rokom, določenim v 81. členu zakona, je pravzaprav urejena obveznost uporabe tega zakona za vse banke oziroma je določeno, da banke, ki ne izpolnjujejo pogojev iz tega zakona, ne morejo nadaljevati z delom.

Ne glede na to pravilo pa je določen poseben prehodni režim glede uvedbe stečajnega postopka zaradi nelikvidnosti banke (82. člen).

15. Pri drugih finančnih organizacijah je prehodni rok določen za uskladitev njihove organizacije in poslovanja z določbami tega zakona.

16. Po določbah zakona o podjetjih se lahko ustanovi sestavljeno podjetje, v okviru katerega (analogno sedanjim sestavljenim sistemom) ni ovir za organiziranje interne finančne organizacije za opravljanje poslov, pomembnih za ustanovitelje sestavljenega podjetja. Domnevamo, da bodo v aktu o ustanovitvi sestavljenega podjetja določeni status in posli, ki naj bi jih opravljal ta interna finančna organizacija. Iz navedenih razlogov ter glede na značaj sedanjih internih bank v ta zakon niso vključene interne banke, ki pravzaprav niso banke, niti druge finančne organizacije glede na vrsto poslov, ki so jih opravljal do sedaj.

Druge finančne organizacije imajo po določbah tega zakona za osnovo svojega poslovanja čiste bančne posle, ki se nanašajo na eksterno zbiranje prihrankov in depozitov od občanov, to pa ne velja za posle, ki jih opravlja interna banka.

Hkrati so poleg bank tudi druge finančne organizacije iz tega zakona zavezane ukrepom monetarno-kreditne politike Narodne banke Jugoslavije, medtem ko so interne banke izključene iz teh ukrepov zaradi značaja svojih poslov, zato pa se tudi monetarnih instrumentov ne morejo uporabljati za takšne institucije (84. člen).

17. Združenja bančnih organizacij prenehajo po določbah tega zakona. Prehodni rok je predlagan zato, ker morajo združenja v tem roku še nadalje opravljati določene posle, od katerih so najpomembnejši vezani na delo deviznega trga in medbančnih sestankov. V tem roku, ki je sicer določen tudi za popolno uporabo tega zakona (vezano na banke), ni ovir, da se združenje ustanovi ali organizira pod pogoji in na način, ki jih določijo banke in druge finančne organizacije v skladu z njihovimi potrebami in interesi.

Banke in druge finančne organizacije določijo tudi vrsto akta, s katerim bodo ustanovile ali organizirale združenje (sklep, samoupravni sporazum ipd.), kot je to določeno v zakonu o podjetjih (85. člen).

18. Namen določbe 86. člena tega zakona je urediti pravice in obveznosti ustanoviteljic sedanjih bank z bankami, ki so jih ustanovile, da bi nastale realne bilančne možnosti za ustanovitev nove banke.

V sedanjih samoupravnih sporazumih o ustanovitvi banke so namreč urejena vprašanja pravic, obveznosti in odgovornosti ustanoviteljic za poslovanje, riziko in prenehanje banke. V tem sobesedilu naj bi ustanoviteljice sedanjih bank rešile tudi vsa materialna vprašanja ugotovljenega stanja, bodisi da gre za združitve in pripojitve banke, prenehanje banke ali ustanovitev nove banke.

Modalitet takšne ureditve ne določa ta zakon, ker je treba le-te rešiti v skladu z akti, na podlagi katerih so te obveznosti, pravice in odgovornosti nastale.

PREDLOG ZAKONA o računovodstvu

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Ta zakon ureja vodenje poslovnih knjig, oblikovanje in gibanje knjigovodskih listin; vrste medletnih in letnih finančnih in poslovnih poročil in načrtov; zaključevanje poslovnih knjig in roke za hrambo knjigovodskih listin, poslovnih knjig, finančnih in poslovnih poročil in načrtov; obliko in vsebino finančnih in poslovnih poročil; način ocenjevanja postavke finančnih poročil; postopek revizije finančnih poročil (letnih računov); pošiljanje ter objavljanje medletnih poročil, polletnih obračunov ter letnih računov.

2. člen

Ta zakon se nanaša na vse pravne osebe s sedeži v Jugoslaviji, ki opravljajo dejavnosti, opredeljene z zveznim zakonom o enotni klasifikaciji dejavnosti (v nadaljnjem besedilu: organizacija).

Organizacije zagotavlja podatke o poslovanju in podatke o poslovnih izidih, ki so nujni za uresničevanje samoupravljanja delavcev v organizacijskih delih, na način in v obsegu kot je določeno s splošnim aktom.

3. člen

Organizacija se po tem zakonu razvrstijo na majhne, srednje in velike, kar je odvisno od števila zaposlenih, prihodka in seštevka poslovne aktive v zadnjih dveh letih.

Za majhno organizacijo se šteje tista, ki izpolnjuje vsaj dva izmed naslednjih treh meril:

1. povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur je manj od 50;
2. letni prihodek je manjši od 8000 povprečnih mesečnih osebnih dohodkov (bruto) na delavca v jugoslovanskem gospodarstvu;
3. povprečna vrednost (na začetku in na koncu poslovnega leta) poslovne aktive je manjša od 6000 povprečnih mesečnih osebnih dohodkov (bruto) na delavca v gospodarstvu Jugoslavije.

Za srednjo organizacijo se šteje tista, ki se po drugem odstavku tega člena ne šteje za majhno, izpolnjuje pa vsaj dva izmed naslednjih treh meril:

1. povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur je manjše od 250;
2. letni prihodek je manjši od 40.000 povprečnih mesečnih osebnih dohodkov (bruto) na delavca v jugoslovanskem gospodarstvu;
3. povprečna vrednost poslovne aktive je manjša od 30.000 povprečnih mesečnih osebnih dohodkov (bruto) na delavca v jugoslovanskem gospodarstvu.

Za veliko organizacijo se šteje tista, ki se po drugem in tretjem odstavku tega člena ne šteje za majhno ali srednjo.

Na novo ustanovljena organizacija ugotovi svojo velikost po drugem, tretjem in četrtem odstavku tega člena na podlagi podatkov iz svojega načrta.

Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije objavi do konca marca za preteklo leto podatek o povprečnem mesečnem osebnem dohodku na delavca v gospodarstvu SFRJ.

4. člen

Organizacija, katere poslovanje ureja poseben zvezni zakon, uporablja določbe tega zakona, če s tem posebnim zveznim zakonom ni drugače določeno.

5. člen

Pri opravljanju računovodskih del se lahko uporabljajo določbe kodeksa računovodskih načel in računovodskih

standardov, ki jih je določila Zveza računovodskih in finančnih delavcev Jugoslavije, če niso v nasprotju s tem zakonom.

II. POSLOVNE KNJIGE IN KNJIGOVODSKE LISTINE

A. Poslovne knjige

6. člen

Poslovne knjige so predpisane enotne evidence in druge evidence o stanju in gibanju premoženja in terjatev (sredstev), kapitala in obveznosti (virov sredstev), prihodkov, odhodkov in poslovnih izidov zavezancev.

V poslovnih knjigah se zagotovijo podatki za:

1. vpogled v stanje in gibanje sredstev ter njihovih virov;
2. ugotavljanje prihodka, odhodka in poslovnih izidov;
3. razporejanje pozitivnega poslovnega izida (dohodka in dobička);
4. kritje negativnega poslovnega izida (izgube);
5. spremljanje poslovnega procesa, vstevši stroške in učinke;
6. spremljanje delovnega procesa in izkazovanje posameznih rezultatov dela in poslovanja delavcev;
7. usklajevanje razmerij v družbeni reprodukciji, usmerjanje razvoja in izdelovanje načrtov;
8. izdelovanje kalkulacij;
9. izdelovanje poročil in analiz.

7. člen

Poslovne knjige se vodijo po sistemu dvojnega knjigovodstva.

Ne glede na prvi odstavek tega člena se lahko za družbenopolitične skupnosti, njihove organe in organizacije ter za druge zavezance, ki svoje poslovanje financirajo proračunsko, predpiše vodenje poslovnih knjig po sistemu proračunskega (kameralnega) knjigovodstva, za majhne organizacije v določenih dejavnostih pa po sistemu enostavnega knjigovodstva.

Poslovne knjige so javne listine.

Poslovne knjige so lahko v prostih listih, vezane ali prenesene na kak medij avtomatske ali mikrografske obdelave podatkov.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše obliko in način vodenja poslovnih knjig ter katere organizacije vodijo poslovne knjige po sistemu proračunskega (kameralnega) oziroma po sistemu enostavnega knjigovodstva.

Zvezni sekretar za ljudsko obrambo predpiše obliko in način vodenja poslovnih knjig za ustanove, enote in organizacije Jugoslovanske ljudske armade ter obliko in način vodenja materialne evidence za orožništvena sredstva in sredstva vojaške opreme teritorialne obrambe.

8. člen

Poslovne knjige se vodijo v sistemu dvojnega knjigovodstva po enotnih računih (kontih) predpisanih s kontnim planom.

Poslovne knjige se vodijo v sistemu proračunskega (kameralnega) knjigovodstva po enotnih računih prihodkov in odhodkov.

Organizacija glede na svoje potrebe razčleni enotne račune iz prvega in drugega odstavka tega člena na analitične račune (analitični kontni plan).

Zvezni izvršni svet predpiše kontna plana iz prvega in drugega odstavka tega člena.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše vsebino posameznih računov v kontnih planih.

Zvezni sekretar za ljudsko obrambo predpiše kontni plan in vsebino računov v kontnem planu ustanove, enote in organizacije Jugoslovanske ljudske armade.

9. člen

Poslovne knjige, ki se vodijo v sistemu dvojnega knjigovodstva, so: dnevnik, glavna knjiga in pomožne knjige.

Dnevnik je temeljna poslovna knjiga, v katero se po časovnem zaporedju knjižijo vse poslovne spremembe.

Glavno knjigo sestavljajo računi, na katere se knjižijo stanja in spremembe sredstev in njihovih virov, odhodki in prihodki, stroški in učinki ter poslovni izidi.

Za pomožne knjige iz prvega odstavka tega člena se štejejo: blagajniška knjiga, knjiga osnovnih sredstev in analitične evidence, knjiga terjatev in obveznosti, knjiga materiala, knjiga nadomestnih delov, knjiga drobnega inventarja, knjiga nedokončane proizvodnje, knjiga gotovih izdelkov in trgovinskega blaga.

10. člen

Poslovne knjige, ki se vodijo po sistemu proračunskega (kameralnega) knjigovodstva, so: dnevnik, knjiga prihodkov, knjiga odhodkov, blagajniška knjiga, knjiga žiro-računov, knjiga inventarja, knjiga materiala ter knjiga terjatev in obveznosti.

11. člen

Poslovne knjige, ki se vodijo po sistemu enostavnega knjigovodstva, so: dnevnik, blagajniška knjiga, knjiga žiro-računov, knjiga dolžnikov in upnikov, knjiga osnovnih sredstev ter knjiga proizvodov in blaga.

12. člen

V poslovnih knjigah se knjižijo začetno stanje in poslovne spremembe.

Knjiži se po načelih urejenosti in ažurnosti.

Poslovne knjige se vodijo tako, da ustrezajo zahtevam kontrole pravilnosti knjiženja, hrambe in uporabe podatkov ter omogočajo vpogled v časovno zaporedje knjiženj in v vse spremembe na računih glavne knjige in pomožnih knjig.

13. člen

Organizacija mora v svojih poslovnih knjigah zagotoviti predpisane podatke za delovne oziroma poslovne enote in podjetja v tujini.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše, katere podatke za delovne oziroma poslovne enote in podjetja v tujini zagotavljajo organizacije v svojih poslovnih knjigah.

Ne glede na prvi in drugi odstavke tega člena mora organizacija, ki izvaja investicijska dela v tujini, tudi za to poslovanje voditi posebne knjige po tem zakonu.

14. člen

Organizacija sme vodenje poslovnih knjig in sestavljanje finančnih poročil v celoti ali delno zaupati drugi pravni osebi.

Ne glede na prvi odstavke tega člena lahko Zvezni izvršni svet predpiše, da posamezni zavezanci ne smejo zaupati vodenje poslovnih knjig in sestavljanje finančnih poročil drugi osebi.

Oseba, ki ji je zaupano vodenje poslovnih knjig in sestavljanje finančnih poročil je v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena odgovorna po tem zakonu.

B. Knjigovodske listine

15. člen

Vsaka poslovna sprememba v sredstvih ali njihovih virih, odhodkih in prihodkih, stroških in učinkih ter poslovnih izidih se knjiži samo na podlagi urejene in verodostojne knjigovodske listine.

Knjigovodska listina je zapisan dokaz poslovne spremembe v skladu s knjigovodskimi načeli.

Vsebina knjigovodske listine mora biti taka, da nedvoumno kaže poslovno spremembo in vsebuje ustrezne podatke za knjiženje.

S knjigovodskimi listinami so mišljeni tudi začetne bilance, elaborati o popisu premoženja in elaborati o usklajevanju terjatev in obveznosti ter knjigovodski obračuni.

Za verodostojno knjigovodsko listino se šteje tudi podatek, dobljen po telekomunikacijah, če temelji pri vходу v telekomunikacijski prenos na verodostojni knjigovodski listini.

16. člen

S kontrolo knjigovodskih listin pred knjiženjem se ugotavlja njihova pravilnost, natančnost in zakonitost.

Organizacija mora s splošnim aktom določiti delavca oziroma delavce, ki so odgovorni za zakonitost in pravilnost nastanka poslovne spremembe in plačevanja, urediti gibanje knjigovodskih listin in določiti roke za njihovo pošiljanje v nadaljnjo obdelavo oziroma knjiženje. Knjigovodska listina se mora poslati knjigovodstvu in najpozneje v 8 dneh po spremembi oziroma sestavitvi knjigovodske listine.

Če organizacija knjiži računalniško, mora predpisati tudi interne kontrolne postopke, s katerimi zagotavlja, da so bile vse poslovne spremembe vnesene v obdelavo, da so natančno obdelane, da kot take ažurirajo ustrezne poslovne knjige v računalniških medijih in da ne pride do neupravičenih sprememb obdelanih podatkov.

III. POLLETNI OBRAČUNI, LETNI RAČUNI MEDLETNA POROČILA IN NAČRTI

A. Polletni obračuni in letni računi

17. člen

Organizacija ugotovi stanje sredstev in njihovih virov na dan 30. junija (medletni obračun) in 31. decembra (letni račun) poslovnega leta ter poslovne izide (prihodke in odhodke) od začetka poslovnega leta do dneva ugotavljanja stanja.

S poslovnim letom je po tem zakonu mišljeno koledarsko leto.

Letni račun se sestavi tudi ob začetku postopka redne likvidacije ali stečajnega postopka ter ob statusnih spremembah.

18. člen

Polletni obračun se izkaže v bilanci stanja in bilanci uspeha, letni računi pa v bilanci stanja, bilanci uspeha in dodatnem finančnem poročilu – dodatku.

19. člen

Sestavljena in združenega podjetja ter druge organizacije, za katere je to predpisano z zveznim zakonom, sestavijo konsolidirano bilanco stanja in konsolidirano bilanco uspeha za poslovno leto (v nadaljnjem besedilu: povezana podjetja).

Konsolidirana bilanca stanja in konsolidirana bilanca uspeha povezanih podjetij sta njihovi zbirna bilanca stanja in zbirna bilanca uspeha, zmanjšani za zneske iz medsebojnega financiranja ali medsebojnega prometa.

20. člen

B. Poslovna poročila

Skupaj z letnimi računi se sestavi poročilo o poslovanju, vsake tri mesece, pa trimesečno poročilo vodje.

C. Računovodsko načrtovanje

21. člen

Projekcija finančnih poročil za naslednje leto je sestavni del letnega poslovnega načrta.

Srednje in velike organizacije sestavijo projekcijo finančnih poročil v obliki in z vsebino bilance stanja in bilance uspeha.

Velike organizacije sestavijo poleg projekcije iz drugega odstavka tega člena kot sestavni del letnega poslovnega načrta tudi projekcijo dinamike denarnih tokov (priliva in odliva denarnih sredstev).

22. člen

Organizacija sestavi planskoprodajne kalkulacije za vse proizvode in storitve, katerih posamični delež znaša več kot 5% letnega prihodka od prodaje, ustvarjene v predhodnem letu.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, lahko predpiše, kako se sestavljajo kalkulacije in njihovo vsebino.

IV. ZAKLJUČEVANJE POSLOVNIH KNJIG IN HRAMBA KNJIGOVODSKIH LISTIN, POSLOVNIH KNJIG, FINANČNIH IN POSLOVNIH POROČIL IN NAČRTOV

23. člen

Ko se konča poslovno leto, se po knjiženju vseh poslovnih sprememb in obračunov ter po predzaključnih knjiženjih zaključijo poslovne knjige in sestavijo finančna poročila o stanju in uspehu.

Ne glede na prvi odstavek tega člena se poslovne knjige, ki se uporabljajo dve leti ali več, zaključijo, ko se ne uporabljajo več.

24. člen

Organizacija mora skrbno hraniti poslovne knjige in knjigovodske listine in določiti osebo, odgovorno za njihovo hrambo.

Če se začne postopek redne likvidacije ali stečajni postopek, mora odgovorna oseba iz prvega odstavka tega člena poslovne knjige in knjigovodske listine, ki so ji bile zaupane v hrambo, zapisniško izročiti likvidacijskemu oziroma stečajnemu upravniku.

25. člen

Letne račune in končne obračune osebnega dohodka delavcev je treba hraniti trajno.

Organizacija mora trajno hraniti tudi izplačilne sezname osebnih dohodkov delavcev za obdobje, za katera nima končnih obračunov osebnih dohodkov.

Glavna knjiga se hrani najmanj 10 let, pomožne pa najmanj 5 let.

Projekcije finančnih poročil, polletni obračuni in knjigovodske listine, na podlagi katerih je bilo knjiženo, se hranijo najmanj 5 let od zadnjega dne poslovnega leta, na katero se nanašajo.

Organizacija, ki opravlja plačilni promet, hrani listine, ki se nanašajo na plačilni promet, vsaj 3 leta.

Prodajne in kontrolne bloke, pomožne obrazce in podobna dokazila je treba hraniti vsaj 2 leti od dneva, ko je potekel rok, predpisan za priložitev letnih računov za leto, na katero se te listine nanašajo.

Letni računi iz prvega odstavka tega člena in projekcija finančnih poročil ter polletni obračuni iz četrtega odstavka tega člena se hranijo v izvorniku, knjigovodske listine iz prvega do šestega odstavka tega člena pa v izvorniku ali prenesene na kak medij avtomatske ali mikrografske obdelave podatkov.

26. člen

Organizacija ter organi, organizacije in osebe, ki pregledujejo in revidirajo poslovne knjige, morajo knjigovodske listine in podatke varovati kot poslovno oziroma uradno tajnost, tako kot določa zakon ali splošni akt organizacije.

Knjigovodske listine in podatki, ki so uradna, državna ali vojaška tajnost, morajo varovati organizacija ter organi, organizacije in osebe, ki pregledujejo in revidirajo poslovne knjige, tako kot določajo zakon in drugi predpisi, ki urejajo vprašanja.

V. OBLIKA IN VSEBINA FINANČNIH IN POSLOVNIH POROČIL

A. Finančna poročila

1. Bilanca stanja

27. člen

Bilanca stanja vsebuje tele postavke:

AKTIVA:

A. STALNO PREMOŽENJE (I+II+III)

I. NEMATERIALNE NALOŽBE

II. MATERIALNE NALOŽBE (a+b+c+d+e+f+g+h+i)

a) Zemljišča

b) Gozdovi

c) Nasadi

d) Osnovna čreda

e) Gradbeni objekti

f) Oprema

g) Druge materialne naložbe

h) Materialne naložbe v pripravi

i) Predujmi za materialne naložbe

III. DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE (a+b)

a) Dolgoročne poslovne naložbe

1. Vrednostni papirji s spremenljivim donosom

2. Vrednostni papirji s stalnim donosom

3. Depoziti in varščine

4. Krediti v državi

5. Krediti v tujini

6. Plasmaji v povezana podjetja

7. Drugi poslovni plasmaji

b) Obvezne naložbe

B. OBRATNO PREMOŽENJE (I+II)

I. ZALOGE (a+b+c+d)

a) Material

b) Nedokončana proizvodnja

c) Gotovi proizvodi

g) Trgovsko blago

II. TERJATVE IN GOTOVINA (a+b+c+d+g+e+f+g)

a) Predujmi dobaviteljem

b) Terjatev iz poslovanja (1+2+3)

1. Kupci v državi

2. Kupci v tujini

3. Menice in čeki

c) Terjatve iz plasmajev (1+2+3+4)

1. Plasmaji v banke – depoziti

2. Depoziti in varščine

3. Kratkoročni krediti

4. Drugi vrednostni papirji

d) Terjatev do povezanih podjetij

e) Druge terjatve (1+2+3+4)

1. Terjatve do državnih in drugih institucij

2. Terjatve do delavcev

3. Terjatve za več izplačane osebne dohodke

4. Razne terjatve

f) Terjatve v obračunu

g) Gotovina

C. AKTIVA ČASOVNE RAZMEJITVE (1+2+3)

1. Vnaprej plačani stroški

2. Obračunani prihodki

3. Stroški, razmejeni na več let

D. POSLOVNO PREMOŽENJE (A+B+C)

E. IZGUBA (a+b)

a) Izguba iz prejšnjih let

b) Izguba tekočega leta

F. POSLOVNA AKTIVA (D+E)

G. NEPOSLOVNO PREMOŽENJE (I+II+III)

I. SREDSTVA ZA SKUPNO PORABO ZA STANOVANJSKE

POTREBE (a+b+c+d)

a) Stanovanja in stanovanjske hiše

b) Stanovanjske hiše in stanovanja v pripravi

c) Krediti, dani delavcem za stanovanjske potrebe

d) Druge terjatve iz skupne porabe iz naslova stanovanja

II. SREDSTVA SKUPNE PORABE ZA DRUGE POTREBE

III. DRUGA NEPOSLOVNA SREDSTVA

H. AKTIVA SKUPAJ (F+E)

I. AKTIVA IZVENBILANČNE EVIDENCE PASIVA

A. LASTNI VIRI (I+II+III+IV+V+VI)

I. DRUŽBENI KAPITAL (1+2+3+4)

1. Začetni poslovni sklad
2. Poslovni sklad iz poslovnega izida
3. Viri sredstev, odstopljeni v trajno uporabo
4. Drugi lastni viri

II. DELNIŠKI KAPITAL (1+2)

1. Delniška glavnica
2. Premije iz delnic

III. LASTNI KAPITAL IN VLOGI (1+2+3)

1. Lastni kapital
2. Trajne vloge domačih oseb
3. Trajne vloge tujih oseb

IV. REZERVE

V. NERAZPOREJENI DOBIČEK IZ PREJŠNJIH LET

VI. REVALORIZACIJSKE REZERVE

B. REZERVACIJA (1+2)

1. Rezervacije za tveganja
2. Rezervacije za stroške

C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI (I+II+III)

I. DOLGOROČNI KREDITI (1+2+3+4)

1. Prodane obveznice
2. Dolgoročni krediti od bank v državi
3. Drugi dolgoročni krediti v državi
4. Dolgoročni krediti v tujini

II. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI IZ NASLOVA ZDRUŽEVANJA

III. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI DO POVEZANIH PODJETIJ

D. KRATKOROČNI VIRI (I+II+III+IV+V+VI+VII+VIII)

I. KRATKOROČNI KREDITI (1+2+3)

1. Kratkoročni krediti od bank v državi
2. Drugi kratkoročni krediti v državi
3. Kratkoročni krediti v tujini

II. PREDUJMI KUPCEV IN DEPOZITI

III. OBVEZNOSTI IZ POSLOVANJA (1+2+3)

1. Dobavitelji v državi
2. Dobavitelji v tujini
3. Dobavitelji za nezaračunano blago in storitve
4. Obveznosti iz menic in čekov

IV. OBVEZNOSTI DO DELAVCEV

V. OBVEZNOSTI ZA DAVKE, PRISPEVKE IN DRUGE DAVŠČINE

VI. OBVEZNOSTI V OBRAČUNU

VII. DRUGE OBVEZNOSTI

VIII. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI DO POVEZANIH PODJETIJ

E. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (1+2)

1. Vnaprej zaračunani (obračunani prihodki)
2. Obračunani stroški

F. DOBIČEK TEKOČEGA LETA

G. POSLOVNA PASIVA (A+B+C+D+E+F)

H. VIRI NEPOSLOVNEGA PREMOŽENJA (I+II+III)

I. VIRI SKUPNE PORABE ZA STANOVANJSKE POTREBE (a+b+c)

- a) Sklad za stanovanjske potrebe
- b) Obveznosti za združena sredstva za stanovanjske potrebe
- c) Druge obveznosti za stanovanjske potrebe

II. VIRI SKUPNE PORABE ZA DRUGE POTREBE (a+b+c)

- a) Sklad skupne porabe
- b) Obveznosti za združena sredstva skupne porabe
- c) Druge obveznosti za skupno porabo

III. VIRI DRUGIH NEPOSLOVNIH SREDSTEV

I. PASIVA SKUPAJ (E+H)

I. PASIVA IZVENBILANČNE EVIDENCE

Bilanca iz prvega odstavka tega člena se sestavi v obliki dvostranskega pregleda, v katerem se aktiva izkaže na levi, pasiva pa na desni strani, ali v obliki liste, v kateri je aktiva pred pasivo.

Bilanco iz prvega odstavka tega člena sestavijo pri izdelavi letnega računa srednje in velike organizacije ter majhne organizacije, katerih bilanca je udeležena pri konsolidiranju.

Polletna bilanca srednjih in velikih organizacij se sestavi po skrajšani bilančni shemi, v katerih so iz sheme iz prvega odstavka tega člena izpuščene postavke, označene z arabskimi številkami. Majhne organizacije ne sestavijo polletne bilance.

Majhne organizacije, katerih bilanca ni udeležena v konsolidiranju, sestavijo letno bilanco po skrajšani shemi iz četrtega odstavka tega člena, v kateri se izpolnijo tudi postavke materialnih naložb, označene z arabskimi številkami v shemi iz prvega odstavka tega člena.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše vsebino posameznih postavk ter način sestavljanja bilance in stolpce, po katerih se sestavijo bilance iz prvega, četrtega in petega odstavka tega člena, pri čemer bo pri postavki aktive zagotovljeno bruto načelo izkazovanja postavk tekočega leta.

2. Bilanca uspeha

28. člen

Bilanca uspeha vsebuje tele postavke:

ODHODKI:

A. POSLOVNI ODHODKI (I+II+III+IV+V+VI+VII+VIII+IX+X)

I. NABAVNA VREDNOST PRODANEGA TRGOVSKEGA BLAGA (a+b-c-d)

- a) Nabavna vrednost trgovskega blaga
- b) Zmanjšanje stanja trgovskega blaga
- c) Povečanje stanja trgovskega blaga
- d) Naknadno dobljeni popusti pri nakupu blaga

II. PORABA MATERIALA, KI SE SKLADIŠČI (a+b-c-d)

- a) nabavna vrednost materiala, ki se skladišči
- b) zmanjšanje stanja materiala
- c) povečanje stanja materiala
- d) naknadno dobljeni popusti pri nabavi materiala

III. STROŠKI MATERIALA, KI SE NE SKLADIŠČI

IV. NABAVLJENA ENERGIJA

B. STORITVE DRUGIM – STROŠKI

VI. STORITVE DRUGIH – DOHODEK

VII. OSEBNI DOHODKI IN NADOMESTILA OSEBNIH DOHODKOV

- a) osebni dohodki (bruto)
- b) nadomestila osebnih dohodkov

VIII. AMORTIZACIJA

IX. VKALKULIRANE REZERVACIJE – KRITJA (1+2+3+4)

1. V kalkilirana zmanjšanja vrednosti stalnega premoženja
2. V kalkilirana zmanjšanja vrednosti obratnega premoženja

3. V kalkilirane rezervacije za tveganja in stroške
4. V kalkilirane rezervacije za povečanje cen

X. DAVKI, TAKSE IN PODOBNI STROŠKI

B. FINANČNI ODHODKI (a+b+c+d+e+f)

- a) Finančni odhodki iz razmerij s povezanimi podjetji
- b) Stroški za obresti
- c) Negativne tečajne razlike
- d) Drugi finančni odhodki
- e) V kalkilirane rezervacije za finančne odhodke
- f) Neto negativni učinki revalorizacije

V. NEPOSLOVNI ODHODKI (a+b+c+d+e+f+g+h)

- a) Nabavna vrednost prodanega materiala
- b) Neamortizirana vrednost prodanih osnovnih sredstev
- c) Neamortizirana vrednost in drugi stroški iz evidenc izločenih osnovnih sredstev
- d) Kazni in penali
- e) Škode in primanjkljaji
- f) Odpisi neizterljivih terjatev
- g) Odhodki iz prejšnjih let
- h) Drugi odhodki

D. DOBIČEK

E. SKUPAJ (A+B+C+D)

PRIHODKI:

A. POSLOVNI PRIHODKI (I+II+III+IV+V+VI+VII+VIII)

I. PRIHODKI OD PRODAJE TRGOVSKEGA BLAGA IN STORITEV

II. PRIHODKI OD PRODAJE PROIZVODOV IN STORITEV (1+2)

1. Prodaja na domačem tržišču
2. Prodaja na tujem tržišču

III. ZMANJŠANJE STANJA ZALOG UČINKOV (1+2)

1. Zmanjšanje zalog nedokončane proizvodnje
2. Zmanjšanje zalog gotovih proizvodov

IV. POVEČANJE STANJA ZALOG UČINKOV (1+2)

1. Povečanje zalog nedokončane proizvodnje
2. Povečanje zalog gotovih proizvodov

V. PRIHODKI IZ REALIZACIJE ZNOTRAJ PODJETJA
VI. PRIHODKI OD PREMIJ, SUBVENCIJ IN DOTACIJ (1+2)

1. Povračilo davkov, carine in drugih davščin iz naslova izvoza

2. Subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in podobni prihodki

VII. PRIHODKI IZ NASLOVA UKINITVE REZERVACIJ KOT REDNIH ODHODKOV

VIII. DRUGI PRIHODKI

B. FINANČNI PRIHODKI (a+b+c+d+e+f)

a) Finančni prihodki

b) Prihodki od obresti

c) Pozitivne tečajne razlike

d) Prihodki iz naslova ukinitve rezervacije kot finančnih odhodkov

e) Drugi finančni prihodki

f) Presežek revalorizacijskih prihodkov

V. NEPOSLOVNI PRIHODKI (a+b+c+d+e+f+g+h)

a) Prihodki od prodaje materiala

b) Prihodki od prodaje osnovnih sredstev

c) Prihodki iz naslova penalov, nagrad in podobno

d) Presežki

e) Prihodki iz naslova odpisov obveznosti

f) Prihodki od ukinitve rezervacij kot neposlovnih odhodkov

g) Prihodki iz prejšnjih let

h) Drugi neposlovni prihodki

D. IZGUBA

E. SKUPAJ (A+B+C+D)

Bilanca uspeha iz prvega odstavka tega člena se sestavi v obliki dvostranskega pregleda, v katerem se odhodki izkažejo na levi, prihodki pa na desni strani, ali v obliki liste, v kateri so odhodki pred prihodki.

Po shemi iz prvega odstavka tega člena sestavijo letno bilanco uspeha velike organizacije ter majhne in srednje organizacije, katerih letni računi se konsolidirajo.

Polletna bilanca uspeha vseh organizacij in letna bilanca majhnih in srednjih organizacij, ki niso udeležene pri konsolidiranju se sestavi po skrajšani shemi, v kateri so iz sheme iz prvega odstavka tega člena izpuščene vse postavke, označene z arabskimi številkami.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše vsebino posameznih postavk ter način sestavljanja bilanc in stolpce, po katerih se sestavijo bilance iz prvega in četrtega odstavka tega člena.

29. člen

Sestavni del bilance uspeha je shema ugotavljanja in razporejanja dohodka, ki vsebuje te postavke:

I. OBLIKOVANJE DOHODKA

1. Storitve drugih kot dohodek

2. Neto osebni dohodek

3. Davki in prispevki iz osebnih dohodkov

4. Plačane obresti

5. Izid za delitev

6. Izguba, ki jo je treba pokriti (-)

II. UŠTVARJENI DOHODEK SKUPAJ

7. Med letom razdeljeni dohodek

- Storitve drugih kot dohodek

- Neto osebni dohodek

- Davki in prispevki iz osebnega dohodka

- Plačane obresti

- Drugo

8. Delitev dohodka po dnevu bilance

- Osebni dohodki

- Davki in prispevki iz osebnih dohodkov

- Davki in prispevki iz dobička

- Rezervni sklad

Sklad SP

- Drugi namen

III. RAZDELJENI DOHODEK SKUPAJ (7+8)

9. Več porabljeni dohodek - izguba (II-I)

10. Pokrita izguba

- Iz rezerv

- Iz dotacij

- Iz drugih zunanjih virov

- V breme poslovnega sklada

11. Izguba, ki ni pokrita (9-10)

3. Dodatno finančno poročilo - dodatek

30. člen

Dodatno finančno poročilo se sestavi skupaj z letnim računom in vsebuje predvsem te podatke:

1. o odmiku od pravila ocenjevanja z razlogi za to;

2. o uporabljeni metodi ocenjevanja, če se za posamezne bilančne postavke lahko uporabi več metod ocenjevanja, z obrazložitvijo njene uporabe;

3. o razlogih, zaradi katerih je spremenjena metoda ocenjevanja s kvantifikacijo učinkov sprememb na zavezančevo premoženje, finančni položaj in poslovni izid;

4. o vštevanju obresti v ceno investicij med graditvijo in v zaloge nedokončane proizvodnje in gotovih proizvodov, pri katerih traja ciklus dlje, in če se ta vlaganja financirajo iz sposojenega kapitala;

5. o uporabljenem načinu revalorizacije;

6. o učinkih revalorizacije med letom po vrstah revalorizacije, všteti upniške izgube in dolžniške dobičke iz dolgoročnih plasmajev in obveznosti;

7. o terjatvah in obveznostih s podatki o rokih dospelosti po posameznih vrstah obveznosti in terjatev;

8. o amortizaciji s pojasnilom o uporabljenih postopkih obračunavanja amortizacije in spremembe stanja popravka vrednosti med letom;

9. o spremembi stalnega premoženja s podatki o vrsti sprememb med poslovnim letom;

10. o zmanjšanju vrednosti in rezervaciji s podatki o spremembah posameznih bilančnih postavk med poslovnim letom;

11. o posebnih podatkih velikih organizacij, potrebnih za dodatno ugotavljanje položaja in poslovanja.

Pri sestavljanju dodatnega finančnega poročila srednjim organizacijam ni treba dati podatkov iz 8. do 11. točke, majhnim organizacijam pa iz 7. do 11. točke prvega odstavka tega člena.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše obliko in vsebino dodatnega finančnega poročila.

B. Poročilo o poslovanju

1. Letno poročilo

31. člen

K letnim računom (bilanca stanja, bilanca uspeha in dodatek), priložijo velike organizacije poročilo o poslovanju.

Poročilo iz prvega odstavka tega člena vsebuje predvsem:

1. prikaz finančnega položaja in finančne sestave;

2. prikaz razvoja poslovanja, všteti tudi izkoriščenost zmogljivosti;

3. račun rentabilnosti;

4. kazalnike fizičnega obsega poslovanja;

5. oceno o verjetnem prihodnjem razvoju poslovanja z obrazložitvijo;

6. podatke o kakovosti proizvodnega programa in njegovi perspektivnosti;

7. podatke o dejavnostih na področju raziskovanja in razvoja;

8. informacije o odkupu lastnih delnic.

Poročilo o poslovanju vsebuje tudi druge podatke in ocene o poslovanju organizacije ter obrazložitev o spremembah v finančnih poročilih.

Poleg podatkov iz drugega odstavka tega člena vsebuje poročilo o poslovanju tudi načrt ali napoved prihodnjih gibanj kazalnikov iz poročila ter primerjavo s podatki iz preteklega leta.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše vsebino poročila o poslovanju.

2. Trimesečno poročilo

32. člen

Individualni ali kolegijski poslovodni organ organizacije sestavi po preteku vsakega trimesečja med poslovnim letom poročilo, ki vsebuje predvsem te podatke:

1. znesek ustvarjenega neto prihodka v enakem obdobju prejšnjega leta;
2. znesek ustvarjenega neto prihodka v vsakem preteklem trimesečju tekočega poslovnega leta;
3. oceno poslovnega izida od začetka poslovnega leta;
4. napoved poslovnega izida za naslednje trimesečje;
5. podatke o številu zaposlenih delavcev in o osebnih dohodkih delavcev.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše obliko in vsebino trimesečnega poročila.

V. OCENJEVANJE POSTAVK BILANČNIH POROČIL

33. člen

Z ocenjevanjem postavk finančnih poročil je po tem zakonu mišljeno ugotavljanje vrednosti bilančnih postavk.

A. Načela ocenjevanja

34. člen

Pri sestavljanju finančnih poročil mora organizacija upoštevati tale splošna pravila za ocenjevanje:

1. stalnost, ki predvideva trajno poslovanje organizacije, iz česar izhajata periodičnost in začasnost poročanja, in da popolnoma natančno ocenjevanje po tržnih cenah ni obvezno; nujno je samo ob prenehanju organizacije;
2. doslednost – po kateri se morajo izbrana pravila za ocenjevanje dosledno uporabljati iz leta v leto v daljšem obdobju, v primeru njihove spremembe pa je treba v dodatku izkazati učinke spremembe in obrazložiti, kaj jo je povzročilo;
3. previdnost pri izdelavi bilanc, ki vsebuje:

a) načelo realizacije, po katerem se smejo v bilanco vključiti samo realizirani dobički;

b) načelo neenake vrednosti (imparitete) – po katerem se za postavke aktive v bilancah uporabljajo najmanjše verjetne vrednosti, za obveznosti pa največje verjetne vrednosti, iz česar v bilanci uspeha izhaja odmerjanje odhodkov navzgor in prihodkov navzdol, ter upoštevanje vseh deprecij in rezervacij ne glede na to, ali je izid poslovnega leta zaradi tega dobiček ali izguba;

4. vzročnost prihodkov in odhodkov – po katerem se upoštevajo vsi prihodki in odhodki, ki se nanašajo na opazovano obračunsko dobo, ne glede na datum realizacije prihodkov (fakturirana realizacija) oziroma plačilo odhodkov;

5. posamično ocenjevanje delov premoženja, pravic in obveznosti, pri čemer naj bi morebitne skupne ocene, uvedene zaradi smotrnosti, izvirale iz posamičnih ocen;

6. časovna povezanost bilanc – kar pomeni, da se mora začelna bilanca za vsako poslovno leto ujemati z zaključno bilanco preteklega poslovnega leta.

35. člen

Temeljno pravilo ocenjevanja bilančnih postavk je pravilo nabavne vrednosti za tuje oziroma lastne cene za lastne učinke.

Pravilo iz prvega odstavka tega člena izhaja iz splošnih načel za ocenjevanje, zlasti pa iz načel stalnosti, realizacije in vzročnosti.

Od pravila nabavne vrednosti ali lastne cene se sme odstopiti samo zaradi spoštovanja načela neenake vrednosti in zaradi odmika od nabavne vrednosti oziroma lastne cene, da bi se odpravil vpliv inflacije.

B. Usklajevanje poslovnih knjig in popisovanje sredstev in obveznosti

36. člen

Usklajevanje prometa in stanja glavne knjige z dnevnikom in pomožnih knjig z glavno knjigo se odpravi, preden se sestavijo polletni obračuni in letni obračuni in pred popisom (inventuro).

Knjigovodsko stanje sredstev, terjatev in obveznosti se najmanj enkrat na leto uskladi z dejanskim stanjem, ki se ugotovi s popisom.

Sredstva, terjatve in obveznosti popiše organizacija na koncu poslovnega leta s stanjem na dan 31. decembra (v nadaljnjem besedilu: redni popis).

Ne glede na tretji odstavek tega člena lahko organizacija s splošnim aktom predpiše, da se določena sredstva popisujejo med letom.

37. člen

Poleg rednega popisa organizacija popiše in uskladi stanje tudi ob: prevzemanju in izročanju dolžnosti; spremembah cen proizvodov in blaga; statusnih spremembah; redni likvidaciji ali stečaju in v drugih primerih, določenih z zakonom.

38. člen

Funkcionar, ki vodi zvezni organ, pristojen za finance, predpiše način in roke za popis in usklajevanje dejanskega stanja v knjigovodstvu.

V. Ocenjevanje postavk bilance stanja

1. Nematerialne in materialne naložbe

39. člen

Pri ocenjevanju nematerialnih in materialnih naložb se v bilanco vpišejo znesek neamortizirane vrednosti naložb ter zneski nabavne in amortizirane vrednosti.

40. člen

Nabavna vrednost oziroma lastna cena nematerialnih in materialnih naložb je osnova za njihovo amortizacijo.

Nabavna vrednost nematerialnih in materialnih naložb tvori fakturna vrednost dobavitelja, povečana za odvisne stroške na podlagi nakupa in vzpostavitve pripravljenosti za uporabo.

Lastno cenno naložb iz prvega odstavka tega člena tvorijo vrednost porabljenega materiala in vsi stroški, ki se lahko pripišejo zadevni naložbi, namenjeni za lastne potrebe. Stroški, ki se lahko vključijo v lastno cenno, obsegajo neposredne stroške z izdelavo zadevne dobrine in ustreznih del posrednih stroškov. V lastno cenno se lahko vključijo tudi obresti za kapital, sposojen za financiranje proizvodnje elementov materialne naložbe do njegovega prenosa v uporabo.

Ce je lastna cena iz tretjega odstavka tega člena večja od nabavne cene enakega ali podobnega proizvoda ali storitev, se uporabi nižja vrednost.

Osnova za amortizacijo materialnih naložb se pri dodatnih naložbah pri rekonstrukciji, adaptaciji in modernizaciji ali drugi dograditvi zaradi povečanja zmogljivosti, izboljšanja kakovosti ali spremembe namena investicijskih dobrin ugotovi kot seštevek sedanje (neamortizirane) vrednosti in dodatne naložbe, pri čemer se amortizacija opravi v ocenjeni preostali uporabnostni dobi, ki ne sme biti daljša od uporabnostne dobe nove materialne naložbe.

41. člen

Osnova za amortizacijo ustanovnih naložb so izdatki za študije in raziskovanja, izdelavo in nabavo projektne in druge dokumentacije, strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje, obresti ter zavarovalne premije in drugi izdatki v zvezi z ustanovitvijo organizacije oziroma organizacijskega dela ali obrata v njeni sestavi.

Osnova za amortizacijo razmejenega dela tečajnih razlik je znesek te razmejitve, ugotovljen v poslovnem letu.

Osnova za amortizacijo osnovne črede je razlika med tržno in klavno cenno živine.

Osnova za amortizacijo prenesenih nematerialnih in materialnih naložb je njihova prenesena nabavna vrednost.

42. člen

Odpis nematerialnih in materialnih naložb, za katera je maksimalna uporabnostna doba, določena na podlagi tega zakona, krajša od 15 let, se začne po preteku meseca, naložb, za katera je ta doba enaka ali daljša od 15 let pa po preteku leta, v katerem se je naložba začela uporabljati.

Ne glede na prvi odstavek tega člena se naložbe v pridobivanje nematerialnih in materialnih naložb (tekoče investicije in ustavljene investicije) začnejo amortizirati po preteku

obdobja iz prvega odstavka tega člena, v katerem naj bi se po investicijskem elaboratu oziroma revidiranem investicijskem elaboratu začela uporabljati naložba (osnovno sredstvo).

43. člen

Začasno se sme ustaviti amortizacija tistih nematerialnih in materialnih naložb, ki so bile poškodovane zaradi višje sile, in naložb, ki so funkcionalno povezane z naložbami, poškodovanimi zaradi višje sile, s katerimi pa so ena proizvodna ali druga celota.

Amortizacija iz prvega odstavka tega člena je ustavljena, dokler se naložbe, poškodovane zaradi višje sile, ne usposobijo za uporabo oziroma dokler se naložbe, funkcionalno povezane z naložbami, poškodovanimi zaradi višje sile, ne začnejo znova uporabljati za enake ali drugačne namene.

44. člen

Amortizacija ni obvezna za tele nematerialne in materialne naložbe:

1. zemljišča in gozdove kot naravna bogastva, ki se ne izrabljajo;

2. naložbe v pridobivanje nematerialnih in materialnih naložb do začetka uporabe (eksploatacije) oziroma do roka, določenega z investicijskim elaboratom za začetek uporabe;

3) predumje za pridobivanje nematerialnih in materialnih naložb, pri katerih se vrednost popravi in amortizacija izvede enako kot pri drugih terjatvah;

4) gradbene objekte in stvari, ki so v skladu z zakonom razglašeni za kulturne in zgodovinske spomenike (razen če se ti objekti ne uporabljajo v poslovne namene) oziroma so muzejska vrednost ali likovna, kiparska, filmska in druga umetniška dela;

– 5) krajevne prstene in makadamske ceste ter objekte, ki so njihovi sestavni deli;

6) gradbene objekte (razen stanovanj in stanovanjskih hiš) in opremo enot Jugoslovanske ljudske armade ter gradbene objekte (razen stanovanj in stanovanjskih hiš) in opremo, ki se na podlagi posebnih predpisov uporabljajo kot rezerva za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito oziroma za opravljanje funkcij javne in državne varnosti!

7) spodnji ustroj pri železniških in drugih progah, cestah, letališčih, ulicah, trgih, parkih in drugih zgrajenih javnih površinah;

8) del nabavne vrednosti stanovanj in stanovanjskih hiš, porabljen za infrastrukturo, za varstvo življenjskega in delovnega okolja ter za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito;

9) del nabavne vrednosti stanovanj in stanovanjskih hiš, porabljen za izdatke za dovod priključkov na energetsko, toplovodno, vodovodno, kanalizacijsko, telefonsko in drugo telekomunikacijsko omrežje več kot en meter od objekta;

10) vse materialne naložbe organizacije, ki je v stečajnem ali likvidacijskem postopku, če med tem ne opravlja dejavnosti, ter za časovno neomejene nematerialne naložbe take organizacije.

45. člen

Že amortizirani nematerialni in materialni naložbi, se ne sme ponovno ocenjevati sedanja vrednost in še naprej amortizirati, čeprav se še naprej uporablja.

Ne glede na prvi odstavek tega člena se amortizacija stanovanj in stanovanjskih hiš nadaljuje tudi po njihovi popolni amortizaciji do odpisa zneskov iz 8. in 9. točke 44. člena tega zakona.

46. člen

Nematerialne in materialne naložbe se amortizirajo z uporabo letnih amortizacijskih stopenj, ki izvirajo iz ocenitve trajanja uporabe (izkoriščanja) naložb, ki ne smejo biti manjše od stopenj, določenih s tem zakonom.

Rok za amortizacijo nematerialnih naložb, razen razmejenega dela tečajnih razlik in pravic, ki imajo določeno uporabnostno dobo, ne sme biti daljši kot 5 let.

Razmejeni del tečajnih izgub se amortizira vsaj po povprečni letni stopnji, po kateri je organizacija amortizirala sedanjo vrednost opreme (amortizacija za preostalo življenjsko dobo v letu, v katerem je ugotovila razmejeni znesek.

Pravice, ki imajo določeno uporabnostno dobo, se odpišejo najpozneje v tej uporabnostni dobi, vendar pa vsaj v petih letih.

47. člen

Organizacija s splošnim aktom v skladu s tem zakonom in s pogodbo oziroma sporazumom o pridobivanju nematerialnih in materialnih naložb določi:

1) letne stopnje amortizacije nematerialnih in materialnih naložb;

2) delitev letnih stopenj amortizacije na obdobja, v katerih bo med letom opravljalna amortizacija, odvisno od dinamike ustvarjanja prihodkov;

3) metodo, ki jo bo uporabljala za amortizacijo nematerialnih in materialnih naložb.

Nematerialne in materialne naložbe se lahko amortizirajo po eni izmed naslednjih metod

1) proporcionalni metodi oziroma metodi enakih letnih kvot v ocenjeni življenjski dobi;

2) regresivni metodi oziroma metodi upadajočih letnih kvot v ocenjeni življenjski dobi;

3) funkcionalni metodi.

S proporcionalno metodo se obvezno odpišejo nematerialne naložbe, razen materialnih pravic iz četrtega odstavka 46. člena tega zakona, za katere se lahko uporabljajo tudi druge metode za amortizacijo.

Ob uporabi funkcionalne metode amortizacije (sorazmerno koeficientu uporabe zmogljivosti naložbe) je v prvih petih letih uporabe naložbe dovoljena uporaba nižje letne stopnje amortizacije, vendar pa ne sme biti manjša od polovice letne stopnje, predpisane z nomenklaturo sredstev za amortizacijo oziroma v četrtem odstavku 46. člena tega zakona; celotno trajanje amortizacije ne sme biti daljše od obdobja, ki izhaja iz predpisane stopnje. Funkcionalna metoda amortizacije se ne sme uporabljati pri amortizaciji vrednosti stanovanj in stanovanjskih hiš.

Ne glede na četrty odstavek tega člena letna stopnja amortizacije objektov komunalne infrastrukture v prvih petih letih uporabe ne sme biti manjša od četrtrine predpisane stopnje.

Ne glede na četrty odstavek tega člena letna stopnja amortizacije objektov in strojev, ki se dajejo v uporabo etapno, v tem času, vendar ne dlje kot pet let, ne sme biti manjša od četrtrine predpisane stopnje.

Nematerialne in materialne naložbe, za katere s splošnim aktom niso določeni elementi iz prvega odstavka tega člena, se amortizirajo takole:

1) nematerialne naložbe, razen naložb iz tretjega odstavka 46. člena tega zakona, po 20% letni stopnji;

2) nematerialne naložbe iz tretjega odstavka 46. člena tega zakona po minimalni letni stopnji, določeni z omenjenim odstavkom;

3) materialne naložbe po letnih stopnjah, predpisanih z nomenklaturo sredstev za amortizacijo in koeficienti povečanja linearnih amortizacijskih kvot (za regresivno metodo).

48. člen

Amortizacija nematerialnih in materialnih naložb med letom se obračunava začasno na podlagi letnega predračuna amortizacije, popravljenega za spremembe med letom.

Ob koncu vsakega poslovnega leta ter ob statusnih spremembah se sestavi končni obračun amortizacije.

Amortizacija se obračunava po skupinah in delih skupin nematerialnih in materialnih naložb, določenih v nomenklaturi sredstev za amortizacijo.

Organizacija lahko v splošnem aktu predpiše, da se amortizacija obračunava posamič za vse ali posamezne nematerialne in materialne naložbe.

49. člen

Organizacija oceni zemljišče po tržni ceni, če pa ta ni znana, ga oceni takole:

1) stavbno zemljišče – v višini nadomestila v skladu s predpisi o razlastitvi;

2) kmetijsko in drugo zemljišče – v višini osnove za plačilo prometnega davka za ustrezno zemljišče, določene v skladu s predpisi o prometnem davku za zemljišča.

Gozdovi se ocenjujejo po podatkih, ugotovljenih s popisom, oziroma z oceno količine lesne mase posameznih vrst dreves, debelinske sestave in kakovosti lesne mase, računano po tržnih cenah na najbližjem prodajnem mestu (cesta za tovarnjake, železniška postaja, plovilo ipd.).

50. člen

Zvezni izvršni svet predpiše nomenklaturu sredstev za amortizacijo z letnimi amortizacijskimi stopnjami.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše način obračunavanja amortizacije oziroma odpisa vrednosti nematerialnih in materialnih naložb ter koeficiente povečanja linearnih amortizacijskih kvot.

Merila za ugotavljanje količine lesne mase, njene sestave in drugih elementov, pomembnih za ugotavljanje vrednosti gozdov, predpiše funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za gozdarstvo.

2. Terjatve in finančne naložbe

51. člen

Terjatve in finančne naložbe se ocenijo v višini nominalne vrednosti, ki izhaja iz ustrezne poslovne ali finančne transakcije.

Pripisovanje zneskov obračunane revalorizacije, obresti ali pripadajočega dela dobička v skladu z zakonom, samoupravnim sporazumom oziroma pogodbo se šteje za novo terjatve oziroma finančno naložbo in se na tej podlagi poveča vrednost ustrezne terjatve oziroma finančne naložbe.

Dospеле terjatve iz naslova zneskov iz drugega odstavka tega člena ter dospela odplačila za dolgoročne finančne naložbe se izključijo iz dolgoročnih finančnih naložb in prenesejo na druge kratkoročne terjatve najpozneje na dan letne bilance.

Znesek terjatev in finančnih naložb iz razmerij v državi, ki niso bile izterjane v 90 dneh po zapadlosti, in znesek terjatev in finančnih naložb iz razmerij v tujini, ki niso bile izterjane v 150 dneh po zapadlosti, se odpiše s popravkom vrednosti v celoti. Terjatve in finančne naložbe se lahko v celoti ali delno odpišejo tudi v rokih, krajših od dneva dospelosti, če so za to opravičeni razlogi v zvezi z možnostjo izterjave.

Popravek vrednosti nedospelih terjatev in finančnih naložb se opravi, kadar je to opravičeno, na primer ob zmanjšanju tečajev vrednostnih papirjev, ob dokumentarnih rizikih iz naslova neizterljivosti ipd.

Ne glede na peti odstavek tega člena se vrednostni papirji s spremenljivim tečajem z neposrednim odpisom spravijo na vrednost na dan bilance, če je le-ta manjša od knjigovodske vrednosti.

Če se terjatve in finančne naložbe ne popravijo navzdol na podlagi zakona, nepravdnega pobota ipd., se popravek opravi z njihovim neposrednim odpisom.

Terjatve in finančne naložbe se dokončno odpišejo z neposrednim odpisom.

Terjatve iz naslova menic oziroma obveznic se v bilanci popravljajo za zneske obresti, ki se nanašajo na prihodnje obdobje.

3. Zaloge

52. člen

Zaloga materiala, nadomestni delov in blaga se ocenjujejo po nabavni vrednosti, obračunani po metodi »prva vhodna – prva izhodna« (FIFO), po metodi »zadnja vhodna = prva izhodna« (LIFO) ali po metodi povprečnih cen. Za specifično LIFO metodo se šteje obračun po planskih cenah, povečanih za odmike v obračunski dobi.

Nabavna vrednost materiala oziroma rezervnih delov oziroma blaga vsebuje neto fakturno vrednost, carino, druge uvozne davščine, davke in druge davščine, ki se zaračunavajo z dobaviteljsko ceno, prevozne stroške, stroške zavarovanja in druge odvisne nabavne stroške. V prevozne stroške se smejo všteti tudi pripadajoči stroški lastnega prevoza največ do ravni cene za enako ali sorodno prevozno storitev.

Splošni nabavni stroški se ne štejejo za odvisne stroške, temveč se štejejo za proizvodne stroške oziroma za odhodke v tekočem obdobju.

Material oziroma nadomestni deli, proizvedeni v organizaciji, se ocenjujejo največ po lastni ceni, določeni enako kot je s tem zakonom določeno za nedokončano proizvodnjo in gotove proizvode, če ta cena ni večja od neto tržne cene enakega proizvoda oziroma podobnega proizvoda, tako da se ocenjuje največ po neto tržni ceni.

53. člen

Predmeti drobnega inventarja, v katerega spadajo tudi avtomobilske gume in embalaža, ki se vrača, se odpišejo enkratno ob dajanju v uporabo ali kalkulativno po načrtu uporabe.

Predmeti drobnega inventarja v zalogi se ocenjujejo tako, kot je to določeno v 52. členu tega zakona za material, predmeti drobnega inventarja v uporabi pa tako, kot je to določeno v 39. do 50. členu tega zakona za materialne naložbe, pri čemer se drobni inventar amortizira posredno po 30% stopnji nabavne vrednosti na leto, ne glede na to, ali je bil dan v uporabo.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše, kateri predmeti se štejejo za drobni inventar, in kako se izločajo iz evidence.

54. člen

Zaloge nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov se ocenjujejo največ po lastni ceni oziroma največ po prodajnih cenah, zmanjšanih za davščine in prodajne stroške, če so te cene nižje.

Z lastno ceno so mišljeni vrednost materiala, porabljenega za izdelavo, bruto osebni dohodek izdelave ter pripadajoči oziroma alikvotni del drugih proizvodnih stroškov.

Če na višino zalog vplivata tehnološko pogojen cikel skladiščenja in proizvodnega procesa, ki je daljši kot šest mesecev, ter izražen vpliv sezone, se sme tudi sorazmerni del stroškov z upravljanjem in administracijo, prodajo in financiranjem preložiti v breme zalog.

55. člen

Vrednost zalog se zmanjša v letni bilanci posredno, če organizacija oceni, da se zmanjšuje tržna vrednost zalog, ter odvisno od časa skladiščenja, in sicer:

1. material, ki ni bil porabljen ali prodan niti po enem letu od dneva nabave (vstopa), se amortizira za 25% svoje nabavne vrednosti, če ni bil porabljen ali prodan niti po dveh letih, se amortizira za nadaljnjih 25%, če pa ni bil porabljen niti po treh letih, se njegova vrednost zmanjša na likvidacijsko vrednost (vrednost odpada);

2. material in polizdelki, ki se nabavljajo ali proizvajajo enkrat med letom zaradi narave proizvodnje, se amortizirajo v višini in pod pogoji iz 1. točke tega odstavka, vendar v rokih, premaknjenih za eno leto več;

3. material, ki je nabavljen za dogovorjeno proizvodnjo, ki traja dlje kot eno leto, se amortizira v višini in pod pogoji iz 1. točke tega odstavka, vendar v rokih, ki začnejo teči po poteku dogovorjenega roka za zadnjo dobavo take proizvodnje;

4. nadomestni deli se amortizirajo v višini in pod pogoji iz 1. točke tega odstavka v rokih, ki začnejo teči od dneva odpisa oziroma prodaje materialne naložbe, za katero so bili namenjeni in nabavljeni;

5. nedokončana proizvodnja in gotovi izdelki se amortizirajo v delu lastne cene v višini, pod pogoji in v rokih iz 1. in 2. točke tega odstavka, razen nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov, pri katerih proces proizvodnje in ležanja zahteva daljši čas od enega leta in pri katerih začne teči rok za amortizacijo od tehnološko pogojenega roka; v tem roku se sme z ocenjevanjem povečati vrednost tudi za pripadajoče stroške z upravljanjem, administracijo in financiranjem;

6. trgovsko blago se amortizira v višini, pod pogoji in v rokih iz 1., 2. in 3. točke tega odstavka.

Zaloge iz prvega odstavka tega člena se amortizirajo v celoti, če je njihova prodaja ustavljena oziroma uporaba prepovedana.

56. člen

S splošnim aktom uredi organizacija način ocenjevanja zalog in način določanja (posamično, zbirno, po metodi vzorcev) nabavne cene oziroma lastne cene posameznih artiklov v zalogah v skladu z določbami tega zakona.

Način ocenjevanja zalog in določanja nabavne cene oziroma lastne cene se ne sme spremeniti v istem poslovnem letu.

4. Denar in plemenite kovine

57. člen

Denar v blagajni in na računih se vnese v bilanco v nominalnem znesku.

Plemenite kovine in predmeti iz njih oziroma z njihovim deležem se vnesejo v bilanco najmanj v višini vrednosti, izpeljane iz svetovne cene plemenitih kovin.

Narodna banka Jugoslavije objavi v Uradnem listu SFRJ do 10. julija cene plemenitih kovin na dan 30. junija, do 10. januarja pa cene na dan 31. decembra preteklega leta, pri čemer te cene izrazi v dinarjih na podlagi povprečnih cen s treh do petih največjih svetovnih borz.

5. Aktivne časovne razmejitev

58. člen

V postavkah aktivnih časovnih razmejitev se smejo preložiti samo stroški, ki pripadajo prihodnjemu obdobju, ter prihodek tekočega obdobja, ki niso mogli biti fakturirani, zanje pa so nastali stroški v tekočem obdobju.

V prihodke iz prvega odstavka tega člena spadajo tudi prihodki iz vračila davčnih in drugih davščin iz naslova izvoza, katerih plačilo dospe v prihodnjih medletnih obdobjih.

59. člen

Izdatki, ki se po tem zakonu štejejo za poslovne in finančne odhodke oziroma stroške, plačani pa so bili vnaprej največ za 12 mesecev, se smejo razmejiti in z njimi obremeniti poslovni oziroma finančni odhodki oziroma stroški v obdobju, na katero se nanašajo.

Ne glede na prvi odstavek tega člena se smejo na obdobje, daljše od enega leta, razmejiti stroški v zvezi s poskusnim obratovanjem ter stroški za razvijanje povpraševanja po novih izdelkih in osvajanje novih tržišč s pričakovanimi večletnimi učinki, o čemer se podatki vpišejo v dodatno finančno poročilo. Stroški s poskusnim obratovanjem se smejo razmejiti na dobo proizvodnje, vendar pa največ na pet let, stroški za razvijanje povpraševanja in osvajanje novih tržišč pa na dobo prodaje, vendar največ na tri leta.

6. Neposlovna sredstva

60. člen

Neposlovna sredstva so sredstva, ki se uporabljajo za zadovoljevanje potreb skupne porabe delavcev organizacije, ter druga sredstva, ki ne spadajo v poslovna sredstva organizacije.

Postavke neposlovnih sredstev se ocenjujejo v skladu z 39. do 57. členom tega zakona, pri čemer zmanjšanja vrednosti, amortizacija vrednosti in odhodki iz naslova neposlovnih sredstev bremenijo njihove vire. Povečanje neposlovnih sredstev in prihodki od teh sredstev povečujejo vire neposlovnih sredstev.

Prihodki in odhodki, nastali iz dejavnosti, ki se opravljajo s temi sredstvi, se izkazujejo v posebni letni bilanci uspeha.

7. Lastni kapital in nekrita izguba

61. člen

Lastni kapital in nekrita izguba se vnese v bilanco v nominalnem znesku oziroma v višini knjigovodske vrednosti.

8. Dolgoročne rezervacije

62. člen

Dolgoročne rezervacije se ocenjujejo v višini stroškov, za katere se ocenjuje, da bodo nastali v prihodnjih letih, nanašajo pa se zlasti na rezervacije:

1. za dolgoročna tveganja;
2. za obnavljanje naravnih bogastev;
3. za investicijsko vzdrževanje osnovnih sredstev, ki poteka v daljših časovnih intervalih;
4. za druge verjetne stroške, ki bodo nastali po daljšem času, nanašajo pa se na sedanje učinke.

63. člen

Rezervacije za dolgoročna tveganja se nanašajo na stroške, ki bodo z veliko gotovostjo nastali v prihodnjih letih (stroški garancijskega roka, daljšega od enega leta, del obdržanih varščin in depozitov za dobro in pravočasno opravljeno delo ipd.), za katere je bil prihodek ustvarjen v polnem znesku.

Rezervacije za dolgoročna tveganja se spremljajo po vrstah, zmanjšajo (odpravijo) pa se v dobro prihodkov.

V rezervacije iz prvega odstavka tega člena se štejejo tudi zneski za morebitno amortizacijo naložb v spodnji ustroj pri železniških in drugih progah, cestah, letališčih, ulicah, trgih, parkih in drugih zazidanih javnih površinah, pri katerih je pričakovati, da se ne bodo več uporabljale.

64. člen

Rezervacije za obnavljanje zemljišča se opravijo v zneskih, potrebnih, da bi se zemljišče uporabljalo za namene, za katere je namenjeno, oziroma da bi se po uporabi vzpostavilo prvotno stanje in da bi se preprečilo nastajanje škode, če pa bi škoda kljub temu nastala, da bi se le-ta odpravila (površinski kopi, odlagališča jalovine in pepela, zapisanje jamskih kopov ipd.).

Obvezna rezervacija za obnavljanje zemljišča, vključena v znesek nadomestila za uporabo zemljišča, se ne opravi v bilanci organizacije, ki plača tako nadomestilo.

Potrebni zneski rezervacij za obnavljanje (reprodukcijo) gozdov se izločijo iz ustvarjenega celotnega prihodka v višini, določeni s samoupravnim splošnim aktom organizacije, pri čemer izločena sredstva ne smejo biti manjša od zneska, ki je predpisan z republiškim oziroma pokrajinskim zakonom o gozdovih, najmanj pa v višini 15% vrednosti povprečne lesne mase po tržnih cenah na najbližjem prodajnem mestu (cesta za tovornjake, železniška postaja, plovilo ipd.).

Sredstva za reprodukcijo gozdov se uporabljajo za vzdrževanje obstoječih gozdov, obnavljanje posekanih gozdov, za varstvo obstoječih gozdov in za odpiranje obstoječih gozdov za uporabo za izkoriščanje ali drug namen, za katerega se uporabljajo gozdovi, ter za druge potrebe gospodarjenja z gozdovi, predpisane z republiškim oziroma pokrajinskim zakonom o gozdovih.

9. Obveznosti

65. člen

Obveznosti se vključijo v pasivo bilance v višini nominalnih zneskov, ki izhajajo iz poslovnih in finančnih transakcij.

Možna povečanja obveznosti glede na nominalne zneske se pripišejo ustreznim obveznostim v breme odhodkov v tekočem obdobju.

Zmanjšanje obveznosti na podlagi zakona, izvensodne poravnave ipd., se opravi z neposredno amortizacijo.

66. člen

Dospеле dolgoročne obveznosti se preknjižijo na druge obveznosti najpozneje na dan letne bilance.

Organizacija odpiše kratkoročne obveznosti, ko poteče zasteralni rok.

Obveznosti iz naslova vrednostnih papirjev se popravijo v poslovnih knjigah za zneske obresti, ki se nanašajo na prihodnje obdobje.

10. Pasivne časovne razmejitev

67. člen

V okviru postavk pasivnih časovnih razmejitev se preložijo vnaprej plačani oziroma obračunani prihodki in stroški v tekočem obdobju, za katere ni dokumentacijske podlage.

11. Nerazporejeni dobiček iz tekočega leta

68. člen

Nerazporejeni dobiček iz tekočega leta se vključi v bilanco stanja v nominalnem znesku dobička poslovnega leta, ki izhaja iz letne bilance uspeha.

12. Viri neposlovnih sredstev

69. člen

Viri neposlovnih sredstev se v bilanci ocenjujejo v skladu z 61., 65. in 66. členom tega zakona ter ob smiselni uporabi 60. člena tega zakona.

G. Ocenjevanje postavk bilance uspeha

70. člen

Bilanca uspeha vsebuje:

1. račun prihodkov in odhodkov;
2. račun ugotavljanja in delitve dohodka.

1. Račun prihodkov in odhodkov

71. člen

Račun prihodkov in odhodkov vsebuje vse stroške, povezane s proizvodnjo in prodajo, spremembo stanja nerealiziranih učinkov (zalog nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov) in odhodke iz naslova popravkov aktive in pasive, ki izhajajo iz njihovega ocenjevanja, ter vse odhodke financiranja in izredne odhodke.

Račun prihodkov in odhodkov vsebuje tudi vse druge prihodke v tekočem obdobju ne glede na datum njihovega plačila (fakturirana realizacija) ter vse prihodke od financiranja in izredne prihodke.

a) Odhodki

72. člen

V račun prihodkov in odhodkov se lahko vključijo samo tisti odhodki (stroški), ki so neposreden pogoj za opravljanje dejavnosti organizacije ali posledica opravljanja te dejavnosti, oziroma samo tisti odhodki, ki so neposreden pogoj za ustvarjanje njenih prihodkov.

V odhodke iz prvega odstavka tega člena se vračunavajo tudi odhodki za preprečevanje škodljivih posledic dejavnosti organizacije za druge pravne in fizične osebe oziroma odhodki za odpravo takih posledic, če do njih pride.

S škodljivimi posledicami iz drugega odstavka tega člena so mišljene posledice, ki ogrožajo kakovost življenjskega in delovnega okolja, življenje in zdravje fizičnih oseb ter opravljanje dejavnosti in premoženje pravnih in fizičnih oseb.

Odhodki, ki zmanjšujejo sredstva organizacije in ne spadajo v odhodke iz prvega in drugega odstavka tega člena, se smejo nadomeščati samo neposredno od delavcev ali iz virov neposlovnih sredstev.

V odhodke iz prvega in drugega odstavka tega člena ni mogoče vključiti izdatkov, ki imajo značaj nematerialnih in materialnih naložb (investicije).

b) Prihodki

73. člen

Poslovne prihodke organizacije sestavljajo fakturirana vrednost iz naslova prodaje in lastne uporabe proizvodov, blaga in storitev, povečana za prihodke od premij, regresov, subvencij in dotacij, ter drugi poslovni prihodki, če sta bila blago in proizvod dobavljena oziroma storitev opravljena, če je na tej podlagi nastalo dolžniško-upniško razmerje in če je bil prihodek obračunan v listini, ki ima vse značilnosti knjigovodske listine, ter če je bil dokument o terjatvi poslan dolžniku.

V poslovne prihodke se štejejo tudi odpravljene rezervacije, ki imajo značaj rednih odhodkov.

Finančne in neposlovne prihodke sestavljajo povečanje aktive iz finančnih in neposlovnih razmerij, če je na tej podlagi nastalo dolžniško-upniško razmerje, če je prihodek obračunan v listini, ki ima vse značilnosti knjigovodske listine, in če je bil dokument o terjatvi poslan dolžniku oziroma znesek plačan ali kako drugače ustvarjen kot prispevek za zneske, za katere se ne pošilja dokument o terjatvi.

2. Račun ugotavljanja in delitve poslovnih izidov

74. člen

V računu ugotavljanja in delitve poslovnih izidov se ugotavljajo in razporejajo finančni izidi gospodarjenja in poslovanja organizacij oziroma dohodek, dobiček ali izguba.

a) Dohodek

75. člen

Dohodek je presežek prihodkov nad odhodki, zmanjšanimi za odhodke z značajem dohodka.

Dohodek iz prvega odstavka tega člena se razporeja za poravnavo stroškov z značajem dohodka in osebnih dohodkov iz živega dela, ostanek pa je dobiček.

Z odhodki z značajem dohodka so mišljene storitve drugih z značajem dohodka, neto osebni dohodki, davki in prispevki iz osebnih dohodkov, plačane obresti ipd.

b) Dobiček in izguba

76. člen

Dobiček je presežek prihodkov nad odhodki.

Dobiček organizacije se lahko poveča v breme lastnega kapitala največ za ustrezeni znesek amortizacije objektov infrastrukture in amortizacije gradbenih objektov družbenih dejavnosti v delu, v katerem so ti objekti grajeni iz nepovratnih sredstev ali organizacija svojo dejavnost financira iz davkov in prispevkov.

Sklep o povečanju dobička iz drugega odstavka tega člena sprejme organ, ki je zagotovil ali zagotavlja sredstva, oziroma skupščina družbenopolitične skupnosti, katere občani in organizacije so izločili sredstva s samoprispevkom ali izločajo sredstva iz davkov in prispevkov.

Dobiček iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena, zmanjšan za znesek davkov in prispevkov iz dobička, je neto dobiček, ki se razporeja v skladu s splošnim aktom organizacije.

77. člen

Izguba je presežek odhodkov nad prihodkom. Izguba iz prvega odstavka tega člena se izkazuje in krije v skladu z zveznim zakonom, ki ureja finančno poslovanje.

D. Revalorizacija

78. člen

Organizacija revalorizira poslovni sklad oziroma lastni kapital, nematerialne in materialne naložbe ter dolgoročne obveznosti in dolgoročne plasmaje.

Poslovni sklad oziroma lastni kapital, nematerialne in materialne naložbe se revalorizirajo s stopnjo rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov.

Dolgoročne obveznosti in dolgoročni plasmaji se revalorizirajo v skladu z pogodbo, samoupravnim sporazumom oziroma zveznim predpisom.

Revalorizacija iz tretjega odstavka tega člena se pripiše tem obveznostim oziroma plasmajem.

79. člen

Učinki revalorizacije nematerialnih in materialnih naložb ter dolgoročnih plasmajev so revalorizacijski prihodki in se vključijo v revalorizacijske rezerve.

Učinki revalorizacije poslovnega sklada oziroma lastnega kapitala in dolgoročnih obveznosti so revalorizacijski odhodki in zmanjšujejo revalorizacijske rezerve.

80. člen

Dolgoročne obveznosti in terjatve v tujih valutah se za spremembo tečaja tujih valut revalorizirajo po dinarju.

Učinki revalorizacije iz prvega odstavka tega člena do zneska, ki ustreza stopnji rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov, povečujejo oziroma zmanjšujejo revalorizacijske rezerve.

Učinki revalorizacije, ki izhajajo iz hitrejše rasti tečajev tujih valut od rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov, pomenijo povečanje nematerialnih naložb.

81. člen

Če je po dolgoročnih plasmajih oziroma obveznostih dogovorjena revalorizacija glavnice po stopnji, ki je nižja od stop-

nje rasti cen na drobno, pomenijo učinki revalorizacije, ki ustrezajo razliki med tema stopnjama, evidencijske upniške izgube oziroma dolžniške dobičke, ki se posebej izkazujejo v dodatnem finančnem poročilu.

82. člen

Organizacija lahko sklene, da zaloge, porabo in prodajo zalog revalorizira s stopnjo rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov, korigiran s koeficientom obračanja teh zalog.

Z zalogami iz prvega odstavka tega člena so mišljene zaloge materiala, nadomestnih delov, drobnega inventarja, nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov.

Organizacija lahko sklene, da amortizacijo revalorizira s stopnjo rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov.

83. člen

Presežek revalorizacijskih rezerv se vključi v dobro tekočih finančnih prihodkov, presežek revalorizacijski odhodkov pa se nadomesti v breme tekočih finančnih odhodkov.

84. člen

Obresti in tečajne razlike iz naslova kratkoročnih obveznosti in terjatev so v celoti tekoči prihodki in odhodki.

85. člen

Zvezna organizacija, pristojna za statistiko, ugotavlja in objavlja v Uradnem listu SFRJ:

1. mesečni koeficient rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov – do 10. v mesecu za pretekli mesec;

2. koeficient rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov od začetka leta do konca meseca – do 10. v mesecu za pretekli mesec;

3. koeficient povprečne mesečne rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov od začetka leta do konca meseca – do 10. v mesecu za pretekli mesec;

4. koeficient povprečne mesečne rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov od vsakega meseca v letu do konca leta – do 10. januarja za pretelet leto;

5. mesečni koeficient rasti nadrobnih cen – do 10. v mesecu za pretekli mesec;

6. koeficient rasti nadrobnih cen od začetka leta do konca meseca – do 10. v mesecu za pretekli mesec;

7. koeficient povprečne mesečne rasti nadrobnih cen od začetka leta do konca meseca – do 10. v mesecu za pretekli mesec.

Narodna banka Jugoslavije ugotovi in do 10. v mesecu za pretekli mesec objavi v Uradnem listu SFRJ razmerje med stopnjo rasti srednjih tečajev tujih valut, ki jih objavlja devizno tržišče, ter stopnjo rasti cen pri proizvajalcih industrijskih proizvodov za obdobje od konca preteklega trimesečja do konca vsakega meseca tekočega trimesečja.

86. člen

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ za finance, predpiše:

1. način revalorizacije;

2. način ugotavljanja podatkov iz 85. člena tega zakona.

Sredstva Jugoslovanske ljudske armade (razen stanovanj in stanovanjskih hiš) ter oborožitvena sredstva in sredstva vojaške opreme v teritorialni obrambi se revalorizirajo na način in po postopku, ki ju predpiše zvezni sekretar za ljudsko obrambo.

VII. REVIZIJA FINANČNIH POROČIL

87. člen

Letna finančna poročila (letni račun) organizacij preskuša in ocenjuje organizacija, ki je z zveznim zakonom pooblaščen za ekonomsko-finančno revizijo (v nadaljnjem besedilu: pooblaščenca organizacija).

Organizacija se mora v 8 dneh od dneva, ko je bil letni račun poslan službi družbenega knjigovodstva, obrniti na institucijo iz prvega odstavka tega člena z zahtevo za ekonomsko-finančno revizijo.

Pooblaščenca organizacija iz prvega odstavka tega člena mora po preskusu letnih finančnih poročil poslati organizaciji poročilo o opravljeni ekonomsko-finančni reviziji.

Ne glede na prvi in drugi odstavek tega člena se opravi revizija letnih računov majnih organizacij najmanj enkrat v treh letih.

Prehod v kategorijo majnih organizacij oziroma izstop iz te kategorije se opravi, če je organizacija v preteklih dveh letih izkazovala poslovne izide in stanja ustrezne kategorije organizacij.

88. člen

Določbe č87. člena tega zakona se nanašajo tudi na organizacij, ki sestavljajo konsolidirana letna finančna poročila.

89. člen

Poročilo o ekonomsko-finančni reviziji vsebuje strokovno oceno o realnosti in objektivnosti stanja sredstev in njihovih virov ter poslovnih izidov, izkazanih v letnih finančnih poročilih, z vidika pravilne uporabe računovodskih pravil, predpisanih z zakonom ali splošnimi akti organizacije.

Poročilo iz prvega odstavka tega člena vsebuje tudi oceno o usklajenosti poročila o poslovanju z letnimi finančnimi poročili organizacij.

V primeru neobjektivnega in nestrokovnega izražanja mnenja o finančnem stanju in poslovnem izidu se prevzame tveganje, če je imelo tako poročilo negativne posledice za organizacijo, pri kateri je bila opravljena ekonomsko-finančna revizija.

90. člen

Strokovna ocena letnih finančnih poročil je lahko:

1. pozitivna oziroma da letni račun realno in objektivno prikazuje finančno stanje in poslovne izide organizacije;

2. s pridržki (omejitvijo) glede realnosti in objektivnosti posameznih bilančnih postavk;

3. vzdržana, ker vsebuje ugotovitev, da ni mogoče dati mnenja o realnosti in objektivnosti izkazanega finančnega stanja in poslovnih izidov;

4. negativna oziroma da v letnem računu niso realno in objektivno prikazani finančno stanje in poslovni izidi.

91. člen

Organizacija, pooblaščenca za revizijo, lahko na zahtevo skupščine družbenopolitične skupnosti ali zainteresiranega poslovnega partnerja opravi ekonomsko-finančno revizijo letnih računov druge organizacije.

92. člen

Revizijo plača vložnik zahteve zanjo.

Višino plačila in rok (ki ne sme biti daljši od šestih mesecev) za ekonomsko-finančno revizijo uredita s pogodbo vložnik zahteve in pooblaščenca organizacija.

VIII. OBJAVLJANJE IN POŠILJANJE FINANČNIH POROČIL

93. člen

Organizacija, pri kateri je bila opravljena ekonomsko-finančna revizija, mora v 15 dneh po reviziji poslati poročilo o reviziji v objavo biltenu službe družbenega knjigovodstva ter poročilo o opravljeni reviziji skupaj z letnim finančnim poročilom organizacije v skrajšani obliki in s poročilom o njenem poslovanju, razen za organizacije, za katere je z zveznim zakonom objavljane teh podatkov prepovedano.

Objavljajo se samo letna finančna poročila velikih organizacij.

94. člen

Služba družbenega knjigovodstva mora proti plačilu dati vsaki fizični ali pravni osebi letna finančna poročila v skrajšani obliki ter poročilo o poslovanju katerekoli organizacije, razen organizacije, za katero je z zveznim zakonom objavljane teh podatkov prepovedano.

95. člen

Organizacija pošlje službi družbenega knjigovodstva polletni obračun za obdobje januar–junij do konca julija tekočega leta, letne račune pa do 28. februarja tekočega leta za preteklo leto oziroma v 60 dneh od dneva, ko se začne postopek redne likvidacije ali stečajni postopek ali nastane statusna sprememba.

Hkrati s polletnim obračunom in letnimi računi pošlje organizacija tudi trimesečni poročili za drugo in četrto trimesečje, trimesečni poročili za prvo in tretje trimesečje pa pošlje v 20 dneh po poteku trimesečja.

Poročila, obračuni in računi iz prvega in drugega odstavka tega člena se pošljejo v obsegu, predpisanem v 27. do 32. členu tega zakona.

Konsolidirana bilanca stanja in bilanca uspeha se pošljeta pristojni službi družbenega knjigovodstva v 15 dneh po poteku roka za izročitev letnih računov.

IX. KAZENSKE DOLOČBE

96. člen

Pravna oseba, na katero se nanaša ta zakon, se kaznuje za gospodarski prestopok z denarno kaznijo od 4,500.000 do 45,000.000 dinarjev:

1. če v poslovnih knjigah ne zagotovi podatkov, predpisanih s tem zakonom (6. člen);

2. če poslovnih knjig ne vodi po sistemu dvojnega knjigovodstva in na način, določen s tem zakonom ali predpisom, izdanim na njegovi podlagi (prvi, četrti, peti in šesti odstavek 7. člena);

3. če pri knjiženju v poslovne knjige ne spoštuje načel, predpisanih s tem zakonom (12. člen);

4. če v poslovnih knjigah ne zagotovi predpisanih podatkov za delovne ali poslovne enote oziroma za podjetja v tujini (prvi odstavek 13. člena);

5. če knjiži v poslovne knjige na podlagi neurejene in neverodostojne dokumentacije (15. člen);

6. če s kontrolo pred knjiženjem ne preveri pravilnosti knjigovodske listine, njene natančnosti in zakonitosti (prvi odstavek 16. člena);

7. če s splošnim aktom ne določi delavca, ki je odgovoren za sestavljanje in kontrolo knjigovodskih listin in nalogov za izplačilo oziroma za zakonitost in pravilnost poslovnih sprememb in za izplačilo, ali če ne uredi gibanja in rokov za pošiljanje teh listin v nadaljnjo obdelavo oziroma knjiženje ali če ne predpiše internih kontrolnih postopkov, ki zagotavljajo, da se vse poslovne spremembe vključijo v obdelavo, tako da ne pride do neupravičenih sprememb odelanih podatkov (drugi in tretji odstavek 16. člena);

8. če ne sestavi plansko-prodajne kalkulacije za vsako vrsto proizvodov in storitev posamično, če znaša njihov delež v letnem prihodku v primerjavi s prihodkom, ustvarjenim v preteklem letu, več kot 5% (prvi odstavek 22. člena);

9. če poslovnih knjig ne hrani skrbno ali če za hrambo teh knjig ne določi odgovorne osebe (prvi odstavek 24. člena);

10. če ne hrani trajno letnega računa in končnega obračuna osebnega dohodka delavcev ali izplačilnega seznama z osebnimi dohodki delavcev (prvi in drugi odstavek 25. člena);

11. če ne hrani glavne knjige do roka, predpisanega s tem zakonom (tretji odstavek 25. člena);

12. če pri sestavljanju finančnih poročil ne spoštuje splošnih načel ocenjevanja (33. člen);

13. če pred sestavljanjem polletnih obračunov in letnih računov oziroma pred popisom ne uskladi stanja prometa in stanja glavne knjige z dnevnikom in pomožnimi knjigami (prvi odstavek 36. člena);

14. če ne oceni postavk bilance stanja na način in po postopku, predpisanem s tem zakonom ali predpisom izdanim na njegovi podlagi (39. do 69. člen);

15. če ne oceni postavk bilance uspeha na način in po postopku, predpisanem s tem zakonom ali predpisom izdanim na njegovi podlagi (70. do 77. člen);

16. če ne revalorizira poslovnega sklada oziroma lastnega kapitala, nematerialnih in materialnih naložb in dolgoročnih obveznosti ter plasmajev na način in po postopku, določenem s tem zakonom ali predpisom izdanim na njegovi podlagi (78. do 84. člen);

Z denarno kaznijo od 250.000 do 2,500.000 dinarjev se kaznuje za gospodarski prestopok tudi odgovorna oseba v pravni osebi, na katero se nanaša ta zakon, ki stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

Z denarno kaznijo od 250.000 do 2,500.000 dinarjev se kaznuje za gospodarski prestopok tudi odgovorna oseba v organu družbenopolitične skupnosti, drugem državnem organu ali krajevni skupnosti, ki stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

97. člen

Z denarno kaznijo od 450.000 do 4,500.000 dinarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba, na katero se nanaša ta zakon, če po koncu poslovnega leta po knjiženju vseh poslovnih sprememb ne zaključi poslovnih knjig (prvi odstavek 23. člena).

Z denarno kaznijo od 100.000 do 1,000.000 dinarjev se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba v pravni osebi, na katero se nanaša ta zakon, ki stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

Z denarno kaznijo od 100.000 do 1,000.000 dinarjev se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba v organu družbenopolitične skupnosti, drugem državnem organu ali krajevni skupnosti, ki stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

X. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

98. člen

Praden zaključni poslovne knjige, mora organizacija s tanjem na dan 31. decembra 1988 dodatno ugotoviti in knjižiti skrite izgube in skrite rezerve na posebnem obrazcu, ki ga predpiše funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ za finance.

V obrazec iz prvega odstavka tega člena vpiše organizacija na strani izgub naslednje podatke:

1) popravek vrednosti terjatev, s katerih izterjavo – se realizira celoten prihodek v znesku obračunanega prihodka iz naslova neizterjanih terjatev, starih več kot 90 dni od dneva dospelosti.

2) saldo ustanovnih vlaganj v organizacijah, ki končajo leto 1988 z izgubo;

3) saldo dvomljivih in spornih terjatev ter njihove popravke vrednosti;

4) razmejene nekritične revalorizacijske odhodke;

5) razmejene negativne tečajne razlike, prenesene iz prejšnjih let, razen tečajnih razlik pri bankah;

6) amortizacijo vrednosti zalog po 50. členu tega zakona;

7) nekrito izgubo;

8) druga zmanjšanja aktive in povečanja obveznosti;

9) popravke vrednosti dolgoročnih terjatev iz tujine, pri katerih ni bila opravljena izterjava dospelih terjatev, starih več kot dve leti od dneva dospelosti, v višini pozitivnih tečajnih razlik, obračunanih na podlagi teh terjatev.

V obrazec iz prvega odstavka tega člena vpiše organizacija na strani latentnih rezerv naslednje podatke:

– obračunane neplačane prihodke;

– razmejene pozitivne tečajne razlike;

– revalorizacijske rezerve.

Saldo obrazca iz prvega odstavka tega člena prenese organizacija v breme ali v dobro poslovnega sklada.

Negativni saldo, ki ga ni mogoče kriti iz poslovnega sklada, izkaže organizacija kot nekrito izgubo.

99. člen

Vse proizvode, ki se uporabljajo kot delovna sredstva, vendar niso aktivirani, preknjiži organizacija, v osnovna sredstva in jih aktivira 31. decembra 1988.

Organizacija mora negativni saldo iz naslova vlog tujih partnerjev in združenih sredstev v lastnem kapitalu preložit kot izgubo v skladu s pogodbo o vlaganju in združenju.

Presežek prihodkov nad neamortizirano vrednostjo prodanih nematerialnih in materialnih naložb, nabavljenih pred 1. januarjem 1987, izvzame organizacija iz poslovnih izidov za obdavčevanje in delitev v dobro lastnega kapitala.

100. člen

Po vseh dodatnih knjiženjih iz drugega, tretjega in četrtega

odstavka 98. člena ter prvega in drugega odstavka 99. člena sestavi organizacija novo bilanco stanja 1. januarja 1989 po novem kontnem planu.

Organizacija mora do 15. marca 1989 izročiti službi družbenega knjigovodstva izpolnjen obrazec iz prvega odstavka 98. člena ter bilanco stanja iz prvega odstavka 100. člena tega zakona.

Organizaciji izjemoma za obdobje januar–marec 1989 ni treba poslati trimesečnega poročila vodje.

Del čistega dohoda, ki je začasno razporejen za skupno porabo za stanovanjske potrebe, se lahko do vštetelega leta 1990 uporablja za potrebe, za katere je namenjen, tudi med letom.

Ne glede na določbe tega zakona se lahko za stanovanja in stanovanjske hiše v družbeni lastnini do konca leta 1989 z republiškim oziroma pokrajinskim zakonom določi za obračunavanje amortizacije stopnje, ki je do ene odstotne točke nižja od stopnje, predpisane v nomenklaturi sredstev za amortizacijo.

Za stanovanja v družbeni lastnini se smejo amortizacijske stopnje in nomenklature sredstev za amortizacijo zmanjšati do 20% v letu 1989.

Ne glede na določbe tega zakona se sme amortizacija stanovanj in stanovanjskih hiš v letu 1989 zmanjšati samo, če je stanarina dosegla raven najmanj 3% revalorizacijske vrednosti stanovanjskega sklada in če je revalorizirana vrednost stanovanjskih objektov izenačena s povprečno dogovorjeno ceno na dan 30. septembra tekočega leta, zmanjšano za stopnjo amortizacije teh objektov.

101. člen

Organizacije, ki so vodile poslovne knjige po kontnem planu za organizacije združenega dela, bodo od 1. januarja 1989 delale po tem zakonu. Drugi zavezcanci, na katere se je nanašal zakon o celotnem prihodku in dohodku, bodo vodili

računovodstvo po tem zakonu, vendar po prej veljavnih kontnih planih in bilančnih obrazcih, razen revalorizacijske podbilance. Funkcionar, ki vodi vezni upravni organ za finance, predpiše zvezo med starimi in novimi konti za vodenje knjig v letu 1989. Ta zakon se bo uporabljal v celoti za vse organizacije od 1. januarja 1990.

Do izdaje posebnega zveznega zakona opravlja revizijo služba družbenega knjigovodstva.

Organizacije s statusno spremembo na dan 31. decembra 1988 uporabljajo za konsolidirano bilanco dodatna knjiženja iz drugega, tretjega in četrtega odstavka 98. člena ter prvega in drugega odstavka 99. člena, nato pa sestavijo novo bilanco stanja 1. januarja 1989 po novem kontnem planu.

Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije objavi za leto 1987 podatke o povprečnem mesečnem osebnem dohodku na delavca v gospodarstvu SFRJ.

Določbe 78. do 86. člena se za leti 1989 in 1990 ne uporabljajo za Narodno banko Jugoslavije in narodne banke republik in avtonomnih pokrajin, razen določb o revalorizaciji in materialnih naložb, v številu pripadajoči del lastnega kapitala.

102. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, nehajo veljati:

1) zakon o celotnem prihodku in dohodku (Uradni list SFRJ št. 72/86, 42/87, 65/87, 87/87, 31/88, 46/88 in 61/88);

2) zakon o knjigovodstvu (Uradni list SFRJ št. 25/81 in 53/85);

3) zakon o amortizaciji družbenih sredstev (Uradni list SFRJ št. 72/86).

103. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SFRJ, uporablja pa se od 1. januarja 1989.

OBRAZLOŽITEV

pojasnila temeljnih pravnih inštitutov in druge pomembne okoliščine v zvezi s predlagano rešitvijo

Temeljna načela, po katerih morajo biti urejena razmerja, na katera se nanaša zakon, so:

1) povečanje izrazne moči (analitične vrednosti) finančnih poročil in knjigovodskega informacijskega sistema glede zadovoljevanja pluralizma interesov njihovih uporabnikov, v številu obračun realnega uspeha in ohranjanja družbenega kapitala v inflatornih razmerah ob spoštovanju temeljnih načel knjigovodstva in bilanciranja v obračunskem sistemu¹⁾;

2) določeno poenostavitev, iz katere naj bi izhajala večja učinkovitost obračunskega sistema, to pa ne le v administrativno-tehničnem smislu (racionalizacija kontnih okvirov z ohranitvijo samo nujnih podatkov za obračun in poslovno evidenco), temveč tudi glede njegove uporabe;

3) zagotovitev primerljivosti iz raznih vidikov;

4) definicija dohodka in dobička glede njunega oblikovanja (pridobivanja) in razporejanja v skladu z bistvom reprodukcijskega procesa;

5) segmentiranje rezultatov zaradi koeksistence več slojev in oblik rezultatov, med njimi pa dobička in dohodka, kar predpostavlja kompletiranje lastne cene z vključevanjem stro-

škov z značajem dohodka (osebni dohodki in obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti), ker je to potreba poslovnega odločanja in komuniciranja med partnerji (pri tem bodo zagotovljene tudi vse vrste potrebnih kalkulacij);

6) omogočanje razporejanja samo tistega dela dohodka in dobička, ki je valoriziran na trgu;

7) zagotavljanje enakih pogojev za gospodarjenje na enotnem jugoslovanskem gospodarskem prostoru glede rešitev, danih z obračunskim sistemom.

Dve izmed navedenih načel – definiranje dohodka in dobička, t. j. segmentiranje rezultatov sta bili upoštevani in vgrajeni v 28., 29. in 68. člen osnutka zakona o računovodstvu.

Posebna obrazložitev za ti dve načeli izmed sedem naštetih je dana zato, ker je bilo med javno obravnavo osnutka zakona o računovodstvu veliko pripomb k prej omenjenim členom.

Bistvo pripomb je v tem, da je dohodek neopravičeno zane-marjen, zato je osnutek zakona protiustavno koncipiran, dobiček pa nima svoje opore v amandmajih k ustavi SFRJ.

Vendar pa ravno amandma XXXII v prvem odstavku omenja kategorijo dobička: »Davki od dohodka oziroma dobička...«. Tudi pred tem ustavnim amandmajem uvedba dobička kot postavke računa uspeha organizacij združenega dela ni bilo protiustavna, ker je dobiček po svojem ekonomskem bistvu eden izmed segmentov in oblik rezultatov.

Dobiček je pravzaprav uspeh gospodarjenja organizacije združenega dela (prihodki minus odhodki), medtem ko je dohodek kot novo ustvarjena vrednost poslovni izid. Ugotavljanje dohodka, ki je v 5. točki amandmaja X definirano kot razlika med ustvarjenimi prihodki in porabljenimi sredstvi, potrjuje prej navedeno ugotovitev, zato lahko rečemo, da temelji osnutek zakona o računovodstvu na ustavi SFRJ tako pred sprejetjem amandmajev kot tudi po njihovem sprejetju.

Obračunski sistem načeloma – če je pravilno zasnovan, ne more spremeniti materialnega položaja delovnih ljudi, ker

1) Temeljna načela bilanciranja, ki morajo biti zastopana v novem obračunskem sistemu, so:

– načelo kontinuitete (primerljivosti), ki prepoveduje spremembe načina ocenjevanja (vrednotenja) in izkazovanja bilančnih postavk brez posebnega vzroka;

– načelo realizacije, ki zahteva, da se prihodki vežejo za prodajo, dobavo, ne pa za plačilo (inkasiranje), kar pomeni, da bo sistem plačane in plačljive realizacije zamenjan s sistemom fakturiranje realizacije;

– načelo korelacije (vzročnosti), ki zahteva povezovanje prihodkov in odhodkov in njihovo alokacijo po obračunskih dobah, kar med drugim predpostavlja opustitev obračunavanja odhodkov v fakturirani in prihodkov v plačani in plačljivi realizaciji;

– načelo previdnosti, ki zahteva objektiviziranje ne le realiziranih temveč tudi indiciranih izgub, kar predpostavlja tudi rigorozno oceno in kontrolo varnosti terjatev in njihovega plačila ob dospelju.

samo obračunava rezultate njihovega dela v materialnih in drugih pogojih, opredeljenih izven obračunskega sistema.

Ker noben sistem, pa tudi obračunski, ne more biti popoln, neustrezne rešitve v obračunskem sistemu vplivajo na materialni položaj delovnih ljudi v smislu neenakih pogojev za pridobivanje in razporejanje dohodka. Pri tem pa niti takšne rešitve ne vplivajo na položaj delovnih ljudi v celoti, ker obračunski sistem vse tisto, kar na eni strani olajšuje, po drugi strani otežuje. Bodisi neposredno bodisi posredno.

Predlagane rešitve so torej gledano na daljši rok nevtralne za materialni in drug položaj delovnih ljudi in občanov, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti.

Predlagane rešitve pa bodo nekatere organizacije spravile v boljši, nekatere pa v slabši položaj, kot so sedaj.

Ker so te spremembe sedanjega stanja usmerjene v poenotenje pogojev za gospodarjenje glede obračunskega sistema, lahko štejemo, da bo zaradi večje enakopravnosti pri obravnavanju dela in poslovanja s stališča obračuna položaj delovnih ljudi in občanov, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti izboljšan.

Praktična preveritev rešitev iz osnutka zakona o računovodstvu

V okviru dejavnosti, ki že dalj časa (od začetka leta 1988) potekajo v Zveznem sekretariatu za finance v zvezi z reformo gospodarskega sistema – zlasti obračunskega – so bile predlagane rešitve iz osnutka zakona o računovodstvu preverjene tudi v organizacijah združenega dela. To je bilo storjeno v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Jugoslavije, ki je poslala v 99 organizacij po vsej Jugoslaviji (seznam v prilogi – tabela 1) določene vprašalnike, t. j. »Primerljivi pregled poslovnih rezultatov leta 1987 po veljavnem obračunskem sistemu in po osnutku zakona o računovodstvu.²

Z izpolnjevanjem vprašalnika (ki je obdelan prav tako prikazan v prilogi – tabela 2) se dobi globalni vtis o učinku določb osnutka zakona o računovodstvu na izkazovanje poslovnih izidov, predvsem določb v zvezi z obračunom prihodkov po fakturirani realizaciji, odpisu dvomljivih in spornih terjatev, neuporabnih zalog ter razmejenih tečajnih razlik, nato pa določb, vezanih za kategorijo dobička, obračuna amortizacije in drugo.

Poleg tabelarnega pregleda je bil v organizacije ob tej priložnosti poslan tudi tekstualni del vprašalnika, t. j. seznam 34 vprašanj, ki se nanašajo na posamezne člene ali oddelke osnutka zakona, pa tudi vprašanje o splošnih pripombah k osnutku.

Ko je potekel rok, do katerega naj bi na prošnjo udeleženci ankete poslali tabelarni pregled in dali pripombe (celo nekaj daljši od tega), je prišlo v Zvezni sekretariat za finance samo 39 izpolnjenih vprašalnikov, ki jih je poslalo 32 organizacij (ena organizacija je dala podatke za več OZD v svoji sestavi, seznam v prilogi – tabela 3). Iz danega seznama je razvidno, da niso bili dani vedno konsolidirani podatki za celoto določene organizacije, temveč so bile izbrane posamezne OZD, ki verjetno lahko dajo sliko o celotni delovni organizaciji, ni pa to nujno. Zato in pa na podlagi prej omenjenega zelo majhnega števila organizacij, ki so poslale izpolnjeni vprašalnik, ni mogoče dobiti dobrih ugotovitev in izpeljati natančnih sklepov.

Izvajanje sklepov zamegljuje tudi podatek, da jih je od 39 organizacij 20 (ali 51%) izkazalo izgubo ali imelo nekritične revalorizacijske odhodke. Takšno število organizacij z izgubami ni reprezentativno kot kazalec za gospodarstvo Jugoslavije, ker je položaj po podatkih iz zaključnih računov za leto 1987 drugačen: odstotek TOZD, ki so izkazale izgube v skupnem številu TOZD je 15,26%, v organizacijah z izgubami pa je bilo zaposlenih 22,67% vseh delavcev. Po podatkih iz vprašalnika znaša število delavcev v organizacijah z izgubami (podatek je izpeljan iz kazalca o osebnih dohodkih) 64%. Teh 20

organizacij je ustvarilo celoten prihodek, ki tvori 82% celotnega prihodka vseh udeležencev v anketi in te imajo 66% osnovnih sredstev od skupaj izkazanih.

Za premostitev takšnega položaja so bili podatki ločeni, zato je možno kljub navedenim omejitvam, izkazanim pri majhnem številu udeležencev ankete, dati globalne ugotovitve (tekstualne pripombe so obdelane v obrazložitvi osnutka zakona).

Videti je, da je bil za udeležence v anketi premalo jasen osnutek zakona³, ker je bilo ob izpolnjevanju podatkov storjenih veliko napak, veliko pa je bilo tudi neizpolnjenih pozicij. Te so bile posledica nerazumevanja bistva zakona, po drugi strani pa so vodile do zelo velikih zneskov izkazanega (korigiranega) dohodka in dobička, t. j. znatnega povečanja v primerjavi z izkazanim dohodkom v zaključnem računu za leto 1987. To je ustvarilo nenatančno sliko in napačno prepričanje pri samih organizacijah, ki so izpolnjevale vprašalnike, ki pa nimajo povratne informacije, da so naredile napako.

Neizpolnjevanje pozicij pomeni, da niso bile izčrpane vse možnosti iz osnutka zakona. Tako na primer skorajda ni bila izkoriščena možnost zmanjšanja poslovnega sklada (zap. št. 12, tabela 2), t. j. odpisa vseh dubioz ter dvomljivih in spornih terjatev.

Tudi možnost povečanja celotnega prihodka (zaradi prehoda na fakturirano realizacijo) skorajda ni bila izkoriščena – samo 1,28% ustvarjenega celotnega prihodka po zaključnem računu za leto 1987 znaša možno povečanje ali 1,5%, če gledamo povečanje celotnega prihodka iz naslova presežka revalorizacijskih prihodkov (rešitev iz osnutka zakona).

Gledano zbirno je do povečanja izkazane dohodka pravzaprav tudi prišlo, vendar ne v tako velikem znesku, kot so ga izračunale organizacije, in sicer le pri tistih, ki v letu 1987 niso izkazale izgube pri poslovanju in ki niso imele razmejenih revalorizacijskih odhodkov (po osnutku zakona bremenijo razmejeni revalorizacijski odhodki stroške, zato utegne priti tudi do izkazovanja izgub pri organizacijah, ki so jih imele, zato so upoštewane v eni skupini). To povečanje je izkazano na zaporednih številkah 50 in 51, stolpec 7, tabela 2 in znaša 10%, tu pa je tudi ustvarjeni neto dobiček.

Gledano skupaj na ravni vseh organizacij udeleženk ankete pa neto dobiček ni izkazan – davki in prispevki so enaki ustvarjenemu bruto dobičku – zap. št. 54 in 55, stolpec 5, tabela 2. Izkazani podatek na zaporedni številki 56 (isti stolpec in tabela) pomeni samo enostaven seštevek posamično ustvarjenih neto dobičkov, vendar gledano skupaj zaradi izgube, ki zdaleč presega ustvarjeni dobiček, izhaja še večji znesek izgub, kot je bil dosežen po zaključnem računu za leto 1987.

To praktično pomeni, da izkazujejo neuspešne organizacije po novem obračunskem sistemu še slabše rezultate, uspešne pa še boljše.

To samo potrjuje ugotovitev, da problema neuspešnih ni mogoče reševati z obračunskim sistemom, ker ta sam po sebi ne more vplivati na doseganje rezultatov poslovanja, temveč jih lahko samo bolj ali manj realno izkazuje. Rešitev tega problema je treba iskati na drugih področjih gospodarskega sistema.

RAZLIKE V REŠITVAH IZ PREDLOGA ZAKONA V PRIMERJAVI S PREDLOGOM ZA IZDAJO ZAKONA, RAZLOGI, ZARADI KATERIH SO NASTALE TE RAZLIKE, TER PREDLOGI IN MNENJA, DANI K PREDLOGU ZA IZDAJO ZAKONA, KI JIH PREDLAGATELJ NI SPREJEL, TER RAZLOGI ZA TO

Osnutek zakona o računovodstvu je izdelan v skladu s smernicami za reformo obračunskega sistema, ki jih je

² Kot podlaga za primerjavo je bilo vzeto leto 1987 (ne pa obdobje I.–VI. 1988, ker so podatki, ki so potrebni za primerjavo, zajeti v obrazcu »Bilanca stanja«, ki se sestavlja samo ob zaključnem računu).

³ Podatki so se izpolnjevali na podlagi ene izmed prvih verzij, osnutka zakona, ki je bila objavljena v »Privrednom pregledu« 21. 10. 1988. Ker je bil pozneje spremenjen ravno zato, da bi se pojasnile določbe in da bi bilo besedilo osnutka zakona lažje razumljivo, sedaj verjetno takega problema ne bi bilo.

sprejela komisija Zveznega izvršnega sveta za reformo gospodarskega sistema.

Na začetku obravnave o predlaganem osnutku je delovna skupina za obračunski sistem komisije Zveznega izvršnega sveta za reformo gospodarskega sistema podrobno obravnavala osnutek, ki ga je poslala v postopek skupščini.

Ker je bil osnutek izdelan v celoti po smernicah, so bile intervencije delovne skupine, čeprav zelo številne, naravnane predvsem na izboljšanje (jasnosti, vsebine in kompozicije) predlaganega besedila, večje intervencije pa so bile predlagane samo v tistih delih, o katerih delovna skupina že prej ni sprejela stališča. Zato je bilo v Zveznem sekretariatu za finance sestavljeno besedilo osnutka zakona o računovodstvu, ki je bilo prečiščeno s predlogi iz delovne skupine.

Večje intervencije, ki jih je predlagala delovna skupina, so naslednje:

– jasno definiranje delitve na majhne, srednje in velike zavezance (3. člen);

– definiranje shem bilance stanja in bilance uspeha v samem besedilu, ne pa v prilogi zakona (27., 28. in 29. člen);

– izločitev sestavin stanovanjske politike iz obračunskega sistema (42. člen);

– preprečitev hkratnega odpisa prejšnjih naložb ob istovremni rezervaciji sredstev za nove naložbe, ker to pomeni dodatno (dvojno) stroškovno obremenitev, pri čemer delovna skupina opozarja, da je treba rešiti način financiranja raziskovalnih del in odkrivanja mineralnih bogastev (63. člen);

– izločitev možnosti za povečevanje prihodkov iz kapitala zavezanca (83. člen);

– bistveno zmanjšanje obveznih podatkov v aneksu (85. člen).

Poleg navedenih večjih intervencij materialne narave je delovna skupina predlagala tudi pomembno prestrukturiranje delov, v katerih so urejene revalorizacija in prehodne določbe.

Ker so predlogi delovne skupine bistveno izboljšali jasnost in vsebino besedila osnutka, je bilo prečiščeno besedilo osnutka (z vključenimi predlogi delovne skupine) prav tako poslano Skupščini SFRJ. Ker je bilo s tako spremenjenim (prečiščenim) besedilom ugodeno tudi številnim pripombam drugih udeležencev v javni obravnavi, se obrazložitev sprememb v nadaljevanju zaradi večje učinkovitosti nanaša na tako spremenjeno besedilo.

V javni obravnavi so sodelovala številna skupščinska telesa (predhodna obravnava), zvezni in republiški organi in organizacije, strokovna, splošna in poslovna združenja in organizacije ter določeno število organizacij združenega dela (tabela 21). Pri tem je treba poudariti, da je Zvezni sekretariat za finance to obravnavo organiziral skupaj z Gospodarsko zbornico Jugoslavije, tako da je na sestankih v Zbornici sodelovalo še določeno število organizacij, ki niso posebej poslale svojih mnenj (okrog 50 OZD).

Glede pripomb iz javne in predhodne obravnave, ki so prispele v Zvezni sekretariat za finance do 30. novembra 1988, je predlagatelj sprejel tale stališča:

1. Sprejeto je bilo stališče (Zakonodajno-pravna komisija Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da je osnutek zakona sistematiziran nedosledno, zato je bila bistveno spremenjena kompozicija predloga zakona o računovodstvu v primerjavi z osnutkom, da bi se izognili urejanju delov iste snovi v več oddelkih.

2. V 1. členu je bila sprejeta pripomba (Odbora za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da bi se izognili izrazu »polaganje računov«, ki je nadomeščen z izrazom »pošiljanje in objavljanje... računov«. Obenem je tudi kompozicija člena prilagojena kompoziciji zakona, tako da vsaki točki v tem členu ustreza določeno poglavje v zakonu.

Ni pa bilo mogoče ugoditi pripombi, da je treba izraz »finančna poročila« zamenjati z izrazom »računovodska poročila«, in sicer zato, ker so tudi računovodska poročila po svoji vsebini finančna poročila, medtem ko po drugi strani zakon o finančnem poslovanju ne določa posebnega finančnega poročanja, zato ni nevarnosti, da bi zakonska regulativa utegnila povzročiti mešanje računovodske in finančne funkcije. Zato je bilo sprejeto stališče, da v tem primeru ni treba odstopiti od običajnega izrazoslovja.

3. V 2. členu, v katerem so prevzete določbe dosedanjega 2.

člena, je bila sprejeta pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose in Zakonodajno-pravna komisija Zveznega zbora Skupščine SFRJ in Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije), da postanejo tudi fizične osebe, kadar opravljajo določene dejavnosti, pravne osebe.

Poleg tega je z novim drugim odstavkom natančno določeno, da se s statutom (v skladu z zveznim zakonom) določi, kako je treba zagotoviti podatke, ki so potrebni za samoupravljanje delavcev organizacijskih delov organizacije.

4. V 3. členu, s katerim so prevzete določbe dosedanjega 3. člena, gre samo za usklajevanje šestega odstavka s prejšnjimi odstavki v zvezi s čistimi in bruto osebnimi dohodki ter za razširitev meril za velikost majhnih podjetij.

V tem primeru ni bilo mogoče ugoditi pripombi, da je treba v zakonu izpustiti delitev na majhne, srednje in velike zavezance, češ da to samo komplicira obračunski sistem. V svetu so namreč takšne delitve znane, uvedene pa so ravno zaradi deregulacije in zato, da bi se zmanjšala zapletenost obračunskega sistema, ker že sama takšna delitev omogoča različne obsege finančnega poročanja in različen tretma glede revizije.

5. V 4. členu je vključena možnost, da uporablja organizacija, katere poslovanje ureja posebni zvezni zakon, določbe tega zakona, če s tem posebnim zveznim zakonom ni določeno kaj drugega.

6. V 5. členu je bila sprejeta pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose in zakonodajno-pravna komisija Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da je treba tretji odstavek dosedanjega 32. člena izločiti v poseben člen in predvideti kot javno pooblastilo Zveze računovodskih in finančnih delavcev. S samim oblikovanjem tega člena in z njegovo preemestitvijo med temeljne določbe zakona je ugodeno tudi pripombi (Rade Končar – Zagreb), da mora iz temeljnih določb jasno izhajati, da gre za računovodstvo in obračunski sistem, ker to v besedilu zakona nikjer ni izrecno povedano.

7. V 6. členu je prevzet in natančno določen prvi odstavek iz dosedanjega 6. člena (definicija poslovnih knjig), medtem ko je v drugem odstavku preciziran dosedajnji 5. člen.

Ni bila sprejeta pripomba, naj se izraz »viri sredstev« nadomesti z izrazom »obveznosti po virih sredstev«, in sicer tako zaradi smotrnosti kot tudi zato, ker bi bilo za prakse poleg številnih drugih pojmov, ki jih uvaja zakon o računovodstvu, težko sprejeti še miselnost, da imajo obveznosti do poslovnega sklada, ker so z obveznostmi v praksi praviloma mišljene obveznosti do zavezancev izven podjetja, medtem ko je treba lastna sredstva le ohranjati.

Prav tako ni bila sprejeta niti pripomba, da je treba natančneje opredeliti razliko med odhodki in prihodki na eni strani ter stroški in učinki na drugi strani, in sicer zato, ker so v računovodski teoriji to razčiščene zadeve, zato bi njihovo vključevanje v zakon po nepotrebnem obremenjevalo zakonsko besedilo.

8. V 7. členu je prevzet dosedajnji 6. člen brez prvega odstavka, ki je prenesen v novi 6. člen. V drugem odstavku je razširjena in precizirana možnost vodenja kameralnega in enostavnega knjigovodstva. V četrtem odstavku gre za prilaganje sodobnim načinom vodenja knjig, v šestem odstavku pa za terminološko usklajevanje s petim odstavkom, sprejeta pa je bila tudi pripomba (ZSLO), da se opravijo določena preciziranja pri vodenju knjig teritorialne obrambe.

Ni bilo mogoče sprejeti pripombe, da obliko in način vodenja poslovnih knjig predpiše služba družbenega knjigovodstva, ker bi utegnilo priti do dodatnega normativizma zaradi preferiranja potreb zunanje kontrole. Pri tem pa tudi sama SDK iz istih razlogov meni, da to ne bi smelo priti v njihovo pristojnost.

Pri tem ni mogla biti sprejeta niti pripomba, da pomeni odpiranje možnosti kameralnega knjigovodstva retrogradno gibanje v obračunskem sistemu. Ocena je namreč, da pri zavezancih s specifičnim poslovanjem kameralno knjigovodstvo zdaleč enostavneje in hitreje zagotavlja vse potrebne računovodske informacije.

9. V 8. členu je dano pooblastilo Zveznemu izvršnemu svetu, da lahko predpiše kontne plane za vodenje poslovnih knjig v sistemu dvojnega knjigovodstva oziroma kameralnega knjigovodstva. Hkrati je določeno, da lahko vsebino posameznih računov v kontnih planih na podlagi pooblastila predpiše funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance.

Sprejeta je bila pripomba (ZSLO) o preciziranju kontnih planov in njihove vsebine pri JLA.

10. V 9. členu sta vključena prvi in drugi odstavek dosedanjega 7. člena in snov zajeta z dosedanjim 8. členom.

Pri tem je bila sprejeta pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da se zaradi jasnosti prestrukturirata prvi in drugi odstavek.

Praktično je bila sprejeta tudi pripomba (Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije. Združenje bank Jugoslavije, Jadranbrod in Podravka – Koprivnica), da je treba določbe uskladiti s sodobnimi načini vodenja knjig. To je bilo doseženo tako, da so iz tega člena izpuščene določbe o specifičnih računalniškega vodenja knjig, ker je to na splošno urejeno v četrtem odstavku 7. člena.

11. V 10. členu so brez kakršnihkoli sprememb prevzete določbe dosedanjega 9. člena.

12. V 11. členu so prevzete določbe dosedanjega 10. člena, s tem da je vključena tudi knjiga osnovnih sredstev, ker se pri enostavnem knjigovodstvu uspeh ugotavlja z inventuro, osnovna sredstva pa morajo biti obravnavana drugače kot blago (zlasti v inflatornih razmerah).

13. V 12. členu so prevzete določbe dosedanjega 11. člena, iz katerega so izpuščene določbe o možnosti računalniškega vodenja knjig, ker je to na splošno urejeno v četrtem odstavku 7. člena, kot tudi določbe o možnosti, da se vodenje knjig zaupa drugim osebam, kar je posebej urejeno v 14. členu.

14. V 13. členu je obdelana snov, ki ni bila obdelana v dosedanjem besedilu osnutka, ocenjeno pa je bilo, da mora vsekakor najti svoj prostor v zakonu o računovodstvu, ker je nujno urediti tudi zagotavljanje podatkov o enotah izven sedeža zavezanca ter računovodstvo enot v tujini.

15. V 14. členu je prevzeta snov iz petega odstavka dosedanjega 11. člena, pri čemer je bila sprejeta pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da je treba precizirati možnost, da se vodenje knjig zaupa drugim.

16. V 15. členu so prevzete določbe dosedanjega 12. člena in razširjene s tremi novimi odstavki, s katerimi je sprejeta pripomba (Združenje bank Jugoslavije), po kateri je bilo zahtevano preciziranje verodostojnih knjigovodskih listin.

17. V 16. členu so prevzete določbe dosedanjega 13. člena in sprejete pripombe (Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije), da je treba dosedanja drugi in tretji odstavek zaradi smotnosti združiti, dodati pa tudi nov odstavek, ki bi določal specifične kontrole v primeru računalniške obdelave podatkov.

18. Dosedanji 14. do 17. člen naj bi se v preurejeni strukturi zakona o računovodstvu našli v poglavju o ocenjevanju (33., 34. in 35. člen).

19. V 17. členu so brez bistvenih sprememb prevzete določbe dosedanjega 18. in 20. člena.

Ni pa bilo mogoče ugoditi pripombi, da bi bilo treba vsaj za sezonske dejavnosti sprejeti obveznost izdelave devetmesečnega obračuna, in sicer zato, ker je bilo ocenjeno, da izhajajo te pripombe iz dosedanjega stanja, po katerem so se posledice izgub prevzemale tudi po periodičnih obračunih, medtem ko novi obračunski sistem izhaja iz ohranjanja zdrave finančne strukture in primerljivosti z uspehi v času, tako da se lahko tudi sezonsko neugodni uspehi primerjajo z uspehi iz istega obdobja v prehodnem letu.

20. V 18. členu je prevzet prvi odstavek dosedanjega 19. člena, medtem ko je drugi odstavek istega člena prevzet v obdelavi periodičnih poročil (20. člen).

21. Medtem ko je dosedanji 20. člen zajet s 17. členom, je dosedanji 21. člen izpuščen kot nepotreben, ker so bilančne sheme dane v 27., 28. in 29. členu, dosedanji 22. člen pa je urejen v poglavju o pošiljanju in objavljanju polletnih obračunov in letnih računov (95. člen).

22. V 19. členu je zajeta snov iz dosedanjega 24. člena brez zadnjih dveh odstavkov, ki sta po nepotrebem obremenjevala besedilo glede na to, da so bilančne sheme predpisane v zakonu in glede na predhodno ocenjevanje v izvornih bilancah.

Pri tem ni bila sprejeta pripomba, da je treba precizirati, kateri zvezni zakon predpisuje obveznost konsolidiranja, ker so to lahko razni zvezni zakoni (na primer zakon o podjetjih in zakon o bankah).

Prav tako ni bila sprejeta niti pripomba, da je treba v samem

zakonu natančneje predpisati način konsolidiranja, kot je to storjeno v drugem odstavku, ker iz drugih zakonskih določb izhajajo pooblastila za predpisovanje načina izpolnjevanja finančnih poročil.

23. V 20. členu je prevzet drugi odstavek dosedanjega 19. člena, pri čemer pa niso mogle biti sprejete pripombe, naj se odpravi trimesečno poročilo vodje, ker vsebuje podatke za potrebe družbenega informiranja.

24. V 21. členu, s katerim so prevzete določbe dosedanjega 23. člena, je sprejeta pripomba (zakonodajno-pravna komisija Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da je treba snov računovodskega načrtovanja natančneje urediti, zato ni bilo mogoče sprejeti popolnoma nasprotne pripombe, da je treba to snov izpustiti iz zakona. Sprejeto pa je bilo stališče, da te obveznosti ni treba predpisovati za majhne zavezanke ter da načrta denarnih tokov ni treba formalizirati. Ne predvideva niti eksterno pošiljanja teh načrtov.

25. V 22. členu se uvaja obveznost sestavljanja plansko-prodajnih kalkulacij za vse proizvode in storitve, s katerimi se ustvari več kot 5% letnih prihodkov, pri čemer pa ni predpisana (zaradi zmanjšanja administracije in normativizma) obveznost eksternega pošiljanja teh kalkulacij niti njihova vsebina. Hkrati je z drugim odstavkom določeno tudi pooblastilo za predpisovanje obveznosti sestavljanja takšnih kalkulacij za določene vrste ali skupine proizvodov, kar se je v minulem obdobju pokazalo kot nujno pri proizvodih in storitvah, katerih cene so pod neposredno kontrolo.

26. V 23. členu, s katerim so prevzete določbe dosedanjega 25. člena, so v prvem odstavku sprejete pripombe (Združenje bank Jugoslavije in Jadranbrod), da je potrebna prilagoditev sodobnejšim načinom vodenja knjig (rešeno v četrtem odstavku 7. člena).

27. V 24. členu je prevzeta snov dosedanjega 26. člena.

28. V 25. členu je prevzeta snov dosedanjega 27. člena, s tem da so bile sprejete pripombe (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ in Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije), da se je treba v tretjem odstavku izogniti izrazu »saldovalni konti«, pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), naj se polletni obračuni hranijo dlje kot dve leti, in pripomba (Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije, Združenje bank Jugoslavije in Jadranbrod), naj se hramba dokumentacije v sedmem odstavku prilagodi sodobnejšim metodam (pri tem so s četrtem odstavkom 7. člena že zajete poslovne knjige, zato jih tukaj ni bilo posebej obravnavati).

Ni pa bila sprejeta pripomba, da bi bilo treba najmanj leto dni hraniti datoteke stanja, na podlagi katerih je sestavljen letni račun, in sicer zato, ker se lahko ti podatki dobijo iz glavne knjige in analitičnih evidenc, zanje pa je že predpisano, da se hranijo 10 let.

29. V 26. členu je prevzet dosedanji 28. člen

30. V 27. členu je prevzeta snov dosedanjega 29. člena, t. j. definirana je bilanca stanja. Pri tem pa niso bile sprejete pripombe, naj se ta bilanca koncipira drugače, ker je bilo ocenjeno, da predlagana rešitev zadovoljuje potrebe glede izrazne moči bilance.

31. V 28. členu je prevzeta snov iz dosedanjega 30. člena, t. j. definirana je bilanca uspeha.

Niti tukaj niso bile sprejete pripombe, naj se ta bilanca koncipira drugače, ker je bilo sprejeto stališče, naj bi bil bilančni princip pri razvijanju kontnih planov opredeljujoč pri razvijanju bilančnih shem, samo za leto 1989 pa bo kontni plan koncipiran na funkcionalnem principu, prilagojenem bilančnim shemam.

32. V 29. členu je shema bilance dopolnjena s shemo ugotavljanja in razporejanja dohodka, to pa pomeni usklajitev s 5. in 6. točko X. amandmaja k ustavi SFRJ.

33. V 30. členu je snov iz dosedanjega 85. člena, t. j. definirana je vsebina aneksa. Pri tem so bile sprejete pripombe (vseh udeležencev v javni obravnavi) glede uvedbe novega drugega odstavka, ki samo velike zavezanke zavezuje k izdelavi popolnega aneksa. Ta pripomba bo še bolj upoštevana z navodilom o vsebini aneksa, katerega osnutek bo pripravljen in poslan Skupščini SFRJ, ko bodo skupščinska telesa obravnavala ta predlog.

34. V 31. členu je prevzeta snov iz dosedanjega 87. in 88. člena, t. j. definirana je vsebina poročila o poslovanju. Pri tem ni bilo mogoče sprejeti pripombe, da poročila o poslovanju ne bi bilo treba urediti z zakonom o računovodstvu, temveč z zakonom o podjetjih. Razlog za to je, da nanašajo podatke, ki naj bi jih vsebovalo poročilo, predvsem na področju računovodskega načrtovanja, računovodskega poročanja in računovodske analize. Ti podatki, ki pa niso neposredno povezani z naštetimi področji računovodske službe za dodatno oceno bonitet zavezancev za poslovne finančne transakcije, pa morajo biti sestavni (priloženi) del računovodskih poročil, za katere je to eden od dveh glavnih namenov v eksterni uporabi.

35. V 32. členu je prevzeta snov iz dosedanjega 86. člena, t. j. definirana je vsebina trimesečnega poročila.

36. V 33. členu je prevzeta določba prvega odstavka dosedanjega 31. člena, s čimer je sprejeta pripomba (Združenje bank Jugoslavije in Boris Kidrič – Lukavac), da je treba kljub v stroki znanemu izrazu tudi v tem zakonu izrecno opredeliti vsebino pojma »ocenjevanja«.

37. V 34. členu so v celoti prevzete določbe 1. do 6. točke drugega odstavka dosedanjega 31. člena, prvi odstavek je postal novi 33. člen. Pri tem ni bilo mogoče sprejeti pripomb, da je treba to določbo prepustiti kodeksu računovodskih načel ali jih celo v celoti izpustiti, ker ne pomeni zakonske norme, temveč le opis, kako je treba načeloma ocenjevati bilančne postavke.

Navedenih pripomb ni bilo mogoče sprejeti tako zaradi tega, ker gre za splošna načela, iz katerih naj bi »izhajal« tudi kodeks, zato je to minimum napolnilnih norm za kodeks, ki je v zakon o računovodstvu uveden s 5. členom, kot tudi zaradi tega, ker omogočajo te norme, čeprav opisne, pravilno obnašanje v ogromni večini primerov, morda še v večjem številu, kot podrobne norme, ki nikoli ne morejo »predpisati življenja«.

Prav tako ni bilo mogoče sprejeti niti pripombe, da bi bilo treba odstopiti od fakturirane realizacije, to pa zato ker je bilo že pri zadnjih bistvenih spremembah obračunskega sistema ob koncu leta 1985 dokazano (matematično), da pomeni sistem plačane oziroma plačljive realizacije tako primarni (originalni) kot tudi sekundarni (dodatni) generator inflacije, kot tudi zaradi tega, ker bi s tem opustili enega temeljnih načel ocenjevanja bilančnih pozicij, pri čemer se vseeno ne bi bilo treba prilagajati željam posameznikov, temveč dosežkom teorije.

38. V 35. členu so v celoti prevzete določbe prvega in drugega odstavka dosedanjega 32. člena (tretji odstavek je prevzet s 5. členom).

39. V 36. členu so prevzete določbe dosedanjega 14. člena. Hkrati so bile sprejete tudi pripombe (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), naj se opravijo določena preciziranja v naslovu pred tem členom in v prvem odstavku.

40. V 37. členu so v celoti prevzete določbe dosedanjega 15. člena.

41. V 38. členu so prevzete določbe dosedanjega 17. člena ob nekaterih razširitvah, ki so bile potrebne zaradi sprejetja pripomb v 35. in 36. členu.

42. Ni bilo mogoče sprejeti pripombe, da je treba del zakona o ocenjevanju materialnih in materialnih naložb, ki vsebuje 14 členov, bistveno skrajšati in sicer zato, ker je v tem delu kondenzirana celotna snov dosedanjega zakona o amortizaciji, zato morajo biti temeljne materialne rešitve urejene v zakonu.

43. V 39. členu so prevzete določbe dosedanjega 33. člena z nujno dopolnitvijo, v kateri je precizirano, da je treba v bilanco vnesti ne le neodpisane, temveč tudi nabavne in odpisane vrednosti naložb.

44. V 40. členu so prevzete določbe dosedanjega 35. člena, pri čemer je v tretjem odstavku izpuščen del zadnjega stavka, ker je ta določba že predpisana v 29. členu, medtem ko je v petem odstavku sprejeta pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da je treba precizirati, da gre za neodpisano, ne pa za ocenjeno sedanjo vrednost.

45. V 41. členu so prevzete določbe dosedanjega 36. člena s poenostavljenim besedilom četrtega odstavka.

46. V 42. členu je prevzeta snov iz dosedanjega 37. člena, s tem da je povzročilo sprejetje pripomb (Združenje premo-

govnikov in Skupnost jugoslovanskih ptt) o vključitvi rudarskih del in koaksialnega kableskega sistema za prenos med izjeme s poznejšim začetkom odpisovanja popolnoma različne pristope (ne glede na vrsto, temveč na obdobje odpisa) pri načinu reševanja te izjeme. Zato sta v prvem odstavku zajeta dosedanja prvi in tretji odstavek, v spremembe drugega odstavka, ki iz tega izvirajo, pa je vključena pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da je treba precizirati, da gre za osnovna sredstva.

47. V 43. členu so prevzete določbe dosedanjega 38. člena.

48. V 44. členu so prevzete določbe dosedanjega 34. člena, pri čemer so v 7. točki upoštevane pripombe (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ in Stalna konferenca mest in občin Jugoslavije), da se izvzetje iz obvezne amortizacije razširi tudi na spodnji ustroj trgov, parkov in drugih zgrajenih javnih površin, ki so v trajni uporabi.

V 8. točki ni bilo mogoče vključiti sicer sprejemljive pripombe (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ in Stalna konferenca mest in občin Jugoslavije) o potrebi zagotavljanja, trajnejšega reproduciranja naložb za varstvo življenjskega in delovnega okolja in sicer zato, ker je namen rešitve iz predloga zakona, da poenoti stroškovno obremenitev stanarin, medtem ko so potrebe po trajnejšem reproduciranju naložb v varstvo življenjskega in delovnega okolja zagotovljene že v začetnem besedilu osnutka zakona (v sedanjem drugem odstavku 45. člena).

V ta člen ni bilo mogoče vključiti niti sicer sprejemljive pripombe (Komisija za komunalne dejavnosti Izvršnega odbora Gospodarske zbornice Jugoslavije), po kateri bi bilo treba predvideti specifičnosti glede amortizacije infrastrukturnih objektov in gradbenih objektov družbenih dejavnosti, zgrajenih iz nepovratnih sredstev (samoprispevka, proračuna, prispevkov ipd.). Vendar pa obračunski sistem ne more in ne sme delati razlike pri obračunu glede na vire finansiranja. Pri tej pripombi torej ne gre za specifičnosti v obračunu, temveč za specifičnosti pri nadomeščanju (v breme lastnega kapitala), kar je treba urediti ob finančnem uspehu, zato je to tudi storjeno v 76. členu.

49. V 45. členu so prevzete določbe dosedanjega 39. člena, s tem da je v drugem odstavku sprejeta pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ in Stalna konferenca mest in občin Jugoslavije), da je treba izpustiti konec odstavka, da bi preprečili možnost različnih razlag.

50. V 46. členu so prevzete določbe dosedanjega 40. člena.

51. V 47. členu so prevzete določbe dosedanjega 41. člena, pri čemer je v šestem odstavku upoštevana pripomba (Skupnost jugoslovanskih ptt) o večjem znižanju letnih stopenj pri objektih in obratih, ki se dajejo v obratovanje po etapah.

Poleg tega je v devetem odstavku praktično sprejeta pripomba (Stalna konferenca mest in občin Jugoslavije) in odpravljeno napačno sklicevanje na prvi odstavek istega člena.

Ni bilo mogoče sprejeti zahteve, naj se omogoči zamenjava že izbranih metod in stopenj za odpis, ker bi bilo to v protislovju z načelom doslednosti (konzistentnosti). To bo zavezance prisililo, da niti internih aktov ne bodo tako pogosto spreminjali.

52. V 48. členu so prevzete določbe dosedanjega 43. člena (ker je dosedanja 42. člen črtan že v prečiščenem besedilu osnutka).

53. V 49. členu so prevzete določbe dosedanjega 44. člena.

54. V 50. členu so prevzete določbe dosedanjega 45. člena.

55. V 51. členu so prevzete določbe iz dosedanjega 46. in 52. člena ter prvega odstavka 53. člena, s čimer so v enem členu združene vse terjatve in finančne naložbe v skladu s pripombo (Zakonodajno-pravna komisija Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da je treba v zakonu isto snov urediti na enem mestu.

Prav tako je v drugem odstavku sprejeta pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da je pripisovanje možno tudi na podlagi samoupravnega sporazuma.

Sprejeta je bila tudi pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ in Združenje bank Jugoslavije), da mora biti iz celega člena jasno, kdaj se

odpis opravi s popravkom vrednosti, kdaj pa neposredno.

Ni pa bilo mogoče sprejeti pripombe, da je treba iz odpisa dospelih terjatev izvesti terjatve do fizičnih oseb, in sicer zato, ker morajo zavezanici paziti na bonitete svojih dolžnikov ne glede na to, ali so pravne ali fizične osebe.

56. **V 52. členu** so prevzete določbe iz dosedanjšega 47. člena in pri tem upoštevana pripomba (Jadranbrod in RMK – Zenica), da je treba omogočiti tudi ocenjevanje po planskih cenah.

57. **V 53. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 48. člena in upoštevana pripomba (Služba družbenega knjigovodstva in Republiški sekretariat za finance Bosne in Hercegovine), da je zaželeno, da se ta člen skrajša, to pa je doseženo s strnitvijo dosedanjšega prvega in tretjega odstavka in samega drugega odstavka.

58. **V 54. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 49. člena, pri čemer je samo precizirano (v prvem odstavku) upoštevanje pripombe (Jadranbrod in »Brodogradilište Tito« – Beograd), da se smejo zaloge voditi tudi po nižjih vrednostih od lastne cene ali neto prodajnih cen.

59. **V 55. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 50. člena in v prvi odstavek vključene naslednje pripombe:

– v uvodu (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ) je precizirano, da lahko zavezanec tudi sam odloči, da odpiše zaloge ter da se ta odpis opravi po neposredni poti;

– v 2. točki (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ) je pri poznejšem roku za odpis sezonskih in borznih artiklov precizirano, da ne gre samo za letno enkratno nabavo, temveč tudi za proizvodnjo;

– 3. točka (Jadranbrod in »Brodogradilište Tito« – Beograd) omogoča, da se ne odpišejo zaloge, ki so namensko kupljene za konkretno dogovorjeno proizvodnjo.

Niso pa mogle biti sprejete pripombe, naj se po eni strani v prvem odstavku črta dosedanja 3. točka (sedaj 4. točka), po drugi strani pa celo poostri s tem, da bi se nadomestni deli v celoti odpisovali v trenutku odpisa osnovnega sredstva. Tega ni bilo mogoče sprejeti zato, ker predlagatelj ocenjuje, da dober del dubioz v našem gospodarstvu izvira iz nekurentnih in zastarelih nadomestnih delov, medtem ko na drugi strani, če je v eni organizaciji odpisano osnovno sredstvo, ne pomeni, da ni več tistih, ki še imajo takšna sredstva, pa tudi potrebe po nadomestnih delih.

60. **V 56. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 51. člena.

61. Dosedanji 52. člen in prvi odstavek 53. člena sta že absolvirana (v 51. členu).

62. **V 57. členu** so prevzete določbe dosedanjšega drugega odstavka 53. člena ob upoštevanju pripomb (Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije), da je treba tukaj urediti tudi ocenjevanje predmetov iz plemenitih kovin.

63. **V 58. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 54. člena.

64. **V 59. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 56. člena.

Ni pa bilo mogoče sprejeti niti pripombe, da je treba razmejiti tudi stroške priprave pri jamski eksploataciji, ker se morajo ti stroški šteti bodisi kot investicije (ko se sami po sebi razmejijo in odpišejo z obračunom amortizacije), bodisi je treba potrebna sredstva za kritje teh stroškov poprej zagotoviti z rezervacijo.

65. **V 60. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 58. člena (dosedanji 56. člen je črtan že v prečiščenem besedilu osnutka zakona, dosedanji 57. člen pa je vgrajen v novi 61. člen). Upoštevana je bila tudi pripomba (Združenje bank Jugoslavije), da je treba opredeliti, kaj so neposlovna sredstva.

66. **V 61. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 57. člena in dela 59. člena (drugi del je vključen v novi 62. člen).

67. **V 62. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 60. člena.

Pri tem je predlagatelj menil, da je predlagana rešitev ugodnejša od sicer sprejemljivega predloga (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), po katerem bi se tem rezervacijam za obnovu naravnih bogastev dodalo »in za varstvo življenjskega okolja«. Predlagatelj namreč meni, da je rezervacija za varstvo življenjskega okolja možna po vseh štirih v tem členu navedenih podlagah, pač v odvisnosti od tega, za kakšno varstvo življenjskega okolja gre (rezervacije za rizike so varstvo pred materialnimi posledicami havarij, obnavljanje naravnih bogastev je samo po sebi varstvo življenjskega okolja, za investicijsko vzdrževanje se na

primer šteje tudi zamenjava filtrov in drugih prečiščevalcev, rezervacija za, na primer, zamenjavo žive meje, pa pomeni strošek za varstvo življenjskega okolja, ki bo nastal čez določen daljši čas). Zato predlagatelj meni, da sedanja rešitev bolj zadovoljuje tisto, kar se je želelo doseči z dano pripombo.

68. **V 63. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 61. člena.

69. **V 64. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 62. člena, pri čemer je bila sprejeta pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da je treba prvi odstavek še natančneje definirati, da se vidi, da gre predvsem za varstvo življenjskega okolja, ne pa za povračilo škode.

Ni pa bilo mogoče upoštevati pripomb, da je treba določiti, da je treba spraviti zemljišče v optimalno ali drugo uporabno stanje oziroma da se v breme stroškov zavezanca izboljša življenjsko okolje. Ekonomsko je edino sprejemljivo, da mora zavezanec iz rednih prihodkov zagotoviti varstvo življenjskega okolja pred posledicami njegove dejavnosti in se mu lahko samo to upošteva v lastni ceni. Izboljševanje življenjskega okolja ne more bremeniti lastne cene, temveč le uspeh poslovanja kot davek ali prispevek iz dobička (dohodka).

70. Dosedanji 63. člen je bil črtan že v prečiščenem besedilu osnutka zakona, ker obračunski sistem ne more podpirati istočasnega odpisa prejšnjih naložb in rezervacij za prihodnje naložbe v breme celotnega prihodka. Zato je treba takoj poiskati rešitve za način financiranja raziskovalnih del in odkrivanja mineralnega bogastva.

71. **V 65. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 64. člena.

72. **V 66. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 65. člena, pri čemer je upoštevana pripomba (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ), da se prvi odstavek poenostavi in s tem postane predlagano besedilo bolj razumljivo.

73. **V 67. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 66. člena.

74. **V 68. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 67. člena.

75. **V 69. členu** so prevzete določbe dosedanjšega 68. člena.

76. Dosedanji 69. do 79. člen gre do drugo mesto v novi kompoziciji zakonskega besedila, t. j. na 79. do 88. člen.

77. **V 70. do 77. členu** je prevzeta snov dosedanjih 80. do 84. člena ter 89. in 90. člena, ki je obenem tudi bistveno prestrukturiran v skladu s spremembami v shemi bilance uspeha, ki je dana v 28. in 29. členu. Pri tem sta bili upoštevani pripombi (Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ in Služba družbenega knjigovodstva ter Republiški sekretariat za finance Bosne in Hercegovine), in sicer:

– da mora biti jasno razvidno, da gre do med odhodke tudi stroški za varstvo življenjskega okolja;

– da je treba jasno predpisati, kaj tvori dohodek – kaj pa dobiček.

78. **V 78. do 86. členu** je snov prevzeta iz dosedanjih 69. do 79. členov, pri čemer je precej skrajšana snov o revalorizaciji in vključene naslednje pripombe:

– skrajšanje besedila in deregulacija (Služba družbenega knjigovodstva in Republiški sekretariat za finance Bosne in Hercegovine);

– omogočena je razmejitev učinkov hitreje rasti tečajev od splošne stopnje inflacije iz prejetih deviznih predujmih do ugotovitve prihodkov iz teh predujmov (Jadranbrod);

– sprejeto je, da metodo obračuna revalorizacije terjatev in obveznosti predpiše funkcionar, ki vodi zvezni organ za finance, ne pa več Narodna banka (Narodna banka Jugoslavije).

Nekaj večje število pripomb pa ni moglo biti sprejeto, ker so odstopale od zasnove revalorizacije, včasih pa tudi od same gospodarske reforme.

Pomembnejše pripombe, ki niso mogle biti sprejete, so naslednje⁴⁾:

– zmanjšati je treba revalorizacijo za komunalno infrastrukturo (to bi pomenilo razbjanje enotnega obračunskega sistema, česar pa v nobenem primeru ne smemo dovoliti). Komunalne organizacije morajo že zaradi evidence družbenega bogastva države imeti realen rezultat. Problem se lahko reši le na ta način, da se jim omogoči, da jim ni treba

4) Ni posebne obrazložitve za pripombe, ki se ne sprejmejo, ker se omejujejo na omogočanje usmerjanja že ustvarjene družbene akumulacije in primarne emisije v porabo, kar bi le še naprej poglobljalo krizo, kjer pa ne gre zato, je obrazložitev v oklepaju.

nadomeščati dobljenih nepovratnih sredstev. To je obračunski sistem omogočil v 76. členu;

– revalorizirati je treba samo osnovna sredstva in lastni kapital;

– iti je treba na reproducirano revalorizacijo (to ni sprejemljivo zato, ker pelje v strahovito skrito prelivanje dohodka med subjekti, zato ne ustreza lastniinsko mešanemu gospodarstvu, fiksira sedanjo strukturo proizvodnje in zavira alokacijo sredstev v propulzivnejše panoge);

– ostati je treba samo pri eni opciji (opcije na daljši rok dajejo popolnoma enake rezultate, na krajši rok pa niti ena niti druga nista univerzalno uporabni. Sicer pa sta zato že obe vgrajeni v obstoječi obračunski sistem.

– revalorizirati je treba terjatve do federacije (snov ne more biti urejena v obračunskem sistemu, temveč je stvar bodisi obligacijskih razmerij bodisi zakonov, ki ustanovljajo obveznosti federacije);

– dopustiti je treba tudi večjo revalorizacijo v skladu s potrebami tehnološkega razvoja (izogibanje davkom in samoupravnemu odločanju o dohodku);

– tečajnih razlik ni treba vnašati v revalorizacijsko podbilanco, kadar jih pokriva narodna banka (postopek je čistejši, ker se enostavno dela z vsemi tečajnimi razlikami, vplačila od narodne banke pa bodo povečale prihodek, zato v uspehu ni razlike);

– presežka revalorizacijskih prihodkov ni treba vnašati v prihodke (izogibanje obdavčevanju in samoupravnemu odločanju o dohodku ob inflatornem delovanju);

– revalorizacijskega salda ni treba vnašati niti v prihodke niti v odhodke, temveč v breme in v dobro poslovnega sklada;

– za hitrejšo rast tečajev je treba zmanjšati poslovni sklad;

– določbe o revalorizaciji naj bi se ne nanašale na Narodno banko Jugoslavije;

– predpisati je treba stopnjo revalorizacije in tekočega ali predhodnega meseca (predpisati je treba, to pa se lahko stori tudi s podzakonskim aktom, z zakonom pa še predpišejo bistvene materialne rešitve);

– podaljšati je treba rok za objavljane indeksov na 15. v mesecu (tudi sedanji rok je predlog za gospodarstvo in banke).

Poleg prejšnjih pripomb je imel prdlagatelj tudi precej pomislekov glede vprašanja upniških oziroma dolžniških dobičkov. V tem pomenu ni bilo sprejeto, naj se dolžniški dobički usmerjajo v poslovni sklad (81. člen), temveč naj se samo evidencijsko izkažejo v aneksu, pri čemer so bila po eni strani mnenja, da je evidencijsko izkazovanje nepotrebno, ker ne vpliva na uspeh, medtem ko je bilo po drugi strani izraženo mnenje, da mora omogočanje usmerjanja v delitvi dolžniških dobičkov pripeljati tudi do tega, da se opustijo realne pozitivne obresti in realni dinarski tečaj, kar je v nasprotju z reformo.

79. V drugem odstavku 87. člena ni bila upoštevana pripomba Službe družbenega knjigovodstva Jugoslavije, ki je v tem, naj se zahteva, ki jo predloži zavezanec, in vprašanje roka uredita drugače, in sicer zato, ker je predvideni osem-dnevni rok, rok v katerem mora zavezanec predložiti zahtevo za opravljanje ekonomsko-finančne revizije, ne pa rok, v katerem mora revizija ravnati po vloženi zahtevi.

80 V 88. členu je besedilo zakona ostalo takšno kot v osnutku zakona o računovodstvu.

81. V 89. členu je dodan nov odstavek o posledicah nestrokovnega izražanja mnenj o finančnem stanju in poslovnem uspehu in na ta način sprejeta pripomba Službe družbenega knjigovodstva Jugoslavije.

82. V 90. členu je sprejeta pripomba Odbora za družbeno-ekonomsko odnose Skupščine SFRJ in vnesena 3. točka – z zadržkom, ki je bila sicer prvotno v besedilu osnutka zakona o računovodstvu, ker ta ocena obstaja v standardih poročanja.

83 V 91. členu je sprejeta pripomba Odbora za družbeno-ekonomsko odnose Skupščine SFRJ v smislu odpravljanja protislovja med 91. in 95. členom osnutka zakona o računovodstvu.

84. V 92. členu je besedilo zakona ostalo isto.

85. V 93. členu je sprejeta pripomba Službe družbenega knjigovodstva Jugoslavije in Odbora za družbeno-ekonomsko odnose Skupščine SFRJ. Namesto objavljanja poročila o opravljeni reviziji v Uradnem listu SFRJ, se bo to objavilo v biltnu službe družbenega knjigovodstva.

86. V 94. členu je besedilo zakona ostalo enako, ker ni bilo nikakršnih pripomb k predlaganemu besedilu.

87. V 95. členu je prevzeta snov iz 22. člena in dela 24. člena.

Niso bili sprejeti predlogi, naj se roki za izročitev polletnih obračunov in letnih računov skrajšajo za majhne zavezanke, ker se šteje, da bodo majhni zavezanci, čeprav z manjšim obsegom računovodskega prometa, najverjetneje razpolagali tudi z manj strokovnim kadrom.

Prav tako ni bilo sprejeto, naj se za polletni obračun izroči zaključni list, ker je bilo ocenjeno, da je to zahtevo povzročil pa obsežen aneks v osnutku. Ker je bilo zamišljeno, da bo aneks bistveno krajši, je bilo ocenjeno, da bo zavezancem vseeno lažje izdelati polletni obračun.

88. V 98 do 101. členu so prehodne določbe, ki naj bi omogočile prehod na nov obračunski sistem ob enkratni eliminaciji skritih dobičkov in skritih izgub.

VIII. POVZETEK ZA DELEGACIJE

Sedanji obračunski sistem vsebuje številne slabosti, med katerimi se glavna nanaša na finančna poročila. Ta so komplicirana, obsežna, nečitljiva (nejasna), materialno premalo pravilna, neprimerljiva v času in s svetovno prakso finančnega poročanja, ki v svetu velja za eno izmed glavnih opor ekonomsko-finančne stabilnosti državnega gospodarstva.

Zaradi takšnih slabosti finančnih poročil (s čimer so ta postala skoraj izključna podlaga za obdavčevanje in delitev – pri periodičnih obračunih in zaključnih računih) ter zaradi pravnega položaja in organizacijskega strukturiranja gospodarskih subjektov ima sedanje finančno poročanje zelo nizko uporabno vrednost.

Sedanji obračunski sistem (na podlagi prenesenih rešitev iz prejšnjega – pred 1. 1. 1987), obračun rezultatov temelji na plačani in plačljivi realizaciji (ne pa na fakturirani), ne vsebuje enostavnejših in prožnejših rešitev revalorizacije sredstev v inflacijskih razmerah, kar je tudi ena izmed njegovih glavnih slabosti.

S sprejetjem zakona o računovodstvu naj bi uresničili tele cilje:

1. uvedba pravne in finančne enotnosti na ravni organizacije združenega dela – podjetja, kar bi pomenilo, da gospodarski subjekt preraste v samostojno pravno in računovodsko celoto;

2. delna poenostavitev računovodskega sistema in finančnega poročanja, pri čemer se maksimalizira njuna informacijska primernost;

3. spoštovanje vladajočih stališč računovodske znanosti;

4. primerljivost s svetovno prakso;

5. zmanjšanje normativizma in večji prostor za samostojnost organizacij – podjetij pri poslovanju in obračunu;

6. nadaljnje odpravljanje inflatornih generatorjev iz obračunskega sistema (predvsem se misli na prehod s sistema plačane ali plačljive realizacije na fakturirano);

7. izpopolnjevanje sistema revalorizacije (enostavnejši obračun, večja točnost in prožnost).⁵

5) Predlagan je tudi enkratni odpis vseh dubioz (nekrite izgube, odložene negativne tečajne razlike, nekrite revalorizacijski odhodki, precenjene zaloge, ogrožene terjatve, precenjena osnovna sredstva) v breme poslovnega sklada, s čimer bi bila organizacija združenega dela v prihodnje oproščena obveznosti revalorizacije družbenega kapitala, ki nima realnega kritja v aktivih, s čimer bi hkrati tudi slika finančne strukture odražala realen položaj.

DOKUMENTACIJSKA PODLAGA

Tabela 1

P R E G L E D

NEKATERIH IZMED MOŽNIH INDEKSOV INFLACIJE V OBDOBJU
I. - VI. 1988

Zap. št.	O P I S	Indeksi inflacije za primerjanje z indeksi rezultatov		Indeksi inflacije v primerjanju z indeksi stanja	
		$\frac{\text{I.-VI.1988}}{\text{I.-VI.1987}} \cdot 100$	100	$\frac{\text{VI.1988}}{\text{VI.1987}} \cdot 100$	$\frac{\text{VI.1988}}{\text{XII.1987}} \cdot 100$
1	2	3		4	5
1.	Cene proizvajalcev industrijskih proizvodov	245,7		277,1	154,4
2.	Cene na drobno	256,9		275,5	155,8
3.	Življenjski stroški	260,2		281,0	154,4

Tabela 2

P R E G L E D

VPLIVA PLAČLJIVE REALIZACIJE GLEDE NA FAKTURIRANO REALIZACIJO
NA REZULTATE POSLOVANJA GOSPODARSTVA ZA OBDOBJE I.-VI.1988 V
PRIMERJAVI Z OBDOBJEM I.-VI.1987

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	Indeks (4:3) 100
1	2	3	4	5
1.	Nerealizirani prihodki na začetku leta	1.523	4.146	272,2
2.	Nerealizirani prihodki na koncu obdobja	2.382	7.831	328,7
3.	Potrebna povečanja izkazanih realizacij (celotnega prihodka), dohodka in akumulacije zaradi pomanjkljivosti v obračunskem sistemu (2-1)	859	3.685	429,0
4.	Izkazani celotni prihodek	49.256	126.224	256,2
5.	Odstotek rasti neplačane realizacije v plačljivi realizaciji (3:4) x 100	1,7439	2,9194	167,4

PREGLED NEREALIZIRANIH TERJATEV
GOSPODARSTVA SFRJ

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	30. junij 1987	31. december 1987	30. junij 1988	I n d e k s i			
					nominalni		realni	
					(5:3). .100	(5:4). .100	(6:2,771)	(7:1,544)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Nerealizirani prihodki	2.382	4.146	7.831	328,7	188,8	118,6	122,3
2.	Čeki	65	146	726	1.116,9	497,2	403,1	322,0
3.	Menice	3.603	5.335	8.288	230,0	155,3	83,0	100,6
4.	Pokrite terjatve	4.748	8.785	11.405	240,2	129,8	86,7	84,1
Neizvršena izterjava prihodkov v gotovini skupaj (1+2+3+4)		10.798	18.412	28.250	261,6	153,4	94,4	99,4

STRUKTURA CELOTNEGA PRIHODKA

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I.-VI.1987		I.-VI.1988		I n d e k s i	
		ZNESEK	str.	ZNESEK	str.	nominalni (5:3)	realni (7:2,457)
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Prodaja proizvodov in storitev na domačem trgu	17.269	35,1	43.737	34,6	253,3	103,1
2.	Prihodki iz skupnega prihodka na domačem trgu	5.115	10,4	12.563	10,0	245,6	99,9
3.	Interna realizacija	5.779	11,7	13.424	10,6	232,3	94,5
4.	Prihodki v SIS ali po njih	713	1,4	1.437	1,1	201,5	82,0
5.	Prihodki, realizirani s prodajo blaga, materiala in odpadkov na domačem trgu	14.431	29,3	37.092	29,4	257,0	104,6
6.	Prihodki od dotacij, subvencij, regresa, premij idr.	529	1,1	1.145	0,9	216,4	88,1
7.	Prodana na tujem trgu	4.379	8,9	14.357	11,4	327,9	133,4
8.	Prihodki od poslovanja (1 do 7)	48.215	97,9	123.755	98,0	256,7	104,5
9.	Prihodki od obresti	383	0,8	869	0,7	226,9	92,3
10.	Delež v skupnem dohodku v banki	39	0,1	32	-	82	33,4
11.	Prihodki v skupnem dohodku pri drugih UDS	30	0,1	73	0,1	243,3	99,0
12.	Prihodki od finančnih sredstev (9 do 11)	452	0,9	974	0,8	215,4	87,7
13.	Presežki surovin, materiala, drobnega inventarja, embalaže in blaga	13	-	30	-	230,8	93,9
14.	Drugi prihodki	576	1,2	1.465	1,2	254,3	103,5
15.	Izredni prihodki (13+14)	589	1,2	1.495	1,2	253,8	103,3
16.	Celotni prihodek (8+12+15)	49.256	100,00	126.224	100,0	256,3	104,3
17.	Porast nerealiziranih prihodkov (T. 2-3)	859		3.685		429,0	174,6
18.	Dosežena realizacija (16+17)	50.115		129.909		259,2	105,5

P R E G L E D
PORABLJENIH SREDSTEV IN EKONOMIČNOSTI

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	I n d e k s i	
				nominalni (4:3). 100	realni (5:2,457)
1	2	3	4	5	6
1.	Izkazani celotni prihodek	49.256	126.224	256,3	104,3
2.	Ustvarjena realizacija (T.4-18)	50.115	129.909	259,2	105,5
3.	Porabljena sredstva brez revalorizacije stroškov	35.750	91.366	255,5	104,0
4.	Revalorizacija stroškov	3.947	9.944	251,9	102,5
5.	Porabljena sredstva	39.697	101.310	255,2	103,9
6.	Izkazani dohodek (1-5)	9.559	24.914	260,6	106,1
7.	Ustvarjeni dohodek (2-5)	10.418	28.599	274,5	111,7
8.	Obveznosti do delovnih skupnosti iz dohodka	733	1.733	236,4	96,2
9.	Izkazani neto dohodek gos- podarstva (6-8)	8.826	23.181	262,6	106,9
10.	Ustvarjeni neto dohodek gospodarstva (7-3)	9.685	26.866	277,4	112,9
11.	Izkazana ekonomičnost (1:5)	1,24079	1,24592	100,4	100,4
12.	Ustvarjena ekonomičnost (2:5)	1,26243	1,28229	101,6	101,6

P R E G L E D
RENTABILNOSTI IN SAMOFINANCIRANJA GOSPODARSTVA

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	30.VI. 1987 (I.-VI. 1987)	31.XII. 1987 (I.-XII. 1987)	30.VI. 1988 (I.-VI. 1988)	I n d e k s i			
					nominalni (5:3). .100	(5:4). .100	realni (6:2,77 (7:1,544) ali (6:2,457)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Trajni viri poslovnih sredstev	31.234	73.658	72.616	232,5	98,6	35,6	63,8
2.	Obveznosti za uporabljeni del poslovnega sklada za kritje izjub	-	759	-	-	-	-	-
3.	Revalorizacijske rezerve (neto)	16.184	5.199	45.751	282,7	880,0	102,0	570,0
4.	Tečajni dobički	-	544	-	-	-	-	-
5.	Nerealizirani prihodki (T.2-2)	2.382	4.146	7.831	328,7	188,8	118,6	122,3
6.	Lastni viri poslovnih sredstev (1-2+3+4+5)	49.800	82.788	126.198	253,4	152,4	91,5	98,7
7.	Celotni viri poslovnih sredstev	72.477	143.972	178.109	245,7	123,7	88,7	80,1
8.	Osnovna sredstva	49.618	84.462	132.258	266,5	156,6	81,7	101,4
9.	Odstotek samofinanciranja (6:7).100	68,7	57,5	70,8	103,0	123,1	103,0	123,1
10.	Odstotek pokritosti osnovnih sredstev z lastnimi viri sredstev (6:8).100	100,4	98,0	95,4	95,0	97,3	95,0	97,3
11.	Ustvarjeni neto dohodek (T.5-10)	9.685	26.205	26.866	277,4	102,5	112,9	-
12.	Povprečno uporabljena poslovna sredstva	65.283	83.854	152.698	233,9	182,1	95,2	-
13.	Povprečno uporabljene lastni viri poslovnih sredstev (6K3. 1,60655+6k4:1,60655):2,00	40.697	52.467	102.216	251,2	194,8	102,2	-
14.	Rentabilnost uporabe celotnih sredstev (11:12)	0,14835	0,31247	0,17594	118,6	56,3	118,6	56,3
15.	Rentabilnost uporabe lastnih sredstev (11:13)	0,23798	0,49946	0,26284	110,4	52,6	110,4	52,6

P R E G L E D
 PODATKOV, KI SO ODLOČILNI ZA OCENO STANJA FINANČNE LIKVIDNOSTI GOSPODARSTVA

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	31.VI. 1987	31.XII. 1987	31.VI. 1988	I n d e k s i			
					nominalni		realni	
					(5:3). .100	(5:4). .100	(6:2,771)	(7:1,544)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Denarna sredstva brez internih računov (ki se duplirajo) z vrednostnimi papirji	2.060	3.415	5.078	246,5	148,7	88,9	96,3
2.	Menice	3.603	5.335	8.288	230,0	155,3	83,0	100,6
3.	Plačilna sredstva (1+2)	5.663	8.750	13.366	236,0	152,7	85,2	98,9
4.	Kreditni - skupaj	22.688	40.108	58.015	255,7	144,6	92,3	93,7
5.	Obveznosti iz poslovnih razmerij	14.826	23.219	38.506	259,7	165,8	93,7	107,4
6.	Uporabljena tuja sredstva za poslovanje (4+5)	37.514	63.327	96.521	257,3	152,4	92,8	98,7

PREGLED ZALOG

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	Stanje zalog na dan			I n d e k s i			
		30.VI. 1987	31.XII. 1987	30.VI. 1988	nominalni		realni	
					(5:3). .100	(5:4). .100	(5:2,771)	(7:1,544)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Zaloge materiala in drobnega inventarja (razred 3)	6.771	10.114	14.244	210,4	140,8	75,9	91,2
2.	Revalorizacija v zalogah razreda 3	1.385	1.766	3.084	222,7	174,6	80,4	113,1
3.	Nabavna vrednost zalog razreda 3 (1-2)	5.386	8.348	11.160	207,2	133,7	74,8	86,6
4.	Zaloge substance	5.253	7.476	12.382	235,7	165,7	85,1	107,3
5.	Razmejeni del dohodka	280	705	676	241,4	95,9	87,1	62,1
6.	Zaloge proizvodnje po lastni ceni (4+5)	5.533	8.180	13.058	236,0	159,6	85,2	103,4
7.	Revalorizacija v zalogah	1.149	1.460	2.853	248,3	195,4	89,6	126,6
8.	Nominalna vrednost zalog proizvodnje (6+7)	6.682	9.640	15.911	238,1	165,1	85,9	106,9
9.	Zaloge blaga	3.802	5.012	9.105	239,5	181,7	86,4	117,7
10.	Revalorizacija zalog blaga	33	71	109	330,3	153,5	119,2	99,4
11.	Nabavna vrednost zalog blaga (9-10)	3.769	4.941	8.996	238,7	182,1	86,1	117,9
12.	Fizično primerljive zaloge - skupaj (3+6+11)	14.688	21.469	33.214	226,1	154,7	81,6	100,2
13.	Nominalne zaloge - skupaj (1+8+9)	17.255	24.766	39.260	227,5	158,5	82,1	102,7

PREGLED KOEFICIENTOV OBRATA

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I.-VI.	I.-XII.	I.-VI.	I n d e k s i	
		1987	1987	1988	5/3	5/4
1	2	3	4	5	6	7
1	Ustvarjena realizacija	50.115	134.179	129.909	259,2	105,5
2.	Uporabljena poslovna sredstva na začetku leta - skupaj	58.836	58.836	143.972	244,7	244,7
3.	Uporabljena poslovna sredstva na koncu obdobja - skupaj	72.477	143.972	178.109	245,7	123,7
4.	Povprečno uporabljena poslovna sredstva, korigirana za inflacijo (primerljivo z realizacijo)	65.488	92.069	161.117	246,0	175,0
5.	Uporabljena obratna sredstva na začetku leta	23.422	23.422	55.028	234,9	234,9
6.	Uporabljena obratna sredstva na koncu obdobja	33.131	55.028	82.877	250,1	150,6
7.	Povprečno uporabljena obratna sredstva, korigirana za inflacijo (primerljivo z realizacijo)	27.857	35.940	67.537	242,4	187,9
8.	Nominalne celotne zaloge na začetku leta	11.196	11.196	24.766	221,2	221,2
9.	Nominalne celotne zaloge na koncu obdobja	17.255	24.766	339.260	227,5	158,5
10.	Povprečno stanje zalog, korigirano za inflacijo (primerljivo z realizacijo)	13.908	16.701	31.185	224,2	186,7
11.	Nerealizirani prihodki na začetku leta (tudi menice)	4.233	4.233	9.481	224,0	224,0
12.	Nerealizirani prihodki na koncu obdobja (tudi menice)	5.985	9.481	16.119	270,6	170,0
13.	Povprečno stanje nerealiziranih prihodkov (tudi menic), korigirano za inflacijo (primerljivo z realizacijo)	5.033	6.351	12.376	245,9	194,9
14.	Neto denarna sredstva na začetku leta	1.657	1.657	3.415	206,1	206,1
15.	Neto denarna sredstva na koncu obdobja	2.060	3.416	5.078	246,5	148,7

1	2	3	4	5	6	7
16.	Povprečno stanje neto denarnih sredstev, korigirano z: inflacijo (primerljivo z realizacijo)	1.852	2.464	4.165	224,9	169,0
17.	Koeficient obrata celotnih poslovnih sredstev (1:4)	0,76525	1,45737	0,80630	105,3	55,3
18.	Koeficient obrata obratnih sredstev (1:7)	1,79901	3,73342	1,92352	106,9	51,5
19.	Koeficient obrata sredstev, angažiranih na zalogah (1:10)	3,60332	8,03419	4,16575	115,6	51,8
20.	Koeficient obrata sredstev, angažiranih v nerealiziranih prihodkih (1:13)	9,95728	21,12722	10,49685	105,4	49,7
21.	Koeficient obrata denarnih sredstev (1:16)	27,05993	54,45576	31,19064	115,2	57,3
22.	Število dni angažiranja celotnih sredstev	235,2	250,4	223,2	94,9	89,1
23.	Število dni angažiranja obratnih sredstev	100,0	97,8	93,6	93,6	95,7
24.	Število dni angažiranja sredstev v zalogah	49,9	45,4	43,2	86,6	95,2
25.	Število dni angažiranja sredstev v nerealiziranih prihodkih	18,1	17,3	17,3	95,6	100,0
26.	Število dni angažiranja denarnih sredstev	6,6	6,7	5,8	87,9	86,6

P R E G L E D
OBRATA ZALOG SUROVIN IN MATERIALA (RAZREDA 3)

- mrd din -

Zap. št.	O p i s	I-VI. 1987	I-VI. 1988	I n d e k s i	
				Nom. (4:3). . 100	Realni (5:2,457) ali :2,771)
1.	2	3	4	5	6
1.	Uporabljene surovine in material (400)	12.758	33.152	259,8	105,7
2.	Stroški investicijskega vzdrževanja osnovnih sredstev (403)	530	1.334	251,4	102,3
3.	Odpis drobnega inventarja in embalaže (405)	190	400	210,5	85,7
4.	Stroški za tekoče potrebe varstva pri delu in varstva delovnega okolja (407)	64	147	228,9	93,2
5.	Revalorizacija porabljenih zalog (409)	1.577	3.594	227,8	92,7
6.	Stroški z zalogami (1+2+3+4+5)	15.119	38.627	255,5	103,4
7.	Zaloge razreda 3 na začetku leta	5.051	10.114	200,2	77,6
8.	Zaloge razreda 3 na koncu obdobja	6.771	14.244	210,4	75,9
9.	Povprečno stanje zalog razreda 3, korigirano z inflacijo (primerljivost s stroški)	5.851	12.015	205,3	83,6
10.	Koeficient obrata zalog razreda 3 (6:9)	2,58400	3,21490	124,4	124,4
11.	Število dni vezanja v sredstva v zalogah razreda 3	60,5	56,0	80,4	80,4

P R E G L E D

OBRATA ZALOG NEDOKONČANE PROIZVODNJE IN GOTOVIH IZDELKOV

- mrd din -

Zap. št.	O p i s	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	I n d e k s i	
				Nom. (4:3) . 100	Realni (5:2,457) ali .2,771)
1	2	3	4	5	6
1.	Materialni stroški (40+41+42)	21.033	53.666	255,1	103,8
2.	Amortizacija (43)	2.049	4.730	230,8	93,9
3.	Drugi stroški za poslovanje (45)	970	2.502	257,9	105,0
4.	Revalorizacija realiziranih proizvodov (480)	1.337	3.237	242,1	98,5
5.	Obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti (84-843)	1.582	4.697	296,9	120,8
6.	Obračunani osebni dohodki (28)	6.017	15.463	257,0	104,6
7.	Možni odhodki v zalogah (1+2+3+4+5+6)	32.988	84.295	255,5	104,0
8.	Zaloge skupin 60 in 63 na začetku leta	3.824	9.718	254,1	98,5
9.	Zaloge skupin 60 in 63 na koncu obdobja	5.902	15.911	269,6	97,3
10.	Povprečno stanje zalog skupin 60 in 63, korigirano za inflacijo (primerljivo z odhodki)	4.754	12.440	261,7	106,5
11.	Koeficient obratov zalog skupin 60 in 63 (7:10)	6,93900	6,77612	97,6	97,6
12.	Število dni vezanja sredstev v zalogah skupin 60 in 63 (180:11)	25,9	26,6	102,7	102,7

P R E G L E D
OBRATA ZALOG BLAGA

- mrđ din -

Zap. št.	O p i s	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	I n d e k s i	
				Nom. (4:3). . 100	Realni (5:2,457) ali . 2,771
1	2	3	4	5	6
1.	Nabavna vrednost prodanega blaga	14.308	37.026	258,8	105,3
2.	Zaloge blaga na začetku leta	2.321	5.013	215,9	83,7
3.	Zaloge blaga na koncu obdobja	3.802	9.105	239,5	86,4
4.	Povprečno stanje zalog blaga, korigirano z inflacijo (primerljivo z nabavno vrednostjo prodanega blaga)	2.977	6.778	227,7	92,7
5.	Koeficient obratov zalog blaga (1:4)	4,80618	5,46267	113,6	113,6
6.	Število dni vezanja blaga v zalogah (180:5)	37,4	32,9	88,0	88,0

P R E G L E D
USTVARJENEGA IN RAZPOREJENEGA DOHODKA

- mrd din -

Zap. št.	O p i s	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	I n d e k s i	
				Nom. (4:3). 100	Realni (5:2,457)
1	2	3	4	5	6
1.	Ustvarjeni neto dohodek (T.5-10)	9.685	26.866	277,4	112,9
2.	Del skupnega dohodka za druge	18	46	255,5	104,0
3.	Obresti	629	2.482	394,5	160,6
4.	Druge obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti	321	780	243,0	99,0
5.	Obveznosti iz dohodka za socialno varnost delavcev	630	1.456	231,1	94,1
6.	Druge obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti	1.006	2.753	273,7	111,4
7.	V breme dohodka (2+3+4+5+6)	2.604	7.517	288,7	117,5
8.	Osebna in skupna poraba	6.213	15.899	255,9	104,1
9.	Akumulacija in izjemne ugodnosti (1-7-8)	868	3.450	402,1	163,6
10.	Obračunani osebni dohodki brez skupne porabe	5.985	15.201	253,9	103,4
11.	Obračunani čisti osebni dohodki	4.173	10.040	240,6	97,9
12.	Prispevki iz osebnih dohodkov (10-11)	1.812	5.161	248,8	115,9
13.	Izločanja za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb (5+6+12)	3.448	9.370	271,7	110,6
14.	Dohodek brez obveznosti iz dohodka, ki ima značaj stroškov (1-2-3-4)	8.717	23.558	270,2	110,0
15.	Delež splošnih in skupnih potreb družbe (13:14)x100	39,5	39,8	100,1	100,1

P R E G L E D
GIBANJA REPRODUKTIVNE SPOSOBNOSTI GOSPODARSTVA

- mrd din -

Zap. št.	O p i s	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	Indeks (4:3). 100	Realni indeksi (5:2,457)
1	2	3	4	5	6
1.	Amortizacija brez revalorizacije	1.646	3.975	241,5	98,3
2.	Revalorizacija stroškov	3.947	9.944	251,9	104,0
3.	Revalorizacija zalog	2.567	6.046	235,5	95,9
4.	Akumulacija (T.13-9)	868	3.450	402,1	163,6
5.	Revalorizacijski odhodki za neto revalorizacijski del obresti in revalorizacijo obveznosti in terjatev	1.850	4.181	226,0	91,9
6.	Razpoložljiva sredstva za reprodukcijo (1+2+3+4-5)	7.178	19.234	267,9	109,0

Tabela 15.

REVALORIZACIJSKI ODHODKI IN PRIHODKI

- mio din -

Zap. št.	I m e	I.-VI.1987		I.-XII.1987		I.-VI.1988		I n d e k s i		
		znesek	str.	znesek	str.	znesek	str.	nominalni (7:3).100	realni (7:5).100	(9:2,457)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I. REVALORIZACIJSKI ODHODKI										
1.	Obračunske obresti na dinarske obveznosti	3,168.246	14,4	10,617.210	15,65	8,211.739	12,4	259,1	77,3	105,4
2.	Rev. dinarskih obveznosti	166.733	0,8	1,214.600	1,79	632.899	1,0	379,5	52,1	154,4
3.	Znižanje prod. cen blaga na zalogi	26.273	-	137.929	0,20	71.296	0,1	271,3	51,7	110,4
4.	Negativne tečajne razlike	2,289.603	10,4	10,333.763	15,23	11,987.870	18,2	523,5	116,0	213,1
5.	Rev. odhodkov na drugih podlagah	213.855	1,0	2,932.598	4,33	617.060	0,9	288,5	21,0	117,4
6.	Prenos v poslovni sklad	4.390	-	(37,401.017)	(55,14)	-	-	-	-	-
7.	Nekriti rev. odhodki	-	-	(517.170)	(0,76)	1,467.594	2,2	-	-	-
I.	REV. DOHODKI (stolpca 5 in 6 in 7 brezd.) SKUPAJ	5,869.104	26,6	25,236.343	37,20	22,988.464	34,8	391,7	91,1	159,4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
II. REVALORIZACIJSKI PRIHODKI										
1.	Rev. osnov. sredstva in mat. pravice	13,209.614	59,9	44,109.826	65,02	43,342.222	65,6	328,1	98,3	133,5
2.	Rev. sur. in mat. nadomest. delov, drobni inv. autom. gum. in embalaže	2,963.175	13,4	6,023.018	8,88	4,912.838	7,4	165,7	81,6	67,4
3.	Rev. proizvodnje in gotovih izdelkov	2,485.894	11,3	5,205.793	7,67	4,630.023	7,0	186,2	88,9	75,8
4.	Revalorizacija blaga	180.151	0,8	611.229	0,90	547.878	0,8	304,1	89,6	123,8
5.	Revalorizacija amortizacije	403.610	1,8	2,050.714	3,02	754.861	1,1	187,0	36,8	76,1
6.	Prihodki iz naslo a dela obresti za din. terjatve	1,338.368	6,1	4,820.050	7,11	3,730.243	5,6	278,7	77,3	113,4
7.	Revalorizacija dinarskih terjatev	146.558	1,0	1,444.543	2,13	933.676	1,4	637,0	64,6	259,2
8.	Pozitivne tečajne razlike	774.333	3,5	2,574.499	3,80	3,035.572	4,6	392,0	117,9	159,5
9.	Presežek revalorizacijskih odhodkov nad. v breme drugih stroškov	109.979	0,5	245.249	0,36	604.171	0,9	549,3	246,3	223,6
10.	Rev. trajnih virov poslovnih sredstev	440.943	2,0	750.883	1,1	1,581.806	2,4	358,7	210,6	145,9
11.	Rev. rezerva	-	-	201	-	3,945.635	6,0	-	-	-
II. REVALORIZACIJSKI PRIHODKI SKUPAJ		22,052.666	100,0	67,836.051	100,0	66,018.990	100,0	299,4	97,3	121,8
III. REVALORIZACIJSKA REZERVA - NETO (II. - I.)		16,183.562	72,8	5,198.691	7,66	43,030.526	65,2	265,9	827,7	108,2

Tabela 16

RAZMERJE IZKAZANIH TEKOČIH IZGUB V PRIMERJAVI Z USTVARJENIMI DOHODKI PO SR IN SAP

- zneski v mio din -

Zap. št.	OBMOČJE	Ustvarjeni dohodek ¹⁾			Tekoče izgube			Razmerje		Str. izg. po ob.		Str. doh. po ob.	
		I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	ind. 4/3	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	ind. 7/6	(6:3)x x100	(7:4)x x100	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988
1.	SFRJ	9,252.335	24,124.014	260,7	1,202.011	2,793.914	232,4	12,9	11,6	100	100	100	100
2.	SR Bosna in Hercegovina	1,221.646	3,038.751	248,7	243.593	456.122	187,2	19,9	15,0	20,3	16,3	13,2	12,6
3.	SR Črna gora	159.432	437.108	274,2	54.294	111.136	204,7	34,0	25,4	4,5	4,0	1,7	1,8
4.	SR Hrvatska	2,285.777	5,963.410	260,9	317.273	818.400	257,9	13,8	13,7	26,4	29,3	24,7	24,7
5.	SR Makedonija	478.458	1,169.904	244,5	62.945	150.895	239,7	13,1	12,8	5,2	5,4	5,2	4,9
6.	SR Slovenija	2,083.627	5,541.555	265,9	118.636	275.596	232,3	5,6	4,9	9,9	9,9	22,5	23,0
7.	SR Srbija	3,023.395	7,973.286	263,7	405.270	981.765	242,2	13,4	12,3	33,7	35,1	32,7	33,0
8.	Okmočje Srbije izven območij SAP	2,072.644	5,563.979	268,4	245.127	604.232	246,4	11,8	10,8	20,4	21,6	22,4	23,0
9.	SAP Kosovo	176.382	438.152	248,4	34.105	67.073	196,7	19,3	15,3	2,8	2,4	1,9	1,8
10.	SAP Vojvodina	774.369	1,971.155	254,5	126.038	310.460	246,3	16,2	15,7	10,5	11,1	8,4	8,2

1) Brez delovne skupnosti

P R E G L E D
IZKAZANIH TEKOČIH IZGUB V GOSPODARSTVU SFRJ

Zap. št.	O P I S	I.-VI.	I.-XII.	I.-VI.	Indeksi	
		1987	1987	1988	(5:3). .100	(5:4). .100
1	2	3	4	5	6	7
1.	TOZD skupaj	27.959	27.637	26.762	95,7	96,8
2.	TOZD, ki so izkazale izgubo	3.645	4.218	2.897	79,5	68,7
3.	Odstotek TOZD, ki so izkazale izgubo v skupnem številu TOZD (2:1).100	13,03	15,26	10,82	83,0	70,9
4.	Število povprečno zaposlenih delavcev skupaj	5,435.415	5,436.259	5,444.239	100,2	100,1
5.	Število povprečno zaposlenih delavcev v TOZD, ki so izkazale izgubo	905.215	1,732.549	834.677	92,2	48,2
6.	Odstotek delavcev v TOZD, ki so izkazale izgubo, glede na skupno število delavcev (5:4).100	16,6	22,67	15,3	92,2	67,5
7.	Celotni prihodek v mio din	49,256.379	131,555.690	126,224.352	256,2	95,9
8.	Izkazana izguba v mio din	1,202.012	2,314.008	2,793.914	232,4	84,3
9.	Izguba v 000 na zaposlenega (8:4).1000	221,1	609,6	513,2	232,1	84,2
10.	Izguba v 000 din na zaposlenega v TOZD, ki so izkazale izgubo (8:5).1000	1.327,8	2.688,7	3.347,2	252,1	124,5
11.	Odstotek izgub v celotnem prihodu (8:7).100	2,44	2,52	2,21	90,5	87,7
12.	Akumulacija v mio din	1,208.460	2,325.802	2,558.320	211,7	109,9
13.	Neto akumulacija (+) ali izguba (-) v mio din (12-8)	+ 6.448	- 988.206	- 235.594	-	23,8
14.	Dejanska neto akumulacija v mio din (T.13-9)	868.000	1,636.000	3,450.000	402,1	210,9

Tabela 11

**SEZNAM
organizacij združenega dela, ki so dobile
vprašalnike za preveritev rešitev in osnutka
zakona o računovodstvu**

Zap. št.	OZD	Naslov	
1.	2	3	
1.	Rafinerija nafte »Pančevo«	Pančevo 72000 Zenica, Bulevar Lenjina 17	
2.	RMK »Zenica«		
3.	RMK »Trepča«	Titova Mitrovica Titograd	
4.	Aluminijumski kombinat »Titograd«		
5.	Fabrika kablova	35000 Svetozarevo Beograd – Rakovica	
6.	Industrija motora Rakovica	Ljubljana	
7.	Titovi zavodi – »Litostroj«	34000 Kragujevac, Španskih boraca 4	
8.	Zavodi »Crvena zastava«		
9.	Brodogradilište »Uljanik«	52000 Pula, Rade Končara 1	
10.	»Rade Končar«	41000 Zagreb, Falerovo Šetališče 22	
11.	»zorka«	15000 Šabac, Narodnih heroja 1	
12.	»Treska«	Skopje	
13.	»Sladkogorska«	Sladki vrh	
14.	»Astibo«	Štip	
15.	ČIK	Kumanovo	
16.	»Sava«	64000 Kranj, Škofjeloška cesta 6	
17.	AIK »Subotica«	Subotica	
18.	BIGZ	Beograd	
19.	ŽTO »Sarajevo«	Sarajevo	
20.	»Progres«, OOUR »Metal«	11000 Beograd, Knez Mihailova br. 27	
21.	SOZD »MIN«	18000 Niš, Šumadijska 1	
22.	SOZD »Ei«	18000 Niš, Bul. V. Vlahovića 80–82	
23.	»Soko«	88000 Mostar	
24.	INA	41000 Zagreb, Proleterskih brigada 78	
25.	»Naftagas«	21000 Novi Sad, Sutjeska 1	
26.	Združena elektroprivreda	11000 Beograd, Carice Milice 2	
27.	»Generalexport«	11070 Beograd, Narodnih Heroja 43	
28.	»Podravka«, prehrambena industrija	Koprivnica, Ive Marinkovića 32	
29.	REIK »Kolubara«	14220 Lazarevac, Slobodana Kozareva b.b.	
30.	»TAM«, avtotrgovina	Maribor	
31.	»Energoprojekt«	11070 Beograd, Lenjinov bulevar br. 12	
32.	JAT	11070 Beograd, Milentija Popovića br 9	
33.	Boris Kidrič	75300 Lukavac, Železnička 1	
34.	»Jugolinija«	Rijeka	
35.	Brodogradjevna industrija »Split«	58000 Split, Put udarnika 19	
36.	»Kopaonik«, RO za promet građevinskim materijalom	Beograd Piran	
37.	Splošna pivoba	61000 Ljubljana, Verovškova 57	
38.	»Lek«	Beograd	
39.	»Tehnohemija	Banja Luka	
40.	»Centrotekstil«	Osijek	
41.	GIK »Kozara«	Zagreb	
42.	»Osijek«, Export-import	Ljubljana	
43.	»Jedinstvo«, SOUR za proizvodnju, projektovanje i razvoj opreme i postrojenja za procesnu industriju	Zagreb	
44.	»Jugotekstil«	Beograd	
45.	»Elka«	Kotor	
46.	»Rudnap«		Zagreb
47.	»Jugooceanija«		Beograd
48.	»Grammat«		Koper
49.	Brodogradilište »Tito«		Koper
50.	IPLAS		Sarajevo, M. Tita 24
51.	Luka Koper		
52.	»UNIS«		Sarajevo
53.	»Energoinvest«		Banovići
54.	Titovi rudnici uglja		Sarajevo, M. Tita 13
55.	»Šipad«		Kranj
56.	Iskra«		Ljubljana
57.	Slovenija ceste tehnika (SCT)		Murska Sobota
58.	»Pomurka«		Poreč
59.	»Plava Laguna«		Budva
60.	»Montenegroturist«		Beograd
61.	PKB		Beograd
62.	Gradsko saobraćajno Beograd		Beograd
63.	Ekonomski fakultet		Sarajevo, Trg, oslobodjenja 1
64.	Klinička bolnica Koševo		Sarajevo, Moše Pijade 23
65.	Ekonomska škola »Marko Vešović«		Titograd, Drpe Mandića b. b.
66.	Ekonomski fakultet		Titograd, Trg Djure Salaja 23
67.	Ekonomska škola »Božidar Adžija«		
68.	Zagreb, Malješkovića 4		Zagreb, Dž. Kenedijev trg 6
69.	Ekonomski fakultet		Skoplje, Bul. Krste Misirkov b. b.
70.	Naroden teatar		Skoplje, Bulevar JNA – b.
71.	Ekonomski fakultet		Ljubljana, Vojkova 69
72.	Klinični center		Ljubljana, Zaloška 7
73.	Ekonomski fakultet		Beograd, Kamenička 6
74.	Narodno pozorište		Beograd, Trg republike
75.	Ekonomski fakultet		Priština
76.	Ekonomski fakultet		Subotica
77.	Ekonomski fakultet		Niš
78.	»JUGEL«		Beograd
79.	Poslovna zajednica basena Bor		Beograd
80.	»Petrohemija«		Pančevo
81.	Ljubljanska banka		Beograd
82.	Združenje računovodskih delavcev Jugoslavije		Beograd
83.	Narodna banka Jugoslavije		Beograd
84.	Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije		Beograd
85.	Združenje bank Jugoslavije		Beograd
86.	Livnica Kikinda		23300 Kikinda
87.	»Uljanik«		Pula
88.	Beogradski vodovod i kanalizacija		Beograd, Kneza Miloša 5
89.	RO »Gradska čistoća«		Beograd, Mije Kovačevića 4
90.	Beogradske elektrane – Toplana		Beograd, Savski nasip 11
91.	SOUR IPK Osijek – Ro Ratarstvo		Osijek, Vinkovačka
92.	Gospodarska zbornica SR BiH RO Odbor za gospodarski sistem in ekonomsko politiko		71000 Sarajevo, Mis Irbina 13
93.	Gospodarska zbornica SR Črne gore, odbor za gospodarski sistem in ekonomsko politiko		81000 Titograd, Novaka Miloševa 11 a
94.	Gospodarska zbornica SR Hrvatske odbor za gospodarski sistem in ekonomsko politiko		41000 Zagreb, Ruzveltov trg 2
95.	Gospodarska zbornica SR Makedonije, odbor za gospodarski sistem in ekonomsko politiko		91000 Skoplje, Lole Ribara 25
96.	Gospodarska zbornica SR Slovenije Odbor za gospodarski sistem in ekonomsko politiko		61000 Ljubljana, Titova 19
97.	Gospodarska zbornica SR Srbije Odbor za gospodarski sistem in ekonomsko politiko		11000 Beograd, General Ždanova 13–15
98.	Gospodarska zbornica SAP Kosovo Odbor za gospodarski sistem in ekonomsko politiko		38000 Priština, Maršala Tita 20
99.	Gospodarska zbornica SAP Vojvodine Odbor za gospodarski sistem in ekonomsko politiko		21.000 Novi Sad, Bulevar Maršala Tita 23

PRIMERJALNI PREGLED
POSLOVNIH REZULTATOV V LETU 1987 PO SEDANJEM OBRAČUNSKEM SISTEMU
IN PO OSNUTKU ZAKONA O RAČUNOVODSTVU

Zap. št.	Konto	O p i s	Oznaka AOP iz bilance	SKUPAJ (39 organizacij)	Organizacije z izgubo in razmejenim revalorizacijskim odhodkom po zaključnem računu za leto 1987 (20 organizacij)	Organizacije brez izgub in razmejenih rev. odhodkov po zaključ. rač. za leto 1987 (19 organizacij)
1	2	3	4	5	6	7
1	295	Obračunani prihodki 31.12.1987	684	143,833.745	110,616.990	33,216.755
2	295	Obračunani prihodki 01.01.1987	684(PS)	44,384.818	33,556.541	10,828.277
3 del	295	Prenos zastarelih obračunanih prihodkov na dvoljive in spome terjatve	-	22,292.601	21,891.300	401.301
4	-	Povečanje poslovnega sklada (1-3)	-	121,541.144	88,726.690	32,815.454
5	-	Povečanje celotnega prihodka (manjši od zneska razlike zap.št. 1-2 ali zneska na zap.št. 4)	-	79,324.202	48,649.207	7,833.273
6	007-027	Ustanovna vlaganja	492(PS)- -500(PS)	20,491.311	18,211.723	2,279.588
7	093,094	Dvoljive in spome terjatve	515(PS)	814.593	594.432	220.161
8	193	Razmejene negativne tečajne razlike iz prejšnjih let	418(PS)	25,374.146	24,697.830	676.316
9 del	3,60, 36,66	Odpis terjatev, starejših od 2 leti		14,572.081	10,772.647	3,799.434
10	095,096, 097,098	Izguba	516(PS), 517(PS), 518(PS), 519(PS)	17,850.285	17,850.285	-
12	-	Zmanjšanje poslovnega sklada (6+7+8+9+10)	-	79,102.416	72,126.917	6,975.494
13	293	Pozitivne tečajne razlike	682(PS)	61,897.895	59,087.792	2,810.103
14	90 (brez 902) 950 in 965	Poslovna sredstva	562(PS)- -565(PS)+ +690(PS)+ +700(PS)	1.409,706.251	1.078,033.333	331,672.918
15	-	Potrebna zmanjšanja poslovnih sredstev (12-4-13) 0	-	44,791.090	41,268.754	3,522.336
16	-	Dejansko zmanjšanje poslovnih sredstev (manjše od zneska pod zap.št. 14 in 15)	-	36,045.512	32,523.376	3,522.336
17	-	Povečanje poslovnih sredstev (4-12+13) 0	-	149,125.809	116,955.319	32,170.490
18	-	Zmanjšanje poslovnih sredstev za obvezne imobilizacije (povprečje stolp. 4 do 8 iz obrazca RK-1)	-	132,301.382	68,834.004	63,467.378
19	-	Poslovna sredstva za revalorizacijo (14-16+17-18) 0	-	1.390,484.966	1.093,635.283	296,849.683
27	-	Revalorizacijski odhodki skupaj (20+21+22+23+24+25+26)	-	3.759,674.634	2.252,549.562	1.507,125.072
36	-	Revalorizacijski prihodki skupaj (28+29+30+31+32+33+34+35)	-	2.664,131.020	1.571,284.566	1.072,846.454
37	409,438, 480,481, 482,728,	Revalorizacijski stroški	011,024, 047,048, 049,053	533,529.648	355,907.365	177,622.283
38	-	Presežek revalorizacijskih odhodkov (27-36) 0	-	1.125,771.056	681,264.997	444,506.059
39	-	Presežek revalorizacijskih prihodkov (36-27)	-	10,227.442	-	10,227.442
40	-	Povečanje celotnega prihodka (5+39)	-	93,885.435	71,490.933	22,394.502
41 del	465	Odpisane terjatve, mlajše kot 90 dni	del 037	15,451.639	14,395.974	1,055.665
41a del	3,60 63 in 66	Odnis zaloq, starejših od enega leta	-	19,106.014	16,944.234	2,161.780
42	430,431	Amortizacija brez revalorizacije	022,023	143,546.017	103,496.772	40,049.245
43	-	Amortizacija po osnutku	-	143,498.586	103,449.341	40,049.245
44	403	Investicijsko vzdrževanje	005	74,489.088	52,174.299	22,314.789
45	-	Investicijsko vzdrževanje po osnutku	-	75,412.343	53,097.554	22,314.789
46	-	Povečanje stroškov (38-37-41+41a+43-42+45-44-48a) > 0	-	530,537.780	484,348.697	46,189.083
47	-	Zmanjšanje stroškov (37-38+41-41a+42-43+44-45+48a) 0	-	53,843.080	19,366.100	34,476.980
48	-	Celotni prihodek	083	6.160,456.063	5.061,538.632	1.098,917.431
48a del	190	Razmejeni revalorizacijski odhodki	del 162	90,808.466	90,808.466	-

1	2	3	4	5	6	7
49	-	Porabljena sredstva	o57	5.448.192.474	4.637.453.133	810.739.341
50	-	Izkazani korigirani dohodek (48-48a-49) O	o58	*749.153.451	456.372.044	292.781.407
51	-	Realizirani dohodek (40-46+47+48-49) O	-	567.698.235	246.434.300	321.263.935
52	81-819- -809+83+84	Obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti	o81-o90- -o93+o98+ +106	210.953.182	151.894.737	59.058.445
53	-	Osebnih dohodkov in skupna poraba (neposredna) po družbenem dogovoru, če ne bi bilo intervencijskih zakonov (LD-1)	-	547.760.225	394.954.181	152.806.044
54	--	Bruto dobiček (51-52-53) O	-	165.938.423	43.120.981	122.817.423
55	85	Davki in prispevki iz dohodka	117	165.855.113	104.133.486	61.721.627
56	-	Neto dobiček (54-55) - O	-	82.304.096	14.984.040	67.315.056
57	-	Indeks (55 : 51) . 100	-	22,2% _j	42%	19%
58	-	Indeks (55 : 54) . 100	-	99,95%	241%	50%

Tabela 3

SEZNAM

delovnih organizacij, ki so izpolnile in poslale pregled podatkov za preveritev rešitev iz osnutka zakona o računovodstvu

- DO »EMO« – Ohrid
- DO Brodogradilište »Tito« Bgd.
- DO Željezara »Zenica« – Zenica
- DO »Rudnap« Beograd
- HEK »Jugohrom« Jegunovce TOZD »Elektrometalurgija«
- DO »Lek« Ljubljana – TOZD Farmacija
- Brodogradjevna industrija »Split« Split
- DO »ELKA« Zagreb
- Rudnici mrkog uglja »Tito« – Banovići
- Ei Niš
- DO »TAM« Maribor
– TOZD Unutrašnja trgovina
– TOZD Spoljna trgovina
- SOZD »Podravka« Koprivnica
- SOZD »Jedinstvo« Zagreb
- DO »BIGZ« – Beograd
- LUKA KOPER – Koper
- »Jugooceanija« – Kotor
- »Jugolinija« Rijeka
- Industrija »Radoje Dakić« – Titograd
- »Centrotekstil« Beograd
- DO »Beogradske elektrane« – TOZD »Toplana« Bgd.
- DO »Beogradski vodovod i kanalizacija« Beograd
- IPK »Osijek« DO »Ratarstvo Osijek« TOZD »Ratarstvo Čepin«
- DO »Generaleksport« Beograd
TOZD Zunanja trgovina
TOZD Notranja trgovina
TOZD GENEKS turizem, gostinstvo in zračni promet
- DO »Tehnohemija« Beograd
- GIK »Kozara« Banjaluka
- KHK »Boris Kidrič« – Lukavac
TOZD Koksara
TOZD Azotara
- IK »Moša Pijade« Svetozarevo
- TOZD Zavodi »Crvena zastava« Kragujevac
TOZD »Preseraj«
TOZD »Montaža«
- SOZD REIK »Kolubara«
DO Površinski kopovi
DO »Kolubara-Prerada«
DO »Kolubara-Metal«
- Rafinerija nafte Pančevo
- Univerzitetni klinični center – Ljubljana
- Narodno pozorište, Beograd

Tabela 21

PREGLED ORGANOV IN ORGANIZACIJ, KI SO POSLALI MNENJA O OSNUTKU ZAKONA O RAČUNOVODSTVU (do 30. 11. 1988)

A. Odbori in komisije Skupščine SFRJ* ter skupščin SR in SAP

- Odbor za družbenoekonomske odnose Zveznega zbora Skupščine SFRJ
- Odbor za kreditno-monetarni sistem Zbora republik in pokrajin Skupščine SFRJ
- Zakonodajna komisija Zveznega zbora Skupščine SFRJ
- Odbor za družbeni plan in finance Zbora združenega dela, Odbor za družbeni plan, gospodarski sistem in finance Zbora občin in Odbor za družbeni plan, finance in proračun Družbenopolitičnega zbora (skupno mnenje) Skupščine SR Srbije.

B. Zvezni in republiški organi in organizacije

- Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo
- Narodna banka Jugoslavije
- Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije
- Republiški sekretariat za finance ter Služba družbenega knjigovodstva SR Bosne in Hercegovine.

V. Strokovna, splošna in poslovna združenja in organizacije

- Zveza računovodskih in finančnih delavcev Jugoslavije (skupaj z zvezami Slovenije, Srbije, Vojvodine in Hrvatske)
- Gospodarska zbornica Jugoslavije
- Gospodarska zbornica Bosne in Hercegovine
- Gospodarska zbornica Kosova
- Gospodarska zbornica Črne gore
- Združenje premogovnikov
- Združenje kemične industrije in industrije gume
- Komisija za komunalne dejavnosti Izvršnega odbora skupščine Gospodarske zbornice Jugoslavije
- Združenje bank Jugoslavije
- Združenje zavarovalnih organizacij Jugoslavije

* Ker je šlo za osnutek, odbori in komisije Skupščine SFRJ niso sprejemali izrecnih stališč o vseh podanih pripombah, marveč so poslali vse pripombe in zahtevali, da se obravnavajo pri sestavljanju predloga.

- Stalna konferenca mest in občin Jugoslavije
 - Skupnost jugoslovanskih ptt
 - Jadranbrod
 - Zveza združen samostojnih gospodarstvenikov Hrvaške
- #### C. Organizacije združenega dela
- Brodogradilište »Tito«, Beograd
 - »Boris Kidrič«, Lukavac
 - Istorijski muzej Srbije, Beograd
 - »Podravka« Koprivnica
 - Zavodi »Crvena zastava«, Kragujevac
 - RMK, Zenica
 - Jugoslovenska oceanska plovdba, Kotor
 - »Tehnohemija«, Beograd
 - »Rudnap«, Beograd
 - EMO, Ohrid
 - »Jugolinija«, Rijeka
 - »Rade Končar«, Zagreb
 - »ELKA«, Zagreb

PREDLOG ZAKONA o finančnem poslovanju

POVZETEK

Izdajo zakona o finančnem poslovanju predlagamo v skladu z drugimi ukrepi za reformo gospodarskega sistema.

Glavni namen je deregulacija in manjše vmešavanje države v poslovanje gospodarstva oziroma ustvarjanje pogojev za večjo svobodo gospodarskih subjektov na vseh področjih ter da se omogoči smotrnejša uporaba sredstev na ekonomskih načelih.

Predlagani zakon ureja: (1) financiranje (pridobivanje in zbiranje sredstev); (2) plačevanje in ohranjanje likvidnosti ter (3) kritje izgub in povračilo več izplačanih osebnih dohodkov.

Pri sistemu plačevanja ni več obvezno zavarovanje plačil z instrumenti, predpisanimi z zakonom o zavarovanju plačil, subjektom pa je prepuščeno, da se dogovorijo o roku in načinu plačevanja ter načinu zavarovanja plačil.

Glede ukrepov za odpravo nelikvidnosti imajo upniki večje pravice (kar je hkrati tudi njihova obveznost), da nastopijo z določenimi ukrepi proti dolžniku, všteti tudi uvedbo postopka za prisilno poravnavo in stečaj.

Pri poslovanju z izgubo je uvedena novost, da sme organizacija združenega dela (podjetje) pod določenimi pogoji nadaljevati s poslovanjem tudi brez kritja oziroma nadomestitve izgube, dokler nista trajno ogrožena likvidnost in rentabilno poslovanje.

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Ta zakon ureja finančno poslovanje vseh družbenih pravnih in civilnih pravnih oseb s sedežem v Jugoslaviji, ki trajno opravljajo dejavnosti, določene z zveznim zakonom o enotni klasifikaciji dejavnosti (v nadaljnjem besedilu: organizacija).

2. člen

Finančno poslovanje po tem zakonu sestavljajo:

- 1) financiranje poslovanja;
- 2) plačevanje in ohranjanje likvidnosti;
- 3) kritje izgub in povračilo več izplačanih osebnih dohodkov.

Finančno poslovanje ureja organizacija s splošnim aktom v skladu z zakonom.

II. FINANCIRANJE POSLOVANJA

3. člen

Organizacija mora v finančnem poslovanju zagotoviti dolgoročno finančno stabilnost, da bi pravočasno izpolnjevala svoje obveznosti.

4. člen

Organizacija pridobiva in zbira finančna sredstva:

- 1) na podlagi akta o ustanovitvi;
- 2) z namenskimi dotacijami;
- 3) s prenosom sredstev brez vračilne obveznosti;
- 4) iz naslova samoprispevkov in solidarnosti;
- 5) iz rezultatov poslovanja;
- 6) z odstopanjem davkov in prispevkov;
- 7) od domačih vlagateljev;
- 8) od tujih vlagateljev;
- 9) na podlagi posojil in depozitov;
- 10) z emisijo vrednostnih papirjev;
- 11) na drug način v skladu z zakonom.

5. člen

S pridobivanjem finančnih sredstev na način iz 1. do 8. točke 4. člena in 11. člena tega zakona se oblikujejo trajni viri financiranja.

Z zbiranjem finančnih sredstev na način iz 9., 10. in 11. točke 4. člena tega zakona se oblikujejo dolgoročne in kratkoročne obveznosti.

6. člen

Trajne vire financiranja sestavljajo:

- 1) začetni poslovni sklad;
- 2) poslovni sklad iz rezultatov poslovanja;

- 3) obveznosti za sredstva, odstopljena v trajno uporabo;

- 4) sklad delničarjev;
- 5) deleži članov družbe;
- 6) lastni (individualni) kapital;
- 7) rezerve;
- 8) drugi viri.

7. člen

Obveznosti za izdane vrednostne papirje, posojila in obveznosti za drugače zbrana sredstva so dolgoročne, če imajo vračilni rok, daljši od enega leta, kratkoročne pa, če je njihov vračilni rok do enega leta.

8. člen

Način pridobivanja sredstev iz trajnih virov, pogoji in način zbiranja sredstev z oblikovanjem dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti se uredijo s splošnim aktom in pogodbo v skladu z zakonom.

III. PLAČEVANJE IN OHRANJANJE LIKVIDNOSTI

9. člen

Organizacija opravlja denarni promet prek računov pri pristojni službi za plačilni promet v skladu z zakonom.

10. člen

Organizacija mora denar, ki ga prejme v gotovini na kakršnikoli podlagi, vplačati na svoj račun isti dan, najpozneje pa naslednji delovnik.

Če je kraj plačila oddaljen od sedeža službe, pristojne za plačilni promet, banke ali pošte, lahko organizacija ne glede na prvi odstavek tega člena odloči, da bo prejeti denar vplačevala na račun v določenih obdobjih, ki ne smejo biti daljša od petih delovnikov.

11. člen

Organizacija sme za plačevanje v gotovini dvigovati z računa in imeti v svoji blagajni gotovino do višine blagajniškega maksimuma.

Višino blagajniškega maksimuma določi organizacija v skladu s splošnim aktom.

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ za finance, prepiše pogoje in način plačevanja, razpolaganja in plačevanja z gotovino ter ustrezno kazensko varstvo, za nespoštovanje teh predpisov.

Zvezni sekretar za ljudsko obrambo predpiše pogoje in način plačevanja z gotovino za vojaške enote in vojaške ustanove.

12. člen

Organizacija mora poravnati svoje obveznosti v dogovorjenem oziroma predpisanem roku prek svojih računov z nalo-

gom za prenos in drugimi plačilnimi instrumenti, določenimi s predpisi, ki urejajo plačevanje oziroma poslovanje z vrednostnimi papirji.

Organizacija sme plačevati medsebojne obveznosti s poboto pod pogoji in na način, ki ureja obligacijska razmerja.

Organizacija, ki je medsebojne obveznosti poravnala s poboto ter s prenosom vrednostnih papirjev, mora do konca meseca poslati pristojni službi za plačilni promet podatke o poravnanih obveznostih na način iz prvega in drugega odstavka tega člena.

13. člen

Organizacija mora naloge za plačilo vseh dospelih neporavnanih obveznosti predložiti pristojni službi za plačilni promet najpozneje na dan desletnosti obveznosti za plačilo.

Pristojna služba za plačilni promet mora prejeti predložene plačilne naloge ter overiti datum in uro prejema.

14. člen

Če organizacija na računih nima dovolj sredstev za izplačilo vseh nalog oziroma podlag za plačilo, se plačuje po naslednjem vrstnem redu:

1) prometni davek in druge davščine, ki jih je organizacija na podlagi predpisov zaračunala k ceni proizvoda, blaga ali storitve za račun družbenopolitičnih skupnosti in drugih organizacij; plačila in drugi prejemki delavcev, ki se realizirajo od druge organizacije in skupnosti, izplačujejo pa prek računa organizacije;

2) bruto osebni dohodki do višine z zakonom zajamčenih osebnih dohodkov;

3) izvršene sodne odločbe, izvršilne odločbe in sklepi o kaznih, drugi izvršilni sklepi, nalogi in dokončne odločbe kontrolnih organov (podlage za plačilo), nalogi iz naslova obveznosti do tujine in obresti);

4) bruto osebni dohodki iz živega dela, obveznosti iz naslova prometa blaga in storitev, obveznosti za kredite, razen obresti, carine in carinske davščine, obveznosti iz naslova vračila vloženi in združenih sredstev in nadomestila za gospodarjenje z vloženi in združenimi sredstvi;

5) druge obveznosti.

15. člen

Pristojna služba za plačilni promet vodi evidenco o vrstnem redu prejema podlag za plačilo in plačilnih nalogov, ki imajo isto prioriteto glede na dan in uro njihovega prejema, in jih po tem vrstnem redu izvršuje, na zahtevo pa obvešča upnika o vrstnem redu izterjave njegovih terjatev.

16. člen

Upnik lahko s pogodbo določi, da mu dolжник izroči menico, ček, bančno garancijo ali da plačilo zavaruje drugače v skladu z zakonom, ki ureja obligacijska razmerja.

Kraj, čas in način izročitve instrumentov za zavarovanje plačil iz prvega odstavka tega člena se določijo sporazumno.

17. člen

Poleg instrumentov iz 16. člena tega zakona lahko dolжник za zavarovanja plačil vroči upniku nalog za prenos z vpisanim datumom dospelosti (akceptni nalog).

Akceptni nalog overi upnik in ga predloži pristojni službi za plačilni promet najpozneje na dan dospelosti.

18. člen

Organizacija je nelikvidna, če nima dovolj denarnih sredstev za poravnavo vseh dospelih obveznosti iz 14. člena tega zakona.

19. člen

Pristojna služba za plačilni promet mora obvestiti zainteresirano organizacijo o stanju in gibanju likvidnosti določene organizacije.

20. člen

Organizacija, ki je nelikvidna nepretrgoma 30 dni ali 30 dni s prekinitvami v preteklih 45 dneh, mora v naslednjih 15 dneh

po 30. dnevu nelikvidnosti imeti sestanek z upniki zaradi poravnave obveznosti ali preložitve roka za plačilo obveznosti.

Pobudo za izvensodno poravnavo obveznosti ali preložitve roka za plačilo obveznosti lahko dajo upniki dolžniku ne glede na trajanje nelikvidnosti.

21. člen

Če do sestanka z upniki ne pride v roku iz 20. člena tega zakona oziroma če se ne odpravi nelikvidnost z odpisom terjatev ali kako drugače, lahko dolжник ali upniki vložijo prijavo pristojnemu sodišču za uvedbo postopka za prisilno poravnavo oziroma stečaj.

22. člen

Če je organizacija nelikvidna nepretrgoma 60 dni oziroma 60 dni s prekinitvami v predhodnih 75 dneh, mora pristojna služba za plačilni promet nemudoma vložiti prijavo pristojnemu sodišču za uvedbo postopka za prisilno poravnavo oziroma stečaj.

IV. KRITJE IZGUB IN POVRAČILO VEČ IZPLAČANIH OSEBNIH DOHODKOV

23. člen

Izguba po medletnem obračunu in letnem računu se izkaže v aktivni bilanci stanja in se šteje za popravek vrednosti poslovnega sklada oziroma lastnega kapitala.

Izguba iz tekočega leta skupaj z izgubo iz prejšnjih let je celotna izguba.

24. člen

Izguba se krije z delitvijo dobička, z dotacijami in odpisom terjatev v izvensodni in prisilni poravnavi ter z odpisom v stečajnem postopku v breme poslovnega sklada oziroma lastnega kapitala.

Dokaz o kritju izgube je dokument o plačilu oziroma dokumenti o odpisu terjatev, poslovnega sklada in lastnega kapitala.

25. člen

Poslovni organ organizacije, ki izkaže izgubo po medletnem obračunu in letnem računu, mora v 15 dneh po poteku roka za predložitev medletnega obračuna oziroma letnega računa poslati organu upravljanja poročilo o vzrokih za nastalo izgubo in zahtevati izjavljanje o zaupnici.

26. člen

Organ upravljanja mora obravnavati poročilo o vzrokih za nastalo izgubo in se izjaviti o zaupnici poslovodnemu organu v 10 dneh po prejemu.

Sklep organa upravljanja v zvezi z vprašanji iz prvega odstavka tega člena pošlje organizacija brez odlašanja pristojnemu organu družbenopolitične skupnosti in banki upniki, družbeno podjetje (javno podjetje) in organizacija iz negospodarske dejavnosti pa posebej še ustanovitelju.

27. člen

Organ upravljanja v organizaciji, pristojni organ družbenopolitične skupnosti, banka upnica oziroma ustanovitelj, lahko sklenejo, da pozneje analizirajo vzroke za nastalo izgubo, da bi ugotovili dejansko stanje in ustrezno ukrepali.

28. člen

Ko organizacija ugotovi, da celotna nekrita izguba trajno ogroža poslovanje z dobičkom in povzroča nelikvidnost, mora začeti sanacijski postopek s poravnavo ali stečajni postopek.

Če organizacija, ki upravlja družbena sredstva, ne nastopi z ukrepi iz prvega odstavka tega člena, vložijo pristojni organ družbenopolitične skupnosti ali banka upnik prijavo pristojnemu organu za uvedbo postopka za prisilno poravnavo ali stečajnega postopka, če niso bili sprejeti drugi ukrepi v skladu z zakonom.

29. člen

Prijavo iz 28. člena tega zakona mora vložiti pristojni organ družbenopolitične skupnosti, ko celotna nekrita izguba po letnem računu doseže 75% poslovnega sklada oziroma lastnega kapitala organizacije.

30. člen

Organizacija, ki v letnem računu izkaže izgubo, izplačuje osebne dohodke v višini z zakonom zajamčenih osebnih dohodkov, dokler ne pokrije zneska izgube ali dokler ne ugotovi, da v tekočem letu posluje brez izgube.

31. člen

Povečani znesek dobička na podlagi predpisov o njegovem obdavčevanju glede na višino dobička, določenega v letni bilanci uspeha, je znesek več izplačanih osebnih dohodkov.

Organizacija, ki ima več izplačane osebne dohodke, izplačuje osebne dohodke do višine, določene s predpisi za obdavčevanje dobička, in ne more izplačevati osebnih dohodkov iz dobička.

V. KAZENSKÉ DOLOČBE

32. člen

Pravna oseba, na katero se nanaša ta zakon, se kaznuje za gospodarski prestopok z denarno kaznijo od 4.500.000 do 45.000.000 dinarjev:

1) če ne opravlja denarnega prometa prek računa pri pristojni službi za plačilni promet (9. člen);

2) če v roku ne vplačuje gotovine na ustrezen račun (10. člen);

3) če ima v blagajni denar nad višino blagajniškega maksimuma (prvi odstavek 11. člena);

4) če do dneva dospelosti ne predloži pristojni službi za plačilni promet nalogov za plačila dospelih neporavnanih obveznosti (prvi odstavek 13. člena);

5) če v dogovorjenem roku ne izroči upniku instrumentov za zavarovanje plačil, predpisanih s tem zakonom (16. in 17. člen);

6) če v predpisnem roku ne skliče sestanka z upniki (20. člen);

7) če v predpisnem roku ne pošlje organu upravljanja poročila o vzrokih za nastalo izgubo (25. člen);

8) če v predpisnem roku ne pošlje sklepa organa upravljanja pristojnemu organu družbenopolitične skupnosti, banki upnici in ustanovitelju (26. člen);

9) če izplača osebne dohodke nad predpisanimi, izkazala pa je izgubo ali ima več izplačane osebne dohodke (30. člen in drugi odstavek 31. člena).

Z denarno kaznijo od 250.000 do 2.500.000 dinarjev se kaznuje za gospodarski prestopok iz prvega odstavka tega člena tudi odgovorna oseba v pravni osebi, na katero se nanaša ta zakon.

33. člen

Poleg kazni za gospodarski prestopok iz 4. točke prvega odstavka 32. člena tega zakona lahko sodišče izreče odgovorni osebi varstveni ukrep prepovedi opravljanja in vodenja finančnih poslov in razpolaganja s finančnimi sredstvi.

34. člen

Odgovorna oseba v pristojni službi za plačilni promet se

kaznuje za prekršek z denarno kaznijo od 100.000 do 1.000.000 dinarjev:

1) če ne sprejme predloženih plačilnih nalogov (drugi odstavek 13. člena);

2) če ne izvršuje plačil po vrstnem redu, predpisanem s tem zakonom (14. člen);

3) če upnika ne obvesti o vrstnem redu izterjave njegovih terjatev (15. člen);

4) če zainteresirane organizacije ne obvesti o stanju in gibanju likvidnosti (19. člen);

5) če v predpisnem roku ne vloži prijave pristojnemu sodišču za uvedbo postopka za prisilno poravnavo ali stečaj (22. člen).

VI. PREDHODNE IN KONČNE DOLOČBE

35. člen

Pristojna služba za plačilni promet vloži v letu 1989 ne glede na 22. člen tega zakona prijavo pristojnemu sodišču za uvedbo postopka za prisilno poravnavo oziroma stečaj, če je organizacija nelikvidna 90 dni ali 90 dni s prekinitvami v preteklih 120 dneh.

36. člen

Določbe 29. in 30. člena tega zakona se ne uporabljajo za organizacijo, katere cene proizvodov ali storitev so bile pod neposredno družbeno kontrolo najmanj tri mesece v letu, v katerem je izkazala izgubo.

37. člen

Določbe 30. in 31. člena tega zakona se uporabljajo za organizacije, ki upravljajo družbena sredstva.

38. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, nehajo veljati:

1) zakon o razširjeni reprodukciji in minulem delu (Uradni list SFRJ št. 21/82);

2) zakon o posebnih pogojih za dajanje in uporabo kreditov in garancij za investicije (Uradni list SFRJ št. 70/85);

3) zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev (Uradni list SFRJ št. 60/75, 2/76, 13/76, 22/78, 31/83, 70/83, 15/84, 70/84, 24/86 in 34/86);

4) določbe 94., 105. in 113. člena zakona o službi družbenega knjigovodstva (Uradni list SFRJ št. 70/83, 16/84, 72/86, 74/87, 37/88 in 61/88);

5) določbe 10. do 102. člena zakona o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela (Uradni list SFRJ št. 72/86, 42/87, 75/87 in 69/88), ki se nanašajo na urejanje predsanacijskega postopka ter pogojev in postopka sanacije.

39. člen

Po zakonu o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev se smejo plačila zavarovati s čekom in menico do 15. januarja 1989 za dolžniško-upniška razmerja, nastala v letu 1988, ter vnovčiti instrumenti za zavarovanje plačil v skladu z njihovo dospelostjo.

40. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SFRJ, uporabljal pa se bo od 1. januarja 1989.

OBRAZLOŽITEV

Vsebina predloga zakona je določena tako, da vsebuje naslednja poglavja: splošne določbe; financiranje poslovanja, plačevanje in ohranjanje likvidnosti, kritje izgub in povračilo več izplačanih osebnih dohodkov, kazenske določbe ter prehodne in končne določbe.

V bistvu pomeni vsebina predloga zakona deregulacijo razmerij, s katerimi je na ravni federacije urejen sistem financiranja razširjene reprodukcije, sistem plačevanja in zavarovanja

plačil med uporabniki družbenih sredstev ter sanacijski postopek organizacij združenega dela, da bi se zmanjšal preterani notmativizem v gospodarstvu ter omogočilo gospodarskim in drugim subjektom (v nadaljnjem besedilu: organizacije), da sami uredijo ta razmerja. Na ta način bi zagotovili večjo samostojnost organizacij pri sprejemanju poslovnih in razvojnih odločitev o razpolaganju z družbenimi sredstvi in sredstvi, ki so lastnina delovnih ljudi, občanov in tujih oseb, ki

jih ti uporabljajo pri svojem poslovanju pa tudi prevzemanje materialnih in drugih posledic za napačne poslovne in razvojne odločitve ter ekonomsko nesmotrno uporabljanje poslovnih sredstev, s katerimi razpolagajo.

1. Splošne določbe

V splošnih določbah predloga zakona je določeno, za katere subjekte se uporablja ta zakon. Pri tem je bilo upoštevano, da uporabljajo organizacije pri finančnem poslovanju družbena sredstva in sredstva, ki so lastnina delovnih ljudi in občanov, pa tudi sredstva tujih oseb.

V splošnih določbah predloga zakona je podana tudi globalna struktura zakona, ki tvori vsebino zakona.

2. Financiranje poslovanja

V tem poglavju predloga zakona so določbe o pridobivanju in zbiranju sredstev za poslovanje organizacij.

Glede pridobivanja in zbiranja sredstev za financiranje poslovanja in razvoja je novost v tem, da se v skladu z reformo gospodarskega sistema uvajajo novi viri sredstev (poslovni sklad in rezultatov poslovanja, delničarski sklad, udeležbe članov družbe idr.). Poleg tega smo izhajali iz domneve, da bo tudi vlaganje sredstev delovnih ljudi in občanov v organizacije združnega dela urejeno na podlagi izdajanja vrednostnih papirjev, česar doslej ni bilo.

V predlogu zakona je določeno, kaj sestavlja trajne, dolgoročne in kratkoročne vire sredstev. To je storjeno zato, ker je nujno, da se viri poslovnih sredstev razvrstijo glede na njihovo trajanje, da bi se uporabljali za določene namene.

3. Plačevanje in ohranjanje likvidnosti

V tem delu predloga zakona se organizacije zavezuje, da opravlja ves denarni promet prek računov pri pristojni službi za plačilni promet, kar je prvi pogoj za kontrolo denarnih tokov, uporabo pravil o načinu in rokih plačevanja ter izvrševanja plačil po prednostnem vrstnem redu in vrstnem redu dospelosti. Organizacijam je v celoti prepuščeno, da same dogovorijo roke dospelosti in načina poravnave obveznosti. Zato je predpisano, da se obveznosti poravnava v dogovorjenih rokih, predpisani pa so tudi način in postopki, ki omogočajo kontrolo pravočasnega izvrševanja plačil.

Predlagano je, da se za plačevanje prek računov pri pristojni službi za plačilni promet uporabljajo nalog za prenos in drugi plačilni instrumenti, ček in drugi vrednostni papirji – na način, ki je določen s predpisi, ki urejajo plačilne instrumente in vrednostne papirje. Za poravnavanje medsebojnih obveznosti mimo računov je predlagana možnost pobota obveznosti in terjatev.

Predlagano je, da se z računa organizacije plačuje po prednostnem vrstnem redu, ki je sedaj urejen z zakonom o službi družbenega knjigovodstva.

S predpisovanjem pravil in postopkov plačevanja ter z deregulacijo ustreznih določb zakona o službi družbenega knjigovodstva smo razvrstili zakonske določbe tako, da bi bile obveznosti uporabnikov sredstev na področju financiranja in plačevanja urejene v enem zakonu. Organizacije s tem prevzemajo obveznost, da pri predložitvi plačilnih nalogov upoštevajo predpisani prednostni vrstni red in vrstni red plačil, pristojna služba za plačilni promet pa mora kontrolirati, ali so vsi nalogi predloženi pravočasno in jih izvrševati po predpisani prednostnem vrstnem redu in vrstnem redu.

Organizacije s pogodbo določijo, ali bodo, kako in s katerimi instrumenti zavarovale plačilo, ki izhaja iz te pogodbe; če je zavarovanje dogovorjeno z nalogom za prenos (akceptni nalog), se predpiše način realizacije tega instrumenta.

Predpisan je postopek za odpravo nelikvidnosti, pri čemer imajo upniki odločilno vlogo. Upniki lahko predlagajo dolžniku, da se skliče sestanek upnikov, da bi skupno ukrepali za morebitno zmanjšanje terjatev, reprogramiranje obveznosti idr.

Če ima organizacija dospelosti in neporavnane obveznosti oziroma blokiran žiro račun, sme izplačevati osebne dohodke samo do višine z zakonom zajamčenih osebnih dohodkov. Če se poravnajo obveznosti, ki so po vrstnem redu plačevanja pred osebnimi dohodki, pa se smejo osebni dohodki izplačevati do višine bruto osebnih dohodkov iz živega dela.

Predpisana je tudi možnost, da upniki uvedejo postopek prisilne poravnave ali stečaja, če organizacija ne poravnava pravočasno svojih obveznosti. Pristojna služba za plačilni promet uvede postopek prisilne poravnave oziroma stečaja šele, če je organizacija blokirana nepretrgoma 60 dni ali 60 dni s prekinitvami v preteklih 75 dneh.

4. Kritje izgub in povračilo več izplačanih osebnih dohodkov

V predlogu zakona je določena možnost, da organizacija ne krije izgub oziroma jih ne nadomešča, temveč nemoteno nadaljuje s poslovanjem, če ni trajno ogrožena likvidnost oziroma rentabilnost poslovanja.

Če izkaže organizacija izgubo pri poslovanju (po periodičnem obračunu ali letnem računu), mora poslovni organ predložiti poročilo o vzrokih za nastanek izgube in zahtevati, da se organ upravljanja izjavi o zaupnici.

Postopek za prisilno poravnavo in stečaj uvede le organizacija, ki ugotovi, da zaradi izkazanih izgub ne more več normalno poslovati, pristojni organ družbenopolitične skupnosti pa to obvezno stori, če izguba doseže 75% poslovnega sklada.

Predpisana je tudi omejitev pri izplačilu osebnih dohodkov – do višine z zakonom zajamčenih osebnih dohodkov – organizacijam, ki poslujejo z izgubo. Omejitev bi veljala tudi za organizacije, pri katerih se po predpisih o obdavčevanju dobička ugotovi večji znesek dobička od zneska, ki je izkazan v bilanci uspeha – do višine, določene s predpisi o obdavčevanju dobička.

5. Kazenske določbe

V kazenskih določbah so predpisane kazni za gospodarske prestopke za organizacijo in odgovorne osebe, če ne spoštujejo določbe zakona.

Predpisan je tudi varstveni ukrep prepovedi opravljanja poslov v zvezi z opravljanjem in vodenjem finančnih poslov in razpolaganja z družbenimi sredstvi za odgovorno osebo, ki pristojni službi za plačilni promet ne predloži nalogov za plačila dospelih obveznosti z namenom, da se ne registrira nastanek nelikvidnosti.

6. Prehodne in končne določbe

V teh določbah so predpisane izjeme pri uporabi nekaterih zakonskih določb v letu 1989 oziroma so dane ugodnejše rešitve za organizacije, katerih cene proizvodov so pod kontrolo.

Določeno je tudi, da nehajo veljati zakonske določbe, katerih snov je sedaj urejena z zakonom o finančnem poslovanju.

PREDLOG ZAKONA

o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije

Prvi del

TEMELJI SISTEMA DRUŽBENEGA PLANIRANJA

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti ter družbenopolitične skupnosti (v nadaljnjem besedilu: subjekti planiranja) samostojno planirajo svoj razvoj in odločajo o sprejemanju aktov planiranja v skladu z zakonom.

Organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, ter organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti ali zadeve posebnega družbenega pomena, za katere je to določeno z zakonom, morajo sprejemati plane razvoja.

Družbenopolitične skupnosti morajo sprejemati družbene plane razvoja.

2. člen

Subjekti planiranja, ki morajo sprejemati plane, sprejemajo plane za srednjeročno obdobje, če je to določeno z zakonom, pa tudi za dolgoročno obdobje.

Plan za dolgoročno obdobje je splošna usmeritev za sprejemanje planov za srednjeročno obdobje in se sprejme za deset let ali daljše obdobje.

Družbeni plan za srednjeročno obdobje je osnovni plan razvoja in se praviloma sprejme za pet let.

3. člen

Skupščina SFRJ določi s svojim odlokom o pripravi in sprejetju planov dolgoročno oziroma srednjeročno obdobje, za katero se sprejemajo plani, ter roke za njihovo pripravo in sprejetje.

4. člen

Subjekti planiranja, ki morajo sprejeti plane, sprejmejo svoje plane za enako obdobje v rokih, ki so določeni za njihovo pripravo in sprejetje.

Organizacije združenega dela iz drugega odstavka 1. člena tega zakona smejo sprejemati plane tudi za obdobja, ki so daljša od srednjeročnega oziroma dolgoročnega obdobja, za katero se sprejemajo družbeni plani.

Subjekt iz prvega odstavka tega člena sprejemajo plane za vsako plansko obdobje in jih prilagajajo bistveno spremenjenim pogojem in možnostim za razvoj.

5. člen

Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, pripravi v rokih, določenih z odlokom Skupščine SFRJ o pripravi in sprejetju planov, analizo razvoja v preteklem obdobju ter pogojev in možnosti za razvoj v srednjeročnem obdobju, za katero se sprejemajo plani.

Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, pripravi analizo iz prvega odstavka tega člena v sodelovanju z znanstvenimi in strokovnimi organizacijami in službami.

Na podlagi analize iz prvega odstavka tega člena se ocenijo razvojne možnosti države ter določijo strokovne podlage za izdelavo smernic za pripravo planov za srednjeročno obdobje.

6. člen

Pri izdelavi smernic za pripravo planov za srednjeročno obdobje sodeluje zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, z organizacijami, pristojnimi za družbeno planiranje v republikah in avtonomnih pokrajinah, ter z drugimi organi in organizacijami.

Skupščina SFRJ sprejme na predlog Zveznega izvršnega sveta smernice za pripravo planov za srednjeročno obdobje.

Smernice iz prvega odstavka tega člena vsebujejo predvsem: osnovne cilje in merila družbenoekonomskega razvoja; osnovne smeri materialnega in družbenega razvoja; osnovne cilje in smeri razvoja ekonomskih odnosov s tujino in vključevanja v mednarodno delitev dela; osnovne smeri ekonomske politike; splošne materialne okvire in temeljna makroekonomska sorazmerja; temelje politike razvoja infrastrukturnih in družbenih dejavnosti, pomembnih za vso državo; osnovne cilje in smeri razvoja znanosti in tehnologije, zaposlenosti in zaposlovanja; osnovne cilje in smeri hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; osnovne cilje in smeri varstva in zboljšanja življenjskega okolja; osnovne cilje razvoja obrambne sposobnosti države.

Skupščine drugih družbenopolitičnih skupnosti lahko sprejmejo smernice za pripravo planov za srednjeročno obdobje na podlagi smernic, ki jih je določila Skupščina SFRJ.

7. člen

Subjekti planiranja, ki morajo sprejeti plane, uporabljajo pri pripravi, sprejetju in spremljanju uresničevanja planov obvezne elemente enotnih metodologij družbenega planiranja.

Za zagotovitev osnovne metodološke enotnosti v procesu planiranja in vsebinske usklajenosti ustreznih elementov planov predpiše Zvezni izvršni svet v rokih, določenih z odlokom Skupščine SFRJ o pripravi in sprejetju planov, obvezne elemente enotnih metodologij družbenega planiranja.

Z družbenim sistemom informiranja se na podlagi enotnih metodologij zagotavljajo podatki in informacije za planiranje in spremljanje uresničevanja planov subjektov planiranja.

Zvezna organizacija, pristojna za statistiko, in zvezna organizacija, pristojna za planiranje, predpišeta v okviru svojega delovnega področja in po poprejšnjem mnenju službe družbenega knjigovodstva metodologije iz tretjega odstavka tega člena.

8. člen

Subjekti planiranja, ki morajo sprejeti plane, zagotavljajo znanstvena raziskovanja pogojev in možnosti za razvoj ter izdelavo dokumentacijskih, analitičnih in projekcijskih temeljev za pripravo planov.

Strokovne organizacije, pristojne za planiranje v družbenopolitičnih skupnostih, in strokovne službe v samoupravnih organizacijah in skupnostih so odgovorne za znanstveno in strokovno utemeljenost analiz, ocen, projekcij in prognoz ter za realnost svojih predlogov.

II. PLANIRANJE V ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA TER DRUGIH SAMOUPRAVNIH ORGANIZACIJAH IN SKUPNOSTIH

9. člen

Organizacije združenega dela ter druge samoupravne organizacije in skupnosti samostojno odločajo o sprejemanju

aktov planiranja in s samoupravnim splošnim aktom uredijo obdobja, za katera jih sprejemajo, ter postopek za njihovo pripravlanje, sprejemanje in uresničevanje.

10. člen

Organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnost s področja elektrogospodarstva, železniškega prometa in ptt prometa ter drugih dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, združene v skupnosti, sprejemajo svoje plane in skupne plane v okviru teh skupnosti za srednjeročno in dolgoročno obdobje.

11. člen

S skupnim planom iz 10. člena tega zakona, ki se sprejme za srednjeročno obdobje, se določijo predvsem skupni cilji, naloge in prednosti razvoja, usklajeni s potrebami gospodarskega in družbenega razvoja; programi skupnega vključevanja v mednarodno delitev dela; združevanje sredstev in način zagotavljanja drugih virov sredstev za modernizacijo sedanjih in graditev tehnološko sodobnih in ekonomsko smotrnih zmogljivosti; razvoj in uporaba sodobne tehnike, tehnologije in informatike.

Skupni plan za dolgoročno obdobje obsega osnovne smeri razvoja po elementih iz prvega odstavka tega člena v odvisnosti od narave dejavnosti, ki jo opravljajo organizacije združenega dela v okviru skupnosti.

12. člen

V postopku pripravljanja in sprejemanja planov morajo organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, in njihove skupnosti zagotoviti usklajenost teh planov s potrebami uporabnikov njihovih proizvodov in storitev ter s skupnimi interesi in cilji razvoja, ki so določeni z družbenimi planom Jugoslavije.

Skupščina skupnosti pošlje osnutek skupnega plana pristojnemu zveznemu organu in zvezni organizaciji, pristojni za družbeno planiranje.

Če Zvezni izvršni svet oceni, da osnutek skupnega plana ni usklajen z osnutkom družbenega plana Jugoslavije, določi rok, v katerem zagotovi skupščina skupnosti to usklajenost, če pa je ne zagotovi, obvesti o tem Skupščino SFRJ.

Z ukrepi razvojne in ekonomske politike se spodbuja uresničevanje skupnih planov, ki so v skladu z družbenim planom Jugoslavije.

Skupščina skupnosti oziroma njej ustrezen organ upravlja nja sprejme skupni plan.

Način pripravljanja, sprejemanja in uresničevanja skupnih planov ter njihova vsebina se določijo s statutom skupnosti in z zveznim zakonom.

13. člen

Samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti na področju izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva in socialnega varstva, ter druge samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti ali zadeve posebnega družbenega pomena, morajo sprejeti plane, če je to določeno z zakonom.

III. PLANIRANJE V DRUŽBENOPOLITIČNIH SKUPNOSTIH

14. člen

Federacija, republike in avtonomni pokrajini sprejmejo družbene plane za dolgoročno in srednjeročno obdobje.

Občine, mestne in regionalne skupnosti sprejmejo družbene plane za srednjeročno obdobje, lahko pa sprejmejo tudi družbene plane za dolgoročno obdobje.

Dve občini ali več občin lahko sprejmejo skupne plane za srednjeročno oziroma dolgoročno obdobje.

15. člen

Z družbenim planom za dolgoročno obdobje se določijo predvsem: osnovni cilji in merila dolgoročnega družbeno-ekonomskega razvoja; osnovne smeri razvoja in izboljševanja gospodarskega sistema; osnovne smeri strukturnih spre-

memb v gospodarstvu ter prilagajanje gospodarstva spremenjenim zunanjim pogojem njegovega delovanja in razvoja; razvoj velikih infrastrukturnih sektorjev ter drugih sektorjev, katerih razvoj je bistvenega pomena za stabilnost in usklajenost gospodarskega razvoja v celoti; temelji politike zaposlenosti in zaposlovanja; osnovne smeri znanstvenega in tehnološkega razvoja; osnovne smeri razvoja družbenih dejavnosti; osnovne smeri razvoja ekonomskih odnosov s tujino in vključevanja v mednarodno delitev dela; temelji politike hitrejega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in pokrajin; osnovne smeri varstva in izboljševanja življenjskega okolja ter prostorske ureditve; osnovni cilji razvoja obrambne sposobnosti države.

Družbeni plan za dolgoročno obdobje vsebuje tudi splošne materialne okvire in makroekonomska sorazmerja; projekcijo gospodarskega in družbenega razvoja; dolgoročno projekcijo prebivalstva in populacijsko politiko.

16. člen

Družbeni plan za srednjeročno obdobje ima dva dela. Prvi del je usmerjevalen in obvezen za organe družbenopolitičnih skupnosti, ki z ukrepi razvojne in ekonomske politike zagotavljajo pogoje za njegovo uresničevanje. Drugi del je indikativen in pomeni kakovosten in količinski prikaz razvojne in ekonomske politike ter analitično in projekcijsko osnovo plana.

17. člen

Federacija, republike in avtonomni pokrajini določijo v prvem delu družbenega plana za srednjeročno obdobje predvsem: skupne interese, cilje in naloge gospodarskega in družbenega razvoja, všteti določena makroekonomska sorazmerja, ki izražajo te skupne interese in cilje; ekonomske in druge ukrepe oziroma smernice in okvire ekonomske politike; projekcije razvoja organizacij združenega dela, ki opravljajo dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, in druge dejavnosti, v katerih se uresničuje poseben družbeni interes, in način zagotavljanja sredstev za razvoj teh dejavnosti.

Družbeni plani za srednjeročno obdobje vsebujejo v drugem delu predvsem: projekcijo skladnega gospodarskega in družbenega razvoja, makroekonomska sorazmerja ter druge kazalce, razen sorazmerij, določenih v prvem delu plana.

18. člen

Z družbenim planom republike za srednjeročno obdobje se v skladu s skupnimi interesi določijo skupni cilji, naloge, razvojna in ekonomska politika, ki se nanašajo predvsem: na spodbujanje povečanja proizvodnje in izvoza; na dvig produktivnosti dela in napredek znanosti in tehnologije; na pogoje za skladen in stabilen socialni razvoj in za nenehno izboljševanje pogojev za življenje in delo delovnih ljudi in občanov; na pogoje za razvoj infrastrukturnih in družbenih dejavnosti; na politiko razvoja prebivalstva in načrtovanja družine; na pogoje za smotrno uporabo naravnih virov; na usmerjanje in usklajevanje regionalnega in prostorskega razvoja; na varstvo in izboljševanje življenjskega okolja; na ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

Z družbenim planom republike se določijo tudi ekonomski in drugi ukrepi oziroma smernice in okviri za ukrepe ekonomske politike in druge ukrepe, ki jih organi v republiki v skladu s svojimi pravicami in dolžnostmi sprejemajo za zagotovitev pogojev za uresničevanje ciljev in politike razvoja, določenih s tem planom in družbenim planom Jugoslavije.

Z družbenim planom avtonomne pokrajine za srednjeročno obdobje se določijo po prvem in drugem odstavku tega člena skupni cilji, naloge, razvojna in ekonomska politika v avtonomni pokrajini v skladu s 4. členom ustave SFRJ.

19. člen

Z družbenim planom občine za srednjeročno obdobje se v skladu s skupnimi interesi določijo cilji in naloge, ki se nanašajo predvsem na razvoj komunalne dejavnosti, stanovanjske graditve, drobnega gospodarstva in razvoj vasi; na razvoj družbenih in drugih dejavnosti, s katerimi se zadovoljujejo osebne in skupne potrebe delovnih ljudi in občanov v občini; na politiko razvoja prebivalstva in načrtovanja družine; na prostorsko in urbanistično ureditev ter izkoriščanje

zemljišča in dobrin v splošni rabi; na varstvo in izboljševanje življenjskega okolja; na ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

Z družbenim planom mestne skupnosti se zagotovi enotno planiranje družbenoekonomskega razvoja in prostorsko-urbanistično planiranje.

Z družbenim planom občine in družbenim planom mestne skupnosti se določijo tudi ekonomski ukrepi, ukrepi, ki so v funkciji smotrnega izkoriščanja in urejanja prostora, ter drugi ukrepi iz okvira pravic in dolžnosti občine in mestne skupnosti.

20. člen

Družbenopolitične skupnosti v okviru svojih pravic in dolžnosti s prostorskim načrtom ali družbenim planom za dolgoročno in srednjeročno obdobje določijo predvsem: namene, organizacijo in uporabo prostora; namensko uporabo in melioracijo zemljišča; uporabo vode, varstvo voda pred onesnaževanjem in varstvo pred škodljivim delovanjem voda; smotno graditev infrastrukturnih objektov in omrežja; osnove za razmestitev gospodarskih in družbenih dejavnosti; cone industrijskih in stanovanjskih celot; varstvo in ureditev območij s posebnim namenom; varstvo in uporabo kulturnih dobrin; varstvo in izboljševanje življenjskega okolja.

Družbenopolitične skupnosti zagotavljajo, da sta prostorsko in družbeno planiranje usklajena in da družbeni plani temeljijo na inerilni smotrni uporabi in ureditvi prostora.

Občine in mestne skupnosti sprejemajo urbanistične načrte v skladu z zakonom.

21. člen

Izvršilni organ skupščine družbenopolitične skupnosti sprejme na podlagi pogojev in možnosti za razvoj in v skladu z razvojno in ekonomsko politiko, določeno z družbenim planom za srednjeročno obdobje, program ukrepov ekonomske politike.

S programom iz prvega odstavka tega člena se določijo akti in ukrepi, ki jih bo izvršilni organ družbenopolitične skupnosti sprejel ali predlagal skupščini za zagotovitev pogojev za uresničevanje družbenega plana v naslednjem letu.

Izvršilni organ skupščine družbenopolitične skupnosti pošlje skupščini družbenopolitične skupnosti program ukrepov iz prvega odstavka tega člena.

22. člen

Izvršilni organ skupščine družbenopolitične skupnosti redno spremlja in ocenjuje uresničevanje družbenega plana in najmanj dvakrat na leto poroča skupščini družbenopolitične skupnosti o uresničevanju plana in o uresničevanju programa ukrepov ekonomske politike.

Izvršilni organ skupščine družbenopolitične skupnosti redno spremlja in ocenjuje uresničevanje družbenega plana za dolgoročno obdobje in po poteku družbenega plana za srednjeročno obdobje pripravi na podlagi ugotovljenih rezultatov pri njegovem uresničevanju poročilo o uresničevanju družbenega plana za dolgoročno obdobje in ga predloži skupščini družbenopolitične skupnosti.

Če se bistveno spremenijo pogoji in možnosti za razvoj, odloča skupščina družbenopolitične skupnosti o spremembi in dopolnitvi družbenega plana ali o sprejetju novega družbenega plana za srednjeročno oziroma dolgoročno obdobje.

Drugi del DRUŽBENI PLAN JUGOSLAVIJE

23. člen

Z družbenim planom Jugoslavije za srednjeročno obdobje (v nadaljnjem besedilu: družbeni plan Jugoslavije) se v skladu s skupnimi interesi določijo skupni cilji, naloge, razvojna in ekonomska politika, ki se nanašajo predvsem: na ustvarjanje pogojev za skladen in stabilen razvoj proizvodnih sil; na proizvodnjo in produktivnost dela; na znanstveno-tehnološki razvoj; na vključevanje v mednarodno delitev dela in razvoj ekonomskih odnosov s tujino; na zaposlenost in zaposlovanje; na izboljševanje pogojev za življenje in delo ter življenjske

ravni; na hitrejši razvoj gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; na izboljševanje in varstvo življenjskega okolja, pomembnega za vso državo in mednarodno skupnost; na razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

24. člen

Temeljna makroekonomska sorazmerja iz družbenega plana Jugoslavije se nanašajo predvsem: na oblikovanje družbenega proizvoda in dohodka ter njuno delitev na akumulacijo in porabo; na delež gospodarstva pri delitvi družbenega proizvoda; na delež splošne in skupne porabe v narodnem dohodku; na temeljna razmerja na področju investicij; na osnovne elemente ekonomskih odnosov s tujino; na hitrejši razvoj gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; na skupen obseg sredstev za financiranje JLA v odstotku od ustvarjenega narodnega dohodka.

Za vsako srednjeročno obdobje se določi, katera makroekonomska sorazmerja vsebuje prvi oziroma drugi del družbenega plana Jugoslavije.

25. člen

Z družbenim planom Jugoslavije se določijo tudi ekonomski in drugi ukrepi oziroma smernice in okviri za ukrepe ekonomske politike in druge ukrepe, ki jih v skladu s svojimi pravicami in dolžnostmi sprejemajo organi federacije oziroma organi republike in avtonomnih pokrajin za zagotovitev pogojev za uresničevanje omenjenega plana.

Ukrepi ekonomske politike in drugi ukrepi, ki jih republike ... avtonomni pokrajini določijo s svojimi plani, ne smejo biti v nasprotju z usklajenimi elementi razvojne in ekonomske politike, določenimi v družbenem planu Jugoslavije, in ne smejo spodbuditi enotnosti jugoslovanskega tržišča.

26. člen

Zvezni izvršni svet obvešča Skupščino SFRJ o poteku priprave družbenega plana Jugoslavije ter o vprašanih, pomembnih za družbenoekonomski razvoj in določanje skupne razvojne in ekonomske politike.

Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, pošlje Skupščini SFRJ analitično-plansko gradivo v zvezi s prvim odstavkom tega člena.

Če Zvezni izvršni svet oceni, da osnutki družbenih planov republik in avtonomnih pokrajin niso v skladu z bistvenimi elementi razvojne in ekonomske politike, ki so določeni v osnutku družbenega plana Jugoslavije, obvesti o tem Skupščino SFRJ.

27. člen

Zvezni izvršni svet obvešča Skupščino SFRJ o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije in o ukrepih, ki jih je v okviru svojih pravic in dolžnosti sprejel ali jih namerava sprejeti, ter o ukrepih, ki jih za uresničevanje ciljev in nalog, določenih z družbenim planom Jugoslavije, sprejemajo pristojni organi republik in pristojni organi avtonomnih pokrajin.

Zvezni izvršni svet najmanj dvakrat na leto poroča Skupščini SFRJ o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije v tekočem letu.

28. člen

Organi federacije ter organi republik in avtonomnih pokrajin so odgovorni za izvrševanje ukrepov in predpisov, ki jih sprejmejo za uresničevanje družbenega plana Jugoslavije.

Če se skupni interesi, cilji in naloge gospodarskega in družbenega razvoja ter drugi elementi iz prvega dela družbenega plana Jugoslavije ne uresničujejo, Zvezni izvršni svet sprejme oziroma predlaga Skupščini SFRJ ukrepe za njihovo uresničitev.

29. člen

Če Skupščina SFRJ odloči, da spremeni družbeni plan Jugoslavije za srednjeročno oziroma dolgoročno obdobje, sprejme odlok o spremembah in dopolnitvah plana in določi rok, v katerem Zvezni izvršni svet predloži Skupščini SFRJ osnutek oziroma predlog sprememb in dopolnitev družbenega plana Jugoslavije.

30. člen

Določbe 1. do 8. člena in 14. do 22. člena tega zakona se uporabljajo tudi za družbeni plan Jugoslavije, če s 23. do 29. členom tega zakona ni drugače določeno.

Tretji del PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

31. člen

Ne glede na 21. člen tega zakona lahko družbenopolitične skupnosti za leto 1989 namesto programa ukrepov ekonomske politike sprejmejo resolucijo o politiki uresničevanja tekočih družbenih planov.

32. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, nehajo veljati zakon o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije (Uradni list SFRJ št. 46/85 in 65/87), odlok o obveznih elementih enotne metodologije družbenega planiranja (Uradni list SFRJ št. 58/85 in 43/88) in navdilo o minimumu osnovnih kazalcev za planiranje in spremljanje uresničevanja planov samoupravnih organizacij in skupnosti ter družbenopolitičnih skupnosti (Uradni list SFRJ št. 58/85).

33. člen

Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu SFRJ.

OBRAZLOŽITEV

1. Vprašanja, ki se urejajo s predlogom zakona

Ta zakon ureja po 5. točki prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ temelje sistema družbenega planiranja in družbeni plan Jugoslavije.

Predlog zakona o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije je sestavljen iz treh delov. V prvem delu so določeni temelji sistema družbenega planiranja, ki obsegajo temeljne določbe, določbe o planiranju v združenem delu in določbe o planiranju v družbenopolitičnih skupnostih. V drugem delu so določbe o družbenem planu Jugoslavije. Tretji del vsebuje prehodne in končne določbe.

Pri urejanju temeljev sistema družbenega planiranja in družbenega plana Jugoslavije smo izhajali iz amandmaja XVII in amandmaja XXX, ki se nanašata na to materijo, ter iz opredelitev in stališč, vsebovanih v dokumentu »Temelji reforme gospodarskega sistema« v točki, ki se nanaša na reformo sistema planiranja.

V predlogu zakona smo določili temeljne elemente sistema planiranja in oblikovali določbe o družbenem planu Jugoslavije izhajajoč iz značaja in funkcije družbenega planiranja, ki sta opredeljena v omenjenih dokumentih.

S temeljnimi določbami 1. do 8. člena so urejena naslednja vprašanja:

(1) subjekti planiranja in njihova samostojnost pri planiranju razvoja ter odločanju o sprejemanju aktov planiranja v skladu z zakonom (1. člen);

(2) vrste planov po obdobju in njihovo medsebojno razmerje (2. člen);

(3) obdobja, za katere se sprejemajo plani, roki za njihovo pripravo in sprejetje ter njihovo prilagajanje bistveno spremenjenim pogojem in možnostim razvoja (3. in 4. člen);

(4) analiza razvoja v preteklem obdobju ter analiza pogojev, potreb in možnosti razvoja v obdobju, za katero se sprejemajo plani, ter na njej temelječe smernice za pripravo planov, ki se nanašajo na srednjeročno obdobje (5. in 6. člen);

(5) obvezni elementi enotne metodologije planiranja in enotne informacijske podlage za planiranje in spremljanje uresničevanja planov ter znanstvena in strokovna zasnova planov (7. in 8. člen).

Z določbami 9. do 13. člena, ki se nanašajo na planiranje v samoupravnih organizacijah in skupnostih, so urejena naslednja vprašanja:

(1) samostojnost organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti pri odločanju o sprejemanju ustreznih aktov planiranja za obdobja in na način, kot je to urejeno z njihovimi samoupravnimi splošnimi akti (9. člen);

(2) obveznost organizacij združenega dela, ki opravljajo dejavnosti s področja elektrogospodarstva, železniškega in ptt prometa ter druge dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, da sprejemajo svoje in skupne plane za srednjeročno in dolgoročno obdobje (10. člen);

(3) vsebina skupnih planov iz prejšnje točke, ki se sprejemajo za srednjeročno in dolgoročno obdobje (11. člen);

(4) obveznost in postopek za usklajevanje skupnih planov z družbenim planom Jugoslavije (12. člen);

(5) obveznosti samoupravnih organizacij in skupnosti, ki opravljajo družbene dejavnosti, da sprejemajo plane, kadar to določa zakon (13. člen);

Z določbami od 14. do 22. člena, ki se nanašajo na planiranje v družbenopolitičnih skupnostih, so urejena naslednja vprašanja:

(1) obveznosti družbenopolitičnih skupnosti, da sprejemajo plane za določena obdobja (14. člen);

(2) vsebina družbenih planov za dolgoročno obdobje (15. člen);

(3) struktura vsebine družbenih planov in značaj njihovih delov (16. člen), ter vsebina družbenih planov za srednjeročno obdobje (17. člen);

(4) vsebina družbenih planov republik in družbenih planov avtonomnih pokrajin (18. člen), vsebina družbenih planov občin in način planiranja v mestnih skupnostih (19. člen);

(5) prostorski vidiki razvoja in obveznosti za usklajevanje prostorskega in družbenega planiranja (20. člen);

(6) obveznost in postopek za sprejemanje programa ukrepov ekonomske politike, ki omogočajo uresničevanje ciljev in nalog, določenih s planom v naslednjem letu (21. člen);

(7) obvezno spremljanje, analiziranje in ocenjevanje uresničevanja srednjeročnega in dolgoročnega družbenega plana ter spremembe in dopolnitve omenjenih planov (22. člen).

Z določbami 23. do 30. člena, ki se nanašajo na družbeni plan Jugoslavije, so urejena naslednja vprašanja:

(1) vsebina družbenega plana Jugoslavije, ki se sprejema za srednjeročno obdobje, ter temeljna makroekonomska sorazmerja (23., 24. in 25. člen);

(2) obveznosti Zveznega izvršnega sveta, da obvešča Skupščino SFRJ o poteku priprav družbenega plana Jugoslavije ter o morebitni neusklajenosti osnutka družbenih planov republik in avtonomnih pokrajin in osnutka družbenega plana Jugoslavije (26. člen);

(3) obveznosti in postopek za obveščanje Skupščine SFRJ o uresničevanju srednjeročnega družbenega plana Jugoslavije ter o učinkih ukrepov, ki jih organi federacije in organi republik in avtonomnih pokrajin sprejemajo za uresničevanje omenjenega plana (27. člen);

(4) odgovornost organov federacije in organov republik in pokrajin, da zagotovijo s predpisi in ukrepi, ki jih sprejemajo v mejah svojih pristojnosti, možnosti za uresničevanje družbenega plana Jugoslavije (28. člen);

(5) postopek za spremembe in dopolnitve družbenega plana Jugoslavije (29. člen).

2. Pojasnilo temeljnih pravnih inštitutov

Temeljne določbe, ki se nanašajo na značaj in funkcijo družbenega planiranja pri delovanju tržnih zakonitosti in ekonomske samostojnosti organizacij združenega dela in izhajajo iz znanstvenih spoznanj in na njih temelječih ocenah pogojev in možnosti za razvoj in pogojev za vključevanje v mednarodno delitev dela, so zajete v amandmaju XVII in amandmaju XXX in niso prevzete v predlog zakona. Iz teh ustavnih določb smo izhajali pri urejanju temeljev sistema družbenega planiranja in opredeljevanju družbenega plana Jugoslavije v predlogu tega zakona.

V 1. členu je določena samostojnost organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti pri planiranju svojega dela in razvoja ter družbenopolitičnih skupnosti pri planiranju gospodarskega in družbenega razvoja, kot tudi obveznosti za sprejemanje planov samo za organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, ter dejavnosti in posle posebnega družbenega pomena, in družbenopolitične skupnosti. V določbah tega zakona so uporabljeni ustavni izrazi: organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, iz amandmaja XVII in amandmaja XXXIII.

Glede na potrebe po deregulaciji sistema planiranja se odpravlja obveznost sprejemanja planov v podjetjih kot osnovnih subjektih tržnega poslovanja. Planska funkcija teh subjektov planiranja se prilagaja njihovemu samoupravnemu bistvu, poslovni avtonomiji in tržni usmeritvi. Planiranje v podjetjih narekujejo naraščajoča negotovost pri uresničevanju željenih poslovnih rezultatov na domačem in tujem trgu, vse pomembnejše delovanje znanstveno-tehničnega napredka in vse izrazitejše spremembe v obsegu in strukturi povpraševanja na domačem trgu, pa tudi čedalje večja izpostavljenost domačega gospodarstva tuji konkurenci tako zaradi nujnosti izvoza kot tudi zaradi vse več uvoznega blaga na domačem trgu. Vse to so razlogi, zaradi katerih je planiranje v podjetjih ekonomsko objektivno pogojeno kot predpostavka za uresničevanje njihove poslovne strategije. Podjetja bodo praviloma s planiranjem in predvsem na tej podlagi uresničevala svoje medsebojno povezovanje in integracijo oziroma se bodo na tej podlagi usposabljala za uspešnejše nastopanje na tujem trgu in za proizvodno sodelovanje s poslovnimi partnerji iz drugih držav. Planiranje mora omogočiti smotrnejšo razporeditev del in nalog znotraj organizacije in enotno opravljanje ključnih poslovnih funkcij, kot so raziskovanje in razvoj, investicije, financiranje, kadri, organizacijski razvoj ter tuje in domače trženje. Samostojnost podjetij pri sprejemanju planov je pomembna deregulacija gospodarskega življenja in prepušča podjetjem možnost, da takrat, ko se odločijo za sprejetje plana, v skladu s samoupravnimi splošnimi akti opredelijo način planiranja. Pomemben vidik sprememb je tudi realokacija pristojnosti in odgovornosti pri odločanju med samoupravnimi in poslovnimi organi.

Določbe 2. člena se nanašajo na subjekte, ki imajo obveznost sprejeti plan, in določajo, da ti subjekti sprejemajo plane za srednjeročno obdobje, pa tudi za dolgoročno obdobje. Določeno je, da je plan za dolgoročno obdobje podlaga za sprejetje plaña za srednjeročno obdobje in da se sprejema za 10 let in več. Določeno je, da je plan za srednjeročno obdobje temeljni plan razvoja in da se praviloma sprejema za 5 let.

V tem členu je določeno, da lahko organizacije združenega dela v določenih dejavnostih, odvisno od razvojnega ciklusa, sprejemajo plane za obdobje, ki je različno od dolgoročnega oziroma srednjeročnega obdobja, za katero se sprejemajo družbeni plani.

V 3. členu je določeno pooblastilo Skupščine SFRJ, da s svojim odlokom določi obdobje, za katero sprejemajo subjekti planiranja plane in roke za pripravljavanje in sprejemanje omenjenih planov.

Z določbami 4. člena je določena obveznost subjektov, da sprejemajo plane, da svoje plane sprejemajo za enako obdobje, ki ga določi Skupščina SFRJ v rokih, ki se določijo za pripravljavanje in sprejemanje teh planov, ter da omenjeni subjekti planiranja smiselno kontinuiteti planiranja sprejemajo plane za vsako razvojno obdobje in jih prilagaja bistveno spremenjenim pogojem in razvojnim možnostim.

Določbe 4., 5. in 6. člena se nanašajo na postopke in na mehanizme za pripravo planov. Postopek pripravljavanja plana se začne, ko sprejme Skupščina SFRJ odlok s katerim določi obdobje, za katero bodo sprejeti dolgoročni oziroma srednjeročni plani, in roke za njihovo pripravo in sprejetje. V skladu z odlokom Skupščine SFRJ o pripravi in sprejetju plana za določeno obdobje pripravi zvezna organizacija za družbeno planiranje v rokih, določenih v omenjenem odloku, v sodelovanju z znanstvenimi in strokovnimi organizacijami analizo razvoja v minulem obdobju ter pogojev in možnosti za razvoj v obdobju, za katero se sprejemajo plani; na podlagi te analize se ocenijo razvojne možnosti države in določijo podlage za smernice za pripravo planov za srednjeročno obdobje.

Na podlagi te analize sprejme Skupščina SFRJ na predlog Zveznega izvršnega sveta smernice za pripravo srednjeročnih planov, v katerih določi: temeljne cilje in merila družbenoekonomskega razvoja; temeljne smeri ekonomske politike; splošne materialne okvire razvoja in osnovna makroekonomska sorazmerja; temeljne smeri materialnega in družbenega razvoja; temelje politike razvoja infrastrukturnih in družbenih dejavnosti, pomembnih za vso državo; temeljne cilje in smeri razvoja znanosti in tehnologije, zaposlenosti in zaposlovanja; temeljne cilje in smeri razvoja ekonomskih odnosov s tujino in vključevanja v mednarodno delitev dela; temeljne cilje in smeri za spodbujanje hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; temeljne cilje in smeri varstva in izboljšanja življenjskega okolja; temeljne cilje razvoja obrambne sposobnosti države.

Določeno je, da lahko skupščine drugih družbenopolitičnih skupnosti sprejmejo smernice za pripravo planov, pri čemer izhajajo iz smernic, ki jih je določila Skupščina SFRJ.

Zvezna organizacija za družbeno planiranje si pri pripravi uvodnih smernic za pripravo srednjeročnih planov, Zvezni izvršni svet pa pred dokončno določitvijo predloga smernic za pripravo srednjeročnih planov, priskrbita mnenja zainteresiranih organov in organizacij v federaciji ter v republikah in avtonomnih pokrajinah.

V 7. členu je določena obveznost subjektov planiranja, ki sprejemajo plane, da pri pripravljavanju, sprejemanju in uresničevanju svojih planov uporabljajo obvezne elemente enotne metodologije družbenega planiranja, ki jih predpiše Zvezni izvršni svet, da bi bili zagotovljeni metodološka enotnost v postopku planiranja in vsebinska usklajenost temeljnih elementov planov. Določena je obveznost subjektov družbenega sistema informiranja, da zagotovijo podatke in informacije za planiranje in spremljanje uresničevanja planov na podlagi enotnih metodologij, ki jih predpišeta zvezna organizacija za statistiko in zvezna organizacija za družbeno planiranje v okviru svojega delovnega področja na podlagi mnenja Službe družbenega knjigovodstva Jugoslavije.

Z določbami 8. člena je določeno, da subjekti, ki morajo sprejeti plane, zagotovijo znanstvena raziskovanja in da na njihovi podlagi ocenijo pogoje in možnosti za razvoj ter da oblikujejo na podlagi znanstvenih spoznanj dokumentacijske, analitične in projekcijske podlage planov. Določena je odgovornost pristojnih strokovnih organizacij v družbenopolitičnih skupnosti in strokovnih službah v organizacijah združenega dela, da realno ocenjujejo razvoj v preteklem obdobju in da izdelujejo realistične projekcije in napovedi družbenoekonomskega razvoja v obdobju, za katero se sprejemajo plani.

V določbah 9. člena je v skladu z opredelitvijo, da se deregulira planiranje v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, odpravljena obveznost teh subjektov planiranja, da sprejemajo in usklajujejo plane. Organizacije združenega dela so samostojne pri planiranju svojega dela in razvoja in odgovorne za izbrano razvojno in poslovno strategijo in politiko. S svojimi samoupravnimi splošnimi akti urejajo plansko funkcijo in same odločajo o sprejemanju ustreznih planskih aktov, na katerih temelji njihova poslovna in razvojna politika.

Z določbami 10. člena je določena obveznost organizacij združenega dela, ki opravljajo dejavnosti na področju elektrogospodarstva, železniškega in ptt prometa in druge dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, da sprejemajo poleg svojih še skupne plane za srednjeročno in dolgoročno obdobje. Takšna obveznost izhaja iz značaja teh dejavnosti, ki so pomembne za vso državo, v katerih pa tržne zakonitosti ne morejo popolnoma delovati.

Z določbami 11. člena je določena okvirna vsebina dolgoročnega in srednjeročnega skupnega plana za te sisteme, v 12. členu pa je določena obveznost organov, ki pripravljajo skupne plane, da njihove osnutke pošljejo pristojnemu zveznemu organu in zvezni organizaciji za družbeno planiranje, da obravnavata njihovo usklajenost z interesi in potrebami družbenoekonomskega razvoja države in potrebami uporabnikov njihovih proizvodov in storitev. Na ta način se v postopku pripravljavanja skupnih planov zagotovi njihova usklajenost z družbenim planom Jugoslavije. Določeno je, da Zvezni izvršni svet v primeru, ko ugotovi, da osnutki skupnih planov niso usklajeni z osnutkom družbenega plana Jugosla-

vije, določi rok, v katerem mora organ, ki sprejema skupni plan, zagotoviti to usklajenost, če pa tega ne zagotovi, o tem obvesti Skupščino SFRJ. Z ukrepi razvojne in ekonomske politike se podpirajo skupni plani, ki so usklajeni z družbenim planom Jugoslavije.

Z določbami 13. člena je določeno, da samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti na področju izobraževanja, znanosti in kulture, zdravstva in socialnega varstva ter druge dejavnosti ali dela posebnega družbenega pomena, sprejemajo plane, če je to določeno z zakonom.

Z določbami 14. člena je določena obveznost federacije, republik in avtonomnih pokrajin, da sprejemajo družbenega plana za dolgoročno in srednjeročno obdobje ter obveznosti občin, mestnih in regionalnih skupnosti, da sprejemajo družbene plane za srednjeročno obdobje. Določeno je, da lahko občine, mestne in regionalne skupnosti sprejemajo družbene plane tudi za dolgoročno obdobje, dve ali več občin pa lahko sprejemajo tudi skupne plane za srednjeročno oziroma dolgoročno obdobje.

Z določbami 15. člena je določena glavna vsebina družbenega plana za dolgoročno obdobje, ki ga sprejme federacija, republike in avtonomni pokrajini. Določeno je, da družbeni plan za dolgoročno obdobje vsebuje: temeljne cilje in merila družbenoekonomskega razvoja; temeljne smeri razvoja in pospeševanja gospodarskega sistema; temeljne smeri strukturnih sprememb v gospodarstvu in prilagajanje gospodarstva spremenjenim zunanjim pogojem njegovega delovanja in razvoja; razvoj velikih infrastrukturnih sektorjev ter drugih sektorjev, katerih razvoj je bistveno pomemben za stabilnost in usklajenost gospodarskega razvoja v celoti; temeljne politike zaposlenosti in zaposlovanja; temeljne smeri znanstvenega in tehnološkega razvoja; temeljne smeri razvoja ekonomskih odnosov s tujino in vključevanje v mednarodno delitev dela; temeljne politike hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; temeljne smeri varstva in izboljšanja življenjskega okolja; temeljne cilje razvoja obrambne sposobnosti države ter splošne materialne okvire in makroekonomska sorazmerja; projekcijo razvoja gospodarstva in družbe; dolgoročno projekcijo prebivalstva in populacijsko politiko ter druge kakovostne in količinske elemente dolgoročne zasnove in strategije družbenoekonomskega razvoja.

Z določbami 16. člena je določeno, da so družbeni plani družbenopolitičnih skupnosti, ki se sprejemajo za srednjeročno obdobje, sestavljeni iz dveh delov. Prvi del je usmerjalni in določa temeljne elemente razvojne in ekonomske politike, ki so ekonomsko-politično obvezni. Za ta del družbenega plana prevzemajo organi družbenopolitične skupnosti obveznost, da z ukrepi razvojne in ekonomske politike zagotovijo možnosti za uresničevanje teh ključnih elementov razvojne in ekonomske politike. Drugi del družbenih členov je indikativen, vsebuje na strokovni podlagi zasnovano projekcijo pričakovanega družbenoekonomskega razvoja in je osnova za oblikovanje prvega ekonomske političnega dela družbenega plana.

Z določbami 17. člena je določena glavna vsebina prvega in drugega dela družbenega plana za srednjeročno obdobje, ki ga sprejemajo federacija, republike in avtonomni pokrajini. V ekonomskopolitičnem delu družbenih planov so določeni razvojna zasnova in njena konkretizacija s cilji in z njimi povezana ustrezna merila razvojne politike ter makroekonomska sorazmerja, ki izražajo skupne interese in cilje, za katere lahko organi ekonomske politike prevzamejo obveznost, da se realizirajo s posredovanjem razvojne in ekonomske politike in ki pomenijo kvantitativno operacionalizacijo elementov razvojne strategije; smernice, merila in okviri ekonomske politike ter najpomembnejši ukrepi; kvantitativne projekcije netržnih ali na trgu delno temelječih segmentov, katerih razvoj se ureja s planom.

Projekcijski del družbenih planov je indikativen in vsebuje podrobne informacije o prihodnjih razvojnih postopkih za vse subjekte planiranja. Projekcijski del vsega kvantitativno podlago in kvalitativni prikaz razvojne zasnove in strategije ter ekonomske politike, specificirane v ekonomskopolitičnem delu družbenega plana. Poleg splošne razvojne usmeritve vsebuje celovito in trdno projekcijo gospodarskega in družbenega razvoja, globalne proporce ter druge kvantitativne kazalnike makroekonomskih agregatov, ki so določeni na enotni

informacijski podlagi in z ustreznimi metodološkimi rešitvami. Ta del vsebuje tudi oceno eksogenih okoliščin, v katerih se bo razvijalo gospodarstvo v naslednjem obdobju, ter druge relevantne napovedi za subjekte planiranja, ki so preverjeni s simulacijskimi modeli in drugimi analitičnimi postopki. Kvantifikacije iz tega dela so indikativne veličine, iz katerih se izvajajo izhodišča in najpomembnejši ukrepi ekonomske politike, s katerimi se bodo ustvarjale možnosti za uresničevanje planskih opredelitev v celoti.

Prednosti so načeloma opredeljene na podlagi ciljev in iz njih izvedenih kriterijev. Prednosti so izjemoma opredeljene tudi po sektorskem merilu, in sicer za tiste sektorje, katerih razvoj ne more biti v celoti, pa tudi ne pretežno prepuščen trgu. Da bi ohranili načelo enotnosti pogojev za gospodarjenje, morajo biti sektorske prednosti zelo ozko in natančno definirane. Za segmente, pri katerih pomenijo planske projekcije ekonomsko-politično obveznost, je v družbenih planih dan način financiranja in mehanizem zbiranja in koncentracije sredstev za te namene. Ti segmenti se nanašajo predvsem na razvoj gospodarske infrastrukture in razvoj drugih dejavnosti splošnega družbenega pomena. Za pretežni del gospodarstva, ki sestoji iz tržno usmerjenih sektorjev, se zavezuje planske projekcije ne pripravljajo, njihova struktura pa je rezultat tržnih procesov in alokacijskih meril, na katere deluje ekonomska politika posredno in nenaslovljeno in pri katerih naj bi razvojne odločitve svojo končno potrditev dobile skozi finančni sistem.

Določbe 18. člena se nanašajo na skupne interese, cilje in naloge, razvojno in ekonomsko politiko in na ekonomske in druge ukrepe oziroma smernice in okvire za sprejemanje teh ukrepov, ki se določijo v družbenih planih republik in ki izražajo njihove razvojne preference v okviru razvojnih opredelitev, ki se nanašajo na gospodarstvo in družbo v celoti, določile pa so jih v družbenem planu Jugoslavije.

Določbe tretjega odstavka 18. člena se nanašajo na skupne cilje, naloge, razvojno in ekonomsko politiko v avtonomni pokrajini, ki se določijo v družbenem planu avtonomne pokrajine za srednjeročno obdobje v skladu s 4. členom ustave SFRJ.

Z določbo drugega odstavka 19. člena je določeno, da se na ravni mestnih skupnosti, kadar je to določeno z njihovimi statuti, zagotovi enotno planiranje družbenoekonomskega razvoja in prostorsko-urbanistično planiranje.

V drugem in tretjem odstavku 19. člena je urejena vsebina družbenega plana občine, v katerem so določeni skupni interesi, cilji in naloge, ki se nanašajo na razvoj komunalne dejavnosti, stanovanjske graditve, drobnega gospodarstva in vasi; družbenih in drugih dejavnosti, neposrednega pomena za delovne ljudi in občane v občini; prostorsko in urbanistično urejanje in izkoriščanje zemljišča in dobrin v splošni rabi; politiko razvoja prebivalstva in načrtovanja družine; varstvo človekovega okolja in razvoja obrambe ter ekonomske in druge ukrepe oziroma smernice in okvire za sprejemanje teh ukrepov, ki omogočajo uresničevanje omenjenih interesov, ciljev in nalog.

Z določbami 20. člena je urejeno prostorsko planiranje kot bistvena sestavina družbenega planiranja in je z njimi določena obveznost družbenopolitičnih skupnosti, da v mejah svojih ustavnih pravic in dolžnosti s prostorskimi načrti ali dolgoročnimi in srednjeročnimi plani zagotovijo povezanost in usklajenost prostorskega in družbenega planiranja. Družbeni plani morajo temeljiti na bistvenih opredelitvah in relevantnih rešitvah, zlasti merilih smotrne uporabe prostora, določenih s prostorskimi načrti. Po drugi strani pa morajo prostorski načrti izhajati iz ciljev in politike družbenoekonomskega razvoja, določenih z družbenimi plani.

V 21. členu je v skladu z opredelitvijo, da se opusti sprejemanje resolucij kot letnih planskih aktov za uresničevanje srednjeročnih družbenih planov določena obveznost izvršilnih organov skupščin družbenopolitičnih skupnosti, da na podlagi pogojev in možnosti za razvoj v skladu z razvojno in ekonomsko politiko, določeno z družbenim planom za srednjeročno obdobje, sprejmejo programe ukrepov ekonomske politike, s katerimi se zagotavljajo možnosti za uresničevanje družbenih planov, in ustrezne predpise in druge akte, s katerimi se določajo razmerja na posameznih področjih ekonomske politike. Izvršilni organi so pri sprejemanju teh ukrepov samostojni in odgovorni za njihove učinke. Določeno je, da

izvršilni organi skupščin družbenopolitičnih skupnosti pošiljajo skupščinam družbenopolitičnih skupnosti programe ukrepov ekonomske politike za uresničevanje srednjeročnega družbenega plana v naslednjem letu.

V 22. členu je določena obveznost izvršilnih organov skupščin družbenopolitičnih skupnosti, da redno spremljajo in ocenjujejo uresničevanje družbenih planov za srednjeročno obdobje in da dvakrat na leto predložijo skupščinam družbenopolitičnih skupnosti poročilo o uresničevanju srednjeročnih planov in programov ukrepov ekonomske politike. Določena je obveznost izvršilnih organov skupščin družbenopolitičnih skupnosti, da redno spremljajo in ocenjujejo uresničevanje družbenih planov za dolgoročno obdobje in da ob poteku družbenega plana za srednjeročno obdobje pripravijo in predložijo skupščini družbenopolitične skupnosti poročilo o uresničevanju družbenega plana za dolgoročno obdobje. Predvideno je, da skupščine družbenopolitičnih skupnosti takrat, ko se bistveno spremenijo pogoji in možnosti za razvoj, odločijo o spremembi družbenega plana ali o sprejetju novega družbenega plana za srednjeročno oziroma dolgoročno obdobje.

23., 24. in 25. člen se nanašajo na skupne interese, cilje, naloge, razvojno in ekonomsko politiko, glavna makroekonomska sorazmerja, ki izražajo te skupne interese in cilje, ter ekonomske in druge ukrepe oziroma smernice in okvire za njihovo sprejemanje, ki se določijo z družbenim planom Jugoslavije za srednjeročno obdobje.

Po 23. členu se skupni interesi, cilji, naloge, razvojna in ekonomska politika države nanašajo zlasti na ustvarjanje pogojev za usklajen in stabilen razvoj proizvodjalnih sil družbe; na spodbujanje povečevanja družbene proizvodnje in produktivnosti družbenega dela; na znanstveno-tehnološki razvoj in povečanje zaposlenosti; na izboljševanje življenjskih razmer in delovnih pogojev ter življenjske ravni; na vključevanje v mednarodno delitev dela in razvoj ekonomskih odnosov s tujino; na spodbujanje hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; na izboljšanje in varstvo življenjskega okolja, pomembnega za vso državo in mednarodno skupnost; na razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Po 24. členu se glavna makroekonomska sorazmerja, pomembna za usmerjanje družbene reprodukcije, nanašajo zlasti: na oblikovanje družbenega proizvoda in dohodka ter njuno delitev na akumulacijo in porabo; na delež gospodarstva pri delitvi družbenega proizvoda; na delež splošne in skupne porabe v narodnem dohodku; na glavna razmerja na področju investicij; na glavne elemente ekonomskih odnosov s tujino; na hitrejši razvoj gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; na izločanja za financiranje JLA iz ustvarjenega narodnega dohodka.

Predvideno je, da se za vsako srednjeročno obdobje, za katero se sprejema družbeni plan Jugoslavije, odloči, katera makroekonomska sorazmerja bodo določena v prvem ekonomsko-političnem delu oziroma v drugem indikativnem delu družbenega plana Jugoslavije. Sorazmerja kot nujen metodološki pogoj za izdelavo projekcije gospodarskega razvoja bodo zajeta v indikativnem, nezavezujočem delu planov, v ekonomsko-politični del planov pa bi prišla le, če se lahko izrazijo kot celovite, količinsko opredeljene naloge, za katerih realizacijo imajo organi ekonomske politike na razpolago dovolj učinkovite instrumente. Sorazmerja se ne predpisujejo kot administrativna obveznost, temveč se uresničujejo s posredno in nenaslovljeno ekonomsko politiko, ki ji rabijo kot temeljna usmeritev in splošno izhodišče. Indikativna bodo praviloma globalna sorazmerja (npr. delež gospodarstva v delitvi dohodka ali elementi sektorske lokacije investicij), zavezujoči značaj pa bi utegnili imeti konkretnjša, operativna sorazmerja (kot so način in pogoji za servisiranje zunanega dolga, izločanje sredstev iz družbenega proizvoda za financiranje Jugoslovanske ljudske armade, sorazmerja, vezana za sistem spodbujanja hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin).

Določbe 25. člena se nanašajo na ekonomske in druge ukrepe oziroma smernice ter okvire za ukrepe ekonomske politike in druge ukrepe, ki jih v skladu s svojimi pravicami in dolžnostmi sprejemajo organi federacije oziroma organi republik in avtonomnih pokrajin, da bi zagotovili možnosti za uresničevanje planov. Ukrepi razvojne in ekonomske politike,

ki jih določijo republike in avtonomni pokrajini v svojih družbenih planih, ne smejo biti v nasprotju z usklajenimi elementi razvojne in ekonomske politike, določenimi v družbenem planu Jugoslavije, in ne smejo spodkopavati enotnosti in stabilnosti jugoslovanskega trga. Republike in avtonomni pokrajini v demokratičnem postopku pripravljanja in sprejemanja družbenega plana Jugoslavije na ravni federacije usklajujejo in določajo temeljni ekonomsko-politični del družbenega plana Jugoslavije, ki se nanaša na gospodarski in družbeni razvoj države v celoti, v skladu s katerim določajo republike in pokrajini razvojno in ekonomsko politiko v svojih družbenih planih. Federacija, republike in avtonomni pokrajini v temeljnem ekonomsko-političnem delu svojih družbenih planov določajo ukrepe razvojne in ekonomske politike, ki so v njihovi pristojnosti. Na ta način se zagotavlja konzistentnost in komplementarnost družbenega plana Jugoslavije in družbenih planov republik in avtonomnih pokrajin, kar je bistveno za enotno in učinkovito vodenje razvojne in ekonomske politike ter za zagotavljanje učinkovitega, stabilnega in usklajenega gospodarskega in družbenega razvoja enotnega jugoslovanskega gospodarstva ter za učinkovito delovanje enotnega jugoslovanskega trga.

V 26. členu je določeno, da Zvezni izvršni svet obvešča Skupščino SFRJ o poteku pripravljanja družbenega plana Jugoslavije in o vprašanih, ki so pomembna za določitev skupne razvojne in ekonomske politike v osnutku oziroma predlogu družbenega plana Jugoslavije na podlagi analitično-planskega gradiva, ki nam ga pošlje zvezna organizacija za družbeno planiranje.

Določeno je, da Zvezni izvršni svet takrat, ko oceni, da osnutki družbenih planov republik in avtonomnih pokrajin niso usklajeni z bistvenimi elementi razvojne in ekonomske politike, ki se skupno določijo v osnutku družbenega plana Jugoslavije, o tem obvesti Skupščino SFRJ, da ukrepa, da bi se zagotovila omenjena usklajenost.

V 27. členu je določeno, da Zvezni izvršni svet obvesti Skupščino SFRJ o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije in o ukrepih, ki jih je v mejah svojih pravic in dolžnosti sprejel ali jih namerava sprejeti, ter o ukrepih, ki jih za uresničevanje ciljev in nalog, določenih v družbenem planu Jugoslavije, sprejemajo pristojni organi republik in avtonomnih pokrajin. Zvezni izvršni svet dvakrat na leto poroča Skupščini SFRJ o uresničevanju srednjeročnega družbenega plana Jugoslavije v tekočem letu.

V 28. členu je določena odgovornost organov federacije in organov republik in avtonomnih pokrajin za izvrševanje ukrepov in predpisov, ki jih sprejemajo za uresničevanje družbenega plana Jugoslavije. Če se ne uresničujejo skupni interesi, cilji in naloge gospodarskega in družbenega razvoja ter drugi elementi iz prvega ekonomsko-političnega dela družbenega plana Jugoslavije, je določeno, da Zvezni izvršni svet sprejme oziroma predlaga Skupščini SFRJ ukrepe, ki so nujni za njegovo uresničevanje.

V 29. členu je določen postopek za spremembe družbenega plana Jugoslavije za dolgoročno oziroma srednjeročno obdobje. Določeno je, da Skupščina SFRJ takrat, ko se bistveno spremenijo pogoji in možnosti za razvoj v obdobju uresničevanja plana, odloči o spremembi in dopolnitvi družbenega plana Jugoslavije in določi rok, v katerem Zvezni izvršni svet pripravi in predloži Skupščini SFRJ osnutek oziroma predlog sprememb in dopolnitev družbenega plana Jugoslavije.

Ker bodo veljavni republiški, pokrajinski in občinski predpisi in akti o planiranju usklajeni z rešitvami iz tega zakona v letu 1989, lahko republike, avtonomni pokrajini in občine za navedeno leto sprejmejo resolucijo ali program ukrepov ekonomske politike v skladu z 22. členom tega zakona.

3. Razlike med rešitvami iz predloga zakona in rešitvami iz predloga za izdajo zakona

Pri oblikovanju predloga zakona o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije smo upoštevali načelne in konkretne pripombe, predloge in sugestije, ki so bile dane ob obravnavi predloga za izdajo tega zakona z osnutkom zakona. Sprejete so bile pripombe, predlogi in sugestije, ki jih je bilo mogoče vključiti v zasnovno planiranje, ki je določena v osnutku tega zakona. V tej točki je pregled

pomembnih sprememb in dopolnitev, opravljenih na podlagi pripomb in predlogov k posameznim členom, ki ga navajamo, da bi prikazali razlike med rešitvami iz predloga zakona in rešitvami iz osnutka zakona.

V prvem členu je v četrti vrsti beseda: »planov« nadomeščena z besedama »aktov planiranja«. S to dopolnitvijo je natančneje določeno, da organizacije združenega dela samostojno odločajo o obliki planskega akta, na katerem temelji njihov razvoj.

Prvi odstavek 3. člena osnutka zakona postane 3. člen predloga zakona, tretji odstavek 2. člena ter drugi in tretji odstavek 3. člena osnutka zakona pa postanejo 4. člen predloga zakona. S tem je izboljšana sistematika zakona, določbe 3. člena predloga zakona, ki se nanašajo na obdobje, za katero se sprejemajo plani, in roke za pripravo in sprejemanje teh planov, pa so ločene od določb 4. člena, ki se nanašajo na istočasnost in kontinuiteto pri planiranju.

V 4. členu je dodan nov, drugi odstavek, ki se glasi:

»Organizacije združenega dela iz drugega odstavka 1. člena tega zakona lahko sprejemajo plane tudi za obdobja, ki so daljša od srednjeročnega oziroma dolgoročnega obdobja, za katero se sprejemajo družbeni plani.« Določbe tega odstavka temeljijo na dejstvu, da je v določenih dejavnostih razvojni cikel daljši od obdobja, za katero se sprejemajo srednjeročni oziroma dolgoročni družbeni plani.

V 5. členu se na koncu četrtega odstavka dodajo besede: »ter z drugimi organi in organizacijami«.

Glede na splošni pomen smernic, ki jih sprejema Skupščina SFRJ za pripravljane srednjeročnih planov vseh subjektov planiranja, ni bilo mogoče sprejeti predlogov, naj bodo smernice tudi vsebinsko krajše. Gre za smernice, ki vsebujejo bistvene elemente razvojne in ekonomske politike, ki jih je treba določiti z družbenimi plani za naslednje obdobje in ki pomenijo pomembno splošno usmeritev za pripravljane in sprejemanje planov vseh subjektov planiranja. Gre za smernice, ki se sprejemajo v Skupščini SFRJ s soglasjem republik in pokrajin v Zboru republik in pokrajin. Zvezni izvršni svet je samostojen pri določanju predloga smernic na podlagi analize razvoja v preteklem obdobju ter pogojev in možnosti za razvoj v obdobju, za katero se sprejemajo srednjeročni plani. Pri tem Zvezni izvršni svet v skladu s svojimi pravicami in dolžnostmi in zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, pri pripravi in izdelavi teh smernic sodelujeta z izvršnimi sveti skupščin SR in SAP ter drugimi organi in organizacijami v federaciji ter v republikah in pokrajinah. Strokovna poklicna planska institucija na ravni federacije pripravlja v sodelovanju z znanstvenimi organizacijami na podlagi predlogov in sugestij planskih institucij v drugih držbenopolitičnih skupnostih ter gospodarskih in negospodarskih združenjih združenega dela globalno analizo razvoja v preteklem obdobju ter kompleksno analizo pogojev in možnosti za razvoj v obdobju, za katero se sprejema plan. Analiza vsebuje tudi opisane alternative razvoja in preliminarne smernice za pripravljane planov, ki jih na podlagi zadevne analize sprejme skupščina SFRJ.

Skupščina SFRJ sprejme na predlog Zveznega izvršnega sveta smernice za pripravljane planov vseh subjektov planiranja in pri tem upošteva pravočasno pripravljena in v predpisani obliki poslana mnenja, predloge, pripombe in sugestije gospodarskih in negospodarskih združenj združenega dela, sindikatov in drugih držbenopolitičnih organizacij in poklicnih planskih institucij.

V drugem odstavku 6. člena sta v deseti vrsti črtani besedi: »regionalnega razvoja«. Tako so določbe tega odstavka prilagojene 281. členu ustave SFRJ in XXXVIII. amandmaju.

V drugem odstavku 7. člena se dodajo besede: »v rokih, določenih v odloku Skupščine SFRJ o pripravljanju in sprejemanju planov«. Na podlagi te dopolnitve mora Zvezni izvršni svet v rokih, ki jih določi Skupščina SFRJ, predpisati obvezne elemente za zagotavljanje metodološke enotnosti v postopku pripravljavanja in sprejemanja planov za vsako plansko obdobje.

V prvem odstavku 11. člena se dodajo besede: »za srednjeročno obdobje«, da bi natančneje določili, da se navedeni elementi vsebine skupnih planov nanašajo na srednjeročno obdobje. V tem členu se doda nov, drugi odstavek, ki se glasi:

»Skupni plan za dolgoročno obdobje obsega temeljne smeri razvoja po elementih iz prvega odstavka tega člena

v odvisnosti od narave dejavnosti, ki jih opravljajo organizacije združenega dela v okviru skupnosti.«

Prvi odstavek 12. člena je spremenjen, tako da se glasi: »V postopku pripravljavanja in sprejemanja planov morajo organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, in njihove skupnosti zagotoviti njihovo usklajenost s potrebami uporabnikov njihovih proizvodov in storit ter s skupnimi interesi in cilji razvoja, ki se določajo z družbenim planom Jugoslavije.« S tem preoblikovanjem je natančneje določeno usklajevanje razvoja velikih infrastrukturnih sistemov s potrebami uporabnikov njihovih proizvodov in storitev ter s skupnimi interesi in cilji razvoja celotne družbene skupnosti.

Na koncu tretjega odstavka tega člena se dodajo besede: »določi rok, v katerem skupščina skupnosti zagotovi to usklajenost, če pa je ne zagotovi, obvesti o tem Skupščino SFRJ.« S tem je natančno določeno, da mora Zvezni izvršni svet, če oceni, da osnutek družbenega plana Jugoslavije in osnutki skupnih planov niso usklajeni, preden obvesti Skupščino SFRJ določiti rok, v katerem skupščine skupnosti, ki sprejemajo skupni plan, morajo odpraviti neusklajenost.

13. člen je preoblikovan, tako da se glasi: »Samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti na področju izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva in socialnega varstva ter druge dejavnosti in posle, ki so posebnega družbenega pomena, sprejemajo plane, če je to z zakonom določeno.« S tem preoblikovanjem je določeno, da samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo družbene in druge dejavnosti, ki so posebnega družbenega pomena, sprejemajo plane, če je to z zakonom določeno.

V 15. členu je vključen predlog, naj družbeni plan ne bi imel dveh delov, kot je to v 16. členu določeno za srednjeročni družbeni plan. Pri tem smo upoštevali značaj dolgoročnega družbenega plana, ki pomeni splošno razvojno usmeritev, pomembno za pripravljane srednjeročnih planov.

V prvem odstavku tega člena je vsebina družbenih planov za dolgoročno obdobje, ki jih sprejemajo federacija, republike in pokrajini, dopolnjena z dvema bistvenima elementoma dolgoročne razvojne usmeritve: »temelji politike zaposlenosti in zaposlovanja; osnovne smeri razvoja družbenih dejavnosti.« V tem odstavku sta izpuščeni besedi: »regionalnega razvoja« na podlagi enake spremembe v 6. členu.

V tem členu so na podlagi pripomb k temu členu iz razprave v zvezi z osnutkom zakona izpuščene določbe tretjega in četrtega odstavka, ki se nanašajo na posamične strategije razvoja.

V 17. členu se namesto besede: »gospodarskih« dodajo besede: »organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, ki je pomemben za vso državo.« S tem je ta člen usklajen z drugim odstavkom prvega člena.

V 18. členu so v prvem in drugem odstavku črtane besede: »z družbenim planom avtonomne pokrajine«. V tem členu se doda novi odstavek, ki se nanaša na družbene plane avtonomnih pokrajin, ki se glasi:

»Z družbenim planom avtonomne pokrajine za srednjeročno obdobje se po prvem in drugem odstavku tega člena določijo skupni cilji, naloge, razvojna in ekonomska politika v avtonomni pokrajini v skladu s 4. členom ustave SFRJ.«

V prvem odstavku 19. člena je vsebina družbenega plana občine za srednjeročno obdobje dopolnjena s tremi novimi elementi: »razvoj drobnega gospodarstva, razvoj vasi; politika razvoja prebivalstva in načrtovanje družine«.

V tem členu se dodata dva nova odstavka, ki se glasita: »Z družbenim planom mestne skupnosti se zagotavlja enotno planiranje družbeno-ekonomskega razvoja in prostorsko-urbanistično planiranje.

Z družbenim planom občine in družbenim planom mestne skupnosti se določijo tudi ekonomski ukrepi, ukrepi in funkciji smotrnega izkoriščanja in urejanja prostora ter drugi ukrepi iz okvira pravic in dolžnosti občine in mestne skupnosti.«

Z dopolnitvami določb tega člena se določijo planske funkcije na ravni mestne skupnosti pri planiranju družbeno-ekonomskega razvoja in prostorsko-urbanističnem planiranju ter pristojnosti organov občine in mestne skupnosti pri sprejemanju ekonomskih in drugih ukrepov, s katerimi se ustvarjajo pogoji za uresničevanje elementov družbenega plana, ki so natančno določeni v prvem odstavku tega člena.

V prvem odstavku 20. člena je natančno določeno, da družbenopolitične skupnosti določijo s prostorskim načrtom, ki ga sprejmejo v okviru svojih pravic in dolžnosti, ali z družbenim planom za dolgoročno in srednjeročno obdobje prostorske vidike in elemente razvoja, ki so navedeni v tem členu.

V tem členu se za drugim odstavkom doda nov, tretji odstavek, ki se glasi:

»Občine in mestne skupnosti sprejemajo urbanistične načrte v skladu z zakonom.«.

V 21. členu se za prvim odstavkom doda nov odstavek, ki se glasi:

»S programom iz prvega odstavka tega člena se določijo akti in ukrepi, ki jih bo izvršilni organ družbenopolitične skupnosti sprejel ali predlagal skupščini za zagotovitev pogojev za uresničevanje družbenega plana Jugoslavije.«

S tem je določena vsebina programa ukrepov ekonomske politike, s katerimi se ustvarjajo pogoji za uresničevanje srednjeročnega družbenega plana v naslednjem letu. Na podlagi določb iz tega odstavka sta črtana drugi in četrti odstavek.

V tretjem odstavku tega člena je določeno, da izvršilni organ skupščine družbenopolitične skupnosti predloži skupščini družbenopolitične skupnosti program ukrepov ekonomske politike za uresničevanje srednjeročnega plana v naslednjem letu. V tem odstavku sta črtani besedi: »v potrditev«. S tem je bolj jasno določen odnos skupščine družbenopolitične skupnosti do programa ukrepov ekonomske politike. Po temeljni rešitvi iz tega odstavka izvršilni organ družbenopolitične skupnosti pošlje program ukrepov ekonomske politike skupščini družbenopolitične skupnosti.

V 22. členu je določeno, da izvršilni organ skupščine družbenopolitične skupnosti vsaj dvakrat na leto poroča skupščini o uresničevanju planov in o uresničevanju programa ukrepov ekonomske politike.

V prvem odstavku 23. člena so dopolnjene določbe, da se z družbenim planom Jugoslavije določita tudi razvojna in ekonomska politika v skladu s XVII. in XXXIII. amandmajem. V tem odstavku sta črtani besedi: »regionalni razvoj« tako kot v 6. in 15. členu.

V 24. členu se na koncu prvega odstavka dodajo besede: »na celoten obseg sredstev za financiranje JLA v odstotku od ustvarjenega narodnega dohodka«. Tako so dopolnjene določbe tega odstavka na podlagi 281. člena ustave SFRJ in XXXV. amandmaja.

Ni bilo mogoče sprejeti sugestij, da se z zakonom določijo makroekonomska sorazmerja, katera bo vseboval prvi, katera pa drugi del družbenega plana Jugoslavije. V prvem odstavku tega člena so določena področja, na katera se nanašajo makroekonomska sorazmerja, ki se določijo v družbenem planu Jugoslavije. Sorazmerja se določijo v družbenem planu Jugoslavije za vsako petletno obdobje na podlagi razvojnih opredelitev ter pogojev in možnosti za razvoj v zadevnem obdobju ter gospodarskih sistemskih rešitev in razpoložljivih instrumentov ekonomske politike na ravni federacije, republik in pokrajin. V postopku sprejemanja družbenega plana Jugoslavije se odloča o tem, katera sorazmerja se določijo v prvem usmerjevalnem delu družbenega plana Jugoslavije, katera pa v njegovem drugem indikativnem delu.

V 26. členu se za prvim odstavkom doda nov odstavek, ki se glasi:

»Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, pošlje Skupščini SFRJ analitično-plansko gradivo v zvezi s prvim odstavkom tega člena.«

V drugem odstavku 27. člena je določeno, da Zvezni izvršni svet vsaj dvakrat na leto poroča Skupščini SFRJ o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije v tekočem letu, kot je določeno tudi v 22. členu tega zakona.

V predlogu zakona so izpuščene določbe 30. do 33. člena osnutka zakona, ki so se nanašale na pravice, obveznosti in odgovornosti zvezne organizacije, pristojne za družbeno planiranje. V razpravi v zvezi z osnutkom zakona je bilo opozorjeno na to, da se lahko status, pravice, obveznosti in odgovornosti zvezne organizacije, pristojne za družbeno planiranje, določijo v posebnem zakonu.

OPOMBE:

OPOMBE:

OPOMBE:

OPOMBE:

331040

OPOMBE:

OPOMBE:

211050

V USPEŠNO POSLOVNO LETO 1989

S KNJIGAMI GOSPODARSKE ZALOŽBE

NOVO - AKTUALNO

DEVIZNO TRGOVANJE DOMA IN V SVETU mag. Draško Veselinovič	cena 41.000 din
KADRI IN PRAVNA UREDITEV KADROVSKE DEJAVNOSTI dr. Franc Glavan, Ivan Oman	cena 87.000 din
ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH S KOMENTARJEM skupina avtorjev	cena 152.000 din
KOMENTAR OBRTNEGA ZAKONA mag. Janko Arah	cena 65.000 din
DIREKTORJI USPEŠNIH DELOVNIH ORGANIZACIJ Bogdan Kovačič, Andreja Čibron, Darko Deškovič, Dana Mesner	cena 39.000 din
PLANIRANJE - ZDRUŽEVALNA RAZMERJA dr. Janez Šinkovec	cena 47.000 din
SPODBUJANJE IN USMERJANJE USTVARJALNOSTI PRI DELU Ilja Jurančič	cena 47.000 din
PODJETNIŠTVO IN OBRT mag. Janko Arah	cena 63.000 din

PRAVKAR IZŠLO - PRED IZIDOM!

POGODBA O FRANCHISINGU Peter Grilc	DISCIPLINSKA ODGOVORNOST Nova dopolnjena izdaja mag. Ivan Žužek
INOVATIVNO PODJETJE dr. Janez Jerovšek, dr. Veljko Rus	HIGIENSKI MINIMUM dr. Ana Kraker-Starman
MENICA IN ČEK Nova dopolnjena in razširjena izdaja dr. Šime Ivanjko, Joško Žiberna	

IZ LETA 1988 IN IZ PREJŠNJIH LET IMA- MO NA ZALOGI ŠE NEKAJ ZANIMIVIH IZDAJ

ORGANIZACIJA SPLOŠNIH SPREMLJA- JOČIH DEJAVNOSTI Štefan Fajmut	cena 25.000 din
OBVEŠČANJE V ZDRUŽENEM DELU dr. Andrej Berden	cena 38.000 din
INDUSTRIALIZEM dr. Marko Kos	cena 48.000 din
UREJANJE IN KREPITEV TRGA skupina avtorjev	cena 30.000 din
POLITIČNA EKONOMIJA IN TRŽNO GOSPODARSTVO dr. Mirko Bunc	cena 44.000 din
STVARNO PRAVO Tone Frantar	cena 35.000 din
LASTNINA IN UPRAVLJANJE dr. Rado Bohinc	cena 54.000 din
MEDNARODNO POSLOVANJE dr. Tone Hrastelj	cena 58.000 din
ZBIRKA PREDPISOV S PODROČJA OBRTI zbral mag. Janko Arah	cena 40.000 din
POT DO UČINKOVITE DELOVNE ORGA- NIZACIJE dr. Janez Šček	cena 45.000 din
SODOBNA ORGANIZACIJA ZDRUŽENE- GA DELA skupina avtorjev	cena 16.000 din
TEMELJI EKONOMSKE PSIHOLOGIJE dr. Anton Trstenjak letošnji, nagrajenec AVNOJ-a	cena 18.000 din

VSE KNJIGE GOSPODARSKE ZALOŽBE LAHKO NAROČITE S SPODNJO NAROČILNICO, KI JO VRNETE NA NASLOV **GOSPODARSKI VESTNIK**, GOSPODARSKA ZALOŽBA, TITOVA 35, LJUBLJANA. NAROČILA SPREJEMAMO TUDI NA ŠTEVILKO (061) 319-380.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo naslednje knjige:

_____ izvodov _____
_____ izvodov _____
_____ izvodov _____
_____ izvodov _____
_____ izvodov _____
_____ izvodov _____

Knjige nam pošljite na naslov:

TOZD, OZD

kraj, ulica, hišna številka

Poštna štev., pošta

Podpis:

Žig:

ŠTIRI ZAKONE, KI BODO SPREJETI KONEC LETOŠNJEGA LETA IN BODO ZAČELI VELJATI 1. 1. 1989 BO GOSPODARSKA ZALOŽBA IZDALA ŽE V ZAČETKU JANUARJA 1989.

Preberite!

Gospodarska založba bo takoj po sprejetju zakonov v skupščini SFRJ izdala v posebnih knjižicah:

- **ZAKON O PODJETJIH** z uvodnimi pojasnili in stvarnim kazalom;
- **ZAKON O RAČUNOVODSTVU IN ZAKON O FINANČNEM POSLOVANJU** z uvodnimi pojasnili in stvarnim kazalom;
- **PREDPISE O ZUNANJETRGOVINSKEM IN DEVIZNEM POSLOVANJU** z uvodnimi pojasnili;
- **ZAKON O BANKAH IN DRUGIH FINANČNIH ORGANIZACIJAH** z uvodnimi pojasnili in stvarnim kazalom.

Da bi lahko določili primerno naklado navedenih priročnikov, smo se odločili za prednaročninsko akcijo. Prosimo vas, da na priloženi naročilnici navedete potrebno število izvodov navedenih zakonov, ki vam jih bomo poslali takoj po izidu. Hkrati vas obveščamo, da bomo že v prvem četrtletju prihodnjega leta izdali tudi izčrpno komentirane navedene zakone, komentarje pa pripravljajo ugledni slovenski strokovnjaki za posamezna področja, ki so tudi sodelovali pri pripravi navedenih predpisov. Gospodarska založba bo v skladu z dinamiko sprejemanja novih predpisov v skupščini pripravila priročnike tudi o drugih predpisih. Posebej naj vas opozorimo zlasti na predpise v zvezi z vlaganjem sredstev tujih oseb v domače OZD, na predpise o pridobivanju sredstev občanov za razširitev materialne osnove dela, na predpise o lastninsko pravnih razmerjih, na predpise o vrednostnih papirjih, na predpise o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu, na predpise o blagovnem prometu, na predpise o temeljih davčnega sistema in druge.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo naslednje knjige:

1. ZAKON O PODJETJIH	št. izvodov
2. ZAKON O RAČUNOVODSTVU IN ZAKON O FINANČNEM POSLOVANJU	št. izvodov
3. PREDPISE O ZUNANJETRGOVINSKEM IN DEVIZNEM POSLOVANJU	št. izvodov
4. ZAKON O BANKAH IN DRUGIH FINANČNIH ORGANIZACIJAH	št. izvodov

Knjige nam pošljite na naslov:

TOZD, OZD

kraj, ulica, hišna številka

Poštna številka, pošta

Podpis:

Žig:

